Supliment al săptămânalului JURNALUL LITERAR
Ediţie îngrijită de Mireea Handoea, Nicolae Florescu
'iŞS^'V:
%{
Ilustraţia copertei: MADDALENA de Caravaggio
n
Prezentarea grafică şi coperta: Ion Podocea Redactor de carte: Dimitrie Stamatiadi , ISRN 973-96917.7-3

•f3* MIRCEA ELIADE
!

# MADDALENA

—nuvele

1

Cuvânt înainte: Mireea HANDOCA
Note şi postfaţă: Nicolae FLORESCU

719496
i
im

EDITURA „JURN
!
719496-

WfM
t
..

## Cuvânt înainte

*Fantasticul, fresca socială şi monologul interior, caracteristici ale romanelor lui Mircea Eliade, vor fi regăsite şi în nuvelistică.*

*Creaţia de debut aparţine fantasticului.* Cum am găsit piatra filosolală *este urmată de câteva nuvele „realiste", unde analiza psihologică se află pe primul plan. în ultimele trei decenii de viaţă, dominanta operelor eliadeşii este din nou fantasticul.*

*Am arătat pe larg altădată că beletristica lui Mircea Eliade are un profund caracter autobiografic, demonstrând că* Romanul adolescentului miop *este un jurnal deghizat.*

*Şi nuvelistica din Unei eţe dezvăluie — într-o măsură mai mică sau mai mare — elemente autobiografice.*

*Nu trebuie însă să identificăm viaţa eroului narator cu cea a autorului. într-o excursie, tânărul cercetaş Mircea Eliade, împreună cu cinci-şase colegi, sunt surprinşi de viscol şi trec prin mai multe peripeţii. Această aventură îi inspiră nuvela* întâmplare. „Era vorba de un tânăr care, ca şi noi, se aventurase cu prietena lui, într-o zi de primăvară pe munte. Dar, în afară de înzăpezire şi rătăcirea prin pădure şi spargerea cabanei, totul era inventat" *(subl. M.H.)* (Memorii, */, p. 85).*

*Faptele ce declanşează scrierea nuvelei* Răsărit pe mare *$unt mult mai numeroase. Şi aici însă intervine transfigurarea.*

*Memorialistica relatează, cu lux de amănunte, pe parcursul a şapte pagini întâmplările* reale: *construirea bărcii, carea, furtuna, frica trăită, „miracolul" salvării.*



^^^^^^***uamuma***



„Noaptea aceea nu o voi uita niciodată. Ud până la piele, culcat în fundul bărcii, scoţând ca prin vis apa cu o gamelă şi zvârlind-o peste bord, vedeam uneori înaintând spre noi din întunerec o matahală uriaşă, înaltă cât casa. Apropiindu-se, o vedeam cum palpită şi se clatină, luminată parcă pe dinăuntru de o lumină fosforescentă; şovăie câteva clipe şi apoi începea să sfârâie metalic, gata să se prăvălească. Ajunsesem chiar sub pântecul ei şi, pnvind-o din fundul bărcii, mi se părea că privesc o colină de aur verde, îmi spuneam: de data asta nu mai

scăpăm! şi închideam ochii. Simţeam cum se zguduie barca parcă împinsă pe dedesubt, apoi ne simţeam ridicaţi şi, când deschideam ochii, ne aflam printre spumă şi aur, înconjuraţi de prăpăstii, şi câteva clipe în urmă, auzeam trosnind catargul şi noi cădeam în gol, ţinârdu-ne cu amândouă mâinile de banchete". ..
*După ce îşi aminteşte şi alte peripeţii ale grupului celor opt cercetaşi temeraii, autorul conchide, referindu-se succint In opera sa de ficţiune:* „Povesteam întocmai aventura noastră şi citind-o, toţi cei care luaseră parte m-au asigurat că retrăiscră, de la un capăt la altul, furtuna din noaptea aceea. *(Memorii, I, p. 102).*
*Se mai păstrează încă un document, până azi* iredit, *conţinând amănunte despre cei opt marinari amatori ai anului 1925. Fostul ,,căpitan", Vulerică Livoski, devenit inginer chimist la Rafinăria Oi ion din Ploieşti, îi scrie prietenului său, aflat în India, rememorând întâmplarea:*
Ploieşti, 20 martie 1931
Dragă Mircele,
Privesc cu multă emoţie pozele luate cu ocazia escapadei noastre cu Hai-hui Te 2009 şi retrăiesc puternic momentele de odinioară. Nu ştiu dacă le ai, sau dacă îţi aminteşti — tu porniseşi de la Tulcea cu o rusca albă, ce apoi s-a transformat într-o bluză de cercetaş peste care se fudulesc o pereche de bretele, bluză t^^T^fli&i. $?sind după atâtea „aventuri^



la Constanţa, era numai fascicole, dezvelind bogat unele părţi ale bustului, dându-ţi aspectul unui „derviş" (dacă dervişii pot fi astfel). Aveai o pălăriuţă de catifea cu boruri mici, pantaloni scurţi şi o centură cu o mândră cataramă, aşezată la o palmă sub bretele.
Nu te supăra că-ţi fac descrierea pitorescului tău costum, ce nu era de fapt decât una din perlele ansamblului. Desigur că aceste rânduri îţi vor fi răscolit şi ţie aceste amintiri, alături şi de altele, ce ne-au legat atât de mult...
*Raportul dintre realitate şi ficţiune a fost discutat de teoreticieni — şi nu e cazul să ne oprim asupra lui. Eseistica lui Eliade va pleda pentru autenticitate in locul originalităţii cu orice preţ, care de cele mai multe ori e artificială şi neconvingătoare:* „Să fii tu însuţi, să surprinzi perfect şi total viziunea ta lăuntrică, să exprimi desăvârşit experienţa ta, trăirea ta". (Originalitate şi autenticitate).
*Nuvelistica de început încearcă să transpună în practică acest deziderat. în perioada când au fost zămislite aceste scrieri, Eliade îşi exprima hotărât punctul său de vedere împotriva formalismului şi mimării, jumătăţile de măsură repugnându-i. Scriitorul trebuie să se contopească total cu opera sa, să scrie* „cu sânge din sângele lui cu suflet din sufletul lui". (Conspiraţia tăcerii, *Cuvântul, 12 oct. 1927).* SlkV.
*Prima formă a nuvelei* întâmplare *purta titlul* Eva *şi a fost premiată şi publicată în noiembrie 1925 în revista* Foaia tinerimii. *Cu mici schimbări a fost republicată în anul următor în* Universul literar.
*încă din primul paragraf se creează impresia de autenticitate — nu numai prin folosirea persoanei I.* „Vreau să povestesc întocmai, aşa cum s-au întâmplat lucrurile. Numai pentru mine. Şi numai pentru că scrisul îmi dă din nou încântarea propriei mele tării".
*Cei trei excursionişti (eroul, prietenul său şi sora acai tuia) se rătăcesc pe munte. Viforul e cumplit. Instinctul de conservare e deosebit de puternic. Deşi cu două zile înainte şi mărturisise fetei dragostea, acum, în faţa morţii, nu-l mai teresează nimic altceva decât salvarea propriei persoane.*
« lj&*



*Nuvela* Iubirea prietenului meu, *scrisă tot la persoana I, prezintă manifestările geloziei, la fel de convingător ca şi creaţiile similare din epocă ale lui Gib. Mihăescu sau Anton Holban.*
*Deoarece preferinţele fetei se îndreptau spre singurul lui prieten, eroul nostru are complexe de inferioritate, se chinuie zbuciumându-se, se autoflagelează:* „îmi şuieram singur durerea".
*îşi provoacă prietenul să-i povestească amănunţit comportarea şi reacţiile fetei. Detaliul senzual e redat cu voluptate şi fiecare gest al fetei îl tulbură şi îi provoacă dureri atroce. Dezlănţuirea violentă a celui ce se consideră frustrat este pregătită pe îndelete.*
*în nuvela* Visul, *în schimb, reproşul adus de eroină iubitului ei (pentru că a fost îndrăzneţ în propriul ei vis), ni se pare absurd şi cu nimic justificat psihologic. E drept că scriitorul surprinde verosimil certurile şi împăcările celor doi îndrăgostiţi.*
Cel care trebuie ascultat *are drept subiect o tentativă de viol eşuată. Cadoul este* o *tipografie imundă, în care te izbeşte mirosul de cenuşă, plumb topit şi gaz. ,,Eroii" n-au nume. El, stăpânul,* cel care trebuie ascultat, *cu ochii crunţi, o strânge sălbatec în braţe. (Să nu uităm că EUade, în această perioadă, a scris o* Apologie a virilităţii). *Fata nu e nici ea individualizată. Ea face parte din rândul celor* ,,cu trupuri fragede şi ochi îndrăzneţi". *Notaţia exactă a reacţiilor vădeşie cunoaşterea profundă a sufletului feminin. Sub înrâurirea lui Pirandello, probabil, tânărul Mir cea EUade începe să fie preocupat de cazuri stranii, insolite, de oamenii ce şi-au pierdut personalitatea sau de locatari ai ospiciilor. Aşa se întîmplă cu nuvela* în întunerec.

*Asistăm la o încercare a personajului de a-şi regăsi propria-i identitate. Pentru o clipă imaginile ceţoase par a se limpezi, pentru ca imediat după aceea să revină incertitudinea, în fond, cine e el? Un adolescent ce-şi pregăteşte traducerea din Cezar pentru ora de latină de a doua zi, sau un modest funcţionar? Dar oare, şi-a pierdut într-adevăr personalitatea, sau totul n-a fost decât un vis? Incoerenţa, logica absurdului, comportarea bizară îi caracterizează atât pe personajul fără nume din* Moartea



unui nebun, *cât şi pe liceanul Lucian (cu antecedente de demenţă în familie), în* Apa din lighean.
*Aceste încercări meritorii, scrise la 15 ani, vor fi depăşite de nuvela* Treizeci şi unu decembrie *(numită iniţial* Revelionul),

Stranie e şi discuţia celor doi taciturni, în miez de noapte, undeva în munţi, la marginea pădurii *(Solitudine).* Totuşi, care e drama tânărului student, cu priviri tulburi şi părul răvăşit? Anna, femeia ce-1 obsedează, 1-a părăsit? Nu cumva a omorât-o? Steaua care a căzut, o fi fost a ei?

Alte două povestiri, *Idilă* şi *Dedicaţie,* ne oferă prilejul să ne amintim de filonul ironic ce îşi face simţită prezenţa în proza de maturitate a lui Eliade.

în *Idilă,* concepută sub forma unei scrisori a unei tinere bibliotecare către prietena sa, lucrurile par să se desfăşoare după tipic. Simpatia dintre cei doi tineri se naşte din priviri. Portretul lui e schiţat în câteva cuvinte, prin intermediul altei „confidente". Tânărul studios — alter-ego al autorului — e sărac şi timid. Fata se gândeşte *mereu* la el şi îşi propune să citească viitoarea lui carte despre Traci. Finalul e imprevizibil: *,,Astăzi, 9 iulie, a fost cea mai fericită zi din viaţa mea. Pentru că s-a întors Georgel de la garnizoană — şi mi-a spus că mă iubeşte !"* Noua variantă a lui Cătălin *,,are sprâncene negre şi buze roşii, fierbinţi... vorbeşte mult, mult, de mă ameţeşte".*

Ultimele cuvinte cad implacabil, ca o confuzie, dezvăluind criteriile de apreciere ale eroinei: „Şt *e foarte îndrăzneţ !"*

Aceeaşi atitudine uşor persiflantă se desprinde şi din *Dedicaţie.* Cu o vervă drăcească eroul îi împărtăşeşte prietenului său, rezumatul încercărilor lui literare ratate. Ni se prezintă câteva pastişe ironice a unor astfel de confecţii literare melodramatice, cu respectarea anumitor canoane.

O notă mai acidă de observaţie socială nu întâmpină în *Iubire* şi *Snobul.* în prima proză, o doamnă din aşa zisa lume bună îi scrie unei prietene, trecând în revistă preocupările ei mondene. Zeflemeaua (indirectă) a autorului apare încă din titlu. Superficialitatea şi vulgaritatea expeditoarei se află foarte departe de profunzimea unei iubiri adevărate.



*Snobul* e o fişă caracterologică, pamfletară, cum indică şi supratitlul *Din galeria păduchilor.* înfăţişarea, vorbirea şi comportamentul sunt lamentabile. Odată cu el sunt ţintuiţi în insectar şi cei care-1 admiră.

Fantasticul e prezent în două alegorice poeme în proză: *Omul care a voit să tacă* şi *Eu, Sfântul Diavol şi cele şaisprezece păpuşi.*

Nuvelistica de început a lui Eliade are drept dominantă introspecţia. La fel ca şi în proza Hortensiei Papadat-Bengescu nu se narează întâmplări, ci ?e analizează minuţios cele mai ascunse ascunzişuri ale sufletului. Mustind de senzualitate, tânărul autor îşi înzestrează uneori personajele cu propriile sale trăiri, dominate de obsesia carnalului. Neliniştile, teama, tulburările fiziologice, halucinaţiile sunt disecate cu luciditate şi firesc.

Lecturile atente din Dostoiewski, Nietzsche, Balzac, Maupassant i-au oferit „orientare", i-au perfecţionat tehnice, fără ca Eliade să le devină tributar.

Febrilităţii scrierilor de început ale lui Mircea Eliade i se adaugă strădania de a crea personaje viabile, autentice.

**Mircea HANDOCA**

s.fîAi.12 *t-'1 mm*
fi» «. ,«•> .T,,O i -I'JJL fr;:ş| u -luam* -M
•'.•*•»• i>!î' ',4U i- « «lf< £',._•> pi :■■• ■ , ţi ,&\Ui i "> i :a3 , â -.}■ ,< i i.'. S". •*<*'? ,0: . ,-J'Mvuii ■-«\ i'biri-; »l ţai '.■'■, '•■ : •■'■■':•■..
■' '■■"-
U%^ÂM,WZ Uv>k§ &' '■■■'.' ■" *.*:.'.'-; ', ..';. v,d ■:') !■*'!
-ţ»îta.S. sitt^Şs^: ft'tv- '•'■A, ' . ., ■:' \M19-*-'
i* ev! . .,:i ■'■'•■,, ■'■■■■ *•.?-.',:;■■ .- ; ,'
**: '<■ ;'4 ii i ..v .' ,:-.- ţ i v ••• i**
,J£-%f,.;J..',, ;Ci . ; .... '. 1:« ; Oi -» , '

Notă asupra ediţiei

Volumul de faţă adună pentru prima oară între coperţi de carte nuvelistica de început a lui Mircea Eliade, risipită în marea ei majoritate prin presa literară românească interbelică. Cu mici excepţii, impuse totuşi de o anume rigoare a criteriului estetic, au fost cuprinse aici aproximativ toate paginile de proză relevabile ale tânărului scriitor dinaintea apariţiei romanului său *Isabel şi apele diavolului* (1930), dar şi cele câteva texte narative de sine stătătoare pe care reeditările recente ale operei beletristice a lui Mircea Eliade nu au mai găsit cu cale să le preia odată cu întregul context editorial în care au văzut iniţial lumina tiparului. Ne referim, bineînţeles, la nuvelele de mai ample dimensiuni *Aventura* şi *întâlnire,* ce-au apărut în ediţia princeps a „romanului" *Şarpele* (1937) şi n-au mai fost până în prezent retipărite. Ele constituie o secţiune aparte în structura cărţii pe care o propunem aici, dar izvorând din acelaşi fond ideatic, (deşi ilustrat acum într-o tonalitate oarecum parodică) ce configurează chiar dintru început vitalismul autenticist al scriitorului. Convingerea noastră este că *Aventura* şi *întîlnire* încheie practic etapa experimentului autenticist în proza lui Mircea Eliade, ceea ce corespunde momentului de impas din cariera naratorului, cel ivit după apariţia şi consumarea succesului *Huliganilor* (1935), pe care doar *Noaptea di Sânziene* (1971) avea să-1 depăşească, reluând însă firul epic într-un cu totul alt registru, cel marcant simbolic, sintetizând mai vechile teme într-o perspectivă strict şi expoziţional livrescă.
Prima secţiune a prezentei cărţi materializează, un proiectat volum de nuvele al lui Mircea Eliade, sub titlul *Maddalena,* de câteva ori anunţat în presa anilor '30 şi încă de câteva ori reluat, mai târziu, până prin 1934— 1935. De altfel, în 1932, când în colecţia „Cartea cu semne" (ea însăşi, probabil, o iniţiativă a sa) publica *Solilocviilor,* autorul lui *Mai-treyi* consemna pe coperta ultimă a celor trei volumaşe apărute în cadrul acestei serii că avea deja *„sub tipar"* o asemenea suecinti culegere de proză. Cum eşecul financiar al respectivei „colecţii" s-a înregistrat însă curând (jumătate din ediţia *Solilocviilor* — după mărturisirea scriitorului — s-a vândut *„ca hârtie de împachetat")* e de înţeles că *proiectul* a căzut şi, *ta* ciuda insistenţelor ulterioare ale lui Mircea Eliade, a rămas definitiv abandona<S^S(Wra »«îr«ÎV",
f , f ş.'W'»Acf *f.'S'*



S-a păstrat, între manuscrisele din ţară ale prozatorului, un sumar
acestei preconizate cărţi, ce urma să cuprindă atât unele *texte inedite*
t şi — majoritatea — nuvele, schiţe, povestiri publicate în presă între
26— 1928, adică până în preziua plecării autorului lor la studii în
dia. Iată această *listă* de titluri, în succesiunea indicată şi cu numărul
pagini precizat, după manuscris, de Eliade: *„Cel care trebuie ascul-*
— 8; *Eva* —8 ; *Idilă* — 6; *în întuneric* — 10 ; *Iubirea prietenului meu* — 8 j
*talt—8; Răsărit, pe mare ...* — 8; *Treizeci şi unu Decembrie*— 8; *Mad-*
*'.ena* — 6; *Visul* — 8 ; *Tatăl* — 10 ; *Omul şi umbra* — 15 ; *Păcatul* — 14,
*'apte de Maiu* — 6; *La Daria Pamfile — 20".* Dintre aceste titluri
imele două nu sunt bijfate în *listă,* ceea ce demonstrează că în momen-
alcătuirii *sumarului* nu erau încă redactate integral sau definitivate.
oi, ele şi celelate două titluri dinaintea lor, *Omul şi umbra, Păcatul*
estea identificate însă de Mircea Handoca ^între manuscrisele de tine-
e ale lui Eliade) indicau *texte inedite.*

Este evident că *sumarul* astfel conceput departe de a cuprinde reaga proză scurtă publicată de Mircea Eliade în anii premergători de-:ului său editorial, corespundea necesităţilor succinte ele „colecţiei" care urma să apără, lăsând pe dinafară numeroase *texte,* unele dintre de certă valoare artistică. Prin urmare, în cadrul volumului de faţă am ândit structura primei secţiuni în funcţie tocmai de proporţiile ansam lui, fără a modifica însă decât în mică măsură intenţiile scriitorului şi 1 a trăda concepţia ciclului preconizat. Au fost astfel introduse aici restirile *Dedicaţie, Kreutzer Sonate* şi *Toamnă veneţiană,* în strânsă le-ură tematică şi chiar de tonalitate cu celelate piese ale grupajului. în imb, a fost deplasată nuvela care dă chiar titlul cărţii, *Maddalena,* în-i a doua secţiune a volumului, intrând în perfectă concordanţă idea-, şi stilistică, oarecum, cu nuvele ca *Omul care a voit să tacă* şi *Eu, ntul Diavol şi cele şaisprezece păpu-şi.*
Am reprodus, de asemenea, într-o *addenda,* o serie de povestiri, :rete şi schiţe, unele nedefinitivate, altele abandonate pe parcurs ase în marea lor majoritate din manuscrisele tânărului prozator, *texte* jrobează atât diversitatea tematică abordată chiar de la început de de, cât şi talentul incontestabil al naratorului.
Transcrierea textelor s-a făcut după manuscrise, atunci când ele ost identificate, după tăieturi din presă cu intervenţiile ulterioare ale tfircea Eliade (păstrate în arhiva din ţară a scriitorului) şi direct din icaţiile unde au apărut în situaţiile în care nu a existat alt text de ,. S-au respectat normele curente de editare a clasicilor, modernizându-oar ortografia.
*Prefaţa,* un capitol funcţional de *note* şi câteva consideraţii finale, :uind o posibilă *postfaţă,* întregesc aparatul critic al prezentei ediţii.
Mircea HANDOCA Nicolae FLORESCU
'■ • }?t

*■«* feti
**O**
I *°
,.m MS Ml. EMUtilM ti
<in.»l.i ..ir„ ,i ,,,h .,„„. i)„ l„„kt'f ti -w«Lwi-w>r5^^ < ,-.4 CrmwV'-"
IW». |liV..l,:. ,.....,1, „l«,«<,i ,,* |fl(j mirULII lt.IM.II.,1. ^**^jV, -»_4lJft".
^•««.'■u'.-... i___; • : .'st* ^&^»^-*^ '
**Clipuri de presă eu modificările manuscris ale Iul Mlrcea Elladr**

**Ei ..'"•« '.**

# APOLOGIA VIRILITĂŢII

**LITANII PENTHTJ FECIOARĂ**

Cânt fecioarele, cânt tristeţea fecioarelor ursite sa plângă în zori. Cânt fecioarele ce au desfătat voinţa virilă — şi muşchii, şi oasele, şi odihna. Cânt fecioarele pentru tragica lor robie. Cânt prada albă în braţe crescute din soare. Cânt zadarnica lor trudă, nostalgicele lacrimi pentru puritate,, tânguirile lor în spaima poftei stăpânului.
Cânt fecioarele, cânt vrăşmaşul temut, cânt ispita caldă în înserat, cânt ochii care au aflat să plângă şi să înfrângă. Cânt fecioarele, cânt carnea lor ce curmă săgeata privirilor. Carnea fecioarelor ce turbură seninul — al cerului, al ochiului, al duhului. Carnea fecioarelor, ce va înflori în patimă şi se va pogorî — vis şi umbră turburătoare — pe toate drumurile ce se înalţă către eroism.

Cânt fecioarele, cânt tovarăşul trist al tristului ins pe care eu îl slăvesc chemându-l mascul. Cânt pasta ce s-a plămădit şi în carnea noastră. Cânt îngerul smerit care lăcrămează şi în sufletele noastre, blând şi temut. Iar cântul meu e ură, şi buzele mele sunt sânge, şi ochii mei sunt sticliri de tăciuni, şi braţul meu e semn înălţat spre cer.
Cânt vrăjile, cânt ispitele, cânt bucuriile care he-au luminat sexul în jalnicul său coborâş, prin fum de facle



obosite, de pe crestele unde singur vântul netezeşte piatra. Ascultă lauda fecioarelor:
Trupuri albe, cu mlădieri ce mângâie ochiul, cu mireasmă de smirnă arsă pe jar;
Umeri albi, şerpi moi în care buzele se adâncesc, supte, şi se smulg fierbinţi;
Gât neliniştit de Sulamită albă;
Sâni crescuţi sub flacăra visurilor în miez de noapte, când gura şueră înfiorată desfătări, şi genunchii se despart tragic ca o prevestire;
Sâni rotunzi şi amari, pe care **spaţiul îi îmbină ca** pe un taler;
Pântec cuprins în linii îngheţate;
Pântec pur, pântec straniu ca o pădure tăcut^ **j^iit^c,** încordat în aşteptările minunei;
Şolduri verzi ca fruptul verde, carne învăluită în aburi tăinuiţi, umbre ce dilată nări şi înfierbântă răsuflarea în piepturi;
Pulpe, rebus cu aceeaşi dezlegare!...
Astfel cânt anemice litanii fecioarelor ursite să plângă în zori.

**GLORII PENTRU MASCUL**

Slavă — sex în care s-a plămădit stâncă şi ochiuri de cer.
Slavă celui veşnic aţâţat, celui neodihnit, celui ce poartă în piept răsuflare lunga şi fierbinte, iar în coapse însămânţate pornirile biruinţii.
Slavă frunţii răsturnate în iureş, slavă iureşului pe creste despicate cu prăpăstii şi înflorite cu jăratec.
Slavă ochilor striviţi în pleoape, ce încoardă ură şi ţâşnesc sclipiri.
Slavă braţelor, cărnii înşerpuite pe oase de adolescent şi înfrigurate de chemări.
Slavă trupului şi slavă sângelui. Sânge roşu şi greu, pe oare buzele d-ar sorbi ca pe vinul scurs între sâni de


diavoliţă. Sânge ce întărâtă, şi scurmă în adâncuri, şi freamătă muşchi, şi înăbuşă, şi orbeşte.
Slavă — gură însetată, încleştată în hotărâri, nebună furii, înspăimântătoare în pofte.
Gură sălbatec deschisă în faţa fruptelor, a vânturilor, jarelor, a copacilor, a pietrelor.
Gură arsă de arşiţa trupurilor albe şi calde, comori ângâieri nemângâiate, izvor de întunecate desfătări. ^^ Dinţi perverşi, biruitori, tăioşi, ce se adâncesc în umeri căşti, în pulpe turburate, în şolduri rotunjite de veninul înfrânărilor.
Slavă chipului viril, slavă sfintei urâţenii, slavă oaselor ce sparg obrajii, şi strâng buzele, şi înalţă fruntea sus, faţă în faţă cu zorii.
Slavă ochilor ce poftesc toate, şi fură totul, şi stăpânesc toate.
Slavă patimei, furtună ce pârjoleşte sufletul şi-1 purifică. Slavă masculului pur.
Voi vlăguiţii nopţilor sexuale, voi resemnaţii mediocri-tăţii a tot odihnitoare, voi scăpătaţi ai eroismului viril, voi bicisnici fii ai nămeţilor din peşteri, voi aromatice facle în bisericuţe sentimentale, voi toţi cei istoviţi, dezgustaţi, murinzi — îmbăiaţi-vă în ploaia rece şi grea, sfărâmaţi pietre, sorbiţi apă amară de mare! Sevă nouă vă dăruieşte pământul şi cerul. Suflet nou vă revarsă soarele. Gânduri re vă străfulgera ţestele, voiţi! Va naşteţi din nou în virilitate. *'W*&*-*

**■I IŞURI NOSTALGICE**

K [. Entuziasmul nu va mistui glasul. Adevărurile se vor lui liniştite. mib »;> *li»*
Nu privesc drept mascul orice individ cu nume masculii. Există anumite condiţii ale virilităţii, care trebuesc împlinite. Renaştem în virilitate cum renaştem în creştinism: pun modificarea efectivă a vieţei noastre, printr-o depăşire, prin transfigurare. Se pot clasifica acele condiţii în categorii

şi reduce în epitete? Virilitatea e o fenomenologie dinamică, un şir curgător de atitudini în faţa realităţii, a sufletului, a lui Dumnezeu. De la masculul hirsut şi jovial, purtând potentele sexului într-o sinceră inconştienţă, la iluminatul născător al unei lumi valorificate şi impuse celorlalţi de voinţa lui — cât drum? Nu putem surprinde decât virilitatea" în devenire — oricât de paradoxală ar părea mărturisirea aceasta.
Un element esenţial masculului, evident în toate fazele de evoluţie, de la gestul primar ai stăpânului ce-şi desfată trupul cu durerea altora la aspra renunţare ascetică — e fireasca funcţionare a *voinţei.* Femeile au nostalgia voinţei. Se vor zdrobite — sau se întărâtă în iluzoria voinţă a unui capriciu. Pseudo-masculii meditează asupra voinţei, o disociază, o dispreţuiesc, sau o acceptă în doze inofensive, cu risipă de entuziasm retoric. Voinţa pură — e un act pur masculin. Nu e fantezia cerebrală, ci experienţa efectivă, fără sorţi de izbândă într-o conştiinţă săracă în efluvii spirituale, în preaplin, în rezerve. A fost poate o ursită, sau o hotărâre a tragicului cosmic: nu se îngăduie să voiască *Wt* îndelung, intens, rezistent, iar nu în izbucniri efemere — decât unui singur sex. Ursită a fost şi prezenţa mereu vie si proaspătă a ispitelor. Slăbiciunea ancestrală a pătruns in viscere, s-a depus, sedimente, în creier şi în inimă. S-aK I născut tot mai mulţi inşi fără sex. Şi e tot mai anevoioasă actualizarea potentelor virile. Lumea se apără împotriva lor şi, neputându-le elimina, le închistează sau le pervertesc. Lumea exaltă o virilitate mondenă. De aceea — peniBl* sufletele ce tânjesc pierduta puritate — purgatoriul e atât de chinuitor.
Viaţa — neaducând nici durere, nici desfătare, ci implinindu-se corect ca exerciţiul unui muşchi — era inconştientă. Conştiinţa i-a dăruit cel dintâi îndemn spre depăşire, odată cu dureroasa siguranţă a insuficienţei. Faptul a fost comentat de mulţi cerebrali şi mulţi bărbaţi pricepuţi în acţiune. Dar iată ce înţeleg eu: conştiinţa a luminat neputinţa omului în Cosmos. „Vreau mărul acesta, vreau fecioara aceasta!". Masculul, gol în soare, muşcă mărul, sângera fecioara. La trezirea conştiinţei *a gândit;* „dacă aş vrea să

plutesc deasupra apelor m-aş cufunda, iar dacă aş vrea Soarele, ceilalţi m-ar socoti nebun". Iată dorinţi care n-au neliniştit niciodată sufletul primului mascul. Pentru că dacă ar fi voit, el ar fi plutit pe apă şi ar fi avut Soarele. Nu-mi cereţi dovezi. Nu înţelegeţi că *voinţa originară* ne e acum inaccesibilă? Şi că noi nu-i putem judeca pe ei cu creierele noastre care au gândit prea multe veacuri? Slăbiciunea miilor de bărbaţi — transmisă ereditar miilor de pseudo-masculi ai vremurilor noastre — s-a adâncit prin precizarea dualismului Om—Cosmos. Jar, în acelaşi timp, din acest dualism se înalţă zorii transfigurării masculine, ai *personalităţii.*
Jată tâlcuirea paradoxului. Siguranţa înnăscută a neputinţei, transmisă prin carne si prin suflet — a mediocri-zat tot mai organic masculul. Conştiinţa a acceptat ca o lege *firească* îngrădirea voinţei de imensitate, de Cosmos. Micimea umană i s-a părut necesar *dată.* Au vieţuit, însă, totdeauna masculi care au suferit efectiv durerea tragică a voinţei roase de absenţa încrederii absolute în sine, de dorinţele tot mai stranii ale vieţii cerebrale, de rafinarea sensibilităţii. Sufletele lor au plămădit o pastă nouă. Au descoperit poziţiile virilităţii în continua ei,curgere, depăşirile, întrecerile neobosite. Din acea iniţială retortă s-au sublimat fazele ultime ale tragicului masculin, s-a cristalizat tristeţea ascetului.
Pierdută fiind voinţa care putea tot pentru că *nu voia tot* — sufletul omului e chinuit de veşnice pofte. Tortul^
ăjtului e o suferinţă virilă. Un mascul ce' ajunge la conştiinţa e sine începe întotdeauna prin a pofti mult, tot mai mult, tot mai multe. Şi sângeră pentru fiecare înfrângere.
Cum aş putea slăvi altfel această poftă din carne si duh bărbătesc, decât printr-ur>
**CANT PENTBU SETEA TOTULUI?**
Nu vreau trupul tău şi nu vreau ochii tăi — ci toate trupurile.
Şi iarăşi, dacă o taină îmi rămâne streină — azvârl trupul.


De ce să zvârl trupul care nu mi s-a dăruit tot ?...
*Tot* — încălzeşte-mă!
*Tot* — deşiră-mă, îndrăgeşte-mă, urăşte-mă, poartă-mă, în văzduh şi în lume!

Vreau braţele mele ghirlandă în jurul globului. Vreau ochii mei geană de mare, unde soarele se îneacă smerit. Vreau gura ventuză pe sari de pământ şi de sare. Vreau umerii mei zări. Şi iarăşi — vreau braţele mele cale de sori.
Tânjesc că vreau tot, şi mă zvârcolesc, şi mestec cenuşa desfătărilor îmbucătăţite. De ce nu pot vieţui un ceas în *toate ?* Mă vedeţi cum sânger şi mă auziţi cum gem când în juru-mi trec *streini?* Urăsc creierele şi urăsc trupurile peste care nu stăpâresc.
Vreau aromele, cărnii, vreau boarea muntelui, vreau mireasma putregaiului, a morţii, a secetei, a mării...
Dar de ce să le chem, de ce să chem miresmele fără nume?
Coapsa roabei, frunzele ulmului, frigul stâncilor — nu-mi abat dorul pentru ceea ce ştiu că nu voi putea sorbi riciodată.
Vreau frupte amare şi vreau smochine dulci.
Vreau scrisul tot; de ce să pierd stropi veninoşi sau pumni de miere?
Cum să spun că vreau să gândesc totul, să pătrund în esenţe, să renasc în Dumnezeu? Cum să spun că dorurile mele îmi usucă zâmbetul şi-mi înrăiesc ochii, pentru că ele sunt otravă scursă din slăbiciunile moşilor mei?
Ard din mine, şi nimic nu e al meu! Cât timp **viîp** dogori văpăile şi va sticli jarul?__
Cunoaşteţi voi mânia sufletului care îşi simte neputinţa? Urăsc omul din mine, urăsc carnea mea, urăsc înfrângerile străbunilor — pentru că ei mă împiedică să stăpânesc totul. Nu pot stăpâni totul; nu pot să sorb, să muşc, să îndrăgesc, să frământ, să cioplesc — totul. Nu sunt decât un sărman trup în care se zbate, răzvrătit, sufletul însetat de Tot. Iar sufletul îşi/iânguie neputinţa.

Bănuiţi voi, *dincolo,* sclipăt de zare nouă? **Cei** care îşi înţeleg neputinţa de a stăpâni totul — păşească avântaţi. Vor cânta, poate, cântecul asprei şi amarei biruinţi...
Virilitatea nu e numai senzuală, după cum nu e numai spirituală. De aici, din obsesia totului, încep să cristalizeze sintezele care poartă masculul către luminarea supremă. Sintezele şi depăşirile — sunt descărcarea potentelor, realizarea virtualităţilor ce pritocesc în suflet de la cădere. Sufletul masculin se simte în *valorile* pe care conştiinţa le creează şi voinţa le impune. Femeile împrumută valori. Pseudomasculii le comentează, le ciopesc, le îmbină. Viziuni proaspete, valorificări nebănuite, creaţii spirituale efective, menite să hrănească alte vieţi spirituale — numai o conştiinţă virilă împlineşte.
Evoluţia masculină se alimentează din chiar ciocnirile, experienţele, obsesiile duhului. De aceea scapă istoricului-Virilitatea, ca şi credinţa, e pogorârea concretă a duhului aspru în viaţa omului. Nu se pot rezuma fazele. Nu se pot prescrie reţete. Virilitatea există, se experimentează. Nu putem indica decât caractere esenţiale, care trebuesc înţelese în curgerea lor, în devenire, în derivarea lor continuă unul dintr-altul.
Omul suie singur, tăcut, neştiut de nimeni'— o culme fără trepte, fără drum, fără frânghii. înfrângerile şi biruinţele sunt ale lui. Prietenul şi logodnica nu i le cunosc. Cu fiecare ceas vieţuit aspru, masculin — se apropie de sfârşitul acelei opere pentru care s-a născut: *personalitatea.*
PRECIZĂRI PENTRU DOMNI ŞI DOAMNE
Pentru domnii care au înjosit, au ruşinat, au compromis, au viciat, au cangrenat potentele sexului; pentru doamnele care au exaltat şi contribuit la înrădăcinarea eternei mediocrităţi masculine — scriu aceste precizări, stricte exerciţii de chirurgie pentru purificarea unui sens iniţial.

***t***

Don Juanul nu concretizează esenţa virilităţii. Cel care îşi risipeşte viaţa culegând femei, arată că le preţuieşte mai mult decât merită. Neliniştea şi setea Don Juanilor e mediocră. Au refuzat să adune şi să slăbească *totul* într-un singur trup şi suflet iubit. Rătăcirea e iremediabilă. Nu înţeleg ei că niciodată nu vor stăpâni decât *multe,* iar nu *toate?* Chinul îi surpă, îi macină, îi prăfuieşte, Aceşti masculi rataţi pier înainte de a-şi înălţa cu aspră muncă personalitatea.
Nici o depăşire, nici o posibilitate de transsubstanţiali-zare a virtualităţilor latente dăruite odată cu sexul — fără o neodihnită viaţă interioară. *Dintr-însa* se naşte, dacă voim, noul mascul, stăpân al vremurilor noi. A surprinde neliniştea lăuntrică a unui veritabil spirit masculin, înseamnă a surprinde virilitatea potenţială. De aici, din suflet, se deschide drumul depăşirilor. Să'ne blestemăm strămoşii; dar să n* uităm că virilitatea lor, pură voinţă, ne e acum fiziologic ţi cosmic inaccesibilă. S-a petrecut, cândva, într-o clipă sau un mileniu — acea dureroasă răsturnare de esenţe sau de criterii sau de valori, sau cum voiţi să le spuneţi. Căderea din virilitatea iniţială a fost o cădere tragică; poate chiar *căderea omului.* Cei care au pătruns tâlcul voinţei primare, al omului — Dumnezeu — pot medita, şi înţelege multe din această simplă frază.
Dar, doamnele mele, nu vreau să vă ostenesc privirile ţintuindu-le într-un trecut de mult uitat, şi nici să vă întunec cu cochetării teologice. Viaţa interioară, aspra viaţă interioară — rămâne totuşi singura mântuire. Nu zâmbiţi, domnilor; nu o cunoaşteţi deşi nu o ignoraţi. Vieţuiţi acea falsă viaţă interioară

împrumutată din cărţi, consultată în celebrităţi, înflorită în vecinătatea suavelor Sixtine. Cetiţi prea mult poeţii îndulciţi, rafinaţi, subtili şi snobi. Filosof ia voastră s-a întocmit odată cu cea dintâi desperare sentimentală — nu e aşa? Meditaţi prea evident în antractele dramelor nordice, pe coverta vapoarelor în amurgit, în plimbările singuratece. Păstraţi prea mult în suflete acel coagul te-adolescerţii, acele melancolii inutile pe care le credeţi tristea ţile geniului, acea auto-toWranţă care pogoară mediocritatea şi îngâmfarea. Sunteţi prea^ feminini. Fără îndoială, sufletul feminin e fermecător şi de necuprins. Dar lăsaţi acest suflet





doamnelor iubitoare de lectură sau celor ce poartă din salon în salon nostalgia amantului tenor şi cerebral.

Viaţa duhului masculin e aspră. Nu judecaţi după un surâs, nici după seninătatea pe care ochii o păstrează ca pe un dispreţ. Viaţă lăuntrică înseamnă muncă trudnică, neştiută, cu roade târzii. Iar munca e întotdeauna dureroasă — pentru că e o renunţare. Presimţiţi zorii? Mântuirea se va împlini prin renunţare, iar cea dintâi şi cea mai greu de disciplinat — e munca.

Cum să cânt munca? Cum să cânt mistria, varul şi piatra cu care înalţ zidul sufletului către acele creştete plumburii cu cearcăne de roşu răsărit? Aş vrea ca pagina să simtă înfrigurările poftei niciodată curmate, care se consumă în muncă săvârşită cu pieptul frânt, cu ochii sticlind şi cu pumnii strânşi. O viaţă spirituală nedisciplinată se anulează. Nedisciplina poate fi acceptată, la răstimpuri, ca o experienţă. Niciodată ca normă. Fireşte, disciplină nu înseamnă metodologie, nici prescripţii riguroase, nici higiena mentală. Ci numai continuitate, perseverenţă, obsesia depăşirii şi a pătrunderii în adâncuri. Cel care munceşte întru necontenită depăşire spirituală — distilează virilitatea în esenţe tot mai pure, tot mai îmbătătoare Doamnele mele, nu veţi recunoaşte în sobrul neofit al dureroasei iniţieri pe masculul superior, pe diletantul agreabil din saloanele literare, pe amatorul snob al mondenităţii filosofice. Iată ceea ce trebuie să învăţaţi: că ochiul vostru meşter nu va surprinde niciodată autenticele preţuiri masculine, duhul neliniştit al prietenului, drumurile de *dincolo* ale amantului. Iar aceasta, doamnele mele, datorită acelei pseudo-spiritualităţi pe care o gustaţi şi o siliţi să rămână în jurul vostru, din creierele atâtor compromişi ai sexului. Socotind-o reprezentativă, exaltând-o ca pe o licoare de tonic spiritual — vă înstrăinaţi *organic* de purul duh viril. Şi, fără îndoială, nu noi purtăm întreaga vină.

Cel dintâi semn al paşilor pe care sufletul îi împlineşte — *e tăcerea.* Fireşte, încă nu tăcerea cruntă a ascetului. Conştiinţa masculină e ferită totdeauna de confesiuni, această





plagă a adolescenţei şi a sentimentalilor copleşiţi de feminism. De ce să mărturiseşti? De ce să împărtăşeşti, împărţind dureri sau bucurii? De ce să cobori gând strein şi în acest ultim colţ de autentică singurătate: experienţele sufletului? Masculul ajunge sobru, tăcut asupra comorilor sale lăuntrice, pe care nimeni nu le bănuieşte. Tăcerea nu se exibiţionează. în cotidiana şi suportabila mediocritate socială — trebuie ascunsă sub liberă şi superficială limbuţie.

Cea mai sufocantă răzvrătire, cea mai penibilă scârbă, o îndură conştiinţa masculină în faţa surogatelor, a personalităţilor contrafăcute, a snobilor afectând durerea neînţelesului. Doamnele mele, vă dăruiţi întotdeauna mrejelor acestor tineri bine parfumaţi care vă vorbesc de visiari, de glorie, de călătorii melancolice, de prinţi, de *originalitate.* Această adâncă rană pe care sexul v-o datoreşte: originalitatea. Socotiţi *originali* pe toţi naufragiaţii, pe toţi neputincioşii, pe cei cu minţile turburate, pe mediocrii maimuţărind paradoxele cutărui ilustru pederastru, pe filosofii gângu-rind capitole din cărţi, pe diletanţii cu suflet de ţiplă bariola-tă, pe poeţii şi poeticaştrii cerşind genialitatea, pe glumeţii eruditţi şi îndrăzneţi, pe gazetarii bătrâni şi îngâmfaţi într-o dubioasă perversitate, pe misticii îngânând o jalnică sfinţenie. Doamnele mele, aceştia sunt — pentru voi — masculii superiori, logodnicii ideali, bărbaţii visaţi. Luaţi-i. Dacă i-aţi culege pe toţi — bănuiţi mulţumirile sexului ?...

Domnilor, dacă v-aţi hotărât sincer să suiţi greul drum al personalităţii — nu jinduiţi acea senzualitate despre care toţi vorbesc şi nimeni nu o cunoaşte. Senzualitatea pătimaşă, cotropitoare, nebănuită de doamne — turbură numai trupul celui aspru în înfrânări. Nu măsuraţi buzele,, nările, ochii. Ce preţuiesc toate acestea în faţa *poftei* care izvorăşte fierbinte din adâncurile trupului şi duhului?...

Nu vă tânguiţi de superioritatea voastră, nu împrumutaţi masca celor ce se vor compătimiţi şi doriţi. Sunt surogate umilitoare, fluturate ca o flamură de feminitatea neputincioasă a răbda gerul aspru al creştetului. Iar, pentru că drumul izbânzii imediate poartă de-a lungul bălţilor — renunţaţi la izbândă.

Veţi culege mai târziu izbânda *cea-lalta."**** ,"a<r.'-\<oi

**<**
„sf' lată câteva inscripţii de pe acelaşi soclu pentru domnii şi doamnele care doresc aceste precizări în formule accesibile:
Don Juan a fost un mascul ratat. A preţuit prea mult femeile; când le dispreţuia, „uitarea" şi-o găsea tot între trupurile lor.
Noua virilitate, adaptată nouei umanităţi — izvorăşte din viaţa spirituală. Se ajunge la masculul pur prin ascuţirea lăuntrică, prin experienţe, prin intensitate.
Feminitatea e sedusă de surogatele vieţei interioare: idealism mediocru, nefecund, împrumutat.
Criza primei etape în evoluţia masculină: trecerea de la dubioasa spiritualitate la austeră şi disciplinată muncă a duhului.
Feminizarea societăţii e o puternică ispită în faţa evoluţiei. Duşmani imediaţi: morga, autotolerarea, confesiunile, nostalgia ieftină, snobismul. Singura mântuire: ascetismul spiritual.
*.,»îM.a), .,;,*■-,.: *u* t ,;»; liftei

*A* trăi în permanentă primejdie — aceasta e porunca virilităţii. *i^oii*
Nu-mi spuneţi că viaţa modernă exclude eroica primejdie. Nu-mi vorbiţi de confortul civilizaţiei care a neutralizat, legiferând, corosivul luptei. Există, pentru masculul contemporan, tot atâtea primejdii ca şi pentru cel din peşteri. *Există primejdiile duhului.* întâmpinaţi-le, cei ce nu vă temeţi. Viaţa eroică se împlineşte şi într-o bibliotecă, şi într-o chilie de ascet. Pe acele câmpuri de întunerec săgeţi otrăvite se fugăresc rele. Moartea pândeşte în şanţuri, în bălţi, în codri. Nebunia... Credeţi oare că experienţele nefaste nu sunt răni ale duhului, şi credeţi că pierderea *valorii* iniţiale nu înseamnă moartea? Credeţi că *curajul* lecturilor cu diavoleşti ispite nu preţuieşte cât curajul încrucişării de săbii?

Evoluţia şi purificarea virilităţii prin experienţe, sublimarea până la iluminarea supremă — atât de rară... — se împlineşte în cadrele unei creaţii şi pentru această creaţie. Viaţa lăuntrică nu rămâne stearpă. Acum se înţelege mai bine deosebirea dintre o spiritualitate autentic masculină şi maimuţărelile diletanţilor şi snobilor. Cea dintâi germinează şi încălzeşte *noua* conştiinţă — independentă de conştiinţa închegată din funcţiunile trupeşti — pe care eu o numesc ■*personalitate.*
Cealaltă viaţă interioară se mulţumeşte să se consume mediocru şi banal în jurul câtorva nelinişti sentimentale, cristalizând în interpretări ciupite din cărţi sau înflorite la raze streine.
Orice mascul e dator să creeze. Fecundarea sexuală a fost, poate, semnul ursitei cereşti. Plodul continuă carnea, iar sufletul lui va continua sufletul părintelui, dacă acesta îi este şi un părinte spiritual. în conştiinţa masculină e neadormită pofta creaţiei, a depăşirii de sine prin cuceriri de cetăţi, prin artă, prin toate eliberările Duhului. Nu toţi pot fi mari generali, mari poeţi sau mari gânditori. De fapt, în unghiul nostru de vedere, lucrul n-are nici o îrsemnâ-tate. Creaţiile acestea sunt secundare. Mai precis, izvorăsc dintr-o creaţie iniţială: *personalitatea.* Iată ceea ce suntem datori fiecare să creăm: o conştiinţă cristalizată din experienţe, din lupte, din înfrângeri, din dureri. Prin ea supravieţuim Ea explică necesitatea de a ne naşte şi de a vieţui eroicul. Există, fireşte, o personalitate feminină şi alta masculină. Sunt structuri spirituale diverse. Nu mă gândesc. în aceste pagini, decât la personalitatea ca sinteză ultimă a virilităţii. E un proces de formaţie pe care îl dezvălui.
Sufletul îmbogăţit de experienţe se trezeşte, într-un amurg, frânt de cele două esenţiale curente ale vieţii spirituale: dionisiacul şi christicul. Senzualitate, desfătări păgâne, melancolia simţurilor obosite, sălbatecă vitalitate consumată fără rod, libertatea în Pan, gândirea în Apolon. De cealaltă parte — sensibilitate disciplinată, ierarhia satisfacerii simţurilor, încordări către neostoită purificare şi depăşire spirituală, elanul către efectiva contopire cu Dumnezeu, libertatea în Christos, libertatea cerească izvorâtă din înfrânări.

Numai într-o conştiinţă virilă încercată de experienţe conflictul acesta se precizează tragic. Ciocnirea e dureroasă. Numai un mascul păşind pe drumul împlinirii interioare poate fi cu adevărat ispitit de viaţă, consumat de doruri dionisiace, supt de pofte. Acolo unde rezistenţa e meschină — ispita nu se înrăieşte, nu picură ca o desfătare înveninată si dulce.

Conflictul — care ajunge *criză* în clipa când nostalgia ascetismului se preface în poruncă — se soluţionează de la sine, printr-o viziune şi o valorificare nouă, întocmită de duhul în continuă depăşire. Ceea ce numesc eu propriu-zis personalitate nu e decât o supremă sinteză, necesar cerută de dinamica spirituală, prir care Pan şi Christos sunt înscăunaţi în stăpânirile lor. E o reelaborare de valori date vieţii, plăcerii, Cosmosului, Dumnezeirii. E o viziune largă şi organizată a totului; suport al echilibrului lăuntric. Personalitatea e creată, e alimentată prin neodihnita luptă cu sine şi cu lumea, e zidită — piatră după piatră — prin experienţele duhului. Aceasta e singura operă ce ni se cere. Am arătat în altă parte că prin ea supravieţuim efectiv; pentru că o personalitate e un organism spiritual, a cărui viaţă transcende fiziologicul, după cum planta depăşeşte mineralul.

Personalitatea, izvorâtă din experienţă efectivă, nu se poate cunoaşte decât prin experienţă. Există şi aici contrafaceri : personalităţi *imaginate,* alcătuite după modelul oamenilor din cărţi, mozaicuri, fără continuitate organică (Pluralitatea eului se explică prin polivalenţa funcţională a conştiinţei, sau prin contradicţiile necesare în conştiinţa fiziologică. Contradicţiile pot fi, de asemenea, simple depăşind prin experienţă)

în fiecare suflet se soluţionează *altfel* conflictul carne-duh, se cristalizează o altă viziune, se echilibrează forţele pe alt schelet. Şi aceasta, pentru că la temelia personalităţii se află întotdeauna experienţe proprii, care nu s-au repetat identic în nici o altă conştiinţă

înţelegeţi necurmata veghe şi corosiva nelinişte masculină, înţelegeţi tragicul acelui suflet pe care sublimarea potentelor sexului îl apropie de Dumnezeu şi-1 înlănţuie,

**27**

în acelaşi timp, prin ispită, de trupul diavolului alb, de Dionysos. înţelegeţi durerea voinţei în care *răul* nu piere prin actualizarea *binelui,* ci creşte'odată cu el, şi-1 ispiteşte mai ispititor, şi-1 pândeşte, şi-1 primejduieşte. Tragicul masculin, al unui strident dualism, *când sufletul nu se apară numai împotriva trupului, ci şi a sufletului născut din trup.* Esenţa eristică împotriva păgânismului senzual al lui Dionysos, şi împotriva păgânismului nostalgic al lui Apoldn.

RENUNŢAREA

Cuvintele mele vor fi puţine. Privesc acum culmi triste, necălcate de oameni. Cunoaşteţi voi muntele unde vrednicul bărbat, cel care şi-a iscodit în suflet menirile, îşi sfârşeşte viaţa, *singur?* Cunoaşteţi voi singurătatea vrută, singurătatea deplină, singurătatea fără nădejdea curmării?

Din lumea noastră se smulge un om. L-am socotit ani după ani asemenea nouă. Şi iată: omul ne întrece cu mult, voinţa lui ne calcă pe creştet. Cine i-ar fi putut pătrunde tăcerea? Acum e dus, sau poate chiar e mort, în vreo peşteră de gheaţă verde, în vreun deşert. Nu a plecat dintre noi pentru că i-a fost teamă de viaţă. Nu a plecat pentru că era obosit, istovit, dezgustat Toţi aceştia se întorc din drum. Acolo sus, între amurg şi zori, lupta e nebănuită, e înfiorată de nebunie, e îndârjită'de foame, de nesomn, de amintiri. Cum puteţi gândi că tihna se întâlneşte în singurătate, între peşteri? Acolo păşesc cei mai tari dintre noi, cei pe care alte gânduri i-ar fi dus la biruinţă, la slavă, la desfătări.

*Tot sau nimic* — din cele lumeşti. Iată întâiul îndemn a renunţare. Cât putem stăpâni? O femeie, o sută de femei, > mie? Şi cât timp? .Şi — le putem stăpâni cu adevărat? Gândurile lor nu le vom putea robi niciodată. Şi câte ţări utem aduna? Şi marea ce rămâne veşnic *înaintea* noastră? i florile pe care nu le putem culege? Şi cerul pe care ii irenţuim m micimea ochilor noştn?^.*,,^

**8**

# ?!

MADDALENA

Desfătarea îmbucătăţită ajunge cu neputinţă când sufletul se luminează la ascetică virilitate. E demn să renunţi, dispreţuitor, la firimiturile întinse trupului. Şi e curajoasă renunţarea la desfătările şi răsplătirile duhului.

Ce înseamnă Gloria, — această ultimă ispită, în faţa ■căreia atâtea conştiinţe masculine îngenunghiază ? O putem cunoaşte efectiv, sau numai *atizim* despre ea? întrucât ajută la depăşire — când sufletul rămâne senin în faţa laudelor şi a urilor? Câte veacuri durează? Ş-apoi — cum ar • jmtea fi ispitit acel ce vrea *tot* — de o jalnică slavă a unui continent de elită? întrebări atât de stânjenitoare...

Toate sintezele trebuiesc întrecute printr-o nouă sinteză. Spiritualitatea virilă e torturată de un intens dinamism. Tăcerea însăşi trebuie întrecută. Pustnicul va împlini acea tăcere — absurdă pentru mediocrele noastre lumini — în care ascultă pământul, pădurea, paserile. în singurătate va suferi

iubirile părăsite pentru totdeauna. Din amintiri şi din dureri — sufletul lui se înalţă. Ispitele n-au pierit. Personalitatea nu a cristalizat definitiv. în retortele lăuntrice fierb de-acum esenţe ameţitoare pentru cei din lume: necunoscute, stranii, dumnezeieşti. Tac — asupra lor.
Va vieţui singur, necunoscut, uitat, nebănuit ch^ir de nimeni. Va muri într-o noapte sticloasă, cu nemărginirea rece deasupra-i. Sufletul lui va aburi o clipă zăpada. Nimeni nu-1 va plânge. Nimeni nu se va clătina la această nouă depăşire de sine a unui mascul iluminat.
Dar — cine ştie dacă va muri cu adevărat?
Şi, cine ştie dacă renunţarea lui supremă nu înseamnă stăpânirea totală? Dacă noi toţi, aceştia mărunţi, care alergăm pe străzi şi suferim în încăperi calde — nu suntem decât păpuşi, pradă năpraznicei lui voinţi? Şi dacă, totuşi, *acesta ar fi adevăratul?* Dacă noi făptuim, năzuim şi gândim după voinţa marelui pustnic?...
***Ui* if«**nM**
Astfel se sfârşeşte „Apologia Virilităţii" şi începe ciclul „Cântări pentru Pustnic".
*6 Ianuarie 1928.*

**■*B*t,_>**
<* vSoS^
**«V**
^ **vfl**

*** S**
**-**
**;**
""■» "'.«.«*,-€
***%,-.***
***/.^,***

, *"tfcfK* i =™;r;»^

î f--I'
if ;>'«*, al f/ti"*»' >afi* iU"-^,*
>: fi ' i:*v itiiţmo* j"r *.iq-nfi fot) %n >;"'!?"*uh •)* - j, >/»]>-> (■•'ff-i'..
■"■#
# DEDICAŢIE (Schiţă)
**..în ■'. fi *** ;
... Acum o săptămână, am primit toate indicaţiile : să fie o nuvelă, dacă se poate o nuvelă tristă ; să nu fie prea lungă.şi să aibă descrieri; pe o eroină să o cheme Valentina, iar pe erou Dan, Sorin sau Barbu. Prietena mea îmi făcea chiar şi unele înlesniri : pot, de pildă, să scriu o nuvelă care să fie numai o schiţă, şi chiar numai o schiţă dialogată. îmi cerea însă să respect numele personagiilor şi să scriu sus, lângă titlu, vizibil : dedicată domnişoarei Rica B. . .. Numai atât. De publicat apoi, mi se îngăduie s-o public în orişice revistă bună românească, cu îndatorirea, subîn-ţeleasă de a-i trimite câteva zeci de exemplare.
Acestea sunt faptele. Iar tu mă ştii : eu sunt un tânăr timid. Mărturisesc aceasta oricui şi oricând. Eu nu pot privi fix în ochii gazdei când răstorn pe masă solniţa cu piper sau paharul cu vin roşu. Nu pot zâmbi când sunt sigur că mi-am călcat tovarăşul pe picior şi îmi este peste putinţă să glumesc când simt că vecinii mă cercetează curioşi şi ştiu că figura mea privită din profil seamănă leit cu aceea a unui vestit tâlhar englez spânzurat de curând în Scoţia de nord. Timiditatea m-a împiedicat deci să refuz cererea prietenei mele. Am făgăduit. Am făgăduit o nuvelă scurtă, dialogată, cu un Dan, o Valentină şi un sfârşit trist. Prietena părea cu adevărat fericită. Când a plecat, mi-a strâns cu avânt mâna si mi-a zâmbit ...


Acum stau închis în casă şi mă chinui. Mă gândesc cum să ies din încurcătură. Eu' nu ştiu să scriu nuvele. N-am scris niciodată. Când eram în ciasa a treia de liceu, e drept, arri^ compus pentru domnul Răut — profesorul de limba română — o „nuvelă" cu doi mexicani crunţi, o vrăjitoare arabă, o frumoasă spaniolă, un bancher şi trei copii răpiţi. îmi amintesc că domnul Răut m-a privit curios şi m-a întrebat cum se scrie „Mexic".
Iar acum trebuie să scriu nuvela. Şi nu pot s-o scriu, nu ştiu cum s-o scriu. Nu faptul că trebuie să gândească un Dan acolo şi să vorbească o Valentină — îmi împiedică inspiraţia. De aceasta sunt sigur. Nu pot să scriu pentru că nu m-am exersat într-un asemenea gen literar.

Eu sunt — orişice s-ar spune — un **om serios. Am** avut oroare de versuri rimate, de nuvele în care se descrie „natura", de discursurile politice şi de metafizica pură. De aceea, acum, îmi este peste putinţă să alcătuiesc zece pagini de proză care să poată purta, cu cinste, numele de nuvelă.
Ce să fac ? Am făgăduit, înţelegi tu, — şi nu pot altfel. Am încercat până acum opt subiecte. Cel'dintâi — am vrut să fie tragic. Era vorba de o tânără al cărei logodnic o părăsise pentru o curtezană. Acţiunea — nu trebuie să uiţi aceasta — se petrecea într-un oraş din Spania, în plină Renaştere. Primelte două paragrafe erau menite să intereseze cetitorii prin evocarea unei grădini de portocali, unui deal acoperit cu oi şi ciobani — şi al unui apus de soare. Nu lipseau nici clopotele. în câteva pagini trebuia, apoi, să prezint personagiile. Pe logodnică o chema — nici nu se putea altfel — Valentina. Numele logodnicului, însă, m-a silit să rup tot ce scrisesem. Pe logodnic — al cărui sfârşit sfâşietor se ghicea din cea dintâi pagină — nu-1 putea chema în nici un caz Dan, nici Sorin, nici Barbu. Am început atunci altă nuvelă. Dan şi Valentina, undeva pe un munte a cărui descriere *trebuia* să ocupe două pagini — fi-losofau asupra unui subiect adânc, pe care nu mi-1 fixasem încă în minte. Când deodată ... dar ce să mai continuu ? **N-am izbutit să scri« i^t;*l^§feţr'£îâSW** rânduri. Cum'lf

fi putut seri eu, *eu* — o nuvelă ? Şi încă o nuvelă cu Valentina ?
Valentina — ţi-o mărturisesc — mi-a fost întotdeauna un nume indiferent ca şi alte atâtea nume. De câtva timp, însă, s-au schimbat lucrurile. Mă chinuie. Sunt sub obsesia celor patru blestemate silabe şi toate încercările mele rămân zadarnice ; nu pot să le uit.'Ce să fac ? Au trecut până acum cinci zile; cinci zile pe care le-am pierdut ca să descopăr cam ce ar putea gândi, vorbi şi făptui un Dan şi o Valentină ca să poată interesa pe cetitorii unei reviste româneşti. Şi n-am scris, încă, nici un rând. Şi nici nu ştiu ce am să scriu.
Ultima încercare am făcut-o acum câteva ceasuri. Mă deşteptasem în zori, cu mintea înflăcărată de un „subiect". M-am repezit inspirat la masa de scris. Eram sigur că voi izbuti să compun o nuvelă desăvârşită. începusem să mă mândresc, chiar, de însuşirea aceasta ce se vădise din-tr-odată — perfectă şi originală — după o noapte de nesomn, j *'f^J"]*
Găsisem, în sfârşit, eroii, împrejurările şi acţiunea pe care le căutam. Eram fericit. Dan şi Valentina, emigranţi români în Alaska, întâlnesc într-o bună zi pe John (aci, un nume englezesc) care le propune să îl întovărăşească într-o expediţie în Sud. Care era scopul acestei exp'ediţii? — te vei întreba. Iată-1 în puţine cuvinte : John (numele englezesc) pretextă că descoperise un ţinut plin de aur şi necunoscut încă de nimeni. Ar fi vrut să lucreze cu cei doi români, eroii mei, iar câştigul să-1 împartă cinstit, în trei. Adevărul era, însă, altul. Englezul se îndrăgostise de Valentina. Pe drum Dan înţelege lucrul acesta şi-şi propune să fie cu ochii în patru.
în două pagini aş fi descris drumul lor, istovitor, printre munţi stâncoşi şi câmpiile acoperite cu zăpadă, într-o pagină şi jumătate trebuia să introduc pe cetitor în gândurile englezului şi să-1 fac să priceapă tragedia care ameninţa să se dezlănţuiască în mijlocul celor trei călători, în două pagini se desfăşura conflictul, iar în alte două încheiam.

;.'. ' V' / '■

într-o dimineaţă englezul se repede în spatele eroului meu şi încercă să-1 prăvălească în prăpastie. Ţipetele sfâşietoare ale Valentinei înfioară pustietatea. Curajoasă, tânăra română îşi caută cuţitul şi se apropie de cei doi care se luptau — pe viaţă şi moarte — lângă prăpastie. Acum — drama. începând viscolul, Valentina *nu mai vede.* închipuieşte-ţi ce se petrecea în sufletul ei. Viscolul şi situaţia aceasta dureroasă ţine două pagini. Un ţipăt; o prăvă-lire în prăpastie. Cineva dintre cei doi învinsese. Dar cine era acela ? Dan sau englezul ? Iată prilej de noi frământări în sufletul sărmanei Valentina! Şi ceea ce era mai frumos era că încheiam cu situaţia aceasta tragică, fără să lămuresc cetitorii, fără să spun cine scăpase ...
Şi cu toate acestea n-am putut să scriu. Nu ştiam cum să încep. Nu ştiam cum să explic prezenţa celor doi români — care nu puteau fi simpli emigranţi — în Alaska. Nu ştiam ce nume să-i dau englezului. Şi nu ştiam multe alte lucruri.
Atunci m-am hotărât, prietene. M-am hotărât să fac pasul care mă va mântui şi îmi va reda liniştea de până acum. Ţi-am scris toate acestea ca să vezi în ce tulburare mă aflu. Nu există decât o singură cale : *să-mi scrii tu nuvela.* Nu e nevoie sa te zbuciumi mult, să-ţi pierzi prea multă vreme. Cu talentul şi obişnuinţa ta — în două ceasuri sfârşeşti cu cinste o nuvelă. Tot ce te rog e să respecţi numele personagiilor : Dan şi Valentina. La nevoie alege şi unul din subiectele mele. Poate pe cel cu Alaska; ai putea introduce foarte multe dialoguri.
*Trebuie* să faci aceasta pentru mine, prietene! Gân-deşte-te la liniştea mea, la orele mele pierdute . .. Scrie-mi cât mai curând. îţi mulţumesc mult; îţi rămân recunoscător şi te rog să faci totul şi să-mi îndeplineşti dorinţa aceasta, singura mea dorinţă.
•
*u.ţ* ;,-; ->r;if *Î-.U* iii rtrîuV ra»T 'Mf{îr:r ut' *î'mth'ŞithH'ih* ■
I imitate .TT,t«ş.fe'iijf' *ux:âciişţit(f'MtAib*
**%**
**«**
■ MA'V", *n$MM *M>* • *'<<£ 'r>* *l'** J '»*i'*!'» *i'ttft] f** ,ift'*îî? *"fum f\ tnţ*

•r% «|.i<*<• .«•
XV

• i,' »-f' ; ■A-.' . ir*)

»f //j*)» s ,^ 3?v ./•< ',*. '<■• 'A

' - ffljl '.,-;) " ,

'f ;îfivl mim $'• ■ Uf, .*;bi'.

## CEL CARE TREBUIE ASCULTAT

i< <, .

Lumină strecurată sfios prin geamuri fumurii. Oamenii îşi încheiau lucrul abătuţi. Şi se potolea stins, zgom/te tul maşinilor de cules litere. Din încăperea lungă, cu lămpi atârnate deasupra meselor — se revărsa, înăbuşind, mireasmă de cenuşă, de plumb topit şi de gaz. Treceau copii desculţi, cu sferturi de pâine în mâini. Lângă uşă, un maldăr de jurnale vechi şi fâşii de hârtie. Iar la o fereastră, o floare stingheră, ca un dar neprimit — căuta soarele.

Sleiţi, lucrătorii se adunau în fundul sălii şi desfăceau

Jjachete unsuroase, şi muşcau din pâine. Odihna. Se frecau a ochi, şi-şi aminteau, poate, că în grădini a înflorit primăvara. Şi poate se întristau.

Atunci s-a auzit strigătul. Ei s-au cutremurat ascul-tându-1. Şi au aşteptat, înfriguraţi. Şi s-au ridicat. Dar un râs prelung, i-a liniştit. Acelaşi glas. Paşii repeziţi pe scări, coborând spre catul de jos, unde lucrează fete cu trupuri fragede şi ochi îndrăzneţi. Apoi alt glas, înăbuşit de o uşă, care se închise împinsă în fugă.

Fata alerga, desfătându-se. Nu-i era încă teamă. Strigase după ajutor pentru că celălalt avea ochi crunţi şi o strânsese sălbatec în braţe. Dar se smulsese râzând, şi năvălise pe scări. El o urmărea. Se hotărâse — şi voia să fie ascultat.

Scările de piatră, umede, se sfârşesc în faţa unei uşi cu geamuri. Sus, se întind tipografiile. în celălalt cat încape-





peri cu mese lungi, în jurul cărora stau aplecate copile împăturind coli mari de hârtie tipărită. Mai jos, magaziile. O uşă întredeschisă ; saci, butoaie răsturnate şi ferestre prin care se aşterne, rece, lumina.

Fata a trecut prin faţa atelierului — fără să se oprească. Nu s-a întrebat. Auzea paşii grăbiţi şi răsuflarea celuilalt. Simţăminte neînţelese şi dureroase o sfâşiau. Putea să se mântuie, alergând în mijlocul tovarăşelor. Dar n-a făcut-o. Coborând mai jos spre curte.

Cel din urmă pas, iuţit, o făcu să izbească zgomotos uşa. Nu se deschise. O smuci. Şi se-nfioră zărind ochii celuilalt. Sângele îi biciuia obrajii. înţelese că alături era uşa magaziei. Şi băiatul se opinti s-o deschidă. Dinăuntru, încă zâmbind, fata îşi lipise umărul — şi se-ncordă.

Dar împotrivirea era copilărească. Uşa se desfăcu puţin câte puţin. Şi trupul vânjos se arătă întreg, deodată, lângă perete. Ochii au sticlit atunci în lumina proaspătă — şi ochii s-au coborât orbiţi. '

Fata se trăsese către fund, printre maldăre de saci. Tremura — şi zâmbea, totuşi. Nu-şi putea aduna gândurile, îi zvâcnea sângele dureros, dar trupul îi era ostenit ca după boală. Nu ştia ce să facă. Voia să strige, dar îi era teamă. îi era teamă de cel care se apropia încordat. Şi îi era teamă de sine.

Clipe de tăcere. Ceasuri. Ani. Şi deodată răsuflarea băiatului o deşteaptă. înfiorarea izbucni fierbinte. Trupul împietri, împotrivindu-se. 0 zguduire frântă zvârli pe băiat la câţiva paşi. Şi dinţii sticloşi rânjiră. Doar el era stăpânul .. . Cel care trebuia ascultat.

Braţele lui o înăbuşiră. Erau braţe de jăratec, ce-i pătrundeau în carne, răscolind tresăriri. Gemu. Pentru că trebuia să se împotrivească. Şi nu putea altfel. Nu putea striga. Privirile îi erau vrăjite şi trupul tremura, ascultând chemarea unei vieţi noi, necunoscute.

încercă să plângă. Să se roage. Dar buze înfierbântate de sânge, îi striviră buzele. Durerea o desfăta. Răsuflă. Ochii lui sticleau mari, tulburi. încercă să scape împotriva dorinţii care o ţintuia aproape de trupul băiatului. Şi nu izbuti decât să-şi frângă pieptul de umerii celuilalt. Se



zbătu, îngrozită de ea însăşi. Pumni umezi se deschideau pe trupul aprins, mângâind. Degetele dezgoliseră umerii plini şi carnea tulbură ochii băiatului. Mireasmă de copilă tăinuită. Cea din urmă împotrivire fu înăbuşită crunt. Braţe cu vinele umflate răsturnară trupul pe grămada de saci. Ochi care fulgeră, întunecaţi, şi ochi care se închid. Puterea îl îmbată ca o vrajă. în urechi îi răsunau fierbinţi, cântări de izbândă. Trupul îi tremura. Muşchii se înşerpuiau, sugrumaţi, ca în aşteptarea saltului. Oasele se împietreau, năpraznice. Şi în ochi se aprindea plumb clocotit.

Frământată în braţe, fata aştepta cu pleoape înlă-crămate şi obrajii dogoriţi. Aştepta fără să gândească. Răsuflarea celuilalt îi trezea frânturi de visuri, şi amintiri din cărţi ascunse în fund de cufere. Sufletul îi era sfârtecat de lumini necunoscute, care o slăbeau şi o împiedicau să se apere. O îngrozea gândul faptului. Şi totuşi îl aştepta tresărind. Nu voia să i se împotrivească. Ar fi dorit ca celălalt să-i sfarme trupul crunt, — ca să nu se mustre, mai târziu, că n-a luptat până la urmă.

Şi, deodată, strânsoarea de jăratec slăbi. Ochii lui se rătăciseră. Voinţa se surpă, frântă. Şovăi. Trecură clipe de încordare, în suflete. Şi iarăşi şovăi. Se trudea, p^rcă, să-şi cheme gândurile, să şi le orânduiască. Trupul i se destrămase dureros. Ochii se veştejiră. Simţiri de putregai, de baltă caldă sub arşiţă, de must cu mireasmă râncedă — i se revărsă în suflet. încordarea se pierdu, depărtându-se, ca o fluturare de aripi. în urmă-i rămase trupul secătuit <$£ patimă. Frânt.
Fata s-a deşteptat. O nemulţumire pizmaşă îi împungea ochii. Ar fi biciuit chipul celui care îşi căuta, pierdut, gândurile. îl privi. Fără să cuvânte, înţelese că nu mai e stăpânul. O bucurie fierbinte o năpădi. Pâraie de sânge se prăvăliră, însufleţind mădularele. Şi corzi au plesnit, rupte de şuvoiul lăuntric. Şi s-au frământat, răscolindu-se, strigăte ce vesteau izbânda.
Celălalt, încercă s-o prindă în braţe. Dar vraja pierise, înfruntând primejdia, fata zâmbi batjocoritor. Braţele,
***$**
'

ostenite, n-au apucat decât vestmântul. Şi pumnii fetii au lovit adânc şi făţiş — ca o răzbunare.
Paşi vioi, până la uşă. Cuvinte şoptite. Şi un râs izbucnit din durere şi desfătare. Râsul se amestecă, la capătul scării, cu glasuri tinere. Apoi, pieri.
Alături, nălucirea îl obosea. O îndepărtă strângând ochii. S-ar fi spus că fata rămăsese la uşă, îmbiindu-1. Se ridică, aspru, cu fruntea răsturnată. Şi privirile nu-i întâlniră trupul. O furie ce clocoti fierbinte, împletită cu aburi de dezgust faţă de el însuşi — îl întărâtă. Alergă până la uşă. Pe scară — nimeni. Viaţa îl cuprinsese iarăşi. Dar fata alergase, de acum, prea sus.
Se auzi răsunet de clopot izbit îndesat. începea lucrul. Privi în juru-i îngrozit. Apoi se prăvăli, iarăşi, până în adâncuri. Şi — plecând capul — urcă, sleit, scările. Voia să ajungă sus, acolo unde lumina se strecoară sfios prin geamuri fumurii.

. .ys» AiHHm
*i.pusm^h'ir &%i* IA£> *h Usi^/xti* fit -i^pim* •.--. *P> tot* fawwfe*

## î N T î M P L A R E

Vreau să se ştie că nu am nici un fel de remuşcare. Sufletul mi-e liniştit. Mă feresc însă de oameni şi mă prefac trist pentru că sunt nevoit să fac asta. Altminteri, puţin îmi pasă de ei şi de părerile lor. Eu ştiu că adevărul nu mă înspăimântă. Dimpotrivă — de ce să n-o spui ? — mă desfată Da : mă desfată. Mă bucur când gândesc la moartea aceasta care a cutremurat atâtea suflete, şi mă bucur pentru că al meu nu s-a cutremurat. Acum vreau să povestesc întocmai aşa cum s-au întâmplat lucrurile. Numai pentru mine. Şi numai pentru că scrisul îmi dă din nou încântarea propriei mele tării. <ş
Scriu pentru mine. Vreau să se ştie aceasta.
Lucrurile s-au petrecut astfel. Prietenul meu vorbi când ajunse pe culme :
— Nu mai cunosc poteca .. . am rătăcit-o, şi pe drumul acesta zăpada acoperă văgăunile ...
Cuvântul îi era tremurat, iar când îşi întoarse faţa către mine mi se păru că zăresc o lucire de spaimă în ochi.
Eu rămăsesem în urmă cu Eva, şi privirea-mi nu
Etea pătrunde întinderile albe. Iar izbiturile viscolului mă piedicau să aud vorbele prietenului. Cu ochii micşoraţi şi biciuiţi de ninsoare îngheţată, — îl priveam cum cercetează de pe culme, zarea. Şi cum stăteam aşa, simţeam tremurarea Evei, atârnată de braţul meu. Am intrebat-o fără să zâmbesc dacă îi e teamă. Nu mi-a răspuns, dar eu


ghiceam tot ce se roteşte în sufletul ei de fată îndrăgostită. Şi-mi privii iar prietenul. Eva s-a apropiat de mine sco* ţându-şi greoi un picior din zăpadă. O auzii şoptind : — Mai bine rămâneam în sat ... Am urcat anevoie, proptindu-ne în mâini şi afundân-du-ne la fiecare pas în troiene. Eva avea obrajii aprinşi şi răsufla adânc. Nu vedeam nimic în faţă, decât aceeaşi întindere albă, adăpostită de stânci. Jos, în vale, brazii şuierau înţepeniţi, pierind la răstimpuri în negură. Eu mă gândeam la lupi şi la poveştile cu călători îngheţaţi pe drumuri de munte, — şi îmi era teamă. Dar nu lăsam să se ghicească ce gândeam. Mă desfătam citind în sufletul prietenului meu şi, câteodată, mă opream în zăpadă, strângând braţul Evei, şi-1 priveam. Răscolea cu ochii depărtările şi asculta viscolul înfiorat. Mie — tot mai mult îmi era teamă dar zâmbeam. De ce să ştie Eva că mi-era teamă ?
Umblam tăcuţi. Cine n-a fost vecin cu moartea *iâ,* ' mijlocul întinderii albe, nu poate înţelege tăcerea noastră. Eu simţeam trupul Evei cum se cutremură de câte ori se înfunda în omăt, şi mă dureau privirile ei, când fără ii vreau, slăbeam braţul, încercând să pornesc singur înainta Nu mi-e ruşine să mărturisesc că mă îngreuna Eva şi c-aş fi fost bucuros s-o las singură. Iar ea simţea lucrul acesta şi-şi înţepenea braţul de al meu.
.. . Nu pot ascunde că eram la capătul puterilor când — după urcuşuri şi coborâşuri — am ajuns în vale. înghesuit între două albii de zăpadă udă, pârâul îşi contopea zbuciumul cu cel al viscolului. Puntea fusese luată de ape şi ne-am privit atunci toţi trei, şi ne-am înţeles toţi trei din privire. Eram atât de sfârşiţi, încât ne ispitea gândul să ne întindem acolo, jos, în zăpadă. Eu însă ştiam că lucrul acesta e moartea, şi nu mi-a fost teamă. Obrajii lor s-au făcut palizi. Au privit din nou spre pârâu cumpănindu-se anevoie în bătaia viscolului.
Prietenul meu încearcă chiar să păşească deasupra zăpezii străvezii, dar căzu în băltoace pline cu apă şi veşt-

mintele i se lipiră de trup până la subsiori. Târându-se în pumi, — ne ajunse. Avea o lucire ciudată în ochi şi n-am



mai înţeles nici un cuvânt din cele câte le-a rostit. Aceasta, de bună seamă, pentru că îi clănţăneau dinţii ...
Lucrurile s-au petrecut apoi întocmai după cum le gândisem eu, când am păşit în cuprinsul întinderii albe. în jurul nostru se învălmăşeau ţepi de omăt, şi noi simţeam că aceia erau moartea. Credeţi că mi-era teamă ? Trupul meu se încorda în apropierea morţii, dar mintea şi sufletul meu se pierduseră. Aşa e : nu mai aveam nici suflet nici minte. Trupul meu clocotea de viaţă, şi viaţa îmi era de ajuns. M-am bucurat simţindu-mă în viaţă şi am urât ceea ce simţeam că-mi aduce moartea.

Eva lăcrăma şi privea înspăimântată spre prietenul meu. Dar înţelegeam că prefaceri cumplite se petrec şi în sufletul ei. Din pricina oboselii nu mai puteam tremura, şi din pricina fricei nu ne mai puteam înspăimânta. Teama de întinderea aceea albă, o teamă sticloasă şi oarbă. Şi am simţit cum ne luptăm cu noi înşine ca să nu ne odihnim pe zăpadă şi atunci am rostit iar cele patru cuvinte : - Lucrul acesta e moartea.

Dar nu mai credeam în ele.

Ce s-a petrecut apoi în mine, — nu mai mi-aduc aminte. Aveam grumazul încordat ca o fiară şi am pornit piept în piept cu viscolul, înapoi pe creastă. Cunoşteam acolo sus, o cabană cu o temelie de piatră zgrunţuroasă, în care dormea, în vreme de vară paznicul funicularuluL Şi am simţit că locuinţa ferecată a paznicului e mântuirea. M-am dezbărat de trupul Evei care atârna greu şi am lăsat-o să se lupte singură cu viscolul ce răscolea omătul. îmi pare c-am auzit un geamăt, dar poate mă înşelasem. Poate n-a fost decât vântul.

Nu înţelegeam nimic şi viaţa din mine se bucura de aceasta. Păşeam cu greu şi o vreme nici nu-mi mai simţii picioarele, atât de îngheţate îmi erau. Veni apoi rândul mâinilor. Le afundam în zăpadă şi zâmbeam pentru că mi se părea că nu le afund. Auzeam numai viscolul, prin viscol răsuflarea Evei. Se ţinea cu greu pe urmele mele şi poate se gândea. Se gândea la mărturisirea ce i-o făcusem cu două zile mai înainte : că mi-era dragă. Că făptura ei e mângâierea ochilor mei şi viaţa ei mai preţioasă ca viaţa mea^g



„Dar puţin îmi pasă ce gândeşte Eva acum!" — îmi spuneam.

Prietenul meu nu se auzea prin viscol şi eu nu întorceam capul să-1 văd. Mă apropiam de căsuţa paznicului şi simţeam cum îmi bate inima. Acum mă gândesc că puteau să mă înconjure lupii, dar atunci nu mă gândeam. Acum gândesc că oboseala mă putea ţintui departe de cabană, dar atunci nu gândeam nimic. Nu mai suflam şi închisesem ochii ca să nu-i mai văd depărtarea. Când mă afundai pentru cea din urmă oară în troianul din faţa uşei, s-ar fi spus că îngenunchiasem. O sfârşeală fără margini mă îndemna să rămân acolo, în omăt. Am bătut cu pumnul în scândura uşei, parcă n-aş fi ştiut că locuinţa paznicului e pustie. O răscolire de viscol îmi aduse un geamăt curmat, care mă înfiora. Rămăsei o clipă cu sângele înţepenit, neînţelegând că prietenul mă striga cu răsuflarea ultimelor puteri. îl auzii prelung, întretăiat, istovit, cum mă cheamă, şi auzii în urmă ţipătul de pasăre rănită a Evei. Şi atunci repezii cu o spaimă neghioabă toporişca în scândura uşei. Un gâlgâit de viaţă simţeam cum mi se urcă năvalnic spre gâtlej. Loveam scurt, tăcut cutremurat de simţul acela sticlos al morţii, pe care îl ghiceam în glasul adus de viscol. Scândurile au sărit sfărâmate, dând la iveală a doua uşă legată cu sârmă. Smulsei cu un geamăt sârma şi mă azvârlii înăuntru. Nu mi-e ruşine să spui că tremuram ca o fiară înspăimântată şi că mă rezemai multă vreme în uşă. Apoi puţin câte puţin, îmi venii în fire. Mă uşurai de sac şi de pelerină şi mă trudii să aprind focul în sobă. Când izbutii, am zâmbit şi am vorbit singur.

Târziu, auzii paşi grei şi se deschise uşa. Nu ridicai capul, dar simţii că intră Eva. Sângele îmi lovea crunt obrajii dar puţin îmi păsa atunci de obrajii mei.

Au trecut clipe grele ca zăpada unei ierni întregi. Eu nu ridicai capul. De ce să-1 ridic ? Parcă nu simţeam că Eva stă acolo, lângă uşă, şi că privirea ei mă mustră ? Mustrarea femeii căreia tu însuţi i-ai mărturisit că o iubeşti. Cum am simţit atunci că o urăsc pe Eva! ... Aş fi biciuit-o pe obraji, şi i-aş fi smuls cu colţii privirea aceea care mă ardea pe creştet. Dar, vezi nu s-a întâmplat aşa. Ci am



auzit-o cum se apropie de mine şi cum mă roagă. Ce mă ruga ? ce mă ruga ? Domnul ar putea şti, pentru că mie îmi erau duse gândurile aiurea. Şi eu nici nu o priveam, căci ochii îi aveam înţepeniţi în flacăra stingherită, între lemnele ude. Şi atunci am auzit . .. Credeţi că mi-a fost teamă ? Eu nu mai ştiu ...

Eva a înţeles târziu că lupii sunt în vale : a ţipat, a îngenuncheat, a plâns. Nu credeam că ar mai fi putut desfăşura atâta tărie, şi am înmărmurit ascultând-o. Nu mi-aş fi închipuit că îşi mai iubeşte atâta fratele, după o zi de viscol. Era prietenul meu şi ea îi era soră. Şi simţeam de acolo, din cabana paznicului, cum jos, în vale cineva e aproape de moarte. Şi ascultam înfiorat viscolul ca să-i Drind vreun geamăt. Dar n-auzeam nimic, decât acelaşi uiet înfundat al lupilor. Şi atunci i-am spus Evei să se ucă ea să-şi caute fratele, iar eu m-am prefăcut neputin-ios şi bolnav.

Da, m-am prefăcut nu mi-e ruşine să scriu aceasta, pentru că aceasta a fost viaţa. Dar parcă eu nu ştiu acum că

Eva a înţeles tot, tot ? ...
Nu mă aşteptam însă la cele ce s-au petrecut în urmă. Eva a ieşit odată cu o zvâcnitură a viscolului, şi am auzit câtva timp paşii grei pe omăt. Apoi, — nimic. Rămăsei înfrigurat lângă sobă, şi simţeam cum îmi furnică sângele în picioarele care începeau să se dezgheţe. Am ascultat o vreme, apoi am obosit şi am vrut să înţepenesc temeinic uşa. Am sărit însă înspăimântat înapoi, intrase Eva ca o furtună. N-a vorbit nimic, ci s-a lipit de mine. Simţeam cum tremură trupul îngheţat şi mâinile cum îmi încleştau braţul. A stat aşa multă vreme şi huietul haitei se apropia de cabană. Eva îmi ajuta apoi să înzdrăvenesc uşa, şi se apropie de sobă. Tremura mereu.
Cât am stat aşa ? Nu ştiu. Mi-amintesc însă, cum, spre noapte, n-am mai auzit lupii şi cum vorbii Evei să se pă-zească de îngheţ. Cuminte, Eva mă ascultă şi începu să-şi frece unul câte unul picioarele. I-am căutat privirea, dar ea nu privea nimic.
în mine creşteau clocotind puterile. Simţeam că eu sunt stăpânul în cabana paznicului, şi că Eva o roaba mea.

Şi gândul puterii mă înfiora şi eu mă gândeam din ce în ce mai puţin la haita de lupi şi la acela care, poate, murise în vale. Am căutat în sac şi am scos lumânarea. Simţeam că are să se petreacă ceva neaşteptat, şi de aceea o aprinsei înfiorându-mă.
Eva adormise cu capul pe braţe, cu genunchii goi. Am privit-o mult, mult. Viscolul se înteţea şi auzeam lămurit zăpada troienindu-se în uşă. Atunci simţi cât de nă-praznic doresc trupul Evei ...
*1924*
1 *LVÎ&I*
**rtt'% *aî***
*APtJTf*
f|» *Jiftt*
■{ *.sivi>h:* ib. *mv.16*
***in '***
■*whq un*
***m***
,-. <•■ *f-r - iy.r*
■*i.ijî -,'AUhfi r,'*n->isl*
IDILĂ . ., *uu.* r«ti J,.-(/J*J
Azi de dimineaţă se întunecase în bibliotecă. începuse să plouă. Eram obosită şi îmi plecasem capul pe mână. Credeam că nu mă vede nimeni, dar am simţit ochii lui aţintiţi asupră-mi şi am roşit. Am început să citesc, dar n-aveam nici un dor să sfârşesc cartea şi mă bucuram de câte ori întâlneam rânduri care trebuiau fi copiate. Le transcriam fără grabă, cu gândul într-aiurea. Am transcris aşa aproape două pagini. *
Nu îndrăzneam să ridic ochii şi să-1 privesc, dar ştiam că şi el e tot atât de neatent ca şi mine. După câte am aflat de la ajutorul de bibliotecar, îşi prepară licenţa. Nu ştiam cum îl cheamă, şi nu am avut niciodată curajul să-i cercetez fişa după ce pleacă. Ştiu că citeşte cărţi germane, de istorie veche. Poate şi el s-a interesat de mine. Şi poate s-a întristat aflând că nu consult tomuri germane, ci cercetez istoria artelor. Sau poate n-a aflat nimic.
E ciudat însă cum nu ne cunoaştem nici până acum.
Ne întâlnim de şaisprezece zile şi citim la aceeaşi masă. El mă salută când vine şi eu zâmbesc, mulţumindu-i. Nu mi-a vorbit încă niciodată, dar l-am auzit vorbind cu bibliotecarul. Are un glas foarte plăcut.
I-am vorbit mult Ilenei, ieri seară, despre tânărul de la bibliotecă, şi azi dimineaţă toate fetele ştiau de „idilă". Am fost nevoită să neg totul, şi eram supărată că roşeam şi-mi pierdeam cumpătul. Ileana mi-a spus că sunt îndră-


gostită şi eu am ameninţat-o că nu-i mai împrumut cărţi dacă nu încetează să mai închipuie asemenea prostii.
Sunt aproape sigură că mă iubeşte. Azi l-am surprins privindu-mă pe furiş. Am roşit amândoi. Când a plecat mi-a spus corect : „bună ziua domnişoară" — şi eu i-am răspuns cu căldură. A rămas poate mirat privindu-mi stră-lucirea ochilor. Eram atât de fericită. Şi n-am putut să mă ascund. Dar am avut timpul să observ că şi lui i-a adus mare bucurie fericirea mea.
Nu m-am putut opri şi i-am mărturisit Ilenei bănuielile mele, după ce am silit-o mai întâi să-şi dea cuvântul de cinste că nu va spune nimic la facultate. Ileana s-a arătat foarte mirată şi mi-a făgăduit să vină şi ea la bibliotecă. N-a venit până acum pentru că n-o interesează cărţile de istorie şi de artă. Citeşte la „Fundaţie" romane franţuzeşti sau cursurile pentru examen. Ileana e o fată foarte puţin curioasă şi foarte ocupată în timpul zilei. Dar e o foarte bună prietenă.

*Jeftuaeii* mA *.uriuiii-Tiai lvbuâ% m ,&dnj%* 4i#î msfraaxtr?
Azi n-a venit la bibliotecă. Am fost neliniştită toată dimineaţa. Poate era bolnav, sau poate părăsise biblioteca. Mi-a spus de mult d. Zama că e un băiat foarte bun care va avea bursă în Italia. Eram necăjită gândindu-mă c-a plecat fără să mi-o spună şi mie. Ar fi putut s-o facă.
Dar nu era bolnav, nici nu plecase în Italia. A venit după amiază, tot atât de punctual ca şi până acum. Mi-a părut foarte bine. îmi bătea inima. „Păcat că sunt atât de urâtă", mi-am zis, — şi m-am întunecat. Dar fetele pretind că nu sunt urâtă. Şi eu, acum, ştiu că nu sunt urâtă.
L-a văzut şi Ileana.
— Vai, dragă, ce interesant tip! ...
Mie îmi bătea inima de bucurie. Ileana îl privea curioasă, cum răsfoia prin cărţi şi cum se încruntă. Avea o mulţime de caiete lângă el, pe masă.
- Tip de om superior, mi-a şoptit.

Eu i-am apucat mâna şi i-am spus să vorbească mai încet. Dar, pentru că mă roşisem, plecai ochii şi mă prefă-cui că urmăresc cu încordată luare aminte ultimele pagini din „Histoire des origines de la France contemporaine". Dar nu puteam pricepe nimic, şi preferai s-o ascult pe Ileana. Mi-a spus că are ochi foarte „interesanţi", o frunte mare, de gânditor, obraji fini şi buze ironice.
— Ţi l-ai ales foarte bine! — şi a râs veselă. And* încercat s-o conving că vorbeşte copilării.
Mie îmi părea însă bine de cele ce credea Ileana. Mă făcusem mai îndrăzneaţă şi l-am privit de mai multe ori, câteva minute. Mi-am dat într-adevăr seama că are o frunte mare şi părul foarte frumos ondulat. N-am putut să-i observ buzele ironice. El a ridicat într-un rând ochii, dar, zărindu-tt€ pe amândouă privindu-1 lung, şi i-a plecat numaidecât pe carte, aprinzându-se la faţă. M-am roşit şi eu.
Ileana se plictisise şi începu să-şi cerceteze vecinii. A făcut o glumă răutăcioasă asupra celui mai erudit cititor din bibliotecă, pentru că avea gura mare şi ochelari de nichel. A privit înciudată pe d-ra Ilcuş, care poartă coc şi ridică ochii încruntată la cel mai mic zgomot. Apoi a examinat cu bunăvoinţă pe ajutorul de bibliotecar, care moţăia nli o rază de soare.
Pe el l-a mai privit o dată înainte de a pleca şi mi-a că e prea interesant ca să nu-i facă cunoştinţă. *
* îl cheamă Dumitraşcu, Lucian Dumitraşcu. Ileana II 11 a spus că îşi ia acum în vară licenţa, şi la toamnă pleacă la Şcoala română din Roma. Mi-a mai spus că nu e un „tip" ■ Mâl du interesant pe cât crezuse. E timid, şi când vorbeşte pleacă ochii în podea. E sărac, — şi publică o carte la Aca-uemia Română. O carte despre traci, după cât a putut înţelege Ileana.
Eu am fost foarte fericită când am aflat toate acestea. De ce nu vrea să mă cunoască?
Ştiu de mult că e timid. Sunt patru luni de când ne Inim zi de zi la bibliotecă şi îmi zice tot numai : „Bună

ziua, domnişoară". Domnişoara IJcuş îl cunoaşte, dar n-am avut curajul să vorbesc cu ea despre el. Caut să mă arăt cât mai indiferentă.
Am avut atâtea examene de dat, încât n-am găsit timpul să mai scriu în „Jurnal". La bibliotecă am fost ieri. N-a venit. Am vrut să întreb pe d. Zama, dar domnişoara Ilcuş era de faţă, — şi am renunţat.
Azi s-a închis biblioteca. Şi tot azi mi-a spus mama că în vara aceasta nu plecăm nicăieri. Nu-mi pare nici rău, nici bine. Ileana şi-a cumpărat o sumedenie de cărţi, şi pentru că ea la Constanţa n-are să citească aproape nimic, — mi le-a lăsat mie. Sunt cinci volume de Proust şi Cocteau, şi Du Gard şi Sandry.
Mi-am comandat şi eu nişte cărţi. Mama mi-a dat trei mii de lei, ca întotdeauna când trec examenele cu bile albe.
M-am gândit mereu la el, şi am să-i citesc lucrarea despre traci, — când va apare.
Dar nu l-am mai văzut.
Astăzi, 9 iulie, a fost cea mai fericită zi din viaţa mea. Pentru că s-a întors Georgel de la garnizoană, — şi mi-a spus că mă iubeşte!
Acum am văzut eu cât de frumos s-a făcut Georgeî^r" are sprâncene negre şi buze roşii, fierbinţi. Tanti i-a făcţţf de Paşti tunică nouă. ÎI prinde minunat. Vorbeşte mult, mult, de mă ameţeşte.
5i e. fnar+o î
Şi e foarte îndrăzneţ.
*n*
*" >'**■. *" iv "'* •'«? vin itixn\ > ' , 'î* **rgy**
*l -fu, ," i i iiif <.*<» i> u ft*
**. ÎA ÎNTU NERIC**
Năruirea se îndeplinise fără veste. La un colţ de strada castanii s_au înrnxliţit şi şi-au răsfrânt braţele

peste garduri. Oamenii şi-au arătat chipuri schimbate. Sunetele păreau ca se ridică dintr-un târg străin, prin care paşii lui "u . P ur w ta seră încă. Lumina şi umbra îl înspăimântau.
Niciodată nu întâlnise o lume atât de nouă si atât de stranie.
Cele dintâi clipe trecură cu greu. Nu înţelegea nimic, be străduia să afle cine e, şi cum se află în mijlocul târgului necunoscut. Privi pe furiş împrejurimile — ca să nu atragă luarea aminte a trecătorilor. I se părea că mai întâlnise o dată aceleaşi chipuri, dar nu ştia unde. Şi strada i se părea cunoscută. în vis, de mult, adunase roadele castanilor — pe aceeaşi piatră pe care păşea acum.
U teamă cruntă îl cuprinse : de întunecarea sufletului, de nebunia care înstrăinează în lume. Nu înţelegea ce se petrecuse sut> ţeastă, înapoia tâmplelor fierbinţi. Nu înţelegea de ce i se păruse că se deşteptase dintr-un somn P5e;!un£' P c^ privea acum toate cu alţi ochi. Privirile i se rătăciseră pe caldarâm şi peste garduri. Le culese cu grijă. ii era teamă să nu se trădeze trecătorilor. Dintre neguri, i se luminase o hotărâre : să nu afle ceilalţi căsufletul lui s'"a tUJourat. Jşi încruntă sprâncenele şi grăbi pasul. Truda sa ane pentru ce plecase de acasă—rămăsese zadarnică. Ucoh, atunci, câteva străzi şi se înapoie. în faţa casei, şo-
«JI

văi. Deschise poarta, silindu-se să-şi amintească numele proprietarului. Nu izbuti. Durerea îi destrăma trupul, îi supse puterile. Pe coridor, îşi smulse pălăria fără să-şi dea seama. Privi glastrele cu flori înşiruite la ferestre. I se păru că aude glasuri în încăperea de alături. Şi se îngrozi la gândul că se va putea întâlni cu proprietarul. Alergă pe scări.
„Miercuri" ... îşi amintise ziua. „Miercuri". Dar numai atât. Deschise o uşă, cu teamă. Auzi o chemare, de copil speriat. Alergă mai sus. încă trei uşi, vopsite galben. Le privi cu ochi măriţi. I se părea că le vede pentru cea dintâia oară. Ce caută în mansarda aceasta, dogorâtă ?
Totuşi, aici îi era locuinţa. Ştia aceasta, cu o siguranţă pe care nu o poate lămuri. Dar cele trei uşi îl stinghereau. îşi mângâie fruntea. Poate se vor lumina gândurile. Nu întâlni decât un singur strigat al sufletului întunecat : „Miercuri".
O uşă se deschise şi un chip necunoscut îi zâmbi. O străfulgerare în ceaţă dinlăuntrul ţestei. Chipul îi trezi amintiri din vis, care l-au înfiorat. Cândva, poate le vie-ţuise aievea. Chipul îi zâmbea cercetându-1. Dar simţindu-i tulburarea se apropie. îi vorbi îngrijorat, şi cuvintele i se păreau rostite într-o limbă străină, din care trebuiau tălmăcite. Nu putea înţelege, astfel, decât prea puţine. Tovarăşul neaşteptat îi vorbi de „nopţi albe", de „viaţă tulburată" de „prea multă muncă", de „linişte". îi apucă braţul şi-1 împinse până în faţa uşei din stânga. înţelese că trebuie să se apere. Păşi, deci, sigur, caută cheia, descuie şi intră în odaie — încercând să nu se ui-mească de nimic. Tovarăşul intră şi el. Deschise larg ferestrele.
— Arăţi foarte palid . . . Trebuie să te îngrijeşti.
Căută răspunsul — dar nu ştia ce să răspundă. Cuvintele i se îmbulzeau puzderie, pe buze. Şi nu alegea nici unul. Le lăsă să alunece în golul de întunecimi.
Celălalt îi sfătui să se culce. Primi sfatul — cu nădejdea că-1 va lăsa singur. Dar tovarăşul era prea îngrijorat. îl întreabă mult şi aşteaptă răspuns. Ca să se mântuie de chinul cuvinteljilr^iieq^hw^iiltaBâLcrtftfc fachise ochii.

«CfaWDDA:
Tăcerea celuilalt îl încuraja. Auzi paşi lini prin odaie, în-dreptându-se spre uşă. Ar fi vrut să râdă, dar nu izbuti decât să-şi tremure faţa. Deschise atunci ochii.
*
De unde cunoştea odaia aceasta cu tavanul apropiat şi cu o singură cadra ? Se ridică din pat şi se îndreptă spre fereastră. Dar un gând îl străbătu, crunt. înţelesese că tot ce i se întâmplase, le mai trăise odată. îşi aminti lucid, c$" altădată se întinsese tot aşa în pat, se întrebase ce căuta în odaia aceasta, se ridicase şi păşise către fereastră. Şi începu să creadă că trăieşte atunci.
Lumina i se cobora în suflet prin unghere necunoscute, începu să înţeleagă — dar înţelegea ca un altul. Continuă viaţa celui care se ridicase din pat cândva şi păşise către fereastră. Viaţa aceasta se oprise deodată, straniu — şi deasupra ei se aşternuseră ani după ani. Aproape o uitase. Şi iată că într-o după amiază caldă, lumina ei orbeşte dureros creierul şi stăpâneşte în suflet.
De la fereastră, cuprindea cu ochii strada întreagă. Acum îşi aminti : se ridicase din pat pentru că auzise che-marea. Cercetă înfrigurat. în faţa porţii nu aştepta nimeni. De-a lungul străzii se întâlneau oameni ce călcau obosiţi, cu grumazuri aplecate.
Răscoli cu privirile curtea, fără să-şi întâlnească tovarăşul care-1 strigase. Şi, cu toate acestea, simţea chemarea încă vie. Se tulbură. Se hotărî să aştepte. Poate prietenul voia să glumească, şi se ascunsese prin împrejurimi. Acum îşi aminti tot : trebuiau să pregătească amândoi versiunea latină pentru a doua zi. Amănuntul acesta îi copleşi sufletul cu mii de lumini neaşteptate. Sângele îi lovea tâmplele în alt ritm. Alte culori i se strecurau sub pleoape. Alte bucurii îşi înfloriră zâmbete, şi alte dureri îşi arătară trupurile rănite.

*Ac fuit antea tem fus, cum Germanos Galii viitute su-perarent ...*
Desfătarea îl tulbură. Textul din *De Bello Gtllico* — îi revărsă în suflet o adolescenţă proaspătă, prezentă, pe


care o uitase. Uitase că era, încă, adolescent. Gândul acesta îl făcea să zâmbească, prelung. Şi recită iarăşi din Caesar, din ultimul capitol tălmăcit în clasă.
*... ultra bella inferrent, propter hominum multitudi-nem agrique inopiam Irans Rhenum colonias mitterent.*
Prietenul nu găsea traducerea cuvântului *ultra* — iar el îi şoptise : *chiar*. Reînnoi zâmbetul.
Dar ochii îi căzură pe veştminte — şi chipul îi îngheţă, cu sângele scurs şi ochii înneguraţi. Purta veştminte ciudate, neobişnuite pentru clasa a V-a de liceu. Şi trupul îi era nepotrivit pentru un adolescent. îşi lunecă mâna pe faţă, şi degetele întâlniră obraji înfriguraţi, cu pielea aspră. Avea braţe prea lungi — şi le privea ca un străin. Se întrebă cum de nu luau în seamă cei din clasă de nepotrivirea aceasta. Şi încearcă să continue pe Caesar. Dar şirurile i se risipiră în minte. Uitase chiar şi începutul frazei. Strada se prefăcu iarăşi. Tovarăşul care-1 chemase — nu trebuia să fie jos. Zvonuri stinse, frânturi de gânduri, vedenii — îi străbătură, şuvoaie, luminiţa sufletului. Află, aşa, cum se află în vis, că prietenul murise de mult, şi că ani grei s-au aşternut de atunci, destrămând amintirile şi prăfuind chipurile.
Frământări noi s-au împlinit în suflet, printre întunecimi. Se trezi la fereastră, cu ochii străpungând strada. Cine îl îndemnase să ajungă aici ? Şi nu-şi putea aminti ce gândise până acum, şi de ce se deşteptase zâmbind, şi de ce se înfrigurase ./,"£
*
Păşi în odaie, ca un străin. Căută masa de lemn, deschise sertarele şi se uimi găsind hârtiile scrise. Răsfoi cărţi groase, însemnate pe margini. Le aşeză, apoi, la loc — cu grijă. Privi cadra, aşezată deasupra patului — şi se întrebă, îl chinuiau bănuieli dureroase ; se părea că a zărit cândva chipul de faţă zâmbindu-i chiar aici, în odaie. Dar nu putea lămuri nimic. Amintirile i se destrămau ca un vis.
Se culcă, închise ochii, şi vru să adoarmă. Mai păstra o singură nădejde : că toate se vor lumina, la deşteptare. Cu întunerec sub pleoape, încercă să nu gândească la nimic.
 "'*■':

Se întrebă, însă, cine luase hotărârea aceasta. Deschise ochi şi se privi. Nu îşi recunoştea trupul, nici chipul. Se întreabă cum vieţuise atâţia ani, ca un străin, cu trupul necunoscut. Şi se întrebă de când a aflat că e străin în trup. Şi cine e el.
Se privi, cum stătea întins pe pat. I se părură ciudate mâinile care se sfârşesc cu degete. Degetele se mişcau lin sau precipitat — şi aceasta îl uimea. Suferea ştiind că niciodată până acum n-a privit cu luare aminte meşteşugul degetelor. Nici unul dintre oamenii care trec pe stradă nu-şi privesc atenţi degetele. Iar el — de ce le-a privit ? Cine era el ?
Nu-şi putea aminti decât puţine fapte. De mult timp, de o lună, de un an — s-a simţit tulburat pe stradă, şi s-a întors aici, în încăperea cu o singură cadra. Un tânăr necunoscut 1-a ajutat să se dezbrace. Apoi tânărul a plecat, şi 1-a chemat din curte. S-a dus la fereastră şi de acolo 1-a privit. Necunoscutul pierise. De atunci — ce se petrecuse ? Cum se scurseseră zilele, şi nopţile şi lunile ?
Nu se încumeta să cerceteze trecutul. Se înspăimânta Ia gândul că nu va putea să lămurească întrebările. Cum de ştie el că odaia aceasta îi aparţine ? Şi ce a făcut el tot timpul, înainte de a se deştepta la viaţa nouă ? Când a cumpărat şi a citit cărţile de pe masă, din rafturi ? Şi cadra ?
Chipul feţii îi era aproape, îi alerga printre sclipirile rare ale conştiinţei — dar nu ştia nimic. Se hotărî să nu se mai întrebe, să nu scruteze nici una din dureroasele taine care îl copleşeau, sugrumându-1. Strânse pleoapele şi-şi afundă capul în perne. Dar tresări, deodată, îngrozit — şi se ridică. Alungă vedenia cu pumnii răşchiraţi, izbiţi surd de perete.
îi era teamă să se culce. închise fereastra şi uşa. Şi se aşeză frânt, pe pat. I se părea că revărsatul zorilor i se apropie în suflet. Tremura, ca în aşteptarea minimei. Răspunsurile la atâtea întrebări înfloreau în negurile de sub ţeastă.
Privirile i se opriră pe o lumânare aproape sfârşită, ^aşezată într-un pahar, deasupra caietelor. Alături, pete de ceară. Un toc ţinea semnul într-o carte legaţi în piele. Acestea îl făcură să tresară, chipul i se lumină, apropiin-

/

du-se de masă. Astă noapte citise aici. Nu trecuseră, deci, decât prea puţine ceasuri. Citise mult, aproape toată noaptea, pentru că lumânarea era pe sfârşite. Iar dimineaţa se dusese la slujbă. Şi nu avusese bani pentru masa de la amiază. Acestea, toate, şi le amintea acum cu uşurinţă, începea să se facă lumină.
îşi întoarse atunci, ochii către cadra. Emoţia îl sili să clipească pripit — ca să alunge lacrimile. I se păru atât de comic faptul că nu o recunoscuse . . .
Vru să se apropie mai mult. Şi atunci îşi aminti că trebuia s-o întâlnească miercuri. Lumina prea multă îl orbi şi îl

secătui. Se aşeză pe pat. înţelegea acum mult, înţelegea aproape tot. Dar neguri îl apăsau încă, îndure-rându-1. Trebuia s-o întâlnească miercuri. Deci ... dar când are să fie miercuri ?
Se trudi să afle, cu gândul. Nu izbuti să afle capătul săptămânii. Răscoli pe masă, dar nu întâlni nici un ziar. Se hotărî, atunci, încruntat, să însemne pe hârtie zi cu zi. începu cu sâmbătă — când îşi vânduse pe Pascal. Du-minică, rămăsese toată ziua în casă şi citi. Luni — se limpezi cu greutate. Toată după amiaza era ascunsă în ceaţă. Nu-şi putea aminti ce făcuse de Ia masă până seara, când îşi întâlni vecinul de odaie. Zilele următoare erau tot mai întunecate.
închidea ochii, îşi frământa tâmplele cu pumnii — fără să găsească. De luni la amiază — timpul se schimbase ; clipele atârnau grele, ceasurile copleşeau nopţile, păreau ani. Renunţă să se convingă. Ştia că nu putea fi decât miercuri, zi în care trebuia s-o întâlnească. Gândul acesta îl linişti. Se apropie de cadra, zâmbindu-i.
Dar unde trebuia s-o întâlnească ? Clipi iarăşi, ca să-şi adune gândurile. Şi care ceas fusese ales ? Nu îşi amintea nimic. Ceaţa îl cuprinse mai dureros. Obrajii îi ardeau şi ţeasta părea că stă să se sfarme.
în drum spre pat, ameţeala îl nărui. Se ridică anevoie, aiurit, cu privirile tulburate. Se culcă, gemând. Răsuflă tot mai pripit. Şi nu putea închide ochii. Vedenia îl chinuia acum:£târaMtJ*'ănlingându-i-se în carne. Se ridică,


**1**


iarăşi, şi iarăşi îi căzu capul pe pernă. Ştia că e miercuri şi că ea îl aşteaptă. Dar unde ? Ar fi plecat s-o caute. Dar dacă venea în răstimp aici, în încăperea cu o singură cadra ?
în vremea aceasta, vedenia poate se realizează. Poate că îşi dezgoleşte trupul în braţele necunoscutului. Sau poate strigă după ajutor, aşteptându-1. Se ridică. Şi îşi aminteşte, în acelaşi clipă, că tot ceea ce se întâmplă cu el — s-a mai întâmplat o dată, cu mult înainte. Acum, poate visează. Cadra îl priveşte stins. Şi timpul începe să se scurgă lipsit de conţinut, gol.
Aproape de fereastră înţelese că a rămas acelaşi adolescent, tălmăcitor al lui Caesar. Totul a fost numai un vis urât, din care nu-şi aminteşte decât frânturi despere-chiate şi stranii. I se pare că în vis suferea într-un pat deasupra căruia atârna chipul unei fete. De câte ori i se împrospătează amintirea feţii, se întristează. Poartă încă în suflet durerea unei după amiezi de vară, când fata trebuia să-I întâlnească—şi nu-1 întâlnise. Şi-i înspăimântată, încă, vedenia propriei lui făpturi, în vis. Era cu mult mai mare, ochii îi ardeau în orbite vinete şi buzele înălbite îi tremurau. Şi se zvârcolea în pat, într-o odaie cu o singură cadra.
Şi amintindu-şi toate acestea, rămase lângă fereastră, privind strada, şi aşteptându-şi prietenul. Trebuia să pre-gătească împreună versiunea latină. Şi nu îndrăznea să-şi întoarcă privirile în odaie, de teamă să nu întâlnească chipul fetii din vis. Şi se rugă Domnului să-i trimeată mai curând prietenul —şi cercetă lacom strada, aşteptându-L
'

## IUBIREA PRIETENULUI MEU

îi aşteptam nevăzut, în umbra salcâmului de la poartă. Adormiseră toţi, şi eu îmi şuieram singur durerea, izbind la răstimpuri cu pietricele în gard. Durerea izbucnise în mine ca un jar. Sufletul mi se turburase şi trupul îmi secătui. I-am văzut lămurit cum s-au îmbrăţişat pe sală, chinuitor •de aproape, însângerându-mi ochii. I-'am văzut cum au plecat singuri, pe portiţa cea mai tainică a vilei. Şi am auzit glasurile vecinilor, rostindu-mi răutăcios numele alături de ale lor.
Au plecat singuri, pe vreme de noapte, şi în jur îi numai câmp, iar mai jos nisip şi stânci, iar jos de tot — marea. Mă uitam prin gard şi uram câmpul care era prea negru, şi mă chinuia cu întunericul lui. Aş fi vrut câmpul luminos ca dimineaţa, sau fierbinte şi ţepos ca un drum al iadului. Şi zvârleam cu pietricele în gard. Şi îmi era amară •ciudă pe toţi care dormeau, şi pe întuneric, şi pe ei doi.
S-ar fi spus că la început mă îndrăgise pe mine, dar poate 1-a privit prea mult pe el. Şi tot ce nu aveam eu — avea el. II iubeam pentru că mi-era singurul prieten. Ş$ l-am urât când am înţeles cât era de mlădios, şi de puter-nic, şi de frumos — şi când am cunoscut sluţenia chipului si puţinătatea trupului meu. îl uram dimineţile, când apa ii înfrigura muşchii goi şi el zâmbea în soare. Eu mă scoboram din pat cu grijă şi nu mă priveam în oglindă, şi îmi pipăiam îngrozit părul rar. Prietenul meu se desfăta. Iar


eu râdeam, şi mă arătam nepăsător de urâţenia şi neputinţa mea, şi îl linguşeam pe el. îl linguşeam — pentru că îl uram mult Şi el mă socotea prieten, şi' îmi deschidea gândurile, şi mă îmbrăţişa. Şi nu bănuia cele ce se frământau înlăun-trul meu, şi nu simţea arsura ochilor mei...
Mă chinuia dragostea lor. El mă întrebase dacă o mai iubesc. De ce n-a înţeles că îl mint, îl mint, când am rostit:

ÎLU? Cum nu s-a clătinat sub răsuflarea urei vrăşmaşe ca o oamnă cu dinţi răi şi gură veştedă?
A îndrăznit atunci să-mi mărturisească paşii dulci pe care îi încerca dragostea lor. întârziam amândoi pe banca de lângă fântână, şi el îmi povestea fără să mă privească. Nu mă chinuiam, şi drăceşte voiam să mă chinui, si să-mi stropesc rănile cu venin. Şi îi ceream tot mai ascunse amănunte, şi el mi le dezvăluia, şi îmi sîngeram buzele. Mă prefăceam că îl îndrăgesc mult şi trebuie să mă îngrijesc de el. Că trebuie, de aceea *să ştiu totul.* îl rugam să-mi repete cuvânt cu cuvânt, şi să nu uite nici o îmbrăţişare. Şi priveam de pe bancă, scofâlcit, la *dragostea noastră.*
Şi eu eram nemernic, şi nu muşcam carnea prietenului şi nu îi zdrobeam oasele,
tnu îi răcneam batjocuri — ci musteam zadarnic venin. cela eram eu: lipsit şi de curajul scorpiei.
Noaptea mi-o petreceam căutând mijloace de *a şti tot.* îmi era teamă să nu-mi ascundă faptul care mă torru'ra mai mult: fecioria ei. O ştiam neprihănită, şi voiam sa aflu dacă el îndrăznise. Ghiceam înfiorarea camei fierbinţi, şi mireasma turburătoare ce cheamă buze neobosite —'şi voiam să cunosc hotărârea curajului lui.
El îmi povestea îmbrăţişări răsturnate pe clăi de fân, noaptea, cu pumni strecuraţi pe sub şolduri înăsprite de groază şi desfătare, cu sărutări umede 'pe sâni despuiaţi, cu zimţuirea buzelor, cu lupte scurte deasupra genunchilor încleştaţi, cu tăceri odihnitoare şi răsuflări ce păreau chemări. Trupul mi se înghimpa ca răsucit în sârme si în cuie. Dar voiam mai mult. Voiam să ştiu, şi îl rugam,' îl sileam să-şi spună cuvânt de cinste — şi el mă mângâia, fericit.
... Şi în noaptea aceasta plecaseră, îmbrăţişaţi încă •din faţa ferestrei mele. Trupul ei se cutremura sub vestmânt.

*mmmămmfL*

Şi pe mine mă zdrobeau gândurile ce ghiceam c ţeasta prietenului. Mi-am lovit carnea înnebunit de neputinţă. M-am frământat năuc şi veninos, şi m-am chinuit în zadar. Atunci m-am hotărât. M-am hotărât să-1 aştept lângă poartă, şi să-1 pălmuiesc crunt cum se va întoarce.
Gustam gândul răzbunării ca pe un frupt cald cu sâmburi amari. îmi ardeau obrajii şi auzeam răsuflarea tot mai nerăbdătoare, şi o simţeam tot mai fierbinte. îl loveam cu pumnii plini şi grei; oasele striveau de oase carnea muşcată de sărutăn; ochii scuipau biruinţa în ochii lui de mascul aţâţat şi neghiob. Gum îmi uram prietenul, şi cum ]-aş fi biciuit şi cum i-aş fi scrijelat cu dinţii frumuseţea...
îl aşteptam, şi zvârleam cu pietricele în gard, şi tur-burările sângelui se potoleau — meschine — şi ura se piper-nicea, ascunsă. Mă loveam, ca să-mi recapăt furia cu care păşisem în curte. îl uram, şi ura mea era tăciune aprins picurat cu oţet. Dar ura se lovea de groază, şi se pitula ca o larvă cu solzi mulţi şi picioare păroase. *îmi era teamă de el.* Simţeam în trup cum îmi era teamă de el. Aş fi plâns, şi mi-aş fi crestat carnea, şi aş fi risipit-o în lături — numai să-mi stăpânesc furia. Şi chemam în minte, chinuindu-mă, vedenii din iubirea prietenului meu.
*iSf.*
Atunci — l-am simţit, deodată, aproape. M-am ascuns în umbra salcâmilor, sorbind şoaptele şi trudindu-mă să le pătrund înţelesul. Paşi mici au coborât cărarea vilei,'IŞa-ocolit gardul alb, pierzându-se. Apoi l-am văzut pe el, călcând mândru pietrişul drumului. I-am ieşit înainte cu zâmbete. De ce mă stăpânea atât făptura prietenului? De <se îmi pierdeam cumpătul aproape de el, şi mă lăsam să alunec la picioarele gândurilor lui? Gândurile mele erau mai puternice, mai drepte, mai adânci. Ştiam aceasta.
Dar în apropierea lui, vraja se risipea. Mă stăpânea, fără să înţeleagă aceasta. Nu găseam puterea nici să mă împotrivesc, cu vorba. Gândul lui robea gândul meu. Şi pentru aceasta îl uram.
M-a îmbrăţişat, cald, şi mi-a râs în urechi. Am coborât amândoi până la bancă. Nu s-a uimit de faptul că îl


fteptasem atât de mult. îi strângeam braţul, şi el mă soco-a nerăbdător. Făptura mea toată, şi ochii mei — îi porunceau să vorbească.
— Da ? Da ?, gâfâiam. «,_ff,: Şi el râdea, şi îmi mângâia părul rar.
îmi mărturisea amănunt cu amănunt, cum îi cerusem eu. Leea fusese în noaptea aceasta fierbinte şi nebună. Departe de vile, pe clăi de fân, îşi prelungea jocul cu dinţii în sângele buzelor. Sânii picurau desfătări în ochi şi în gură. Pleoapele Leei cădeau şi se strângeau ca o încurajare. Genunchii ei tremurau umezi, şi pulpele îngăduiau tot mai sus palma cu chinuitoare mângâieri. Desfătarea robea cele din urmă împotriviri. Şoldurile se înfrigurau ca muncite de febră, şi unghii îngheţate sfâşiau văluri tainice, şi carnea căuta carnea, şi o stăpânea. Tipându-şi durerea printre dinţii înfipţi în umărul celui care biruise, primi îmbrăţişarea...
Pumnul lovi orb. Pumnii se ridicară şi căzură pieziş ca şfichi urile curelelor. Câteva clipe, ura spumegă în mine şi obrajii prietenului se însângerară. Dar simţii degete înăbu-şindu-mi încheieturile pumnilor. Vraja puterii se risipi. Prietenul mă privea şi mă stăpânea. Mă făcusem iarăşi mic, şi înlăcrămai. şi mă cutremurai de ciudă. Furia şi neputinţa mă descoperise. Lumină crudă căzuse deasupra ascunzîşu-rilor sufletului meu. Ce va spune, ce va spune — şi ce va spune ea?
Am întrevăzut atunci mântuirea. Şi m-am prefăcut,. M-am rostogolit sub bancă, şi mi-am tremurat capetele mîinilor şi mi-am rostogolit ochii în orbite, si mi-am înfundat capul în umeri, şi mi-am înţepenit, şi mi-am înrăit răsuflarea. Prefăceam — aşa cum socoteam eu — nebunia, Apoi alunecai sfârşit pe pietriş, şi ochii căutau

tulburaţi către prieten. El era aiurit. Suferea că fusese asupru cu mine — şi nu ştia cum să mă ajute. Bănuia de mult că mintea mi-e obosită. Şi acum credea...
în încăperea noastră ne-am privit. Sângele i se uscase pe faţă. Iar obrajii mei erau pământii de chinuri, şi ochii adânciţi, şi buzele prăfuite Mă întreba dacă acum mă simt bine. M-a silit să-i făgăduiesc că dimineaţa vom merge

\

amândoi la doctor. Ne-arn răcorit cu apă proaspătă, şi ne-am culcat. El îmi spunea să nu fiu mâhnit, pentru că am stat prea mult în soare, şi am lucrat prea mult. S-a coborât din pat, şi mi-a mângâiat părul rar.
Eu mă chinuiam să ştiu dacă bănuieşte ceva. Mi-e teamă că nu-mi va mai povesti de-ajuns îmbrăţişările Leei — ca să nu mă tulbure. Şi tortura mea e nesfârşită, pentru că eu vreau să ştiu tot, şi să trăiesc cu gândul trupul care i se deschide lui. Mângâierile ei sunt nuiele de foc ce mă înfăşoară. Dar ele sunt singura apropiere a dragostii către Leea.
Şi aceasta e durerea mea. Ştiu eu ce am să fac?
■;. tîî ii'.
,u • *ttkht* 4 * «wh
*i* • '», i.r.'t*; .; ■■•'''> *m ftift*
fim i„ , *wM ii* i»f iW' • j " <>.n H( '«*o • î . *ţa* ><£

# CELALT

«
Amândoi, am străbătut străzi şi parcuri ca să privim amurgul în margine de oraş. Păşeam cu obraji proaspeţi şi ne spuneam: „primăvara noastră"... Credeam că sufletele şi trupurile ni s-au îndrăgit. Sprintenă, căutând colţuri de piatră curată, îmi mărturisea: „drag, drag..." drumurile erau tot mai răsfirate printre case cu fereştri zăbrelite. Glodul răspândea miros de primăvară istovită în dezgheţ. Cei dintâi pomi, goi şi asprii, ne-au apropiat trupurile şi ne-au pripit pasul. De-a dreapta şi de-a stânga noastră — câmpuri cu şold aţâţat de soare. *
Am lăsat vântul să-mi înfăşure fruntea. Alergam strângând braţul tovarăşei. De ce mi-am îmbătat ochii de cerul înalt? M-am oprit la răscrucea drumului cu salcâmi. Zâmbeam zării, aşteptând să simt răsuflarea tovarăşei răzvră-tindu-mi buzele. îmi îngăduiam să întârzii îmbrăţişarea clipă după clipă. „N-o sărut acum, n-o sărut acum..." gândeam. Dar mi-am întors capul, frângându-i privirile ce alunecau deasupra câmpurilor. I-am stăpânit gura; eu sălbatec, ea frupt.
Braţele mi-au căzut. Şi zâmbetul ei mă tulbură, mă neliniştea cu spaime pitite în unghere. ‚De ce zâmbeşti?" — mă întristam eu. Ştiam că zâmbetul nu-i pentru minei' iş clipa când am înţeles aceasta — glasul ei a izbucnit, adulmecând vedenii şi chemări străine, depărtate, aburii.

I

amar —__ î#s«, x'aşâ, *iasă!...*
ne-ar. Refrenul îi înflorea gura şi îi tremura nările. Amintirea
stat Stambulului mă întunecă. I-am strâns pumnul,
din i -De ce cânţi?...
Ochii pluteau alături de zâmbet, team — Nu mă gândesc la el... Mi-eşti drag, drag... M-a
~ ca sărutat cu teamă. O mângâiam.
fă ei — L-ai uitat o vară, o toamnă, o iarnă. Spaima a
J s5 fost copilărie... Uită... Vreau eu!...
infăş< Braţele mi-o păstrau aproape, cu privirile smulse din
Leea. zări. Glasul smerit, mărturisi.
— M-am gândit astăzi, iar... Şi nu ştiu de ce m-am gândit şi de ce mi-a fost dor de Stambul. Astăzi, numai astăzi. Mi-e teamă... El mi-a spus că dacă vrea, dacă mă cheamă, vin... Dar tu mi-eşti drag, drag!...
îmbrăţişare, spasm în trupuri. Am păşit pe drumul de salcâmi, aşteptând mistuirea soarelui dincolo de brazde. Ochii, zâmbetul, gura — mi se dăruiseră. Levantinul se risipea iar în albul Scutarilor. Ploapele îmi fpăstrau numai umbra obrazului smolit — pe care nu-1 văzusem niciodată — şi durerea privirilor ţâşnite din ochi plumburii.
„Ea e ispitită să plece", gândeam. „Spaima de farmecele levantinului. I-a făgăduit, mâniat, că o va chema şi îi va porunci să-1 întâlnească, după un an, pe aceeaşi terasă, pe aceeaşi piatră albă. Dar dacă m-a îndrăgit, uită, uită... Fruntea levantinului era palidă, iar pe tâmple se prelingeau picuri săraţi. Vedenia m-a înspăimântat. A tresărit şi ea, îmbrăţişându-mă.
— Eiub!... "&mb i
— La cimitir mă gândeam şi eu...
Am vrut să râd. Teama de streinul depărtat şi necunoscut era neghioabă.

— Un saltimbanc sentimental, rânjii. Câte grupuri nu va fi întovărăşit prin Scutari, adulmecând suflete slabe... în Stambul se adună dudui care au cetit cărţi cu *jettatura.* Levantinul înspăimântă duduile fără tovarăşi...
Eram îndârjit, şi-i stăpâneam umerii cu pumni răşchiraţi ***fygBmş&Zfatot**.*** *Wmv-Qf&tiţ tâfittovşfai* răsuflarea

ci îmi înfierbânta obrajii. Cum de mi-am amintit de povestirea primăverei trecute, de ameninţările streinului cu ochi plumburii — după atâtea luni? Nu ne-am temut niciodată. Amândoi râdeam de furia levantinului, printre îmbrăţişări. Ne desfătam gândind că în zilele când el va săvârţi farmece ;a să-şi împlinească răzbunarea noi vom fi împreună, aici, !n oraşul cu cer înalt. Şi acum, o sfâşiau chemări; pe mine, *"" stăpâneau nelinişti.
Am scrâşnit din dinţi, privind soarele aproape de amurg.
ia bucura amurgul în câmpuri.
-Eiub!...
— La cimitir mă gândeam si eu... Cine vorbise? Ea zâmnea; eu priveam soarele. Şi gla-
irile — erau ale noastre. Porunci m-au apropiat sălbatec le trupei ei. I-am strivit buzele, şi geamătul ei mă bucura. Uită, uită..." îmi vesteau nădejdile.
— *...iasă, iasă, iasă!.. .*>'*'■'
— De ce cânţi cântecul *lui?*
M-am surprins umilit de teamă. Să-mi fie *mie* teamă? De umbra unui strein depărtat? Am rânjit înfiorându-i coapsele cu mângâieri.
— Poţi să-1 cânţi...
— *... iasă,... iasă... iasă!...*
— Eu nu cred în farmece,.. .Mi-eşti dragă şi îţi **sunt** drag... Şi te stăpînesc...
■ — Mă stăpâneşti...
— Uită! ' *U'qmi* i > i«i#Jni;v*>J *l»* -Cânt... uyn ! .-■,<! .Imfirsf Un gând m-a luminat: *el* zâmbeşte de vorbele mele,
pentru că el mi le porunceşte. Şi l-am văzut, în lumină de foc vrăjit. Ochii ţineau jarul, şi noi eram aproape şi, smeriţi, îl ascultam. El ne chemase din oraş între salcâmi proaspeţi, ".e puteam face?...
Şi iarăşi am rânjit de gândul copilăresc. Dar îl văzusem: Jeoapele îi erau de cărbune, în umbra focului. Şi fruntea...
— Funtea palidă...
De ce a vorbit ea I-am urât buzele. Am vrut să i le muşc, dar m-a înspăimântat zâmbetul ei. Şi ochii priveau aceiaşi ochi temuţi, stăpânind jarul cu farmece.


— Cântă, nu mi-e frică..., râdeam.
— Soarele a apus, zâmbea.
I-am scuturat braţul. De ce se gândeşte la soare, la apus, de ce vorbeşte cu tremur în glas? Am strâns-o, cald, şi mă bucuram că viaţa mea îi va aţâţa viaţa. Dar — mai aveam eu viaţă? M-am vădit strein, fără doruri, fără pofte. Trupul ei mă îngheţa. Mi-am adus aminte de copilărie, cu nopţi fără somn, istovit de boală, cutreierat de vedenii. Zâmbetul, încrederea, seva muşchilor, râsul ochilor — pieriseră. S-ar fi spus că cineva m-a trezit dintr-un somn ciş# dat. Păşeam...
— Tu mi-eşti drag...
Am scrâşnit. *El* îi poruncise să vorbească astfel. Zâmbetul Levantinului, dincolo de cuibul jarului — mă cutremura. Era atât de aproape... înapoia salcâmilor, în şaiţ^ în zare...
— Sărută-mă, sărută-mă...
— De ce îl asculţi?
— L-am uitat, l-am uitat, şi te doresc pe tine... **Taci!** , Se întunecă... Ţi-e frică?...
— Tu vorbeşti vorbele *lui...* II aud şi eu, îl aud cu$ţ şopteşte în faţa jarului.
— Te sperie zâmbetul?
— închide ochii...
— De ce te tulburi? Sărută-mă, sărută-mă... înţelegeam cu o dureroasă limpeziciune. înţelegeam
că Levantinul o doreşte şi trupul meu îl vrea stăpânindu-i trupul. Dar, mai era trupul meu? Mă împotriveam. Mi-era dragă, mi-era dragă. Şi siluirea între crengi, sub ochii mei... i El era departe, şi umbra lui între noi. Şi pentru că îi poruncise, — ea mă dorea, mă săruta, mă chema...
— Ia-mă!
Am lovit-o. A râs, şi m-a înlănţuit. M-am zbătut.
— Lasă-mă... *El* te vrea... * *•." — Mi-eşti drag...
— Se înnoptează, se înnoptează... îmbrăţişarea se prelungea, primejdios. Simţeam.^|)ţ
trup, trupul celuilalt. Carnea se bucura cu bucurii *stJj^jfh*

Nu-mi recunoşteam mâinile care mângâiau cu mângâieri streine.
— Dragule...
De ce ştiam că mărturia nu e pentru mine? M-a înfuriat cuvântul dulce, smuls de farmecele Levantinului. Mă îmbrăţişa. îmi spunea de ochii mei negri...
— Şi fruntea *ta* palidă... Mi-eşti drag...
M-am zbătut, am lovit sălbatec, am călcat-o în picioare, spumegând. Dinţii scrâşneau ca în toi de luptă. De ce mă uitase? De ce îl îndrăgise? Seara era deplină. între crengi trupul îi dorea trupul streinului, *trupul meu.*
Spaima mi-a întunecat privirile. Salcâmii păreau spinări de uriaşi. Drumul, coamă de şarpe fermecat. Cîmpu-rile, oştiri adormite de mânia vraciului sur.
Mă chema, aproape. Luminiţe mai stăruiau, încă, plăpânde, în trupul *celuilalt.* Pumnii au lovit mult, mult, cu îndârjire oarbă. Mi-am încordat pieptul în răsuflare pentru fugă lungă. Am alergat, peste brazde, gonit de seară, de umbre, de glasuri. Salcâmii îmi împotriveau spini de lumină. Alergam. înapoia mea, gemetele se răvăşeau printre putregaiuri şi tufe. Auzeam chemări: dragule, dragule...
Şi alergam, peste trupuri adormite în vrăji.

* • ^ 'li" u'lits • .,'.'■'
:fKMK 1:;,;

>I ■ $«W>*I,

>' -.i/*; ; • /i*.>f

*i*
AHtÂ*Â/frA '
-ik ' ■RĂSĂRIT, PE MARE...

Nu mai zăreau ţărmul.
Cârmaciul îşi legase de trup frânghiile cârmei. Ceilalţi doi, îşi împleteau braţele pe vâsle, răcnind. Aproape înge-nunchiaseră, şuierând sălbatec biruinţa oaselor, cu feţele înăsprite. Valuri tulburi frământau luntrea şi spuma lor le înfrigura feţele. Ţineau ochii pe jumătate închişi. Stropi săraţi ţâşneau din val, orbindu-i. Şi-şi plecau trupurile, trăgând' vâslele de piatră. Şi gemeau surd, printre dinţi, îndureraţi.
Furtuna le purta luntrea în larg. Luptau zadarnic împotriva şuroaielor de apă. Valunle se întunecau umflân-du-se şi se fugăreau palpitând, săltându-şi trupurile de apă, cu creste ninse, izbindu-se în coaste şi sfărâmându-se mu-gind de luntre. Răsuceau vâslele şi se apropiau, pe nesimţite, de marginile luntrei. Iar oamenii priveau tulburaţi. Şi nu voiau să înţeleagă.
Totul se petrecuse mai repede decât ar fi gândit. Nori vineţi s-au adunat deasupră-le, lumina apusului se stinse, şi vânt îngheţat nelinişti adâncurile. Valul se ridica însufleţit. Vâslele îl puteau tot mai greu străpunge. Undeva, departe — auzeau rostogoliri de talaz înfuriat. Zgomotul plutea pe mare dus de vânt, iar monotonia lui era nădejdea luntraşilor.
Ploaia — repede şi îngheţată — îi ameţi. Trăgeau la vâsle fără să ştie unde'sunt şi încotro merg. Vântul răsucise
MADBALENA
luntrea şi o sufla către larg. Cârciumarul tremura lovit de
,Vfiuri. Iar stropii şi ploaia biciui au chinuind trupurile vân-
*Iţdşe.* " *tîiţa*
Negura ajunsese pe nesimţite — întuneric. Nu mai zăreau... nimic, decât coaste crispate de val, torturându-se în porniri sălbatice. Umbre întunecate jucau în jurul luntrei. Şi la răstimpuri erau zguduiţi, şi freamăt surd se ridica din adâncuri, şi luntraşii apucau înspăimântaţi lemnul Jpiitrei. Catargul şuiera straniu, înfiorându-i. Multă vreme, au fost îndemnaţi să creadă că păsări cu aripi lungi aleargă deasupră-le în întuneric.
Cârmacul a înţeles cel dintâi că e zadarnic chinul ^glelor şi a sfătuit, cu glas schimbat, să le tragă în luntre — iar cei doi să se odihnească. Şi a înţeles, apoi, că zadarnice surit frânghie, care strâng cîrma. Şi a ridicat-o cu greu, şi a zvârlit-o în fundul luntrii. :'/f>'i3
Marea se frământa risipind mireasma algelor verzi şi a nisipurilor sărate. Câteodată, simţeau în nări duhul nease-muit al celor veştede, rătăcind în pustietăţi amare de apă. Valurile licăreau ciudat ca mii de candele verzi, oglindite în mare. Luntrea plutea stingheră, cu catargul despuiat, stropind aur verde. Iar luntraşii cercau în zadar să înţeleagă pe unde se coboară lumina între valuri — şi de ce ele nu sticlesc decât când sunt despicate de luntre.
,
Vântul se potolea. Ploaia amuţise. Dar umbrele se fugăreau tot mai pline, şi valurile sclipeau, şi izbituri cumplite săltau luntrea. Catargul se legăna, aplecându-se înspăimântător către apă. Luntraşii îngenunchiaţi — îşi înfip-seră pumnii în lemn. Ochii oglindeau aceleaşi candele stranii. Iar deasupra lor, în întuneric, pasărea cu aripi lungi

şuiera tot mai stins, rănită.
De ceasuri, luntraşii nu mai puteau gândi. începutul furtunii le zdruncinase sufletele. Apoi, încordarea la vâsle îi obosi. Deznădejdea îi linişti. Toţi trei ştiau că până la răsăritul soarelui — n-au de unde aştepta mântuirea. Au privit la început cu spaimă învrăjbirea apelor. Dar ei nu cunoşteau marea. Şi de aceea i-a îngrozit mai mult şuierul catargului, decât valurile. Le priveau cum se apropie, cum îşi lămuresc trupurile: de "întuneric, cum rânjesc făpturei


de lemn, şi cum se spulberă ca jarul aţâţat de vânt. în sufletele lor, valurile erau balauri tară aripi şi lără dinţi. Nu puteau trece pe deasupra luntrei, şi nu-i puteau mişca trupul de lemn. Atlând aceasta, ei s-au liniştit curând. Şi s-au aşezat la adăpost, învelirdu-se cu pelerinele. Cârmaciul rămăsese lângă cârmă, rezemat cu capul de butoiaş. L-a clătinat. Şi •• înţeles că na se mai află decât prea puţină apă. Şi a zâmbit.
Nu putea adormi nici unul. Luntrea sălta şi se apleca pe coastele valurilor. Catargul troznea la răstimpuri, înfiorîndu-i. Catargul le era singura nădejde. Dar tot el le putea răsturna luntrea, împins de vânt. Şi nici unul nu voia să gândească aceasta. Ochii lor priveau fără să înţeleagă. Nu erau chinuiţi decât de o singură dorinţă: să se odihnească. Şi-şi căutau fiecare culcuş pe fundul luntrii. Iar apa care se adunase, nu-i tulbura. Şi îşi odihneau trupurile într-însa, înfioraţi de frig.
Şi deodată, catargul trozni tânguitor şi luntrea se apleca spre valuri şi inimile lor se opriră, zvâcnind. înţeleseră că trebuie să-1 zvârle cât mai repede în mare. Cârmaciul, împleticindu-se, păşi până aproape de el. Ceilalţi doi, se trudeau să dezlege frânghiile. Luntrea aplecată, cu trupul catargului frânt se zbătea sfioasă, ridicând culmile valurilor. Parul lung, înfăşurat în pânze umede, căzu. Cârmaciul avu atunci o nălucire. I se păru că luntraşii au alunecat şi ei în valuri şi au fost înghiţiţi. I se păru că aude chemări înăbuşite, ca dintr-un gâtlej sugrumat. Se cutremură, o clipă. Dar apoi zări iarăşi cele două umbre ale tovarăşilor, la capătul luntrii. Şi se linişti.
♦
Pluteau în noapte. Luntrea fără catarg, părea stranie. Izbiturile din adâncuri se potoleau. Cerul era, însă, tot întunecat şi marea tot învrăjbită.
Cârmaciul încercă să adoarmă, cu capul rezemat de butoiaş. Dar îl chinuia nălucirea. Se gândea că apa e îngheţată şi valul amar. Tremura. De ce nu vorbeau tovarăşii?


Tăcerea prelungită îl înăbuşea. Rosti, cutremurându-se că îşi aude glasul:
— Aţi adormit?.'..
Tăcere. îl străfulgera atunci gândul că a vorbit numai pentru el singur. Că e singur.
Sufletul i se strânse. Şi nu îndrăzni, totuşi, să-şi privească tovarăşii care dormeau la capătul luntrii.
Treceau ceasuri lungi, în noapte. Valurile duceau tot mai departe luntrea. Cârmaciul nu putea dormi. îşi spunea că tovarăşii or fi dormind greu. Vru să-i mai strige, dar nu se putea hotăra. Atunci, tuşi sec. Zgomotul se stinse repede între lemn şi val.
Neliniştea tot mai apăsătoare... încercă să se gândească la ţărm, la casă, la cei îngrijoraţi de plecarea lor. Vru să glumească, în sine. Dar faţă îi rămase înăsprită şi ochii priveau tulburi.
I se păru că aude răsuflarea tovarăşilor. Şi sufletul i se lumină deodată. Voia să se întoarcă spre ei, dar răsuflarea i se stinse. Se cutremură. Ascultă încordat, încercând să uite valurile. îi auzi atunci cum răsuflă, amândoi adormiţi alături, la capătul luntrii. Se linişti. Şi se întrebă cum pot dormi ceilalţi atât de adânc, într-o asemenea noapte. In jur, nu zărea decât aceleaşi umbre, obosite. Nici zgomotul valurilor, nici tremuratul luntrii nu-1 mai îngrozeau. Asculta cu inima strânsă, răsuflarea tovarăşilor.
Şi ei dormeau adânc.
Frigul dimineţii îi aminti că se află undeva, rătăcind pe mare. De abia se putea mişca. Veşmintele îi erau ude şi trupul îngheţat. Şi îi scrâşneau dureros oasele.
Cerul tulbure prelingea o lumină smerită deasupra mării. Apa se clătina tulbure, verde şi spumoasă. Nu mai amintea furtuna decât freamătul adâncurilor.
Cârmaciul nu îndrăzni să se ridice. Aştepta ca soarele să se reverse deasupra mării şi să-i deştepte tovarăşii. Se simţea obosit, sfârşit. Aştepta soarele ca pe o mântuire.
**ti'4***
*t*
a singur. Şi îl aştepta ca pe o făptură vie, care să-i spună trăieşte si că a rămas el însuşi.
Urmărea cum se destramă norii, şi cum se fugăresc tre sfârşiturile mării. Şi simţea cum îl atinge dimineaţa, se înfiora
încercă să se ridice. Spre Soare-Răsare, o dungă sân-:ie îl vestea că trebuie să-şi trezească tovarăşii. Dimineaţa i rece şi liniştită. Cârmaciul îşi simţea trupul dezmorţin--se înviorat. Privea halucinat ochiul roşu ce se înălţa, parte, din mare. Inima i >*e* lovea fără îndurare. Nu se mai tu stăpâni. Sări deodată zvâcnind, şi întinse braţele ca itru rugă. Dar oboseala trupului îl învinse. Se clătină, simţea mădularele străine, şi capul greu. Se întoarse ai către tovarăşi, şi le vorbi, cu glas aspru.

Dar, deodată, tăcu. Luntrea — goală. Nu înţelese. :earcă să se gândească. Dar nu ştia unde să-şi caute gân-rile. Şi ce să facă cu ele.
Se aşează pe bancă, sfârşit. Avea ochii rătăciţi, şi ilunecă îngheţaţi pe mare, pe cer, în luntre. Se trudea se deştepte, să înţeleagă. Dar nu recunoştea nimic, nu ea nimic în suflet. Faţa îi era senină, şi gesturile line. vi iarăşi cerul, cu luare aminte. I se păru că se află aco-:eva ciudat. Se chinui să înţeleagă, şi să găsească nume. umină trecută prin suflet, îl cutremură. Rosti rar:
— Iată, a răsărit soarele...
Şi apoi îl privi, cercând să înţeleagă ceea ce rostise.
*■: f-hh:. '><:.! /naşti *q
• i, \A 'V îi'ittll'C ■.
»*(st-., -o H',t tf .i <p, ; ...
... ' "". " '!'.. ."-ÎS- tU
fi?-. /

## TREIZECI ŞI UNU DECEMBRIE

i rtli
...

în pavilioane se micşorează luminile. Un paznic trece abătut prin fiecare sală şi stinge becurile. Din trei, stinge două. Bolnavii îl privesc uimiţi. îl urmăresc cu ochii — ficşi, sticloşi, stranii. Unii îşi fac semne. Sunt gravi şi nu zâmbesc, cu toate că paznicul vine în fiecare noapte, la acelaşi ceas, şi vesteşte stingerea,
în faţa unei uşi albe, paznicul îşi scutură capul. încearcă, poate, să-şi izgonească gândurile. S-au poate se scu-**fttră** pentru că pe coridor suflă vântul printr-un geam spart, sus, la o fereastră. A descuiat cu grijă uşa şi apoi a deschis-o larg, dintr-o dată. S-ar fi spus că paznicului îi e teamă. Dar el intră de unsprezece ani, în fiecare noapte, în odaie. Şi pe fiecare bolnav îl cunoaşte. Şi nu se teme de nimeni.
Sunt şase paturi cu aştcrnuturile albe nedesfăcute. Iar la ferestre se lămuresc zăbrele groase. Paznicul s-a apropiat de sobă. Şi zâmbeşte. Zâmbetul ilumineazǎ feţele. **ÎS?**Vnulţi ani păşeşte în fiecare noapte pragul sălii cu zăbrele. Şi nu s-a înfricoşat niciodată. Dar zâmbetele şi ochii lor...
Şase bolnavi în cămăşi albe stau aproape de sobă, cu privirile întoarse către uşă. Privirile s-au izbit de trupul paznicului şi s-au înfipt într-însul. Au rămas. Şi paznicul îpeearcă zadarnic să se desfacă de ele. în van le urmăreşte până în ochii bolnavilor. în ochi, privirile se sting. Sunt **oehi** îngheţaţi şi paznicul **se cutremură. Odată, murind ti»**




bolnav, el i-a privit mult timp ochii. Şi de atunci îi priveşte în fiecare noapte, în odaia cu ferestrele zăbrelite.
A stins, ţinându-şi răsuflarea, două becuri. De ce se făcuse, deodată, frig în odaie? Şi de ce i-a părut că s-au aprins lumini în ochii bolnavilor? Şi de ce s-a gândit la cimitir? Cimitirul e departe, ascuns după deal, iar capela nu se zăreşte din pavilion. Dar ochii bolnavilor au licărit ciudat. Sau poate i s-a părut numai.
S-a răsucit, cutremurându-se în loc. Şi cu toate acestea nici un bolnav nu se clintise. Se vedea încă bine în odaie. Becul lumina deasupra uşei. Iar flăcările se jucau, roşii, pe picioarele bolnavilor de lângă sobă. Cineva a strănutat. Zgomotul a spart, straniu, tăcerea. S-ar fi spus că strănutase un strein, care deschisese atunci uşa şi se grăbise să ajungă lângă sobă. Bolnavii l-au urmărit cu ochii mari şi reci până ce s-au aşezat în mijlocul lor. Iar paznicul i-a făcut loc să treacă.
Simţea în nări o tresărire ciudată. Ochii îi lăcrimau, ;a pentru plâns — dar paznicul era ispitit mai de grabă să âdă. El nu voia să râdă în faţa bolnavilor — care sufereau ;i erau nefericiţi. S-a hotărât să se întoarcă. Şi iarăşi a zărit ucirea ochilor — şi răsuflarea i s-a oprit în gâtlej, înăbu-indu-1. Când s-a trezit, a crezut că i se legaseră braţele. )ar cine să le lege? Nu le putea mişca. Şi nu-şi putea mişca ici picioarele. I-au dogorât mai întâi obrajii. Apoi ceafa. -a cutremurat. Cineva de lângă sobă a păşit spre el. ,l^| as, al doilea pas... Omul în cămaşă albă înaintează rigid *i* un resort. A trecut o umbră prin dreptul ferestrii. Şi un Draz, cu doi ochi roşii, a privit în odaie. Paznicul a vrut râdă. Chipul cu ochii roşii nu-1 înspăimântă. îl întovă-şeşte întotdeauna de când a zărit ochii aceluia. Şi a vrut râdă pentru că chipul cu ochii roşii a râs. El a văzut cum râs şi cum i-au lucit ochii roşii. Un pas, al doilea pas...
Dar bolnavii se aflau toţi lângă sobă, privindu-1. A ;t o nălucire. A căutat pe strein, numărând bolnavii, au şase. Privirile lor atârnau acum pe scânduri. Poate eniserăa ,i;î«lrO ."'■■>;.Si{:>H;;r, .-:% i«-«i



De ce nu se clinteau? Paznicul ar fi vrut să-i vadă tevioraţi, alergând. Ochii lor?... De ce îl privesc îngheţat? A alunecat pe scânduri şi a ridicat mâna să-i atingă. Şi iarăşi s-a apropiat umbra de fereastră şi iarăşi i-au lovit urechile. Un pas, al doilea pas... Bolnavii s-au mişcat. Paznicul se află lângă uşă, cu o mână crispată pe zid. El a înţeles că nu-i vor face nimic. Bolnavii îi priveau mâna, cu degetele uscate şi răşchirate, întingând unghiile în zgrunţul zidului. Le-au lucit într-adevăr — atunci — ochii? Şi şi-au pipăit gâturile, gravi, cu luare aminte?... Şi au deschis gurile, plecându-şi capul pe ceafă, lărgindu-şi ochii şi căutând dosnic, undeva, ascuns, un astru stins, şi palid şi grav, fără zâmbet ?...
De afară s-au revărsat atunci, înfiorate, tânguieli stranii.
*

Paznicul a intrat, fără să ciocănească în odaia internului de serviciu. S-a oprit împietrit lângă uşă. Internul era palid şi tremura. *Iar ochii erau aceiaşi.* Avea pe masă o oglindă cu picior. Tânărul se privise până atunci, fără îndoială, în oglindă. Rămăsese singur. Şi îşi amintea poate de ceilalţi, care se desfătau în odăiţe cu fum de ţigări şi voie bună. De două ierni, petrece noaptea Anului Nou la ospiciu. Nu 1-a mţeles nimeni. Pentru că zâmbetul şi ochii lui se luminau atât de ciudat...
Privise oglinda. în noaptea aceasta îl uimise chipul lui. Şi nu trebuia să-1 uimească. S-a înfiorat privindu-şi chipul. A şuierat cuvinte, până ce faţa i s-a pierdut în ceaţă şi nu i-au mai rămas decât ochii. Doi ochi ficşi, străini, pe care nu-i recunoaştea şi care îl înspăimântau ca o prăpastie. O prăpastie în care aluneci deodată, şi nu ţipi pentru că aştepţi să te loveşti de pământ — şi nu te loveşti pentru că prăpastia e fără fund — şi pieptul se înăbuşă, iar urechile vâjâie, şi neguri îţi apasă creierul — şi prăpastia e fără fund.

Privea tremurând pe paznic. Gândurile i s-au luminat deodată, ca la lumina unui fulger — şi a zâmbit. Şi apoi ş-a uimit că zâmbise. A descleştat dinţii. O întrebare, şoptită cu glasul unui strein. Paznicul nu răspunse. II privea năucit, cu privirea fixă, tot mai'sticloasă. Şi internul nu izbuti să-i prindă privirea în ochi. A înţeles, însă, cum în mintea paznicului se făcuse lumină. O clipă, ţepi de întunerec i-au îndurerat ţeasta. S-a minunat că stă în picioare, lângă, o măsuţă cu oglindă. S-a trudit să-şi aducă aminte de el, de odăiţa cu covor vişiniu, de omul cu buzele strânse şi cu ochii încremeniţi. Nu izbutea să se întrebe. I se părea că se deşteptase dintr-un somn lung, — că deasupra lui trecuseră ani — că nu mai cunoştea pe nimeni — şi uitase tot ceea ce se petrecuse cu sine, mai înainte.
Dar numai o clipă. îşi găsi repede numele. îşi aminti c? e internul de serviciu şi că omul de lângă uşă, livid, singurul paznic care s-a învoit să petreacă noaptea Anului. Nou în ospiciu. Repetă atunci, mai limpede, întrebarea. Şi buzele paznicului se însufleţiră ciudat.
— Bolnavii din cameră au început să urle.
De ce au fost ispitiţi amândoi, să râdă cu poftă? De ce şi-au zâmbit stânjeniţi? S-au simţit deodată tovarăşi buni şi aceasta i-a liniştit. Paznicul şi-a regăsit trupul şi s-a mişcat. Internului i-a pierit fără veste teama. Şi-a căpătat liniştea celui care ştie că trebuie să îndeplinească şi are puterea să îndeplinească Şi-a îmbrăcat fără grabă halatul.
— Trebuie să-i liniştim. Paznicul a râs fericit.
— Să le stingem toate becurile.
Şi internul a râs. Şi au ieşit. :;;;»** A. *:k'»%*^>*
Păşeau, alături, îngânduraţi. Coridoarele- eiw>~jttNtt££^ Cei care nu fuseseră învoiţi în oraş se adunaseră în odaia portarului. Iar sălile erau închise de paznic. ,»*
Când s-au apropiat de uşă, au auzit urlete. Tânguieli prelungi, răguşite sau şuierate printre dinţi, triste sau furioase. Glasurile se stingeau. Internul a împins uşa fără teamă şi a intrat. Şase oameni în cămăşi albe, îngenuncheaţi, cu ochi sticlind, se tânguiau. Dinţii le tremurau albi şi reci;


|$ipşl% se întinseră, spumoase. Lumina becului se aşeza palidă desupra grupului, încremenindu-1.
Internul a păşit spre ei. Le-a vorbit răstit. Dar oamenii în cămăşi albe nu-1 ascultau. Ţineau capetele îndreptate către ferestrele de sus şi ochii priveau ceva nevăzut, printre
Internul nu s-a înfiorat. A zâmbit blând. S-a aplecat asupra unuia şi a vrut să-1 întoarcă. Ceafa era ţeapănă. Atunci a privit către paznic. Şi el a înţeles. în odaie s-a făcut deodată întuneric. Se zăreau cămăşile albe la licărirea flăcărilor. Prin ferestre se prelingea argintiul zăpezii şi al stelelor. Au tăcut cu.toţii, surprinşi.
Au numărat bătăile, una câte una, pînă la douăsprezece. Aceasta i-a făcut serioşi. Internul şi paznicul s-au apropiat cu grijă de sobă. Şi-au făcut loc, fără să supere pe vreunul. Şi-au stat aşa mult timp, privindu-se între ei. Nu erau vii decât ochii. Ochii care li se păruseră stinşi.
Unul a rostit, rar.
— Mâine este Anul Nou. >•)*} • Ceilalţi l-au ascultat, îngânduraţi.
Internul şi paznicul
erau mulţumiţi că bolnavii nu se mai tânguiau. Zâmbeau.
— Mâine este Anul Nou. Acelaşi glas.
Apoi tăcere. Trupurile se împietreau. Nu tresărea ni^i un muşchi, nu se mişca nici o cămaşă. Zâmbetele îngheţaseră. Apoi ochii. Sticleau aprinşi, verzi. Şi deodată n-au mai sticlit. Au rămas ficşi, în orbite tulburi.
La răstimpuri, se auzea câte o bătaie de pendulă. Zgomotul plutea în odaie adulmecând, apoi pierea. Se stingea şi focul. Tot mai frig. Aceeaşi tăcere împietrită pe opt trupuri de gheaţă.
**o ■ ju**
Larma a sfărâmat, fierbinte, liniştea. Pe coridoare se auzeau paşi alergând, glasuri, izbituri de scaune. Se cheamă un nume. Apoi altul. Apoi iar acela.

Bolnavii s-au cutremurat.-© ttesăril-e^tftă i-a aaus pe toţi la viaţă. Ochii s-au aprins. Şi capetele s-au îndreptat către uşă.
Zgomotele s-au auzit aproape de tot. apoi o izbitură. S-a deschis uşa, dar n-a intrat nimeri. Glasuri, lumină. Internul a început să tremure. Iar paznicul zâmbea tot mai larg, gata să râdă. Se auzi un hohotit scurt, înăbuşit — şi doi ochi se întoarseră spre intern. El îl privi cu înţeles. Şi zâmbi. Atent, ridică braţele până la pieptul paznicului. Apoi mai sus. Palmele se aşează cu luare aminte pe gât. înconjoară, mângâindu-1, gâtul. Iar paznicul zâmbeşte.
Cineva a aprins becurile. în uşă, bărbaţi cu halate albe, somnoroşi, tremurând. Păşesc înspăimântaţi în odaie, privind oamenii, şi cămăşile albe, şi zăbrelele.
Bolnavii se simt tulburaţi. Se ridică, se privesc, se pipăie. Apoi ochii li se aprind, gâtlejurile le tremură, şi rar îşi lasă capetele pe ceafă. La picioarele lor, internul zâmbeşte unui obraz galben, cu buzele vinete, cu şiroaie spumoase prelinse pe bărbie.
*31 decembrie 1926*
.tXif.il.lV1 ' 4V' '.' ,:■•-.>;; ■■■;J',^l Si/i .'Ui.'ÂlcI ffifjt' /
U î "' '1 * ! . i ( M n,j V
•>s.*3 ■ •««
..W
- -' ,' ,.- ;] f>.«iU * ,1* ' ,' , ")
- •; ; " . ?■• ••'* -::"1
V * >î ,' ? ») f*.'
t ' * ' ~C '
• , ; • ..-. ni, .;
Pietrişul şi paşii celui care aşteaptă.
Doi paltini, soare înălţat pe cer trist, spinare de deal.
Se află în umbră o bancă. Ei rătăceau pe vremea amurgului, coborau dealul cu mireasma răsurii, priveau zările şi-şi linişteau bucuria pe bancă. Luna când s-au întâlnit se numea septembrie. Şi se întrebau: dar luna cealaltă ?... Aşteaptă, bucuros că poate să sufere aşteptând-o. La capătul zării se topea în priviri ceaţa.
-Sus?...
Glasul a chemat ochii printre ierburile crescute cald în lutul coastei. Ea, ea... Ajungea cu trupul purtat pe priviri. S-a ajutat să sară pe pietrişul aleei. Din îmbrăţişare ea s-a smucit, prefăcându-şi râsul. O clipă a ispitit-o gândul să alerge pe alee, dincolo de bancă, să urce pe deal. Dar cetise prea multe cărţi şi gândul muşcă batjocoritor. Şi-a spus mulţumită: ca într-o idilă pentru pensioane...
El a vrut s-o supere iscodind-o: de ce a întârziat? Pe cine a sărutat până să ajungă sus? De ce nu se lasă îmbră-ţişată? Dar a izbutit să-i strângă braţul. Ea s-a cutremurat. 6'neânţeleasă tristeţe în ghemui sufletul în ochi, adumbrin-du-i. I-a cuprins mijlocul, în soare. S-a zbătut. Nu a înţeles, şi a sărutat-o. Buzele i s-au sugrumat ca înspăimântate de silă. Carnea s-a scuturat răscolită de panică. Uimit, a vrut s-o mângâie. A fugit. El a simţit, ca o piatră, durerea. De ce
# triştii
' fft»
M1RCEA EMADB
fuge? II sărutase pe bancă, cu o risipire de chemări în seară. Cea dintâi îmbrăţişare. Nici unul, nici altul n-au înţeles că păşiseră — alipindu-şi trupurile — pragul cu taine sfinte. Buzele ei se răzvrăteau iar dinţii ispiteau buze. Sărutările se desprindeau sângerate, deşirând răsuflarea. N-au mai vorbit. Trup lângă trup gândeau că sufletele se împreună ■cu acel văzduh de vis pe care îl aflaseră înapoia pleoapelor. S-au despărţit cu o singură îmbrăţişare; nesfârşită, largă, îndrăzneaţă. Ea, coborând cărarea. El, alergând pe aleea cu pietriş.
Acum... îl privea cu ochi înspăimântaţi. L-a rugat să uite ceea ce s-a petrecut în seară. Amândoi, pe bancă, .aşezaţi ca doi tovarăşi de drumeţie, osteniţi. Ce să-i spună?
— Ai venit de mult?... -Nu...
El a zâmbit. Şi-a stăpânit dezgustul pentru zâmbetul lui neghiob şi blând. „Dar noaptea, noaptea de ce a îndrăz-nit?" — o chinuia gândul.
— Eşti supărată pe mine?... -Da.
— Eşti supărată ca aseară... ? Nu, nu, nu... Dar ai îndrăznit prea mult *astă-*
*itoapte*
*mi*
— Noaptea ai fost penibil, ai fost groasnic, m-ai făcut să sufăr, mi-ai făcut scârbă, scârbă...
***fm4&*** Noaptea?...
"ţfVJWl nu... ştiu... Dar visul? -*»ţ .tfauffite iws ?>■>
1,f,'i .ii. *f,r* „ '!i oţulfllb
*i,~4* ,miM-al vlsat? Ifi , .tlîmrLm
— Penibil... a fost penibil... De ce-ai făcut asta, •de ce ai îndrăznit?— Ca un om de rând, ca un slugoi. Mi-a făcut scârbă, scârbă, înţelegi?... Şi-a depărtat şi mai mult trupul pe bancă. în zori aflând fapta, nu bănuise urmările.

Credea că visul poate fi ascuns, uitat. Iar sărutările celui îndrăgit,   mângâietoare.
Dar eu...   eu nu ştiu nimip^.^r, .,>..;.,.;,--,& f) Ce pot face? Mi-e scârbă...
*m* 5
— Un   vis.
}j'CI *,ti%'j]*

— Nu pot uita.
— Mi-eşti dragă!
— Mi-erai drag...
Ar fi vrut să plângă şi să sufere. Ar fi vrut să-i suie, *lui,* că îl iartă, că înţelege! Că nu e vinovat. Nu putea nimic. Simţea că între vieţile lor a crescut iar largul prăpastiei. Zi de zi, prietenia înălţase o punte. Au crezut-o veşnică şi au numit-o dragoste. „Dar veşnicia poate fi năruită de un vis?"...   se   răzvrăti   el.
— E stupid...   E aşa copilăresc...   Eu nu am **vrut^**
**tU.yl**   '   1
— Nici eu *nu* am vrut. Eu am ţipat, te-am lovit. Dar te-ai arătat neândurător, ca un sălbatec__.
— Toate acestea *în vis...* Dar când trăieşti din vise?
— Nu ştiu, nu ştiu... Nu te mai pot săruta,... mă oboseşti...   mă  deprimă apropierea...
El a crezut că va înţelege; un fapt strein, necunoscut îi despărţea.  Nu erau vinovaţi. Trebuiau să se supună...
— Unui vis?
— Şi ieri îmi erai atât de drag... ? E absurd... Tăceau amândoi. Destinul sau o minciună îi desparte? Au trecut orăşeni pe alee, şi ei s-au silit să-i privească
liniştiţi, cuviincios. Gândea: „Cum ne vom despărţi"? Dar glasul lui a izbucnit, aspru aproape.
— Auzi! E stupid. Dragostea mea, dragostea noastră nu se poate opri aici...
Ea a început să plângă. El a voit s-o îmbrăţişeze. Dar a zărit un păianjen mare, întunecat, cu semnul unei cruci albe. Se căţăra prudent pe rădăcinile paltinului.
— Mă simt atât de nefericită...
„Oare e veninos?" se întrebă el, cuprins de o nestăpânită curiozitate. întrebarea îi dezlănţui in suflet bucurie. Se surprinse iarăşi tânăr, dornic de a se arăta altfel decât ceilalţi. Urmărea cu nesaţ umbletul nesigur al pianjenuluî, Dar văzând că tovarăşa plânge, se sili să pară trist.
— Dar e absurd, repetă el cu închipuită căldură, dragostea noastră va continua... îţi **jur...**
„Ce cuvânt stupid", gândi... Se nelinişti. Păianjenul dispăruse. II căuta cu ochii, îngrijoraţi, printre frunze.


Nu mai mi-e
— Poate   am   să   uit,   suspină   ea. „Mint? — se întrebă. Mint, desigur.
drag. Dar cum să-i spun.  Suferă...",
Nu cutează să ridice ochii şi să-1 privească. El o mângâie uşor pe umeri, căutând păianjenul. îl descoperi pe pietriş, pândind. Bucuria îi răscoli sufletul. Zâmbi.
— Crezi că am să uit ? îl întrebă ea mulţumită că şi-a putut  încuraja  tovarăşul.
— Mi-eşti dragă... minţi el, fără să înţeleagă, între-bându-se cât timp i-ar trebui păianjenului să ocolească "ulpina.
Atunci se arătară din nou orăşeni pe alee. Ea se minună »i se admiră cu câtă iscusinţă îşi ascunde emoţia, vorbindu-i lespre  păianjeni.
— S-ar putea găsi unul chiar pe aici, prin apropiere, >e  vreun pom...
Ea zâmbea. Au rămas iarăşi singuri.
— E târziu...
— Astă seară vii?...   Dar să nu mai încerci... Au râs amândoi, mincinoşi şi fericiţi.
„Cum uită de repede", se bucură el.
„Cât de lesne crede", se bucură ea.
A întovărăşit-o până la capătul aleei. Nu mai aveau e să-şi spună; fiecare socotea pe cellalt mişcat. Ea a coborât Dasta în râsuri. El a privit-o, zâmbind. Au fost nevoiţi nândoi să-şi facă semne. Apoi, paşii s-au depărtat pe ietriş.
*22  iunie   1928*
ş.,4>|   ■■?
p
<-'.*•'
*r\4iP*   : jt *i*

## TATĂL

Tatăl său îl stăpânea ca pe un copil fără puteri. Era înalt, avea craniul descoperit şi umeri puternici. Privea cu

pleoape pe jumătate închise. Lovea cu pumnul masa, peretele, scaunul — când nu izbutea să supună cu glasul. Râsul îi era nesfârşit şi provocator. El îşi amintea că râsul îl supărase de mult, mic copil. Apoi îl recunoscuse în glasul slujnicelor vecinilor, în cearta vânzătorilor de peşte, în blestemele unei babe ameţite de rachiu. Glasul tatălui era spart şi lăbărţat. Aceasta îl silea, copil, să-şi chinuie buzele auzin-du-se strigat pe stradă, în biserică, la teatru. Tatăl îşi purta trufaş copilul, mângâindu-1, lăudându-1. Silea pe muşterii ceainărei să-i pipăie capul , jucându-şi degetele printre bucle. Râdea mulţumit când gospodinele cu picioare goale îi sărutau copilul pe obraji. îl purta de mână, privind fereş-trile caselor în loc de cer. Pe strada tatălui cerul era puţin şi prea sus ca să-1 poată privi cu uşurinţă.
El crescuse acum mult, cetise cărţi multe şi se pregătea să-şi atragă faimă.
într-o seară se surprinse rîzând râsul tatălui. Soldatul alunecase cu coşniţa în mijlocul uliţei şi zărind trăsura apropiindu-se începu să strige. Nu se petrecu nimic, fireşte. Soldatul îşi şterse lacrimile şi-şi adună pâinile risipite pe piatră. Dar, pe el, îl cuprinsese râsul. Râdea tare, cu limba atârnând deasupra gingiei, iar ochii îi erau înecaţi în pleoape. Se infioră, se uită înfricoşat în jur, palid — şi grăbi pasul.


Noaptea se zvârcoli în pat, pentru că lui somnul îi pierea când sufletul era tulburat. Dimpotrivă, tatăl dormea adânc şi sincer în nenorociri ca şi în mulţumiri.
Nu putea să doarmă, mustrându-se că prea mult sânge şi prea multă carne trecuse de la tatăl său în sine. Nu se temea să ajungă rob patimilor tatălui. înţelesese de mult că alte drumuri îndrăgite şi alte îndemnuri îl mână. Dar râsul?... Poate că numai aplecarea către lucrurile josnice i-a rămas ascunsă şi nebănuită în suflet. El aflase că trebuie să-şi alcătuiască rostul trăirii şi să nădăjduiască rodul muncii de la această depăşire deplină a grosolăniei plebee, a simţurilor dure, a tot ce e umectat de doruri străine sufletului său străveziu. Se socotea un artist. îşi uitase tatăl. Crezuse că nu va fi niciodată altfel de cum era între cărţi şi între cadre. Femeia — nu era femeia plăcută tatălui. El o mângâia, îi vorbea, o iubea, o ruga — cum se mângâie şi se roagă femeile de vis şi de culori. Scria caiete, noaptea — şi niciodată nu amintise acolo de tatăl cu râs aspru.
începuse, din acea zi, să se privească mai atent, aşteptând în orice clipă să descopere urmele părintelui. Aceasta îl făcea să sufere, să se chinuie zadarnic, să-şi întunece zâmbetul. Zi după zi ura împotriva tatălui creştea. Când rămânea sigur se întreba dacă mai poate păşi pe drumul ales înainte de luminarea tainei. Visele îi îndurerau ochii cu un roşu putred, care îi lăsa în carne sfârşeala bolii şi spasmul nebuniei; „culoarea sîngelui coborât din tată", gândea. Astfel era el: un suflet izbândind, un râs împrumutat vân-zatoarelor de peşte.
într-o noapte ;fţi Stăpâjut, de sete năprasnică şi bău din butiile tatălui. Tatăl râdea, râdea şi, lovindu-1 blând pe umeri, -ilgjnecftjie*:. «Jjjvăţăcelule, învăţăcelule, pierdut ai fost..." El ar fi voit să-şi lovească tatăl, dar era prea slab şi ameţit — şi plângea de necazul zădărniciilor. Beat, îşi lungi trupul pe laviţă, iar tatăl îl purtă până în odaia cu cărţi multe şi cu oglindă. Acolo, tatăl îi spune râzând: ,,învăţăceluleiHfialtei«»('^aeiînspăimântă în somn.


Dimineaţa se spală gândind: „iată, apuc drumul tatălui..." Plânse de ură, de ciudă, de neputinţă. îşi şterse ochii şi, întâlnindu-şi tatăl, nu îi vorbi.
Apoi privind zarzării cu umbră, cerul şi streaşină — se înduioşa, viaţa îi păru iară desfătătoare, şi se hotăra. Hotărârile lui fură repezi şi repede schimbate. Să-şi ucidă tatăl? Vedenia sângelui, a trupului neânsufleţit cu răni vişinii — îl desfăta şi îl înspăimânta. Nu cuteza, nu cuteza să-şi ucidă tatăl. îl ura — dar ura lui era mai mult dispreţul dezgustat şi deplin.
Să fugă? Nu cuteza, nu cuteza să fugă. Mânia tatălui îi risipea îndrăznelile gândului." Cum să trăiască singur? Şi apoi, sângele, carnea, râsul, setea — nu îl vor urmări pretutindeni? Disperarea îi stinse bucuriile sufletului. Năruit, se plecă pe trunchiul zarzărului, şi tăcere se făcu printre gânduri.
Nu-şi amintea cum descoperise taina casei, a mamei, a tatălui. Neguri se ridicară deasupra copilăriei, şi fapte noi se luminară, căpătară tâlcul nebănuit. Află cum trebuie să vadă. Alături de mama copilăriei se ivi chipul uitat al domnului în haine albe. Mama îl lăsa să privească singur florile. Domnul în haine albe vorbea mamei. Ce ajunsese Domnul? Ani după ani fusese oaspetele casei lor. Tatăl râdea, râdea — la glumele Domnului. Apoi, dispăruse. Au aflat mai târziu de moartea lui, într-un lagăr de la Dunăre, ucis de foame, de soare şi de vergi. îşi aminti cum plânse mama şi cum bău tatăl, veselindu-se întru ascuns...
Toate acestea îl înfricoşau, îl disperau. Tatăl ştiuse, tatăl văzuse şi înţelesese. Nu a vorbit. Tatăl nu a avut curajul să vorbească, să alunge, să lovească. La ce bun puterea g furia lui, pumnii repeziţi în umerii slugilor — dacă era ş? Laşitatea tatălui trăia în carnea lui. Nu cuteza să-şi lovească tatăl pentru că tatăl nu cutezase să vorbească. Spaimă tăcută îl stăpânea. Păşea rareori pragul casei, şi numai noaptea. Stătea în faţa caietelor scrise şi nu îndrăznea să le recitească. Nu îndrăznea să înfrunte nimic din cele ce socotise că este, din cele ce înfăptuise înainte. Nu deosebea decît două epoci în lume; înainte — şi după. După, era un om pierdut. Nu mai avea curajul să vorbească

de sine. Cerneala se uscase în călimară, şi praf se aşternea pe poliţa cărţilor. ^^

Tatăl începuse să îâ în seamă schimbarea. îşi temea sănătatea fiului. Faţa lui era pământie, ochii arşi în pleoape. Deznădejdea era fără leac; laşitatea, laşitatea îi înflorea ca o Tamură în carne...
în dimineaţa acelei Duminici se cobora din pat fluierând, deschise ferestrile în curtea cu zarzări şi râse izgonind păianjenul ce cobora asupra paharului cu lapte. Cum nu înţelesese până atunci? Cum nu înţelesese că nu era fiul tatălui său? Păcatul mamei... De ce să se gândească la păcat? Aceasta a fost mântu>re>i 1 -i. rîâiul celuilalt şi pofta de vinul butiilor — fusese doar o părere a sufletului bolnav de spaimă.
Mângâie cărţile, flutură la fereastră caietele scrise, şi praful se cernu în lumină.
Seara, simţi cum ura cumplită se schimbase într-un râs şiret şi răutăcios. Aceeaşi sete îi dogorea pieptul. în faţa celuilalt, cu lampa între ei, — bea. Tatăl începuse să râdă şi pumnul lui scutura lumina lămpii. El umplea paharul cel mai mare şi închina: „în sănătatea părintelui meu!" Tatăl era zguduit de râs necumpătat, de câte ori asculta închinarea. Şi el râdea, şiret. Vinul din butiile tatălui era amar în tăria lui, şi limpede, şi îngheţat.
Să-i spună, să-i spună? — se întreba, simţind cum visuri şi aburi îi gonesc mintea, îmbălsămând-o.
„învăţăcelule, fiule...", rostea tatăl, înaintea glumelor. O frăţie stranie îl cuprindea. Fiul lui se afla aici, **ia** masa lui, şi bea din vinul lui. Simţea cum povara atâfegf dureri tăinuite se apleca, se apleca — şi aluneca jumătate pe grumazul fiului.
O bucurie sălbatecă, cu păreri de dragoste, îl robi. **îşi** cuprinse copilul, cu braţul purtând pahar rubiniu. „Fiule, **iată** că te-ai întors la noi..., legea noastră şi vinul nostru..." S-ar fi spus că tatăl plânge în râs. El a voit să-i privească adâncurile luminate ale ochilor şi să-1 întrebe iscodind: „al tău?...'- Dar, lacrimile tatălui l-au înduioşat. O milă nespusă pentru tatăl înşelat, durere pentru umilinţa tatălui, un tată prefăcut.


Din tulburarea fiului, tatăl a înţeles — şi vinul vărsat dintr-un pahar tremurat a răscorit masa. De ce vărsase vinul? Lampa îi despărţea iar. Tatăl îşi privea fiul zâmbind. Celalt tăcuse, cu noi umilinţi şi disperări în carne. Au fost înşelaţi; ei doi au fost înşelaţi. Iar tatăl îi sorbea gândurile, înţelegând. Tatăl înţelegea luminarea lui. Se temea. Cu pumnul pe paharul deşertat, aşteptând, îl privea temător. "Ce va spune fiul?
El era de acum pocăit. O toropeală necunoscută îi umezea trupul. Voia să râdă, să râdă de tatăl său. Voia să spună, să spună tatălui său: „nu te-am cunoscut!..." Ce voia să spună? Şi unde era domnul în haine albe?
Tatăl îşi purta fiul adormit în camera cu cărţi pe laviţe. Păianjenul se coborâse atent prin faţa lunii, şi căuta în umbră paharul cu lapte.
I iS;3 -
•i ■:,!«.-■
■<h:.i .rro-u',1"
Vf.tffi
ij ttr<." • ' ■t-"ir'< mi' "î
' i r > riuiţ..»! ;■•; , 'r , ii?, HW, ii
•-,-;■ '/' " „♦ > *« ir* i,' >'■> *Mi*, ' i\ fr'/u •'/ •
i; •,!; •
\.m
!ti
,1 i- #•■"!(, ' yt," } ' î'»f» "*' ' fii,

UiSi

Mi
-«"""r"S /:"."*" '■■""»'. ii il'-'l'i ■';,", >!'•' 1' „, ) \J

# OMUL ŞI UMBRA
*...zilele omului ca floarea câmpului*
**1.**
în seara aceea, fără s-o privească i-a povestit tot. Ea nu ştiuse încă nimic. îl cunoscuse într-o seară de toamnă, discutând la seminarul de psihologie, şi i-a plăcut. Vorbea frumos şi privea totdeauna drept înaintea ochilor, pierdut parcă. O interesase. Se întâlniră apoi des la cursuri, la bibliotecă, seara la conferinţe. îşi descoperiră păreri comune, autori favoriţi şi ea s-a bucurat auzindu-1 plângându-se de coborâtul nivel intelectual al colegelor. N-a spus-o, dar ea a ghicit că o admira pentru lecturile ei alese şi preocupările filosofice.
în seara aceea, pe bancă, i-a povestit însă toată viaţa şi toate străduinţele lui. Ea a înţeles, şi 1-a îndrăgit şi mai mult. Se minună gândindu-se că stă alături de un tânăr atât de ciudat. Se întrebă chiar dacă nu e un geniu. Cele ce-i spunea despre cercetările lui o uimeau şi o turburau. La început nu luase aminte şi-i ascultă lămuririle ca pe o melodie plăcută sufletului, zâmbind la gândul că îl iubeşte. Când pricepu însă povestea stranie a experienţelor, inima i se strânse ca în faţa unei revelaţii. Ea, care cetise atâtea volume, nu se mai îndoia de tovarăşul de la capătul băncii.


... Dezlegase problema într-o dimineaţă friguroasă,, ghemuit sub pătură. îl chinuia însă de patru ani, de când îi

căzuse în mână o carte de psihologie care îl îndemnase la. cercetări.
A cetit volume şi a căutat prin colecţiile revistelor, a întrebat pe profesori de filosofie, apoi pe un doctor ilustru, neurolog; s-a apucat să înveţe bine germana ca să citească tratate mari de la biblioteca Facultăţii de medicină, dar n-a găsit răspunsul.
S-a convins atunci că ceea ce căuta el era o latură nouă. a problemei, nebănuită, care trebuia cercetată cu alte mijloace. Şi a început să cerceteze.
Nu a ştiut nimeni cele ce-1 zbuciumau. Avea prieteni buni care s-ar fi mulţumit însă să-1 laude fără să înţeleagă întrebarea şi fără să preţuiască răspunsul. De aceea s-a mulţumit să-şi păstreze gândurile pentru el, [cu] materialul cules în caiete ascunse pe fundul cutiilor.
Nevoile l-au silit să-şi întrerupă studiul de mai multe ori, dar niciodată n-au izbutit să-i rupă firul gândurilor. Cînd ajunse în Universitate fu liber. Se putea închide în casă din zori şi până-n noapte. îşi înfunda urechile cu vată,, ascundea ceasornicele, [acoperea] cu hârtie albastră singura, fereastră şi trăgea zăvorul la uşă. Lucra în pace şi simţea cum gândul se apropie bâjbâind de lumină. Se folosea He metode noi şi pierdea ceasuri dureroase căutând să le desăvârşească, -ai
Dar, după doi ani, înţelese că e aproape stăpân pe adevăr, că poate e alături, că poate a trecut peste el, că poate *îl cunoaşte.* Ajunsese nerăbdător şi nu se hotăra [totuşi] să facă şi acest ultim pas. Se mulţumi să-şi petreacă ceasurile gândind la rezultatele descoperirii, la zgomotul din jurul numelui, la celebritatea din Facultate. S-a gândit şi la ea. S-a gândit la mândria ei de a fi prietenă şi îndrăgită de tânărul în faţa căruia se întindea lumea. Şi îi spunea acestea cu acelaşi glas, cu ochii pierduţi între arbori, adunân-du-şi parcă gândurile dintr-o altă lume, alt plan, care o înspăimântau.


A povestit cu amănunte pitoreşti ceasurile acelea din apropierea răspunsului definitiv, mulţumindu-se să zâmbească acolo unde ea ar fi râs cu voie bună. A mişcat-o .zugrăvindu-i ceasurile acelea în care se pierdea atât de adânc în gânduri, încât se întreba necontenit dacă mai e stăpân pe minte. Ajunsese sălbatec, nu se mai ducea la Facultate şi nu-şi mai primea prietenii. Ieşea din casă numai ca să se ducă la birt. Tot răstimpul acesta e, de altfel, învăluit în ceaţă pentru el. Timpul îşi pierduse preţuirea şi singurătatea îl deprinsese să cugete adânc, ameţind în faţa suprafeţelor. Cu toate acestea nu făcuse încă ultimul pas. Ghicea răspunsul, îl ştia chiar. Dar nu-1 avea cu destulă lumină deosebit în minte, nu-i cunoaştea întinderea, nu se putea folosi de el pentru o privire de sinteză. Se bucura 3iai dinainte de urmările ei, dar nu găsea niciodată curajul ;i puterea să răspundă şi la ultima întrebare.
Şi răspunsul a venit pe neaşteptate, fără să-1 turbure, ără să-1 facă să ţipe de bucurie. Şi-a păstrat toată dimineaţa almul, mirându-se că nu i-a dat mai devreme prin minte n răspuns atât de corect. I se părea că mai întâlnise o dată ispunsul, poate în vis, şi că trecuse pe lângă el.
S-a dus după aceea la birt şi a încercat să afle de când : schimbase firma uşii de intrare şi patronul. Şi i s-a răs-ms că transformările erau gătite de trei săptămâni. Iar tiatul de la birt 1-a privit uimit, fără să clipească. El a ţeles mai mult, decât ar fi vrut băiatul, din aceste pri-i.
Când a sfârşit de vorbit şi-a întors capul spre ea şi s-a
ainat văzând că fusese ascultat şi înţeles. Ea n-a cutezat
i pună nici o întrebare, şi-au rămas aşa încă mult timp.
DÎ ea s-a ridicat deodată în picioare şi şi-a amintit zâm-
d că au întârziat de la cină şi că datoria lui ar fi fost să-i
nă aceasta, dacă ţinea atât de mult să nu fie certată
să. A zâmbit şi el. Şi au pornit apoi amândoi pe aleea
mare, ea cu geanta îndoită sub braţ, el la câţiva paşi,
>ardesiul desfăcut până sus, cu pălăria neagră trasă spre
**e.**

**2.**
Ea s-a întrebat de multe ori dacă îl iubeşte, însă niciodată nu a găsit timp îndestul ca să poată afla un răspuns. Simţea că îl place pentru că era tânăr, avea trăsături care îl făceau interesant şi vorbea frumos. După ce 1-a cunoscut mai bine, după ce i-a aflat descoperirile, 1-a îndrăgit şi mai mult. Ştia că va ajunge în curând un bărbat celebru, că revistele vor scrie depre el şi îi vor reproduce chipul; şi mai ştia că e foarte plăcut pentru o intelectuală cum era ea să-şi întovărăşească viaţa cu un om ca el. S-a gândit de la început la căsătorie. El nu se gândise decât la priete-' nie şi la dragoste. Mai mult la prietenie decât la dragoste.
S-a apucat să studieze şi ea mai de aproape memoria, exaltările memoriei, fenomenele de moniţiune,

premoniţiune — tot ceea ce o ajuta la înţelegerea noilor adevăruri descoperite de el. Dar au venit apoi examenele, nopţile de veghe, dimineţile cu emoţii, aşteptările pe săli... Şi-a părăsit cărţile de psihologie şi metafizică. începuse să înveţe germana şi s-a [lăsatj.

El îşi pregătea licenţa. Se întâlneau din când în când seara şi se plimbau agale prin grădina răcorită, întârziind pe alei, unde el îşi destăinuia [lumea] cea mai de preţ. Ajun-, seseră buni prieteni şi îşi spuneau pe nume. La început a fost sfios, dar s-a luminat când şi-a auzit numele pe buzele ci şi bucuria i-a fost atât de mare încît era ispitit să se plece şi să-i sărute genunchii. Ar fi vrut atunci să se ştie că e ispitit să-i sărute genunchii...

Vorbeau de examen, de colegi, de profesori, de cărţi şi de gloria lui. Ea îl supăra prezicându-i că celebritatea îl va depărta de umila lui prietenă. Dar el îi spunea, dimpotrivă, că atunci când se va mărita nu-i va întoarce salutul pe stradă. Râdeau împreună de câte ori spuneau un prea mare număr de copilării. Ea îi aducea aminte de orele de dureroasă concentrare care îl duseseră la lumină. Ş-apoi vorbeau iar de descoperirea lui. îi mai trebuiau câţiva ani de studii, trebuia să frecventeze clinicile, spitalele, să îndeplinească practica cercetării ajutătoare, câteva autopsii, să stea un an la Paris, să cunoască psihiatrii iluştri. După aceea nu





avea decât să publice teza ca să se ridice dintr-o dată la treapta la care visa din clasa [a] cincea de liceu. Erau de nevoie, însă, aceste studii care i-ar fi îngăduit să scrie fără teamă şi să încalce domeniile ştiinţelor alăturate. Nu cereau decât timp şi linişte. Munca grea fusese făcută.

Ea îl asculta vorbind şi îşi spunea că i-ar fi fost o preţioasă şi mângâietoare tovarăşă, dacă el ar fi vrut. Se vedea alături de el, încurajându-i ambiţia şi puterea de muncă. Şi sufletul îi lumina faţa cu o nebănuită lumină de fericire.

Şi aşa, întârziau serile în grădină în tot timpul examenelor, până ce ea s-a putut numi studentă în anul III, iar el şi-a luat licenţa.

într-o seară i-a mărturisit, cu ocolişuri timide, cu fraze grăbite, sfioase de goliciunea lor, că o iubeşte. Ea a zâmbit tot timpul fericită. El i-a spus ce nemerit lucru ar fi prietenia lor, el un cercetător original, ea o intelectuală cu aplicări spre filosofic I-a spus cât preţuieşte o dragoste atât de pură ca a lor, cu câtă grijă trebuie s-o păstreze şi cât de fericit se simte că nu e atât de urât ca s-o dezguste, s-o îndepărteze.

Ea s-a arătat tot atât de senină în gânduri ca şi el. I-a răspuns că-1 iubeşte tot atât de mult şi tot atât de pur. A regretat mai mult ca niciodată atitudinea şi privirea femeiei sfioase şi a năzuit apoi spre chipul femeiei tovarăşă omului de geniu. Inima i-a bătut tot timpul cu putere şi era tot atât de aprinsă la faţă ca şi el. Numai că a voit să facă o glumă şi i-a spus că nu trebuie să i se spună ei astfel de lucruri atâta timp cât acestea n-au fost spuse mai întâi părinţilor.

Au râs amândoi şi-au [devenit] iar prieteni, după declaraţia aceasta din care ea s-a arătat mult mai binevoitoare, din pricina rolului interesant pe care i-a dat prilejul să-1 joace.

### 3.

S-au căsătorit în iarnă, trei săptămâni după logodnă. Părinţii nu ar fi admis din partea lor nici o legătură cu acel





tânăr înalt şi prost îmbrăcat, despre care fata spunea că e geniu, dar care nu absolvise decât Facultatea de filosofie. Fata s-a dovedit a fi însă mai puternică şi căsătoria s-a făcut, împotriva tuturor aşteptărilor.

Locuiau în două odăi, la etaj. Strada nu era departe de centru.

Pentru că ea nu putea moşteni averea lăsată de o mătuşă decât peste un an şi jumătate, când ajungea majoră, •el fu nevoit să dea lecţii la un liceu şi două şcoli de fete. Ea purta rochii mai puţin luxoase [decât] cele de anul trecut şi se mândrea cu acestea. Era acum tovarăşa unui om de geniu. Era mângâierea lui şi cea care trebuia să-i redea încrederea şi puterile de muncă ori de câte ori era nevoie. Faţă de prietene a căutat să se arate în planuri superioare, acolo unde fericirea nu e găsită decât de spirit. Vorbea cu admiraţie de el şi-i prorocea gloria. Dar prietenele spuneau că a făcut „o partidă proastă" şi că o fată cu avere cum era ea putea găsi cu uşurinţă nu unul, ci zece, douăzeci, superiori tânărului care avea uneori atitudini de nătâng.

Dar el, exaltat, îndrăgostit de soţia sa şi de sacrificiul pe care [îl] făcuse pentru sine, îşi părăsise lucrările şi muncea zi după zi ca să poată vieţui în cele două odăi de la'etaj.

Aşa au trecut aproape doi ani. El era plecat ziua întreagă după lecţii, iar ea se ducea cu prietenele la Facultate. Se întâlneau seara şi erau fericiţi. Se priveau în ochi, adânc, şi-şi strângeau mâinile. Apoi vorbeau, se aprindeau în discuţii, întârziau în noapte închipuind planuri pentru viitor sau reamintind gloria descoperirii lui. El îşi păstra încă numai pentru sine descoperirea. Aflaseră şi prietenii lui şi prietenele ei de rezultatele uimitoare la care ajunsese ; aflaseră şi câţiva profesori — dar numai atât. Nu publica nimic, nu dezvăluia nimic. Era mândru şi voia să apară complet şi definitiv, cu o adevărată operă. Şi pentru că nu mai putea lucra, se mulţumea să gândească pe stradă, când se ducea la lecţii, sau acasă, dimineaţa, Se gândea şi prindea puteri noi. Lucra cu mai multă îndârjire

ca sărăcia să nu se arate din nici o parte, până ce vor trece acei doi ani.





■r '-'■■ Şi au trecut.

Schimbarea s-a făcut în câteva săptămâni. Moştenirea mătuşii le-a îngăduit o casă pe bulevard, cu lumină electrică şi calorifer. A adus rochii noi soţiei şi scumpete în cele cinci odăi. Iar el şi-a lăsat bucuros lecţiile, şi-a potrivit masa de lucru, cărţile într-o odaie dinspre curte, şi-a comandat aparate la Berlin şi s-a aşternut pe lucru. Curioasă, ea se apropia în primele zile şi-1 privea cum lucrează. Răsfoia atentă cărţile şi caietele recunoscând safr amintindu-şi demonstraţia, cerând lămuriri. Iar el, luminat la faţă, îşi întovărăşea explicaţiile cu mângâieri, încerca s-o sărute şi se resemna când era sfătuit la mai mare seriozitate.

Dar [ea] a trebuit să-şi dea licenţa pe care o amânase un an. Citea singură. în odaia din faţă, se ducea pe la profesori, se deştepta odată cu zorii şi venea la masă obosită, certând servitoarea. Nici el nu mai putea lucra în linişte, când o ştia că se zbuciumă, că e chinuită de examene pe care voia să şi le treacă cu aceeaşi strălucire ca şi bărbatul ei. Se mulţumea să-şi pună hârtiile în ordine şi să facă planuri de studii. Când încerca să se închidă în casă şi să sfârşească vreo carte nouă, să rezolve vreuna din nenumăratele probleme secundare care îl înconjurau **din** toate părţile, îl mustra gândul că o lasă singură, nepăsător, şi continuă să-şi piardă timpul cu nimicuri, cu lecturi întrerupte, cu întrebări curioase, şi amănunte nefolositoare.

Ea şi-a dat licenţa în vară, cu succes desăvârşit. Au plecat apoi la moşie, să se odihnească şi au întâlnit acolo încă patru familii şi au petrecut două luni mai zbuciumate ca la Bucureşti. Dar erau fericiţi : cei mai buni prieteni şi,cu toate acestea, se iubeau.

S-au întors. Şi viaţa s-a arătat altfel, şi el şi-a amânat iară lunile de studiu, şi-a amânat răstimpul de muncă la Paris, s-a mulţumit să-şi fericească soţia lăsându-şi gloria să mai întârzie încă un an.





*"-/ ti*îi'.* *U"i 'î-î/j.* C:»ii.j I*§» *} ;/>." «fî ',•': *Uf*'*

Transformarea a observat-o, într-o seară, din privirile ei. Lucra de mai multe săptămâni cu spor, închis toată ziua în odaia lui, neprimind pe nimeni şi nevăzându-şi soţia decât la masă. De muncă i se încercănau ochii şi fruntea i se dungase uşor spre tâmple. Nădăjduia să sfârşească partea cea mai grea până în primăvară. Atunci avea să publice un *memoriu* în franţuzeşte, apoi să înceapă lucrările la clinică. Ea acceptase întocmai planul lui, dar se plictisea aşteptând gloria şi dorea să-1 vadă mai curând celebru, aşa cum socotise cu patru ani mai înainte.

El se opri deodată din lucru când luă în seamă transformarea ce o surprinsese. Nu mai era ca înainte. Asta o simţea de mult, dar în seara aceea totul era atât de schimbat, atât de depărtat.. .El s-a apropiat din nou de sufletul şi viaţa ei, căutând să le recunoască pe cele de acum patru ani. Şi s-a îngrozit, negăsindu-le.

Nu ştia nimic. Nu putea să-şi explice nimic şi pe ea nu îndrăznea s-o întrebe. De când n-o mai vedea decât la vremea mesei şi ea frecventa cenaclurile artistice, nu mai îndrăznea multe lucruri, Simţea uneori cum ceva nou, necunoscut, strein, se aşterne între sufletele lor. Simţea cum se depărtează unul de altul şi că oricât ar voi^y^ el să se apropie, ea e prea schimbată ca să izbutească. Şi el suferea pentru că îi era dragă şi ajunsese necesară sufletului său, pentru că tovărăşia şi încrederea ei îi susţineau opera. Se zbuciuma întrebându-se şi nu se putea hotărî să-i ceară lămuriri. S-a mulţumit să-şi părăsească lucrul şi să ducă din nou viaţa de mai înainte, fărămiţându-şi timpul în treburi inutile, lăsându-şi gloria dezarticulată în hârtiile din odaia lui.

Se găseau iar împreună şi observă mirat că cunoscuse atât de multă lume nouă, că frecventa atât de multe cercuri artistice. înţelegea că-i plăcea să treacă drept soţia unui savant tânăr şi genial care o neglijează. înţelese că afecta o situaţie ciudată, de nemulţumită şi în acelaşi timp resemnată cu soarta ei de intelectuală, tovarăşa unui om [ales]. Şi el se întrebă de când au răsărit atâtea nuanţe





noi în sufletul ei pe care credea că-1 cunoaşte atât de bine... Dar se bucură că ea priveşte cu satisfacţie reîn-toarcerea la stânga ei.

Şi a aflat si pricina. A aflat-o fără să vrea, de pe însăşi buzele sale, într-o după amiază, dintr-un crâmpei de confesiune către o bună prietenă. Şi întreagă ziua ceea nu s-a recunoscut : în ochii lui părea un altul.

Ea era nefericită pentru că o neglija. Prefera descoperirea lui si o lăsa singură zile întregi, zile nenumărate si lungi, zile triste. Ea ar fi lucrat cu bucurie, dar tara ei nu mai avea atâta poftă, si el se arăta atât de preocupat. îi vorbea atât de rar si tot numai despre descoperirea aceea, despre gloria lui. Ei l-ar fi plăcut să aibe un soţ celebru m lume, dar înainte de toate să fie un soţ. Dar el era atât de preocupat... Ş-apoi părea fără viaţă, fără personalitate chiar. Niciodată nu i-a poruncit, niciodată n-a ameninţat-o. într-o seară a vrut să-1 necăjească cochetând cu un prieten. A glumit apoi, spunând că e un băiat drăguţ. Iar el, in loc s-o certe, i-a căzut în genunchi şi s-a umilit şi a rugat-o mult, cu lacrimi, să nu mai vorbească aşa [şi] sa nu mai spună că prietenul său e drăguţ, să nu mai spună nimic.. Ea a simţit o vagă dezamăgire în suflet. Umilinţa lui părea c-o lovea întâi pe dânsa. Avusese penibila senzaţie ca e un obiect, o marfă, dar nu putea spune de ce. .. De aceea e atât de tristă, pentru că el îi preferă masa cu aparate, care - la dreptul vorbii - tot din banii ei erau cumpărate, pentru că el nu mai adusese nimic de când se mutaseră în casa mătuşei, de când îşi părăsise lecţiile. . .

Cu adevărat, nu se mai cunoştea. Părea că cineva din el plecase, dispăruse, lăsând un gol care îl întrista mult mult de tot. Şi, întorcându-se în bibliotecă, u păru totul inutil si pentru cea dintâi oară de la căsătorie îşi apuca între palme capul şi petrecu până seara privind pe ferestre. ~~ Nu mai putea lucra. Nici a doua zi, nici în zilele următoare. Nu mai găsea nici linişte în suflet, nici limpeziciunea minţii. Nu mai avu nici o tragere de inimă sa studieze la acele puţine si modeste aparate grămădite într-un colţ de masă. Nu-1 mai ispitea nici adevărul, nici gloria. Voia



numai s-o cucerească încă o dată pe ea. Se simţea legat prea mult de ea... Trebuia s-o aibe din nou numai el. Trebuia să se schimbe cu totul pentru fapta aceasta. Şi se schimbă.

[5J.

Printre brazi, stânci de cenuşă aspră, coborau de-a lungul drumului, în ploaie. Iarbă putredă şi lut săturat de apă, şi frunze veştede, aţoase. Şuieră vântul, înfiorând ochiurile stinse de mocirlă. Lumina se pogorâse tristă, umedă, în zori. Şi trupul se înfrigură strâns în cârpe reci şi noroioase.

Păşea în neştire. Rătăcise noaptea ceasuri lungi şi stranii pe cărări aburite de ploaie, odihnind între trunchiuri cojite, tremurând. îşi pierduse tovarăşii la fântâna satului pustiu. Din capătul văii se auzea în înserări reci de noiembrie tânguit de moarte. Casele au căpătat ferestre despuiate. Grădinile s-au sfâşiat. Uliţele s-au pustiit, ca un cimitir de toamnă ploioasă. Şi oamenii sfârşeau, sângeraţi, în răscruci — sau coborau în urma carelor. Tovarăşii au aprins focuri în adăposturi de frunzare, în vetre părăsite. Ei se chemau „fraţi" şi suduiau vrăjmaşul care-i biruise. Aceasta îşi amintea lămurit doctorul, coborând printre brazi. Tovarăşii lui aveau feţele înăsprite de vânt, buzele spălate de ploaie, şi pumnii vineţi. Şi ei îşi spuneau *fraţi.*

Ce se petrecuse atunci în suflet ? îşi amintea c-a zâmbit amar auzindu-se chemat „doctor". în vreme de război nu erau *doctori* decât acei care vindecau oameni. Iar el socotise că e lăudabil să-şi risipească viaţa gândirii. Ura împotriva soartei îi turburase sufletul în seara când durerile şi scârba şi dezamăgirea îl vânturau ca pe o cârpă. Nu întâlnea pe aproape nici un prieten. Şi suferise auzind pe ceilalţi chemându-se „fraţi". El îşi iubea tovarăşii cu străbuni biciuiţi şi blesteme mocnind sub pleoape. Le-ar fi mulţumit mult şi ar fi plâns dacă cineva l-ar fi chemat „frate". Dar nimeni nu-i spunea [aşa]. Şi el nu-i putea mângâia şi nu le putea vorbi.





Credea că vieţuieşte în vise. într-o dimineaţă se trezise acoperit în manta şi-şi privise zâmbind faţa neliniştit de întunecată. Nu înţelegea. Trăise cele dintâi zile din amintiri. Ştia că prietenii de acasă îi vor purta de grijă şi ştia că Tana îl îndrăgeşte. Adormea noaptea cu icoana ei în minte. Se deştepta în zori ploioşi şi ceasuri lungi se chinuia pentru *carte.* Viaţa lui era a cărţii. Se înspăimânta la gândul că, din clipă în clipă, putea să moară. Cel dintâi mort 1-a ţintuit cu ochii lui sticloşi şi crunţi. Omul murise, casa lui era de acum casa altuia. Şi gândurile omului cu trupul sfârtecat, rece ?... Şi dragostea Tanei ?...

Dar el nu putea să moară. Simţea împotrivindu-se toţi secii ani storşi pentru soţie şi pentru *carte.* Nu putea închipui un trup slab, cu creieri îngheţaţi, cu măruntaie sângerând revărsate. . . Şi morţii întâlniţi pe margini de drum, răsturnaţi în căruţe, l-au cutremurat.

Dimineţile îl găseau tot mai pierdut, mai pustiit de gândurile nopţii. El nu putea să moară, nu trebuia să moară. Hotărârea i se adâncise dureros sub frunte. îi lumina orice pas, chinuindu-1.

Şi morţii se înmulţeau, coborând din sat în sat, printre văi năvălite de noroaie în miez de toamnă. Tovarăşii îi fimeau creştineşte, închinându-se senini. îi purtau pe aţe în gropi cu rădăcini de buruiană rea. Şi pământul pezit peste trupuri nu-i încleşta de întrebarea cea din urmă. Ei coborau din sat în sat înăspriţi sau blânzi, şi îşi spuneau *fraţi.*

Vieţile celorlalţi l-au înspăimântat. Credea că viaţa lui e străină, e drăcească. Şi se turbura înţelegând aceasta. Ochii îi ajungeau într-o lume înapoia căreia se ghicea mult sânge şi mult pământ. îşi risipise pentru totdeauna anii, vieţuindu-i cu gândul la o singură carte ? Se nelinişte a. Se întrebă în somn, zguduit de retragere, dacă trebuie să mai gândească la întoarcerea în lumea lui. în oboseala creierului — *cartea* şi soţia, tinereţea sfârşită cu un singur gând şi cu o singură dragoste cunoscută, nu i-au strâns sufletul, desfătându-1 sau înspăimântându-1. Ce se petrecea cu el ?



Pentru cea dintâi oară, *cartea* i se părea fără rost. *0* singură carte.. Nu înţelegea renunţările, anii irosiţi, nopţile [trecute] între caiete cu însemnări, ascultând la răstimpuri somnul Tanei din odaia vecină.

Drumul ajunsese prăpăstios şi întunecat de ploaie. Nu se mai gândea. Păşea cu ochii la licăriri, cu umerii obosiţi de povară. *Atunci o auzi cum îl cheamă.* Aceeaşi tresărire îi amuţi sufletul.

Se opri cu mădularele fărâmate. Se aşeză pe o rădăcină de stâncă. Era mărunt, înspăimântat, şi carnea îi tremura, şi sufletul i se rătăcise. Poate e obosit de noapte, de nesomn, de ploaie, de drum — îndrăzni să cugete. Dar sufletul îi spunea că se înşeală. *Altceva* îl strivise. Nu văzuse nimic, nu auzise decât bura ploaiei. Dar ştia că îi chemase. Nu era nici o vedenie, nici un duh înaripat. Tovarăşii lui ar fi crezut în tânguiri de iele, de fecioare

înaripate şi nebune, alergând printre căpiţe, fermecând. El ştia că chemarea venea din suflet. Numai atât ştia.
în jurul rădăcinei, de stâncă roşie, curgeau pâraie şi ajungeau frunze moarte. Omul se odihni, copleşit sub cerul aproape. Vântul se furişă dintre văi, cutreierate de vrăşmaşi, spre înălţimile negre, pe unde iscodeau cele din urmă rânduri ale oastei. Treceau ceasuri, şi norii treceau, din văi, către înălţimile negre, ş-apoi dincolo. . .
Sângele se năpusti în fierbinţi vine. Inima vânătă se zbătu. Trupul se zvârcoli ca un şarpe şi sări încordat printre pâraie. Ochii înlăcrimaţi de puteri striviră cerul. Sub ţeastă gândurile se înmănunchiară. Şi glasul porni spre văi, prin ploaie. .-îîiMM.
îşi răcnea biruinţa. Nici măcar nu mai simţea pădurea, nici apele. Nu-1 ameninţau gloanţele, nu-1 loveau. Nici gloanţele din văi, nici gloanţele de *dincoace.* Slăbiciunea fusese o părere. Viaţa de atâtea sătămâni printre bărbaţi păroşi şi murdari, printre barbari iubitori de sânge — o nebunie. Duhul se coborâse asupra-i şi-1 învăţase să fugă. Trebuia să fugă, pentru menirea lui, pentru lumina nebănuită ce o cuprindea *cart./.**
cuprindea *cartea.*



Acum înţelese din nou preţuirea dumnezeiască *a. cărţii* lui. Uri dragostea Tanei, care pluteşte peste tot în holde, în gânduri. S-a ridicat, şi iată-1 cum strigă împotriva umbrei ca un nou Dumnezeu.
Nu îi e teamă. Coboară către *ceilalţi.* însângerata, umbra se va umili.

**[6]**

Neguri se revarsă stingând ploaia. In văi, şuvoaie se sparg prin rădăcini de braţe de tăciune. Ierburi se coclesc pe margini de păduri. Din toate colţurile se risipesc tânguiri. Şerpi se încolăcesc în guri de pământ. Aripile paserilor de noapte tresar. Paşii omului trezesc sub piatră somnul duhurilor rele. Duhurile cutremură genunchii munţilor, prăvălind stânci. Stâncile se sfarmă în şuvoaie, ţipetele lor se învălmăşesc în negură, şi tăcere stranie împietreşte. Drumul coboară tot mai anevoie în ceaţă.
De ce se sfâşie sufletul printre crengi? De ce tristeţea îl împresoară, dulce, ca un despărţit? De ce îşi aminteşte de satul pârjolit, cotropit de sălbatici cai purtând vrăşmaşi? Un convoi se afundă în pădurea umedă. Din pădure' izvorăsc mogâldeţe crunte, în clănţănit de puşti drăceşti. Convoiul se zbate, se roteşte în drum, se risipeşte. Bărbaţi haini urcă drumul, călcând peste trupuri creştineşti. Ochiuri de jăratec îi străpung creasta. [Puterile îi slăbesc]. Muşchii atârnă uşor pe oase istovite. Slăbiciunea neaşteptată îl înspăimântă.
Se gândeşte la *carte.* Striveşte pleoapele. Bâjbâie printre bolovani reci, lunecând tot mai jos.
. . . *Tana deschide o scrisoare. De ce îşi frânge mâinile, şi plânge, şi îl cheamă* ?. . .
Aripile umbrei îi fluturau deasupra creştetului. Cartea se va deschide, totuşi, cu un cânt de biruinţă. Acolo va aduna el lacrimile sângelui — ale lui şi ale celorlalţi, rămaşi sus, în pustietăţi. De ce i se zbuciumă sufletul în


bucuria celor cu pleoape veştede — fraţii lui ?: Privirea i se
înseninează. I-a îndrăgit pe *Wji,* mii după inii, lliLl-U !jili' gură clipă.
Simte pe umeri povară neînchipuită. Zvârle sacul. Umerii îl copleşesc, se înconvoaie bicisnic. Spaima îl încremeneşte pe fruntarie de povârniş. Ce se petrece cu el ? îşi aminteşte ca de un lucru stins cu ani în urmă de cântul izbânditor, cântat acolo, sus. Priveşte înapoi. Drumul se pierduse de mult. Atârna, tremurând, pe o spinare prăvălită de munte. Strigă în creier : — cartea ! Nu se adună decât frânturi de gânduri secătuite, răcite, aspre, streine. Sufletul nu tresare. Om nou, strivit, îngenunche pe *.im* trunchi purtat de ape. Neguri se învăluiesc deasupra-i. Omul ascultă sub neguri răsuflarea pietrelor despicate îj» sângerii brazde.
. . . *Tana plânge. Din jurul casei, tovarăşii părăsiţi în sat o fulgeră cu ură, o pălmuiesc cu dispreţ. . .*
A stăpânit câteva clipe tăcerea.
în dragostea pentru Tana, pentru fraţii înfăşuraţi în pături, ce mor neştiuţi, în ascunzişuri de stânci, cu rănile îngheţate, uită că povârnişul e repede şi dureros de urcat. Se întorcea alergând; aluneca-se ridicându-se. Buruieni uscate îl loveau acum în faţă. Pietriş rar se scurgea sub tălpi. Ocolea stânci colţuroase, sângera în urcuş. ' ¥
. . . *Tana se va bucura, aflându-l. Fraţii se vor îmbrăţişa. . .*
Negurile se răresc. Cutremurul umbrei care-1 împresoară nu [se] simte. Aleargă. Pas cu pas se apropie de tovarăşi, cu puteri nebănuite. Veşmintele ude s-au sfâşiat. Prin spărturi, carnea se învineţeşte, sângeră, strivită de piatră. Pleoapele cuprind tot mai multă lumină. Răsuflarea se pripeşte. Trupul zvâcneşte neobosit, împingându-se sus. Vântul crestează, împrăştiind negurile. Lumina se scurge tot mai albă, tot mai caldă.
Nu mai gândeşte nimic. Sufletul saltă senin pe margini de întunerec. Chipul iluminează desfătări cereşti pândind] încordări de voinţă.


Pe un colţ de drum, deasupra, a zărit, muiaţi în lumina proaspătă revărsată dintr-o spărtură de nor, cei dintâi

tovarăşi. Bucuria întâlnirii neaşteptat de timpurii i-ş biciuit trupul cu sânge. S-a oprit o clipă. Nu-1 văzuseră. Alergă atunci mai cu sârg, căzând, ridicându-se.
- Fraţi !
Faţa toată îi era un zâmbet. Strigătul se auzi printre ceilalţi. L-au privit. în vreme de urgie fugiţii se ucid pe loc. Gloanţele au pornit de aproape, sleind zâmbetul.
A îngenunchiat pe o aripă de umbră. Umbra a crescut, întunecând munţii şi cerul.
în mintea lui, sfărâmată de lumină, s-au coborât amintiri; o carte pe care nu o va cunoaşte nimeni, o dragoste pe care nu o va mângâia nimeni. A voit să strige, în gâlgâit de sânge s-a auzit : fraţi !
Duhurile [pământului] şerpuit, paserile, apele — au amuţit.
într-un colţ de munţi, tăcerea a îngheţat — o singură, clipă — streină.

. i n 'i t/t U", • • f' » «, ' '
S *»*<)♦< t j, i '*• ii" » . ' ' >***] ■ ' ■!' t
,-« '.is »., »', 1 J' t'..f . >f ' i ii ; :■ ■ '.>'«'.
b:.|1''W;î(î!;if K^'l



î<zm\

**PĂCATUL**

Lumina asfinţitului — şi mireasma pudrei, aromelor parfumului, îmbrăţişărilor. Ferestrile erau deschise în ne-păsarea grădinii cu fântână istovită. Se ghicea aleea tristă, cu chenar înflorit, coborând printre brazi. Omizile aşteptau sfârşitul zilei pe crengi aţipite. Sub cerul oraşului cu fabrici se avântau zvonuri, chemări şi străgăte scurte.
El a voit s-o mângâie şi i-a şoptit:
— Maranca. . .
Trupul gol s-a scuturat de fiorii spaimei.
— Plângi ?...
A încercat să-i înlăture braţele şi să o sărute. Dar dezgustul femeiei şi geamătul, l-au înmărmurit. «Fără să înţeleagă, a început să se îmbrace. în faţa fereştrii, bradul îi amintea râsul ei ciudat şi pantoful care risipea nervos pietrişul aleei înfierbântate.
— Nu e acasă Alexei, nu e acasă. .. Ai venit prea devreme. . . Alexei se întoarce la noapte. . .
De ce schimbase numele prietenului din Alexandru în Alexei ? îl pronunţa fericită ca un argat îndrăgostit. Trupul îi tremura şi ochii zvâcneau cu văpăi dureroase. Văzându-1 că şovăie 1-a chemat pe bancă, pe banca din umbra castanului.
— Pot rămâne?
întrebarea lui era sfioasă. Răspunsul a fost acelaşi râs nestăpânit.





— Alexei nu e acasă. .. Nu e nimeni acasă... Şi e cald, e cald... Şi sunt enervată şi plictisită...
înţelese. Pe bancă, o îmbrăţişa zmucit, sălbatec, stri-vindu-i buzele. Ea se ridică, îl lovi în tâmplă, şi-şi scrîşni dinţii.
— ... îndrăzneală...
Dar el auzise geamătul de bucurie. Şi simţise trupul viu zbătându-se în braţe ca într-o îmbrăţişare. Ghicea în furia soţiei chemarea provocatoare a amantei. Pumnii ei erau jocul menit să-i spumege orgoliu.
Răsufla greu. S-a apropiat, cu zâmbet umed, a cuprins-o în braţe şi i-a muşcat umărul, lung, sorbindu-i tremurul cărnei îndurerate. Simţi cum trupul i se încolăceşte pe trup. O atrase către bancă. Gemu.
— Nu aici... nu aici...
O ridică în braţe şi porni, cu paşi şovăitori şi priviri de inconsistentă izbânda. Ea, tremură, cu pleoape strivite şi cu dinţii în buze. Ajungând în salon se scutură, sări pe covor şi râse. La cea dintâi îmbrăţişare îl muşcă atât de crunt [încât] geamătul celuilalt înfiora încăperea. îşi şterse sângele, sub privirile umede ale femeiei. Pofta ochilor ei îl înfurie şi pumnul — înainte ca să se poată stăpâni — îi învineţi sînul. I se agăţă de braţe, şuierând printre dinţi încleştaţi. Voi s-o dezbrace.
— Nu, nu... dincolo !...
O trânti pe divanul scund. Aceasta o făcu să ţipe de mulţumire. Mâna lui, nedibace, îi sfâşie bluza, îi frământă rochia, îi scrijela ciorapii. Ea se împotrivea.
— Nu, nu. Nu acum..
Un gând îl ispiti, poate îl voia gol. Dar nu avu curajul să-i lase trupul din [braţe], nici răbdarea de a-1 mângâia gol. Lupta fu prea scurtă pentru înfrângerea ei, dezarmantă, umilitoare.
Jocul începu apoi cu întârziate şi perverse desfătări. Ea îşi sfâşie cu dinţii tot ce mai rămăsese vestmânt. Trupul izbucni alb şi încordat pe divanul străpuns. I se dădu cu neaşteptată plenitudine, i se dădu sincer, cerând umilin-

|ijis cărnii şi cerşind răni sângerlad&şfc} minutele de odihnă, istovită şi superbă în inconştienţa ei carnală — gângavi :
— Alexei nu este acas'... Dragul meu, dragul meu Alexei...
Prietenul îi astupă gura cu sărutări. Numele lui Alexandru îl înspăimânta, alături de femeia care îl anunţa neîncetat :
— Sunt a ta.. „ toată, toată...
în iatac plutea mireasma aţâţătoare şi disperată a cărnii frământate, a cărnii dospite în pofte şi înfrânte. Cu fruntea pe pumni — umerii albi mustrau divanul.. . — tăcu.
Ce să creadă ? Cu tovarăşa-i liniştită, încercă să gândească. Alexandru, prietenul lui. .. Ce are să spună ? Fireşte, nu are să afle. Maranca îi va rămâne amantă. *Vftk* cuteza să se întrebe cât e de fericit. Stăpânea trupul încdr*. dat şi înnebunit al soţiei prietenului. Mustrări, mustrări ? Dar i s-a dat, 1-a provocat. . . Primul amant al [soţiei prieten^ lui] Alexandru. Alexandru. Cine ar fi bănuit în Maranca. ..
Atunci, îi auzi plânsul. Ştia că plâng cei aţâţaţi şi nemulţumiţi. Cu spaimă se întrebă dacă va mai îndrăzni să se apropie, istovit şi fericit. Sau poate plânge de sfială. Zâmbi. Va cerca s-o mângâie. Dar mângâierea lui îi ridicară mânia şi dezgustul tovarăşei. Reîncepu. Cu aceeaşi furie scârbită i se împotrivi. Aceasta îl umilea. Tot aplecându-se asupra umerilor cu urmele dinţilor, dorinţa îl înfrigura rar. Coapsele Marancăi erau încordate ca într-un spasm* Şi cu atât mai marcantă îi era dorinţa cu cât spasmul îngheţat al coapselor era spasmul urei şi nu al dragostii!
Cea dintâi îmbrăţişare fu sfărâmată de un muget aspru, hain. înţelese că rezistenţa nu mai era de acum un joc. Carnea femeii copios alimentată de mădularele victorioase ale [tovarăşului], saturată de desfătări, se împotrivea cu nebănuită mânie. Tovarăşul simţea clocotind orgoliul sub poftă. Zvârli din nou veşmintele. Trupurile erau iarăşi goale. în început de seară dragostea — împotriVtt$-du-se urei — căpătă mărturisiri de taină. Lupta celor două trupuri părea tot mai puţin preludiile stăpânirii carnale pe divanul din faţa tereştrii. Părea împlinirea unui farmec cu vrăji necunoscute. Fără să înţeleagă pricina, erau înfioraţi.


Simţindu-se stăpânită tot mai complet de puterea înrăită a tovarăşului, află plăcerea izvorând iarăşi proaspătă din durerea cărnii şi dezgustul pieri alungat de desfătarea buzelor, a umerilor, a genunchilor, a coapselor. începuse să plângă cu spasm şi mângâie în acelaşi timp trupul bărbatului care înţelese că vrăjmăşia se năruise. Gemea sub mângâieri cu ochii strânşi.
Tresări din îmbrăţişări şuierând :
— Bestie. .. Bestie. ..
Noaptea, grădina fu înviorată de vânt. Stelele se înălţau tot mai sus, deasupra oraşului cu mari felinare oarbe. Pe aceeaşi bancă ea îşi aştepta soţul. Nu înercase să-şi ascundă urmele dinţilor şi pumnilor celui care o stăpânise. De ce să mintă ? Pe Alexandru îl iubea ; şi era roabă, fermecată de creierul lui preţios şi [de] senzualitatea pură, perfectă. Cum să-i ascundă lui, pe care *îl iubea* ?.. . Dezgustul de ea însăşi, după ce păcătuise, o înăbuşea. Cel puţin dacă l-ar fi respins înainte de a [cunoaşte] starea nebuniei. îşi amintea că îl sugrumase în sărutări, *după,* urându-1, cu lacrimile mustrării alunecând alături de lacrimile desfrânării.
îşi muşcă buza sub bastistă. Are să-i spună, are să-i spună şi are să-1 roage să n-o ierte, s-o lovească, s-o calce în picioare... S-o lovească. . . Are s-o lovească Alexandru. .. Nu, nu, *are s-o lovească Alexei. ..*
Gândind aceasta, se liniştea. Suspinele erau tot mai rare, mai împăcate. Sorbea noaptea cu brazii, cu aleea, cu stelele.
Ea nu cuteză să intre. Soţul o sărutase în grabă, cu reţinută şi orgolioasă patimă.
— Maranca.. . dormi. . . Eu am de lucru...
— Alexandre, Alexandru. . . îl chemase ea, zadarnic. Se temuse, la început, să-i spună. Şi totuşi, ispita mărturisirii era prea puternică. Trebuie să-i spună lui *Alexei*... .De ce îi schimbă numele? Zâmbi, fără să înţe-


leagă. Poate, pentru că de la Alexei aştepta lovituri necumpătate, care s-o sângere şi s-o pocăiască.
Nu se dezbrăcase rămânând singură. Voia să-1 aştepte. Poate lucrează la aceeaşi planşe cu schelete, cu fărâmituri de spinări şi cranii, rânduite în dulapuri de sticlă, alături de oase îngălbenite. Se surprinse gândind : de ce a ajun» Alexandru osteolog ? L-ar fi voit sculptor sau poet, sau actor, sau ministru — ca să-1 admire şi să-1 teamă mulţimile. *Alexandru al ei. ..*
Se hotărî să-1 ajungă. în faţa uşei şovăi. Fără să vrea îşi ascunse urma vânătă de deasupra sânului.
— Se poate ?...
— Fireşte.
Intră şi, înţelegând că peste câteva clipe îi va pieri curajul, se prăbuşi la picioarele lui.
— Alexandru, iartă-mă. Luis m-a necinstit astăzi, aici, Alexandru, în casa noastră. Bestia, bestia... Ţi-am spus să

nu pleci, te-am rugat să nu pleci. Alexandru.
Palid, el a ridicat-o şi braţele au strâns-o tremurând.
— Nu e nimic, Maranca. . .
— Nu e nimic, Alexandru ?
— îl voi întâlni mâine.
— îl vei ucide ?
— Poate el pe mine... ^
— Alexandru... Cerşea...
— Mie?
— Mi-eşti dragă, Maranca.. .
— Te-am înşelat!
— Nu...
— Trebuie să te răzbuni. Alexandru...
— îl voi întâlni mâine, Maranca.
— Nu, nu.. . Pe mine trebuie să te răzbuni, eu l-am provocat. Iată, aşa a fost. Eu mi-am pierdut cumpătul şi m-am dat lui. . . Alexandru, te-am înşelat. Şi te iubesc. . . Luis e o bestie...
— Linişteşte-te, Maranca. . .

***m.***





; îl privi dezamăgită, şovăind. Se lasă pe scaunul cu spetează vişinie. Alexandru nu o mai iubea... De ce tăcea ? Amândoi se priveau adânc. Soţul, cu zâmbet crispat, cu ochi umezi de dragoste. Ea zgribulită în faţa omului care nu voia s-o lovească.
— Ai fost inconştientă, Maranca. 0 criză. El ţi-a lăsat mina pe trup. Dar dragostea...
— Totuşi, tu-mi iubeşti trupul...
— 0 ştii... *m'* >■ _ Alexandru.
— Maranca, trupul e orb. Tu ai uitat. Se uită tot ce e dezlipit de dragoste...
Dispreţul fierbinte îi întunecă privirile.
— N-am uitat, acesta-i adevărul. N-am uitat nimic... Nici sărutările lui, nici forţa lui de bestie brună, nici mângâierile lui. . . Alexandru, Alexandru, iartă-mă...
Doctorul privea scrâşnind dezlănţuirea crizei. Trupul soţiei era scuturat de spasme ce aţâţau dragostea. Plânsul se împreuna cu râsete liniştite.
— Alexei, lasă-mă să-ţi spun aşa... Alexei. De ce m-ai uitat ? Nu înţelegi că nu mă iubeşti ? Nu eşti gelos. Eşti rece Alexandru. .. Bate-mă, răzbună-te! Carnea **asta** te-a înşelat, nu eu. Eu îi sunt roabă. Loveşte carnea asta ce a păcătuit. Răzbună-mă. Eu te iubesc. Arată-mi că mă iubeşti... De ce nu mă chinui, Alexei ?...
Soţul îşi păstră, livid, calmul. Lovit de gelozie, de furie pe femeia îndrăgită şi stăpânită de altul, îşi sfărâma dinţii ca să nu izbucnească. încercă s-o mângâie. Mâna îi tremură printre buclele umede ale Marancăi. Ea plângea cu buclele pe genunchi. Doctorul se întrebă : isterie ? Aştepta să se liniştească.
Deprimarea vastă copleşi sufletul Marancăi. Simţi în jurul ei o lume veştedă, o viaţă veştedă. Simţi cum golul îi creşte în suflet. Ce pierdea, ce se prăbuşea în sânul ei de amantă şi îndrăgostită ?...
Târziu, Alexandru îşi purtă soţia istovită de lacrimi, pe braţe, în iatac.



Cine a vegheat în noaptea aceea ?
Dimineaţa, Alexandru s-a suit să scrie scrisorile, înainte de întâlnirea cu Luis. A întârziat mult; mângâia cu ochii planşele, oasele, cărţile... O durere nelămurită îi înecă, la răstimpuri, răsuflarea. Va trebui să se bată. Dacă nu se va mai întoarce ? Şi Maranca.. .De ce nu înţelesese efortul orgoliului său, când a şoptit : Maranca, numai oamenii slabi sunt geloşi ?. . . A închis în sertar cele două plicuri, după ce scrisese deasupra-le, cu pumn hotărât : „După moartea mea".
A aşteptat pe banca din grădină. Aproape de amiază, crezând că Maranca n-are curaj să-1 [întâlnească], a bătut **iar** la uşa iatacului. Nu răspundea. Zâmbind, a intrat. Iatacul era deşert. Maranca plecase pe uşa din gang. O tristeţe împletită cu spaimă îl înăbuşi. Voi să deschidă fereş-trile către grădină şi un bilet proaspăt scris îl chemă. Ceti :
„Alexandru, nu vei şti niciodată cât te-am iubit. Credeam că aceeaşi patimă te stăpânea şi pe tine, ascunsă sub masca medicului şi profesorului. Mi-ai fost amant şi mi-ai fost idol. Acum, am aflat, mă înşelasem. Eşti rece, eşti lipsit de patimă, de orgoliu. Cel care nu e gelos, nu e sincer în dragostea mărturisită. Astă noapte, când eu făceam nebune încercări de a-mi păstra dragostea, tu *mă observai lucid, ca la un consult. Mă socoteai, poate, isterică. Oh, nu. Alexandru. . . Aceea era dragoste şi pasiune. Carne. .. Tu eşti prea sus ca să mă iubeşti trupeşte, aşa cum iubesc ceilalţi. Oare există altfel de dragoste ? Nu mă iubeşti. Acelaşi lucru s-a luminat şi în mine, acum; nu te ***mai*** iubesc. S-a sfârşit. Plec la Luis ; o simplă bestie brună, dar care poate va sfârşi prin a se îndrăgosti de mine".

în caietul său intim Alexandru a scris în noaptea aceea : „Maranca a fugit cu Luis. Ea a fugit, prin uşa din gang şi a lăsat un bilet care se găseşte în cutia scrisorilor de logodnică. Am fost fericit doi ani şi cincizeci şi şase de zile. Am pecetluit iatacul, iar canapeaua din antret se află acum în odaia de lucru".

*28 Iulie 1928*





# TOAMNA VENEŢIAN A

Cum să-ţi spun ? Că Veneţia e verde, verde şi ochi veneţienilor tulburi, tulburi şi cerul şi dimineaţa ca o linişte în vie după ce s-au rispit copiii ? Şi San Marco — aur prelins pe trepte de marmură rece ? Frunze se ridică din curţi neştiute şi alunecă şi apoi canalul le poartă de-a lungul cheiului şi cu ele tristeţi, tristeţi...

Ochii Veneţienelor ard în cearcăne, agonizează voluptatea amară şi prelungă a infirmărilor. Le privesc cu ino-cenţă perversă, indecent şi admirativ, cum priveşti femeile frumoase dintr-un oraş străin. Caut desfătarea stranie a surprizelor. Nu mi-e teamă să exclam, să zâmbesc deschis, să felicit precipitat în sărmana mea italienească florentină. Nu mă gândesc la nimic; admir, exalt, alerg. Fireşte, am înţeles de mult aceasta : veneţienele sunt străine Veneţiei. Descoperirea m-a tulburat şase luni mai înainte, către sfâşitul lui april, în acea seară cu răsărit de stele, când fetele care ieşeau din catedrală şi-au sărutat tovarăşii — imberbi zgomotoşi — coborând puntea. Am vrut s-o întreb pe şcolăriţa sveltă şi blondă, cu pistrui dibaci umbriţi de caschetă, care mi-a dăruit astă primăvară monete şi mi-a scris : *Le mie congratulazioni per i suoi progressi in italiano* — am vrut s-o întreb, după ce mi-a mărturisit că a împlinit optsprezece ani, dacă în adevăr la Veneţia, către sfârşitul lui septembrie, mor iubirile. De unde putea şti ? A copilărit în grădina unui palat *quattrocento.* A băut apa unei fântâni care a văzut — îmi spune — trei asasinate. A tânjit



după carnavalul ce-şi palpita falduri de lumini şi serenade până sub zidurile parcului în care nici ea, nici părinţii nu erau stăpâni. Cum ar fi putut înţelege că Veneţia e cetatea care agonizează iremediabil de la moartea lui Francesco Marosini? Că zidurile, grădinile, canalele dăinuiesc, dar iubirile, în Veneţia, mor toamna ?. ..

Când, peste mulţi ani, tinereţea se va stinge lin, lin, ei veni aici şi vei sfârşi tot ce vei mai avea viu, cald, ânăr, de prisos, în suflet şi în trup. Prietenă, îngăduie acest sfat într-un jurnal pe care, poate, nu-1 vei citi niciodată, în Veneţia, la douăzeci de ani, rătăcind pe uliţele cunoscute primăvara — nu e aşa că Jenia are dreptate : *amare necesse est, vivare non est necesse* ? N-ai cunoscut pe Jenia. Mi-amin-tesc acel amurg nostalgic, întoarcerea din Saint-Bernard, în autocar, umiliţi de priveliştea prea elveţiană şi de excesul laptelui cu chifle. Seara cu tălăngi şi păreri de cascade, cu umbre vineţii, cu mireasmă de zăpadă şi fân. Pe mine mă năpădeau bucurii şi mă desfătam risipindu-le la fiece răspântie, coborând tot mai jos, pe margini de creastă, către lacul Genevei. Atunci, în banca a doua, i-a zâmbit. Ioan a desfăcut un pachet de ciocolată. Au vorbit mult în franţuzeasca pe care ea o descurca greu. Poate, în seara aceea, s-au iubit. Jenia nu bănuia nimic. Dar Jenia avea dreptate: *amare necesse est...* De ce m-am simţit gol, străin, atârnat în gheară rece în ceasul când ai cunoscut fericirea americancei blonde, transfigurând-o ? Eu îi fotografiam pe toate cheiurile, la Montreux, la Lausanne, la Rigi. Vântul flutură pe punte pelerina şi, alături, pe cea a lui Ioan. îi fotografiam, fireşte, unul lângă altul, privin-du-se enigmatic. A trebuit să accept, la urmă, să mă fotografieze şi pe mine, din profil, cu pardesiul pe umeri ca un voiajor comercial. Am urcat împreună la Caux, ca să admirăm Dent du Midi, cu zăpadă îngheţată pe creştet şi răsturnată prin prăpăstii. Am ocupat un compartiment în funicu-cular şi am privit glicina sălbatică şi arbuştii parfumaţi.





Am citit reclamele hotelurilor, am luat ceaiul pe veranda .zbuciumată de charleston, am cinat la Montreux, aşteptând vaporul. în castelul Chillon, ei doi s-au apropiat de o fereastră luminată, deasupra lacului şi au privit discret; m-am furişat...

Iată-mă-s departe de această zi senină de toamnă veneţiană. Pe cine va mai iubi Jenia acum ?

Mă întorc de la Lido. Am revăzut cimitirul cu porţi

Jjlumburii şi chiparoşi mulţi, înalţi, îndureraţi că umbrele or nu adumbresc marea. Iar marea e verde şi plaja s-a răcorit şi vânt sărat suflă în Veneţia toamnei. De ce mă •covârşeşte tristeţea ploilor la Vesegnin, în dimineaţa când ne-am despărţit de cei din urmă oaspeţi, privind cu ochii automobilele strecurându-se pe sub stejarii imenşi?... Singur, în biblioteca necercetată de nimeni, în care nici *Memoriile entomologice* ale lui Reaumur, nici adaosurile la *Enciclopedia* lui Diderot, completate în *princeps,* nici volumele de teologie jansenistă, nici acel Guicciardini cu adno-taţii curioase nu mă interesau. Cea mai tristă dimineaţă în peregrinările mele de student sentimental, ce scrie pentru ■cititori, pentru el şi pentru prieteni, în trei caiete cu coperţi stinse.

Seara, într-o odăiţă albă de hotel, în faţa ferestrei ■deschise. Niciodată n-am urât mai mult jocurile copiilor veneţieni. Tresar la fiecare clipă, naiv, poate se răresc; "ţipă şi se cheamă din uliţe ca la o nenorocire. Mă aplec şi

privesc. Ioan îşi numără banii. Mâine tiebuie să plecăm. Nu mai avem decât pentru hotel şi pentru masa de seară Mâine vom mânca chifle cu mere până la Triest. Toate acestea îmi amintesc noaptea nedormită de la Milano, rătăcind prin grădină şi nisip de la Florenţa, economiile cheltuie pe albume şi reproducţii. Poate lipsa de bani alungă melancolia, gândesc eu. Astă noapte n-am putut să-mi îngădui luxul unei gondole. M-am întors târziu pe uliţi reci, încercând să mă bucur că voi revedea Triestul. A fost zadarnică chiar

iflfc



oboseala. N-am putut scrie nimic în nici unul din cele trei caiete. Am adormit, în zori, când cerul Veneţiei se înviora. Mă întreb cum mă voi despărţi de Veneţia. In primăvară am fost trist, trist. Ravenna mi s-a părut ursuză. Dar acum, toamna, rătăcind cu aceleaşi cărţi şi aceleaşi trei caiete ? Cândva am să scriu povstea omului care s-a îndrăgostit de un oraş. Toţi vor înţelege, însă, că omul iubea oraşul pentru iubirea ce-o aştepta între porţile lui. Povestea am s-o închin Jeniei. Poate cineva va înţelege că nu m-am gândit la Jenia..!

w

*Miu'f* orc r *kt/r*

*ti", J/;'> uh -r i "ti-*, -. '!";'? ■ • ■•> ʳv,.-q ,ff,~^"t' •*»* f

„fer,-***,? i.-'fto *>i" in* 3 i i-"-H teii** ,',-ii î /"•. *'* - * "

i *Umitp. mi*

.iiiî-4'jyKREUTZER SONATE

ii.*; *tţ'U'ţ/■<•'(*

Pentru că soarele tulbura încăperea, Eutimia se hotărî să-1 alunge. Romburi de lumină smerită au sângerat tapetul. Deasupra pianului lampa cu falduri roze aştepta, incertă, seara. Alături, pe jeţ, partiturile păstrau, reci şi vii, amintiri de coarde.

A ajutat-o să aşeze, pe pupitru, caietul. El nu ştia că, dezvelind sonata, lasă să-1 împresoare ispitele unei primăveri. Zâmbind, Eutimia i-a cerut un *la.* Cu tânguirile coardelor sugrumate pe căluş, trupul Eutimiei se purtă—arătare — prin iatac. Sufletul lui se înspăimântă de atâtea tristeţi — şi o iubi aşa cum socotise că o iubea cu ani în urmă,. înstrunarea viorii se prelungea dureros. Aşteptări, aşteptări...

Primăvara lor a luminat încăperea cu ferestri către mare. Sonata lovea în ferestri. *Adagio* celor dintâi măsuri coborât în sufletul lui — din pereţii scunzi, dinapoia uşilor, din răsuflarea tovarăşei cu mâini albe. Şi, deodată, ţipătul viorii îl înfrigură : „de ce ai plecat atunci ? de ce nu te-ai întors?..."

Nu avu curajul să se oprească. Pumnii răşchiaţi stăpâneau clapele albe şi negre. Acompania sobru şi clar pasiunea Eutimiei. Auzi glasul şoptindu-i : *„forte* la mâna dreaptă, *forte!"* Şi vioara : „ţi-a fost teamă de mine? Ai fugit..."





Potoli duhul răzvrătit al partiturii; Eutimia îl mustră cu un ţipăt scurt şi înfiorat. Mâinile îi alunecară atunci încălzite de patima cântecului cu răsuflare lungă. Strunele adunau iubirea, o alungau, o deşertau în ura arcuşului cu săgeţi. Apoi, totul se rupse. Pasul viorii rămase înfipt în melodie : mâinile lui o cuprinseră, o purtară caldă, şi — alergând — o dăruiră ei, coardelor întunecate şi blânde.

De atunci, nu se mai punea stăpâni. Se aplecă pe claviatură, bântuit de pasiunea tovarăşei cu mâini albe.

Sufletele au împrumuat glasuri de farmece, temute şi vrăjite. îşi mărturiseau primăvara lor, cu plâns şi zâmbete nebănuite. îl întrebă: „ nu sunt tot atât de tânără"?... Şi sufletul lui, ispitit, şoptea: „Eutimia, Eutimia... Dar Măria ?....

Metlodia se întunecă, încolăcindu-se pe bemoli şi ţâşnind ca o izbucnire.

„Măria va ajunge mama copiilor tăi. . . Dar muzica ?..

„Eutimia, unde e soarele?... De ce m-ai adus în odaia ta ?... De ce ai adus aici pianul, Eutimia ?... Primăvara a trecut.

„Ascultă, ascultă dragostea noastră. . ."

Ţi-am mărturisit-o de mult..."

„Acum.. ."

„Am cunoscut pe Măria.„ JML

„Dar mâinile tale nu o cunosc. Cunosc numai dragos-tea mea şi pianul... .

*Descrescendo-vl* rupse dialogul gândurilor. Fiecare îşi căută pentru el, ritmul sunetelor lungi şi grave. Eutimia tresări aşteptând izbucnirea apropiată a chemărilor din *Tempo I.* Mâinile lui cercară o clipă să se împotrivească. Dar ispita cântecului îl învinse. Ochii i se închideau, mângâiaţi de clape. Viaţa îl sili sa strige în trup şi în suflet dragostea pentru Eutimia. Şi vioara culegea darul lui cu superbă bucurie.

Eutimia zâmbea, palidă. Aşteptări...
Cum au silit-o, tristeţile, să uite că pasiunea lor trăia, trăia ?...
Acum, nu se va mai teme de soare. Soarele lovea în eşti. Să-i spună ?
'I
ttiiss


„Soarele e la fereastră..."
„Deschide-i, Eutimia..."
Partea I se sfârşi cu acorduri întregi şi violente ca o mărturisire. Trupul lui tremura. Degetele înfloreau melodii în închipuire. Părul Eutimiei era negru, încoronând fruntea.
Se apropie de el. Ochii îl dezvăluiră ispitit, şi trupul purtă sonata ca o podoabă cu chemări. îi şuieră numele :
— Ioan-Vlad...
Intrarea Măriei îi tulbură, desmeticindu-i. Cu adevărat nu văzuse nimic?
— Ştii că te afli in iatacul Eutimiei?...
— Eu l-am adus, Mărie. Aici am adus şi pianul. Dorm eu el.
— Auzi Ioan-Vlad?
Râsul îl biciui crunt. îl covârşeau umilinţi. De ce o urmase aici, de ce primise Sonata ?.. . în umbră, furia îi crispa pumnii. Şi acordul spart stârni panică în sufletul femeilor. Măria îi privi. Ochii întâlniră partitura.
— *Kreutzer Sonate?...*
Nu înţelegea de ce titlul o ispitea să râdă. Eutimia privea palidă.
— Nu-ţi place ?
— Destul. Dar e literatură, Ioan-Vlad. E Tolstoi; nu-ţi mai aduci aminte? Eroul seduce o femeie, iar farmecul aproximativ al Sonatei e primejdios. Eşti imoral, Ioajnjţ Vlad ; ai să seduci pe Eutimia...
Privirile îngheţară pe faţa Măriei; pumnul se aOCtţj».
— Eutimia, nu ţi-e frică singură în odaia ta cu Bethoven şi Ioan-Vlad ?...
Râs senin şi cald, alintat. El vroi să curme spaima faptului.
— Noi facem muzică. Mărie...
Ţipătul Eutimiei îl auziră coardele şi amintirile.
— Numai muzică, Ioan-Vlad ?
Tăceri. întrebările Măriei alergau înspăimântate în ochi, în suflete.
— Pentru câ aoţalai tăsrii e teamă să mărturisească, iată, spun eu. Sonata a fost un prilej. Eu i-am amintit


*S:aC«^_ţtu nici el „„ ati uitat•o
-ai iubească #33gf '«"este. WU,?^^
— Mane.. * '—**■>- " *
„. . = TofusTX fv"±'a' " V* «P*-
*"* -'«"k, cum n cuaS>.»?5'a. am ştiu,
cum mi se
- ÎS ătfe] PreUDă CU PIân*«l. £» venit aicf fare°u ZT™ ^^ E"^ia pentru c~
**lăsat Sin^â - wS ^ SJ^-^**
Ş> neputi„cios.P "< "" E«»™ ii văzuse înspăimântat
rnveau marpa c; T™PU! şisufletui £&££>«**** .cu iactimi.
**—£ŞS.!" * '''' *e 'aŞ1 <"~ Sftfc asculţi**
P>»'^|,feJpCedeSLrSg Cu,ra™at de pâ„2a albă care'
*>«Mj ££? S VpSătS**«* * fattnece, „u să
M cuprinse hun£ «iavara' sa vrei... *
^ tam'C' " «- ^ taplSisS^minune"1^^ " |

I ■* .i
.•*
**vi t" - 1T^**

ţi-

i
* 4
»«
- -
fSl
!• ţf
ir#

:- i t
V o- -l

*-'i
JP
1- ^
pC^ ■ *"f ^
-t * 1
*Bl*
R

*m*
;-&l. ...
^ * •?■ *2%* ° ? *J^ •• •
J Li
* y S
f ' t
{
>
■3
I I

*m*
*m*
§
w
.«
£j
ţa
x
^•3
:§ -3-S'
S§
■3 ^ &««
a.£

S,
<u JJ xj rt ug « .
« ai H >i Ctf /a oj
OH 3 B 8

o 3 £ 3 - y o G
ta H m « 11 <"
*a a*

**rt <u 3**
0) PH
fil-h
*2* fe
^ o
rt
c
.3 B
.-^ o
-M R ti '
o 5
> oi
4) h 4) rt 3 y
S.„-
rJ N
•5 *v* SS
bo
<rt y O
1> >ni '■3-al S
3 U lnH*"
^ -îi.
c
p P
. 4>
■G.B
-Se
3 .-S 3
>**aj**
**X**
X
- >« X!
rt 4) I HH
ă ***£
P >aj
l*H R-S
'N g t>
I ._ >aj <P M
O »-i 4) +J
X
b S3 ;P
**H 1**
**I I**
M 83 "C S o
" dl y' y

K t)
X 3
N y
M R O

o *u*
R h
OH-55-
X)
R ţtf
60 .£
<rt 'a -H' P £ p ""•«■ S
3 B u OJ
-4—* r—I —'
ft
PH"E ,_) X wj
wJ
*d* «
, g
E *9.* XI.
** Q»'X - **N**
**„ » 3 1)**

«^ s >
•-! -H y R
OJ o
y 3
^ 1 £ .^
T3 S 6o+-i ni
-*j <rt
o 5 -2 .•3 <nJ 1«
p PH.SP Si3 o ■& C g rtS»a
CU "' O N P
S 0 « -a
o o
oi « 3 -o ,
X3 <nj S <P ^3 C
60X £ OH_Ş c« ft[« -M 'S g
,E 3 " ' s3 -w
0 Ş«- <S.
-M P
>rt
■+•' X! <ca ™ 3
UT)| 3
•S _ 'P '55- u
■<î-S
3~ y

X b .
r* X
4J p
ţ-j -x; o
PH o—( rP
^5
■^ AJ'3iLiXS^wni«o™u • <u re
<ni ._*
U U3 ,
PH<|
p
X
O x:
^ P
5<S-FJ fi n
N X
60 «—1
<S^S



oamenii cei mulţi îl stăpâneau ca un farmec. Ar fi strigat aceasta tuturor. S-ar fi ridicat şi le-ar fi spus : „Oameni, sunt robul vostru, mă călcaţi sub picioare, luaţi-mă, stăpâniţi-mă!"

Atunci, s-ar fi liniştit şi nu ar mai fi păşit cu inima strânsă.

Dar a tăcut.

Veşted, s-a deşteptat ochi în ochi cu marea. Apele verzi îl chemau, îi biciuiau auzul, îi desfătau fiinţa ca un viciu. îşi simţea sufletul amar. Nisipul i se gudura la glesne. Ţepii prăfuiţi îl îmbiau, cu zâmbete de cârpă. Şi-a ridicat braţele, cuprinzând în largul lor marea şi cerul. A vrut să strige, strigătul tânăr, aşa cum îl striga în toate dimineţile, când lăsa seninul apelor să i se adune în suflet. Dar a înţeles acum cât de neputincios era strigătul şuierat printre dinţi. Din gura caldă, se înălţa gângăvit sărman, care se stingea deasupra valurilor. Conturul meschin al trupului, printre tufe uscate, îl sugruma. Braţele alunecară reci pe şolduri. Gestul nu fu nici măreţ, nici tragic. Durerea era omenească, era obosită. Nu muşca în carne, nu otrăvea sufletul ca durerea pe care o simţea în platani, în brazi, în pietre.

Vânt tăios s-a strecurat atunci de pe coaste vrăşmaşe, gonindu-1. Alerga pe nisipul limpezit de spumă. Umbra se sfâşia printre bolovani roşcaţi, chinuindu-1. Ar fi vorbit cu umbra şi i-ar fi destăinuit flăcările ce cuprindeau sufletul odată cu vântul învrăjbind valurile. Dar a trebuit să tacă. Senzaţii iuţi s-au înfipt în nervi, în vine — ca un muşuroi •de carii. Lăcrima. Şi atunci începu să cunoască durerea grea de voluptăţi a tăcerii — pe care o aştepta.

Păşea singuratec. El voia să rămână pe totdeauna singur. Şi voia ca nimeni să nu-i bănuiască aurul sufletului. Şi tot ce se afla înlăuntrul lui — preţios şi rar — trebuia să rămână ascuns până la moarte. Trebuia să tacă întreaga viaţă.

Orice rostire, orice gest, orice pagină scrisă — l-ar fi chinuit cu chinul faptului îmbucăţit, limitat, sugrumat. Niciodată nu s-ar fi dăruit *fâţ-jWX&Q^n^f&P^iŞk t*^-122



*El˙W^'$&ii£wJb&B&Lʳmw˙om* care să nu semene cu nimeni altul. Voia să se pătrundă în sine, să se pipăie ca un frate, să se mângâie şi să se ascundă de ceilalţi, batjocoritor ca un zâmbet. Voia să tacă.

Rostul vieţii nu poate fi decât tăcerea — gândea el. Moartea e zgomot, e dans sălbatic de sunete şi culori, e obscenă destăinuire de la suflet la suflet. Pentru că moartea e evadare din trup, e risipire totală în ape,. In stele, în cenuşă. Dar viaţa nu poate fi decât eroică tăcere, aspră înfrânare a slăbiciunilor cuvântului şi faptei. Rostul vieţii e să fie trăită până în fund, deplin sorbită, secătuită, consumată până la cea din urmă fărâmătură pe care o dăruieşte lumina şi pământul. Tăcere — deci. Tăcere flămândă de sânge, de tinereţe, de zâmbete.
Patimile ce răsar, licărind ca stele în lacuri albe — rămân mânjite, închircite, sfărâmate de fapt şi de cuvânt. Comorile ce se revarsă în suflet — trebuiesc stinse, călcate în picioare. Ele se topesc atunci şi fierb ca într-un cazan vrăjitoresc — şi se scurg în vine, şi pătrund în carne, şi ajung carne şi sânge. Cuvântând şi făptuind — oamenii se pipernicesc. De aceea puterile lor rămân copilăreşti. Omul nu va ajunge Dumnezeu decât tăcând. Tremură gândind aceasta; dar aşa era : el voia să ajungă Dumnezeu. Bucurii sălbatice, neaşteptate, îi zdruncinară fiinţa. Ar fi alergat pe strada tristă cu trupul dârz ca o pornire, gâlgâindu-şi — cu grumazul răsturnat pe umeri — biruinţa. Dar tăcu — şi jăratec ţepos îl străbătu, aplecându-1. Suferinţele lui nu se puteau alătura celor îndurate de semeni. Erau amare şi vii ca o răzbunare. Omul din el, pe care voia să-1 ucidă, se răzbuna. Dar aceasta nu duru decât braţul, cu ochiul — se dăruise lui.
învia la o nouă viaţă.
Urmară zile şi nopţi stranii. într-o cămară înfrigurată la umbra catedralei, cu fereastra rănită de zăbrelele smulse (zăbrele mângâietoare şi calde ca un sân... ce ■trişti sunt oamenii care vieţuiesc în cămări fără 2ăbrele.. *A* cu un pat rece. Câteva flori se ofileau alături de cărţi. Omul petrecea ceasuri la fereastră, chinuindu-şi libertatea. Şuvoaie de viaţă îl ameţeau, cerându-şi revărsarea furtuAiâ

tecă în lume. Şi nu se revărsau. Şi nici un cuvânt de uşurare nu murmurau buzele albe. Atunci făptura omului creştea tot mai fantastic, tot mai înspăimântător. Şi el aştepta mereu la fereastră şi culegea sucul revoltei şi dorului de libertate.
Nopţile erau chinuitoare. Duhuri străvezii îl ispiteau. Cântări necântate îl desfătau, împrăştiindu-i voinţa, înmuindu-i inima. S-ar fi spus că se ridică să-şi strige comoara lăuntrică, să se destăinuie umbrei. Iar patimile şi pornirile şi tot ceea ce înţelegea nou în lume şi afla nou în viaţă —se dăruiau făpturii. Şi astfel omul se apropia de Dumnezeu.
Erau nopţi dulci, când tristeţi se ridică de pe câmpuri parfumate lunar. Nopţi tainice, străbătute de lumini vrăjite, care aleargă din căpiţă în căpiţă, tresărind. Atunci, pe marginile lacurilor calde, se adună zâne. Ochii lor sunt ca fântânile lângă care se priveghează morţi străini. Părul lor poartă mireasma fânului fermecat, iar sânii lor îngheaţă mâna pământenilor.
Toate acestea le cunoscu, în primăvara petrecută aproape de turn, cu privirile deasupra cîmpurilor, lacom ca un prins. Dar nimeni nu le află — nici umbra.
*r.O* Şi iată că într-un amurg de la începutul verii, se petrecu o minune — pe care de mult o aştepta. Din peretele cel mai întunecat al cămării, se desprinse o vedenie. Emoţia fu atât de crâncenă, încât omul suferi cumplit ca să nu strige. Tăcu, totuşi, cum tăcea de atâtea luni. Vedenia, ca un abur, se apropie, se închegă, se făcu carne şi îi vorbi. Cuvintele răsunară straniu în celula singuratecului. Ele înviau o lume de mult înmormântată. Pereţii tresăriră, ca scrijelaţi cu vârf de cuţit argintat. Florile se îmbrumară de lacrimi.
— Eu sunt făptură făptuită de gândurile tale.
Şi omul tăcu, dar spaima, bucuria, nebunia puterii pe care o simţi — îi stoarse trupul. Se răsuci, înjunghiat. Şi din puterile sorbite în această ultimă suferinţă, răsărită alte făpturi, tot mai stranii, tot mai sticloase, nenumărate. Acolo, lângă fereastra fără gratii, omul se înconvoia sub biciul argintiu al suferinţeii. Puterile lui îl chinuiau


până la nebunie înainte de a crea făpturile nemaivăzute care îi umpleau cămara. Ca să nu cuvânte, ca să nu-şi întindă braţele spre câmpuri — îşi acoperi ochii. Dar făpturile i se apropiau, îl mângâiau, îi vorbeau. Flăcările lăuntrice erau tot mai crunte. Omul strânse pumnii, sorbi aer şi sări fereastra. Din curtea catedralei mai privi odată încăperea cu duhuri care se făcuseră trupuri, apoi deschise poarta cea mare şi alergă prin străzi, adăpostit de seară.
•
începu atunci rătăcitoarea viaţă, din cetate în cetate, de la rege la rege. In jur, nevăzuţi pentru ochii celorlalţi, se îmbulzeau pururi făpturile create de tăcerea lui. Omul suferea ziua, suferea noaptea — şi suferinţa lui, nemărturisită, crescută tragic sub încleştarea dinţilor, îl păstra Dumnezeirii. Şi nimeni nu bănuia lumea pe care el cu puterea lui o plăsmuia, şi care acum i se pogorâse alături, însoţindu-1 în viaţă.
Nu-1 cunoştea nimeni. El era stăpânul lumii, el era omul care s-a întrecut, ajungând Dumnezeu. Gând pe care tăcerea, grea ca uitarea, îl ascuţea. Şi gândul se făcea carne, şi fiinţa omului creştea.

Numele lui începu să fie cunoscut prin târguri, pe malurile apelor, printre munţi. El era omul care voise să tacă întreaga viaţă. îl batjocoreau, sau îl plângeau soco-tindu-1 nebun. Uni şopteau că e un sfânt, care-şi aşteaptă încă porunca dumnezeiasâ de a propovădui în lume. Se fereau de el, sau îl înconjurau curioşi, ca pe o fiară nemaivăzută. Şi omul tăcea, cu privirile alunecate deasupra mulţimilor.

— Vorbeşte, dacă eşti omul lui Dumnezeu...

— Răspunde, dacă eşti purtător de adevăr. ..

— învaţă-ne, învăţătorule.. . — îl rugau oamenii.

Dar el ştia cât de sărman e cuvântul şi cât de neputincioasă este fapta. Şi tăcea, în faţa oamenilor. Atunci, oamenii au căutat pietre, şi cu pietre l-au fugărit. Fugea printre copaci mărunţi, care îl loveau cu ramurile ţepoase şi ipocrite. Fugea printre arături ce sângerau călcâiul,.



Cobora aproape de pâraie repezi, care îl stropeau, linguşin-du-1. Şi înapoia lui, auzea căzând pietrele şi risipindu-se râsul oamenilor.

Până ce, într-o zi, ajunse în cetatea regelui orb. Orbise regele în sfârşit de lupta, prin farmecul vrăjmaşului înfrânt, vestit vraci cu întunecate priviri. Şi toată durerea norodului rămase fără rod şi toate leacurile doctorilor adunaţi se dovediră zadarnice. De atunci, tristeţea ca o negură stăpânea cetatea regelui orb.

Plângea sufletul înţelegând durerea cetăţii, şi durerea regelui, şi durerea domniţei. Dar omul nu lăcrima, nu se bătea cu pumnii în piept, nu şuiera vaiete. Tăcea. Cât de curată, de întreagă, de înspăimântătoare era durerea sufletului nemărturisit — nimeni nu o va putea, niciodată, înţelege.

Şi auzmdu-se la Curte de acest strein ciudat, care de ani nu-şi descleştase gura şi nu-şi rotise braţele — regele trimise slujitori să-1 poftească. Dar nici comorile ce-1 îmbiau pe jilţuri de lumină, nici ruga regelui, nici ochii curtezanelor goale, nici paloşele călăilor — nu-1 făcură să vorbească. El tăcea, cu privirile sfredelind zidul, hotărât în hotărârea lui. Sala regelui se întuneca, cu aur şi nestemate, alături de cetele însorite ale făpturilor izvorâte din gând. Tăcea.

Dar, dintr-un tron împodobit cu saluri albe si ciucuri de aur — dominţa, asemenea duhurilor pe care numai el le vedea, se înalţă revărsând tresăriri. Şi domniţa lăcrima, iar degetele ei îl chemară ca o rugă. N-a cuvântat, nu s-a tânguit, nu şi-a lovit pieptul. Farmec ciudat cuprinse sufletul omului care voise să tacă. Ca o vrajă în puterea lunii vrăjită, apropierea domniţii îi risipea vrerile şi îi întuneca mintea. Zadarnic îşi amintea înspăimântătoarea lui voinţă, nopţile de aşteptare, înfrânările neînchipuite care îl sfâ-şiau şi îl îmbogăţeau de ani. Alunecată în ochii domniţei— făptura lui se prefăcuse, şi toată truda i se părea de mult vieţuită, aproape visată. între nălucile înviate cu apa vie a minţii lui — domniţa adumbrea toate feţele.

Şi atunci vorbi. Glas straniu, cu tremurări nemaiauzite, cu rostiri limpezi .ca unda, sclipind argintiu în cu-





vinte sprintene, înfierbântând în cuvinte coapte ca aurul, strângând sufletul în şiruri şoptite, întunecat ca umbra. Vorbi despre fermecata împărăţie a tăcerii în care nu ajung decât drumeţii cu voinţa încercată şi cei care iubesc prea mult viaţa ca să o poată vieţui după chipul celorlalţi. Povesti amara lui sihăstrie şi ispitele lui, şi sângele pe care nopţile i-1 scurgeau din vine. Iar, ajungând la ceasul când din ungherul de întuneric s-a desprins cea dintâi nălucă *"r&ţ* orbitele îi scânteiară, desfăcu larg braţele şi strigă :

— Iată aceasta este lumea pe care eu am răpit-» tăcerii, tărâm mai înalt ca norii şi mai greu de ajuns decât plaiurile morţii. . . Acestea sunt fecioarele tăcerii, şi aceştia sunt bătrâni. Iată : ei nu sunt asemenea nouă ci fekţ+£ riţi. Sunt sprinteni, luminaţi şi fără de moarte. Iar aceştia sunt schilozii tăcerii, asemenea fiarelor ce rătăcesc în pijs^ tie. Ei urăsc fecioarele şi muşcă din carnea tinerilor frumoşi, fugărindu-i. Iar aceştia sunt înţelepţii şi aceştia blfej fonii şi aceştia cavalerii

.-■•,' /Atunci, regele orb, tremurând, se ridică şi strigă în-rfioat.

ft-«$|

ÎYJ,_ Văd, văd... Iată fecioarele şi iată schilozii şi iată' înţelepţii!...

Şi tot norodul fu cuprins de o nestăpânită bucurie, şi striga, atătând un colţ al palatului. 3 •'■

vi.' '"_i;ᵛjŞi eu văd !.. . Şi eu văd !.. .

Domniţa lăcrima şi ochii ei mulţumeau omului venit din împărăţia Tăcerii. Dar ea nu striga — pentru că făpturile ce cutreierau acum sala îi erau de mult piietene şi o întovărăşeau pretutindeni în visurile ei, fără ca nimeni să ştie. înţelegând, însă, că farmecul streinului coborâse nălucile din vis şi le dezvăluise regelui şi mulţimii — inima ei se lovi mai puternic. Şi temându-se ca nu cumva să afle ceilalţi ţipătul inimii — se îmbujora şi-şi plecă ochii.

Omul care voise să tacă, vorbea. Şi regele lăcrima.

— Văd, văd!...

Atunci doctorul curţii se apropie de tron şi spuse, arătând pe strein.

***VW***

— Omul acesta e un fermecător josnic şi primejdios." Tot ce vă arată el sunt năluciri. Lumea lui nu vieţuieşte ca aceasta a noastră. El vă înşală cu vrăjile lui, silindu-vă să credeţi lucruri ce nu fiinţează. Tot ce spune sunt minciuni. Eu nu văd nimic din această închipuită împărăţie a Tăcerii. Deci, ea nu există. Feriţi-vă de el, Măria Voastră, rânduiţi să fie aruncat în beciuri, iar apoi peste hotarele ţării noastre cinstite şi cumpănite. Dar regele nu-I ascultă.
— Eu văd!. .. se împotrivi.
— Şi noi vedem, şi noi vedem!.. . murmură norodul, încâncenat, doctorul gândi : sunt toţi nebuni. Şi SCt apropie de strein.
— Fă-mă să văd şi eu împărăţia Tăcerii şi atunâ-' voi crede într-însa. . .
Străinul îi vorbi despre viaţa fără de moarte care stă-»* pâneşte acele tărâmuri. în împărăţia Tăcerii, toţi se na'$#T — dar nimeni nu moare.
— Năluciri, năluciri, se împotrivi doctorul. Viaţâi fără de moarte, erezie este; pentru că însăşi viaţa *eătk'* moarte.
Şi omul care voise să tacă, îi vorbi despre sunetele, culorile, gândurile, cuvintele ce sunt acolo şi nu sunt pe pământ.
— Nebunie, nebunie. Una este lumea, şi câte culori are lumea, atâtea sunt; iar câte sunete se aud, atâtea sunt.
Obosit de încercări, streinul răspunse :
— Lecuitorule de oameni, cunosc într-un târg, *de**< parte, pe maluri de mare, o celulă întunecată în care s-aa.; coborât cele dintâi făpturi din împărăţia Tăcerii. Numai ele te vor putea hotăra să crezi. însoţeşte-mă.
Şi dăruind mulţimii darurile dăruite de rege, îndurera*; în crâncena despărţire de ochii domniţei — streinul purcese calea înapoi, cu doctorul alături. Şi au mers, şi au, mers, din zori de zi şi până în seară. Doctorul se bucură de lume, de hanuri, de hangiţe.
— Om al lui Dumnezeu şi al Tăcerii, îi striga el, ale-ge-ţi slujnica sau stăpâna, rupe coastă de mistreţ şi umple--ţi ulcica. , i;




Dar streinul? *iţpfavftâa&lft.*^ftdâriig |ui, stăpâneau doi ochi.
Şi într-o amiază de toamnă, când platanii de la marginea cetăţii îşi dăruiau cele dintâi frunze vântului şi mării — au ajuns. Se prefăcuse mult cetatea. Zidurile căzuseră şi vile albe, sau întunecate clădirii cu rânjete de fiară se ridicaseră în loc. Păşiră pe străzi tot mai largi, tot mai curate. Omul privea uimit, fără să înţeleagă. întreabă un trecător pe unde se deschide drumul către catedrală. Trecătorul nu-i răspunse, ci trecu cu fruntea aplecată şi umerii înghemuiţi. Şi cerând lămuriri altora, nu căpătă.
Iar, către seară, recunoscu piaţa din umbra catedralei. Alergă. Clădiri până în nori şi zgomote drăceşti de cazane, şi fum şi magazii mari, fără fereşti. Numai într-un ungher, prinsă între ziduri oţelite, mai vieţuia o cămăruţă şubredă, deasupra căreia stătea scris pe o tăbliţă : Muzeul comunal.
Streinul îşi recunoscu chilia. Era împrejmuită acum cu un grilaj şi avea un paznic. Voi să intre, tremurând. Dar paznicul îl opri şi îi ceru un ban de argint.
— Eu sunt stăpânul chiliei. în ea am petrecut luni şi luni, de mult. E chilia mea.
Paznicul îl privi cu teamă.
— Aici e Muzeul, nu o chilie de nebun.
Şi apoi, întorcându-se către doctor. ¥
— Eşti strein, fireşte. Află dar că în chilia aceasta s-au găsit acum cincisprezece ani cei dintâi robi care au făcut de atunci rodnicia cetăţii noastre. Sunt făpturi ciudate şi harnice. La început, lumea era înmărmurită. Dar învăţaţii au izbutit a le cunoaşte trupurile şi le-au făurit în ateliere şi în fabrici. Toate cetăţile au cumpărat, şi negoţul cu robi a înflorit şi ne-a îmbogăţit. Vechea cetate s-a întins până la fluviul ce curge din munţi. Ca să încapă toţi lucrătorii, şi toţi negustorii, şi toţi robii ce ieşeau din fabrici — s-au stricat grădinile şi s-au smuls pomii. Iar în cămara în care s-au găsit cei dintâi robi — s-a făcut Muzeul. Mai târziu, s-au adunat aici toţi robii găsiţi, cei adevăraţi, şi se păstrează ca să-i vadă mulţimile.





Doctorul se lumină, mulţumi, şi şopti către celălalt, trăgându-1 înăuntru.
— Acum, înţeleg şi explic. Natura e totdeauna aceeaşi. Geniul e o nălucire, iar lumile suprafireşti se nasc din ignoranţă şi din teamă. Aşadar — erezie şi nebunie. Să intrăm.
In celulă, sub cuşti de sticlă, se rânduiau robi* înţelepţi, fecioare, schilozi, cavaleri, fiare, vrăjitori — toţi din împărăţia Tăcerii.
~~ Iată, iată : acum îi văd şi eu, îi pipăi, îi număr, îi alătur,^ îi măsor, îi cântăresc. Âşa înţeleg. Făpturi din carne, născute din carne. Ce răspunzi streine ?
Dar streinm rămăsese înspăimântat lângă uşă. Din cuştile lor de cristai robii îl priveau fără să-1 recunoască, în crâmpeie fulgerătoare, viaţa îi trecu prin faţa ochilor. Intunerec se făcu îndărătul frunţii.

Se înăbuşea. Fără puteri, căzu. Doctorul se grăbi să-1 ridice, îngrijorat.
— Ce ai ? Ce ai ?...
Cu ultima răsuflare acel care a voit să tacă — şopti :
— Vezi toate făpturile acestea nu sunt ale mele. Sunt false asemenea celor făurite în fabrici. Sunt robi, iar nu...
Şi muri.
Descoperindu-se, doctorul cugetă, alături de un zâmbet.
— Omul acesta a fost un nebun.
*Geneve, 21 august [1927*
■ . i.vhî
¡
**.1 , (f**

▪
# EU, SFÎNTUL DIAVOL Şl CELE ŞAISPREZECE PĂPUŞI
## I. Ispita Diavolului trist...
în fiecare noapte, în încăperile palatului meu. Diavolul mă urmăreşte. *Paşii lui îi aud înapoia paşilor mei;* dar când întorc capul el se preface într-o umbră. Aceasta pentru că se teme de mine. Aflând că sunt fiu de rege, el vine în fiecare noapte să mă ispitească. *Iar ispita lui e mierea sufletului meu şi eu o sorb cu buzele şi cu ochii.* Dar el se teme de mine. Şi de aceea se preface în umbră.
Ochii Diavolului sunt arzători, *mâinile lui albe şi lungi ca mâini de fecioară sihastru.* Nimeni pe lum« nu vorbeşte mai măiestru ca el. Cuvintele lui sunt dulci şi stranii. Ele se revarsă în văzduh ca un izvor de cântări cereşti.
Şi e fericit cel care aude.
Prietenia mea cu Diavolul a început din copilărie. El — care ştie tot ceea ce se petrece pe lume — a ştiut că făptura mea e o făptură aleasă. Şi a venit să mă ispitească. La început mi-a fost teamă de tovărăşia lui. Trupul meu era cutremurat de fiori şi eu îmi apăsam palmele deasupra ochilor. în curând, însă, Diavolul îmi ajunse cel mai nelipsit prieten. El venea de câte ori singurătatea mă chinuia şi se făcea nevăzut la cel mai mic semn al meu. Ceasurile petrecute împreună, ceasurile în care el dăruia minţii mele gânduri alese şi sufletului meu dorinţi neînţelese,


ciudate, nebuneşti, îmi vor rămâne întotdeauna cele mai scumpe. Diavolul mi-a fost cel mai de preţ învăţător. Nimeni nu ştie aceasta, pentru că nimeni nu-1 cunoaşte cum îl cunosc eu.
Şi cu toate acestea Diavolul mă ispiteşte. Lui îi e teamă ca nu cumva să descopăr lumii obârşia mea regească, să păşesc în viaţă şi să-1 părăsesc. Şi de aceea el mă ispiteşte în fiecare noapte. El îmi picură în suflet dulceaţa visului şi farmecul făpturii lui mă depărtează de lume. Eu caut şi sorb ispita Diavolului cu ochii, cu buzele...
Palatul meu e nesfârşit. Privit din depărtări el e mai înalt decât un munte; ochii nu-1 pot cuprinde dintr-o dată, atât e de larg. Palatul acesta e un dar de la părintele meu Regele. în încăperile lui sunt bogăţii fără număr. Dar ele nu sunt mângâierea mea şi eu nu le arăt nimănui. Sălile palatului sunt luminoase şi trupuri de piatră împodobesc colţurile lor. Dar în sălile acestea eu păşesc prea rar şi cu ochii plecaţi. Sus, deasupra coridoarelor cu ferestre înguste şi colorate, se întind terase. Copaci cu foile roşii şi florile ■albe îşi revarsă aromele pe terase. Acolo stau eu în nopţile fără lună şi privesc depărtările. în depărtările acelea aş vrea să-mi port paşii. Aş vrea să întâlnesc oameni deosebiţi de mine şi să-i cunosc. Aş vrea să intru în case mărunte, nevoiaşe. Dar vrerile acestea se topesc în căldura aromitoare a ispitei. Diavolul îmi stă alături şi îmi topeşte vrerile. Şi eu sunt fericit...
Deschid ochii în dreptul turnului cel mare. El mă priveşte liniştit şi turbure ca umbra. Ochii lui sunt mai arzători şi mâinile lui mai albe. Rareori i-am putut vedea faţa şi, în clipele acelea, faţa lui mi s-a părut tristă şi blândă ca a unui sfânt. Niciodată n-a fost răutăcios cu mine şi niciodată faţa lui n-a fost despicată de un rânjet! Sfântul Diavol! Ispita lui nu se va mânji niciodată, apro-piindu-se caldă de simţuri. Şi niciodată ispita diavolului n-a deşteptat patimi în trupul omului. Nimeni nu ştie aceasta, pentru că nimeni nu-1 cunoaşte cum îl cunosc eu. Diavolul n-a îndrăgit în om decât sufletul. Diavolul încearcă să facă fericit sufletul omului şi de aceea îi topeşte vrerile şi îi dăruieşte visul. Iar patimile trupului nu


sunt vis, ci sunt grele ca mările şi munţii. De aceea Diavolul nu le trezeşte niciodată, ci picură numai dulceaţa ispitei lui în suflete.
Deschizând ochii, l-am chemat pe Diavol lângă mine. *Numai o candelă licăreşte în încăpere.* Făptura Diavolului e înecată în întuneric. Eu nu-i pot privi faţa, dar ştiu că zâmbeşte fericit. El e fericit pentru că sufletul meu e o

comoară dăruită lui. A început să-mi vorbească. Vorbeşte rar şi vorbele lui sunt mai mângâietoare ca lumina zilei şi căldura soarelui. Cele ce-mi spune Diavolul, mintea omului nu le poate înţelege. Pentru că omul dispreţuieşte tovărăşia lui. Şi numai el poate aduce lumina limpede în mintea omului. Eu singur înţeleg cuvintele Diavolului. Şi iată ce-mi spune el :
„Lumea se găseşte în palatul meu. Pentru că palatul e nepătruns şi oricând el îmi poate aduce mângâiere. Lumea adevărată e aceea care aduce mângâiere sufletului. Cele ce văd eu în depărtări sunt numai o părere. Viaţa care aleargă acolo trebuie să-mi rămână streină şi duşmană pentru că eu nu o pot aduce în palatul meu şi nu o pot schimba după voia sufletului meu".
Aşa spune Diavolul. Şi de câte ori năzuinţe mi se ridică în suflet, Diavolul le îndepărtează. El ştie că năzuinţele acelea mă îndeamnă să-mi părăsesc palatul dăruit de părintele meu Regele şi să păşesc spre casele şi oamenii din lumea visului.
De ce am încercat eu să spun ce-mi şopteşte Diavolul ? Niciodată un fiu al pământului nu va putea spune |;1dtivintele Diavolului. Pentru că ele sunt ispită. Diavolul mi-a spus :
„în lume sunt puţini feciori de Regi. Ei toţi au primit în dar câte un palat fermecat. în palatele lor, fii regilor adună toate frumuseţile şi înţelepciunea Pământului. Nimeni nu le cunoaşte bogăţiile, pentru că în ceasul când se va petrece aceasta, fii Regilor îşi vor pierde palatele şi vor ajunge slujitorii supuşilor lor.
Fii regilor nu se cunosc între ei. Dar în fiecare ţară, în fiec«ş..^aţ,!Şf «aste «âjţfl snuj fit% primeşte în dar pa-



latul fermecat. Ei au suflete alese şi adeseori trupurile lor sunt obosite şi trudnice."
Cuvântul Diavolului fu aici întrerupt. în sălile palatului se auziră paşi grei şi repeziţi. Părea că slujitorii mei se grăbesc să-mi vestească veşti triste. Diavolul s-a lipit atunci de perete şi făptura lui părea umbra unui trup de piatră.
Erau şaisprezece oaspeţi aleşi. Altădată erau mai mulţi sau mai puţini, dar în noaptea aceasta erau şaipre-zece. Niciodată nu i-am cunoscut pe toţi. în fiecare noapte ei vin la mine şi încăperea mea se umple de glasurile lor. Ei îmi sunt dragi, cu toate că adesea am fost supărat pe unii dintre ei şi adesea i-am certat.
Ei nu sunt fii sau fiice de regi. Dar eu nu-i cunosc pe toţi şi nu ştiu ce sunt. Unii au trăit cu multe sute de ani în urmă, — şi acum sunt oaspeţii mei. Alţii n-au evoluat niciodată pe pământ, şi ei mi-au fost dăruiţi de Diavol pentru desfătarea sufletului meu.
Am vrut să aprind candelabrele albastre, dar făptura cea mai dragă mie mă opri. Ea a vrut să lumineze încăperea numai cu candela ce pâlpâie deasupra mesei mele. Şi eu am ascultat. Ochii ei sunt stăpânii sufletului meu. Niciodată trup anume n-a purtat ochii dragei mele. Şi nici glas omenesc n-a rostit atât de dulce cuvintele pe care ea mi le spune.
Obârşia domniţei mele e tot atât de aleasă ca şi a mea. Părintele ei n-a fost totuşi rege, şi ea nu stăpâneşte un palat cum stăpânesc eu. Draga mea e cea mai minunată fecioară din lume. Şi numele ei e cel mai frumos nume de fecioară. Dar eu nu cunosc acest nume.
în noaptea aceasta tovărăşia Diavolului m-a obosit. Ochii mei sunt grei de domn. Cele şaisprezece făpturi s-au făcut nevăzute, iar Diavolul a rămas tot atât de nemişcat ca şi trupul de piatră. Pe fereastră noaptea se coboară asupra mea şi mă îngenunche. Eu am să adorm liniştit, pentru că în palatul meu nu se mai aud acum paşi. Paşii n-au să-mi turbure somnul.





## II. Apocalismul soarelui mort

*"Lorsque tu seras dans ton IU, que tu entendras Ies aboiements des chiens dans la campagne, cache-toi sous la convertire, ne tourne pas en derision ce qu'ils font: ils en ont une soif insatiable de l'inţini, comme moi, comme le reste des humains, ă lafigure pale et longue...*"
Comte de Lautrcamont : *Les Chants de Naldoror.*

Hei! voi de dincolo !...
Aţi auzit paşii Diavolului înapoia paşilor voştri ? Fumul, negurile, întunerecu. . . risipiţi negurile!. . . Şi l-aţi zărit născându-se şi pierind din pereţii vineţi ? Şi nu v-aţi repezit pe urmele Diavolului ? Răspundeţi în ceasul ce se scurge acum. Sângele asfinţirii se încheagă. Şi niciodată *nu va mai răsări alt soare.* Ascultă-mă acum, când vă ajung cele din urmă cuvinte. înţelegeţi că sunt cele din urmă pagini pe care vi le trimit. Ce-aţi făcut cu trupul şi chinurile mele ? Ce-aţi făcut cu viaţa mea pe care v-am, trimis-o zi de zi în desagi cu pagini scrise ? Ascultaţi-mă, voi toţi care aţi rămas încă dincolo. Negurile îmi îngheaţă sângele, dar eu vă strig cu răsuflarea cea din urmă : grăbiţi-vă să treceţi *dincoace.* Nu vă înspăimântaţi de Diavol. îmi socotiţi trupul adăpost de draci ? îmi socotiţi minţile rătăcite ?
Adevăr, adevăr proaspăt vă grăiesc vouă. Nu vă temeţi căci aici se întind cămările Sfântului Diavol. De-a dreapta şi de-a stânga frunţii mele se ridică până la nori roşcaţi pietrele palatului. Stânci cu muşchi putred şi şo-pârle fermecate coboară spre voi. Nu vă temeţi, urcaţi-le. Urcaţi suişuri înfierbântate de *cea din urmă amiază.* Urcaţi cărări pitite sub cremene. în curând întunerecul se va aşterne *pentru totdeauna..* .
Noaptea, Diavolul mă ispiteşte. II simt cum coboară şi păşeşte în întunerec. Ochii lui îmi picură mierea spaimei pe buzele-mi însetate. Mâinile lui de fecioară sihastră zgu-

duie în adâncurile mele lanţurile Crucii. Mâinile albe îmi mângâie ca un bici carnea poftelor mele. Aud poftele în-vrăjbindu-se rupte. Şi ele sunt atât de crunte în văpaia lor, încât numai Diavolul le oboseşte, stăpânindu-le Sfântul Diavol! Cât amar îndur înţelegând că *dincolo* e prigonit, e neînţeles, e alungat din sălaşul lui, e biciuit cu aghiazma iernei, e prins şi înfrigurat în frigări de oţel.
Oameni! înţelegeţi că diavolul vostru nu e Diavolul meu! Sfântul meu slujeşte sufletul, e robul sufletului. Diavolul vostru, izvorât din nopţile şi visurile voastre deîn-jeri păcătuind cu trupuri de femei — e diavolul cărnii. De iceea vă strig : nu vă temeţi de adevăratul Diavol, cel care n-a învrednicit fiu de rege.
... Păpuşile mele au dreptate. Trebuie să-mi ta-rang jarul sângelui şi spuma cuvântării, atât de dulcp ta propierea Diavolului. *Trebuie să mă înţelegeţi.* Soarele pune pentru cea din urmă oară. Nu simţiţi în nări gerul opţii veşnice, iar în orbite nu se adânceşte golul cosmic ? rândiţi că foile acestea pe care vi le trimit, încă umede de îngele meu, au jalnica menire de a fi citite ca atâtea alte ii pe care tovarăşii voştri le încep şi le sfârşesc în fiecare )apte ? Gândiţi că se întâlneşte aici şi neghioaba ingâm-re de a vă da sfaturi şi a primi mulţumiri, zâmbete, tru-iri, lauri şi arginţi ? Nu înţelegeţi că paginile acestea *nt cele din urmă pagini pe care le citiţii* Pentru că soarele pe care-1 zăriţi încă năclăindu-se în sfârşit de dealuri — Line, nu va mai răsări ?
Sunt luni după luni de când vă chem. Diavolul mi-e turi. El — pentru cea din urmă oară — a voit să vă pe. Sfântul a văzut stingându-se soarele. Şi soarele se stinge. Se stinge. înţelegeţi voi ce înseamnă vorba : *Unge soarele?* înţelegeţi voi că noaptea va fi de acum lică ? Soarele nu va mai lumina — pentru că aşa este >c : să nu mai lumineze soarele ? Nici o minune dumne-scă, nici un farmec de vraci priceput. Ascultaţi-mă.
Am rămas singur,%^«SăNaiki '"îjkaftfecată încăpere a palatului. Voi — sunteţi dincolo. Păpuşile sunt risipite. Iar Diavolul veghează. După cum vedeţi — trupul meu nu tremură de apropierea sfântului şi duhul meu, nu aleargă în joaca păpuşilor.
.. . Am sfârşit cea dintâi foaie. Sângele străluce pe ultimele rânduri. Aş zâmbi sau m-aş înspăimânta de sângele meu care pogoară spre voi, picătură cu picătură. Dar nu mi-e teamă. Am sânge mult şi Diavolul mi-e prieten. Coboară-te, foaie scrisă cu sânge, în mijlocul oamenilor. Coboară-te, foaie scrisă cu sânge, şi spune-le că noaptea va fi lungă şi rece, şi duhuri cu aripi de liliac, cu răsuflarea înăcrită de fiară, vor cutreiera. Şi numai ochii lor vor străluci în pustie. Coboară-te foaie şi spune oamenilor că cea din urmă noapte mi-o jertfesc, împreună cu sângele meu tot, tot. Coboară-te, foaie scrisă cu sânge. ..
Păpuşile mele au dreptate. Trebuie să înţelegeţi de ce sunt eu fiu de rege şi cum am ajuns în palatul Diavolului. Trebuie să înţelegeţi vremurile de jăratec din care au rodit seminţia neamului meu. în această ultimă noapte a voastră — le veţi afla. Odată cu cele din urmă picuri — *voi rămâne eu însumi.* Şi tot ce se va petrece după aceasta nu veţi mai putea şti, pentru că toţi veţi fi pierduţi. Şi sin-* gur voi aştepta în noapte — alături de mine va rămâne să vegheze diavolul.^*.-/ ^OT
Eu sunt om asemenea vouă, oamenilor. Dar născătorul meu a fost Diavolul. înţelegeţi voi ? Un om se poate naşte de două sau de trei ori. Pentru întâia oară se naşte din păcat, pentru păcat. Carnea înfloreşte în omul cărnii şi el toate le măsoară cu carne.
A doua oară, se naşte omul din duh şi pentru duh. Cutreieră în văzduhuri fără să-şi înalţe trupul. Nu v-a îns-păimântat niciodată minunea aceasta? Atunci să nu vă înspăimânte nici minunea pe care v-o descopăr în ceasul acesta de seară.
A treia naştere a omului e de la Diavol şi pentru Diavol. Siliţi-vă' să mă înţelegeţi: omul, dacă vrea — şi

vrea si Diavolul — poate să-şi aleagâ şi să-şi fău-ă El lumea. Aceasta a treia naştere învredniceşte pe ;ă se numească fiu de rege. De acum, el va stăpâni, iri de Diavol, un palat cu întunecate încăperi. Şi Dia-;, în fiecare noapte, îl va ispiti. Ispită dulce şi stranie.
veţi putea înţelege voi vreodată desfătările sufletului, ai ale sufletului, când diavolul se apropie, cu mlădieri midă, şi *risipeşte vrerile?* înţelegeţi voi dulceaţa su-lui fără vreri ?
Dar nu vă înspăimântaţi. Nu e aceasta singura me-a Diavolului. El risipeşte vrerile, pentru că ştie cât r si gol aduc omului neîmplinirea lor. De aceea, în cei âi'ani, fiii de regi caută cât mai strânsă apropiere a olului. Şi dacă aţi înţelege cum însăşi această din ur-vrere se risipeşte mai târziu...
Eu sunt născut, aşadar, din Diavol. Voiţi să vă spun urile de aşteptare din copilăria mea tristă şi rece ? Ră-am nopţile căutându-1. Când luna se stingea, lividă, eu eam vrăji Diavolului, ca să se arate.

Diavol negru, descoperă-te, Diavol roşu, apropie-te.
Ochi de jăratec,
Ochi de diavol, ochi; Muşcaţi-mă cu muşcătura spaimei, Alintaţi-mă cu alintarea biciului, Goniţi-mă pe câmpuri de întuneric Sfâşiaţi-mă pe povârnişuri galbene, Luaţi-mă. ..

Astfel descântam eu, chemându-1. Şi cum să vă spun i dulci ce-mi înfăşurau trupul ca un giulgiu ? Când nu sclipeau decât stele îngheţate, ghiceam în nări cârduri făpturi nevăzute ce alergau vestind zorii. Atunci eu ream şi înţelegeam ura diavolului pentru dimineaţă, lină — iar lumina îngăduie *să vadă toţi.* Cum mă des-m răsturnându-mă în brazde de întunerec, alături de zele putrede purtătoare de miresme, alături de ciori rite şi meştere în răutăţi, alături de şerpi buni şi blânzi.



care sug sângele pe cărări fierbinţi şi schivnicesc în scorburi cu văzduhul îmbălsămat a tăciune...

Şi mi s-a arătat într-o noapte — Diavolul. Vouă, celor ce mă citiţi sub lămpi de jăratec rece vă dezvălui marea taină. Diavolul era alb, sfânt şi schimnic. El predică renunţarea la lume. Şi el dăruia palate cu stânci umede.

De ce nu voiţi să mă credeţi ? De ce mă socotiţi profet mincinos ? De ce nu voiţi să credeţi moartea soarelui ? Ascultaţi-mă.

Cea dintâi ispită a Diavolului : să-mi părăsesc lumea. A fost atât de greu... Dar acum am izbutit. Am trecut *dincoace.* Dacă aţi şti cât e de prăpăstios drumul. Eu v-am strigat mult : îndrăzniţi şi-1 urcaţi. Dar oare foile nu v-au ajuns ? Sau n-aţi ştiut unde să mă găsiţi ? In ceasul acesta de seară, neguri s-au prăvălit de pe spinările vinete ale vârfurilor. Neguri pe care nici un răsărit nu le mai va mai împrăştia.

De ce să mă plâng ? Eu — *voi rămâne.* înţelegeţi voi fericirea de a nu pieri cu ceilalţi, cu trupurile celorlalţi, de a rămâne stăpân, de a porunci, a îndrăgi şi a rodi în suflete ? înţelegeţi voi durerea care ar trebui să vă cuprindă, astăzi fiind ultima zi a voastră ? Ar trebui să vă tânguiţi şi să strigaţi : Diavol, de ce nu ţi-am ascultat ispita, de ce nu ţi-am îndrăgit otrava, de ce nu i-am urmat paşii ?...

Voi aşteptaţi să vă dezvălui marea taină. Dar cum f să împlinesc eu faptul acesta înspăimântător ? Cum veţi putea înţelege că *eu sunt venit de departe?* Veţi citi maldărul acesta de foi şi veţi afla strania poveste a vieţii mele. Dar, oamenilor, cunoaşteţi voi tristeţea *celui care a rămas singur,* pe care nimeni nu-1 poate înţelege tocmai pentru că el a înţeles prea mult ? Nu-mi pomeniţi de bărbaţii noştri de seamă, neinţeleşi în viaţă şi înţeleşi după moarte. Nu-mi pomeniţi de gânditorii voştri, ce acopăr cărţi cu întunecimi de alte minţii, sau copilării fără folos, sau neghiobii bătrâneşti, înţelegerea sau neînţelegerea lor e *omenească.* S-au găsit şi se vor găsi oameni care să nu-i înţeleagă. Dar voi bănuiţi spaima sufletului care a trecut *dincolo?* Sufletul care a cuprins mai mult decât va putea cuprinde vreodată orice suflet omenesc ? Oameni, am scris durerea mea,





am scris-o cu lacrimi şi cu sânge. Acum veţi zâmbi. Dar aşteptaţi şi citiţi mai departe.

Iar greşesc. Iar uit că din noaptea aceasta nu se va mai ridica niciunul. Cine să mă înţeleagă, cine să mă plângă ? S-apoi — de ce să aştept înţelegere şi mângâiere de la o turmă de murinzi, cercetând cu ultimele lumini ale ochilor soarele mort ? Adevărul, oamenilor, n-aţi voit să-I înţelegeţi. De acum — e prea târziu. Ascultaţi.

*Eu n-am fost totdeauna cel ce sunt astăzi.* Cineva, fiul Diavolului, a murit în mine de mult, cine ştie de câţi ani. A murit întâi trupul. Am murit apoi în suflet. A murit la urmă, şi fiul Diavolului. Şi a murit cu voia Diavolului, cu silinţa lui. Pentru a patra oară m-am născut. M-am născut la o viaţă stranie, fantastică, pe care cu greu o veţi înţelege, pătrunzând paginile scrise. Dacă braţul nu-mi va tremura, dacă sufletul nu se va înflăcăra, dacă mintea îmi va rămâne hotărâtă şi senină — voi putea scrie fără să mă tulbur şi cu destulă limpeziciune ca să pricepeţi voi.

Aţi aflat, aşadar, taina oamenilor care se nasc din diavol şi rămân stăpâni pe un castel şi pe o ceată de păpuşi. Ei îşi petrec viaţa după cum se cuvine, adică visând-o. Dacă vor, îi înconjoară trupuri cu dorinţi, creiere cu ştiinţă, covoare cu bogăţii. Viaţa lor, toarsă din ispita diavolului se sfârşeşte sorbind în miere şi lapte. De multe ori se va povesti despre asemenea oameni în povestea vieţii mele. Pentru că eu însumi fiu al diavolului am petrecut ani după ini în castelul acesta alături cu păpuşelele mele şi cu ura mpotriva voastră oameni de cerne şi de duh, amarnici şi :runţi.

Dar, un fapt înspăimântător s-a petrecut *după aceea.* Vm murit. Am murit — înţelegeţi ? Cel ce scrie cu sângele ui, cel ce vă priveşte din creştetul muntelui cum vă târâţi ltimele ceasuri în întuneric veşnic — e *un altul.* Nu mi-a Imas în sufletul de acum decât amintirea sufletului ce fu-;se mai înainte şi numele ce-1 port încă. Singurele făpturi e care le am aproape de cele şaisprezece păpuşi au înţeles mtastica durere a vieţii mele : aceea de a-şi ucide sufletul, rbit de un suflet *străin,* coborât dintr-un *alt cer* şi întru-





Credeţi că mă plâng vouă ? Credeţi că cer mângâiere ? Vă scriu pentru si^i^easta este o poruncă — pe care mi'?«| puteţi înţelege.

S-a sfârşit. Mi-a rămas numai un colţ, pe a treia foaie. Şi trebuie să vă spun şi trebuie să vă mărturisesc.. . Iar noaptea — noaptea, câte ceasuri o vor ucide ? Chinui-ţi-vă ochii şi lăcrămaţi : aceasta a treia foaie, cu sângele proaspăt, şi roşu, şi trist — se pogoară acum către voi.

*Astfel se sfârşeşte ,, Apocalipsul soarelui mort" si începe ..Povestea păpuşilor".*
**fi V^V".** ■ **#*4**

## III. Carnaval

luv ■■■ • ■': '<$&%

Nu-mi amintesc cum am ajuns în acea încăpere şi de ce m-am aşezat la masa dominourilor negre. Poate căutasem prea mult un fapt straniu, un singur fapt straniu. Sălile balului erau aceleaşi, în fiecare an aceleaşi. Aşteptam ca cineva să-mi pună mâna pe umăr şi să-mi şoptească: „Străinule, cunosc un ţinut trist în ţara Libyei, pe malurile râului Zair..." Atunci l-aş fi urmat în cel mai îndepărtat gang şi, când sticla de şampanie s-ar fi sfârşit, aş fi scris în carnetul meu: „astăzi, diavolul mi-a spus...".

Pagina aştepta, albă, cu un singur cuvânt, în frunte: Carnaval... Şi căutam faptul cu parfumul celor de dincolo. Am golit singur sticla. Doamna cu pasiuni ascunse era numai o morfinomană. Femeia care sorbea sângele amanţilor, o bolnavă. Nimic, nimic. Aceleaşi săli de bal, aceleaşi perechi din toţi anii veacului...

Dominourile negre mă împresurară. „Cine ţi-a îngăduit intrarea?" Le-am spus că uşile erau deschise. „Deschise? Deschise?" râdeau ei. „Află străinule că uşile noastre nu se închid niciodată. Dar semnul, cine ţi-a arătat



Scena se ghicea interesantă. M-am aşezat pe singurul scaun care era liber, fără să răspund. Atunci unul din tre ei vorbi:

„Ascultă. Ai intrat în odaia unor oameni ciudaţi. Suntem opt, dar niciunul nu cunoaşte pe celălalt. în cea dintâi noapte de Carnaval am simţi't toţi aceiaşi dezamăgire pe care privirile D-tale o trădează. De atunci, ne adunăm în fiecare noapte, aici. Noi vrem să ne amuzăm, dar pentru că plăcerea aceasta drăcească nu poate fi cumpărată cu bani — am primit s-o cumpărăm cu vieţile noastre. Fiecare dintre noi în acest sens, poate să moară — pentru că a dorit un adevărat carnaval".

„Ha, ha, ha!" râdeau dominourile. „Fiecare dintre noi, în acest ceas, poate să moară!"

„Ascultă. Suntem străini, şi în zori ne vom despărţi Niciodată nu vom şti cine ne-au fost tovarăşi la crimă. Poate prietenul, sau poate fratele nostru să fie acel care trebuie să moară. Nu ştiu..."

„Nu ştiu, nu ştiu!" glăsuiră dominourile ca un cor de paiaţe, ciocnind pahare.

„Ascultă. Noi vrem să aflăm lucruri care nu se spun. In fiecare noapte, unul şi-a povestit viaţa, partea aceea din viaţă care păstrează straniul, nebănuitul, misterul. Am ascultat, astfel, confesiuni de crime, incesturi, nebunii şi revelaţii. Şi toţi suntem de acord că vieţile noastre cuprind tame atât de înspăimântătoare, atât de fantastice — încât ne-am întrebat cum am putut fi *plictisiţi* de noi înşine, cum ne-a obosit misterul propriei noastre'existente... Noaptea aceasta va fi, însă, cea mai ciudată. Pentru că, imul dintre noi trebuie să moară".

„Să moară, să moară!" se însufleţiră dominourile. ,Nu voiam să fim o simplă ceată de *bon-vivants.* Am jurat ;a acel a cărui viaţă e mai puţin fantastică — trebuie să ;e sinucidă. Ne-am legat prin cuvintele noastre, iar vorbele mor oameni ce nu se cunosc sunt singurele care trebuie să >e^ respecte. Ai ajuns între noi după ce confesiunile au fost ifârşite. Sub nici un motiv nu se vor repeta. Vrei să fii al louălea? Povesteşte-ţi viaţa, dacă o socoti interesantă, a seama, însă, că dacă ea va fi sub zarea existenţelor noas-





J i„'i,*il'«*#>»!l!^»i'vei'-tfttB·i'în zori. Condiţiile jură-

*1 SgSXSt* 7e5\<™ ArJ, ' 1*1*. .»-» *t* ?™i * nTdest>artim. Te vestesc că *ma* «» »•)'« *

Pnme!Î0h' viata mea şi-a cules fructul spunând numai,

CU °riSTSiă^ilîSS& viaţa y găsea aoumEunTeţ^upă ce am avut curajul p libertatea sa c-

JoC ^Cantul meu, sticle de şampanie se destup Acesfpahar în sănătatea celui care va muri! -şi ma

""" DommÎ - începui, - fantasticul şi misterul vieţei ™l, *'£?$$* într-o violentă stare de tensiune cerebrală mele se ana mu u v* ± „tisface perversiunile ma

plineam douăzeci de am. Ce puteam lace. ,

nebunia faptelor nu izbuteau să ajungă un ţel. Mi am pro-

PUS' *T£f* ntsuntUun Dumnezeu - ci un zeu, un simplu Ju^gân, "u sufletul unui *m*if ^^^ fui. Indicaţii despre asemenea ftgjn. ~^^^*l£k*

le numesc mitice - ni s-au păstrat cui pn *g* f vieţii mele -a J -măresc pa -JtrebS să-1 săvL esc ^^2SÎS.*l.T*S -aptă. Am inceput zetfi-



carea sufletului. Cred că metodele mele sunt cele mai bune. înzestrat cu o sensibilitate aproape morbidă, cu o elasticitate dureroasă a gândirii, cu voinţă robustă şi cu o bogată efuziune de instrincte — nu rămânea decât să activez cu intensitate toate aceste însuşiri, păstrând, totuşi, *o indiferenţă de piatră,* calm stupid. Nu o *mască,* ci

sufletul să fie calm în frenezie, aşa cum erau sufletele zeilor. Nu pot ■exprima straniul celor dintâi încercări. îmi amintesc că am izbutit să recunosc, după câţiva ani, un element străin şi clar, imutabil şi inaccesibil autocunoştiinţei celorlalţi oameni. Era *sufletul.* Domnilor, era sufletul unui zeu!..'. Beau acest pahar în sănătatea dominourilor negre!"
„în sănătatea celui care va muri în zori!" ciocniră necunoscuţii.
„Ca să-mi încerc puterile sufletului, m-am deprins să mă chinui. Nu trupul, nu simţurile — ci căutam ispite pentru vasta mea viaţă interioară. Acestea îmi erau chinurile pe care el le înduram zâmbind, zbuciumat şi indiferent. Mi-am spus că sufletul unui zeu trebuie să primească *.jfjt.* bucurie sau o nefericire cu aceeaşi tensiune a unui fapt /Cotidian. întâi bucuriile; le-am căutat şi le-am găsit. Iar, în pasiunea care-mi tortura sufletul — adevăratul suflet 4jg contempla pe sine lucid, senin, curat... Misterul vieţii mele nu vă înspăimântă?" — întrebai eu. „Să bem, să bem!" râseră dominourile. „Nu-mi stă în seamă să povestesc aici încercările. Mă opresc la cea din urmă. Dacă n-aş fi un zeu, aş putea mărturisi că sunt îndrăgostit. Da, domnilor, *aş fi putut ji îndrăgostit* de cea mai fermecătoare femeie a oraşului. Ea *trebuia* să se îndrăgostească de mine, pentru că copilele muritorilor nu se pot împotrivi zeilor. Aşadar, mă cunoaşte şi mă iubeşte. Trupul ei nu era decât un mijloc pentru experienţele mele. A-l chinui şi a-1 umili, nu era de-ajuns. Cruzimea e umană; zeii nu pot fi cruzi, pentru că ei nu pot fi nimic. Trebuia, deci, să mă umilesc eu. Nu ştiu dacă înţelegeţi; trebuia să-mi încerc puterea sufletului prin ispitirea patimei, a senzualităţii, a creierului şi a voinţei mele. Astfel, am întovărăşit pe cea mai frumoasă femeie



la cel mai faimos carnaval. în cea dintâi noapte, mă plictiseam. *Nu era nimic nou* — pentru că în dragoste nu e nimic nou, niciodată, iar eu *puteam fi* îndrăgostit. M-am hotărât, atunci, să sacrific femeia unui capriciu de zeu. Am intrat în cea dintâi lojă din sala de purpură. Se aflau acolo patru bărbaţi beţi. Eu le-am oferit femeia *mea,* pe care, dacă n-aş fi fost zeu... Domnilor, lămuriţi senzaţia rară, frizând nebunia, a strigătelor înăbuşite sub şalul veneţian? Mărturisesc că viaţa mea interioară era incinerată, se zvârcolea, agoniza — şi totuşi *sufletul rămânea calm.* Un ceas după aceea, femeia mea s-a sugrumat..."
„Dona Eugenia! Dona Eugenia!" strigară dominourile, înspăimântate. Câţiva se ridicară, brusc. „Cine eşti? Cine eşti?" *î*
„Să bem şi această sticlă în cinstea existenţelor fantastice" rânji eu. Ceilalţi ciocniră, liniştiţi ca prin farmec.
„Roadele îndurărilor mele se arătară. Ca un adevărat zeu, începui să *cunosc.* Simţeam, însă, că-mi trebuie *un singur fapt,* o singură experienţă care, realizată cu acelaşi calm, mi-ar fi îngăduit să ştiu tot ce vreau. Se apropia ultima zi a carnavalului. Pagina caietului meu intim rămânea, înainte, albă. Ştiam că sinuciderea Eugeniei nu era faptul pe care îl aşteptam.
în ultima noapte, am băut, plictisit de sterilitatea vieţilor. Paşii mă aduseră într-o încăpere cu opt dominouri negre. Mi se dezvălui un pariu, pe care îl acceptai. Viaţa mi-era riscată. Ori, de mulţi ani dorinţa mea de frunte era *să-mi risc viaţa fără motiv.* Asemenea libertăţi nu-şi pot îngădui decât zeii. începui, astfel, să-mi povestesc existenţa, pe care o recunosc cea mai fantastică *—fiind cea mai reală.* Pentru că, domnilor, îngăduiţi-mi să vă dezvălui ultima experienţă, realizată *acum.* Actul meu fiind al unui zeu, căpătai ultimul dar al zeilor. De câteva minute, ştiu cine sunteţi, şi ştiu că tot ce aţi povestit în celelalte nopţi *nu sunt adevărate.* D-ta, messer Yago, n-ai ucis. Iar D-ta, messer Battisto Columbo, n-ai dezgropat nici un cadavru, nici D-ta, Excelenţă, **n-ai sedus"** *o $/($£* bolnavă..."





„Cine eşti? Cine eşti?" răcniră dominourile. Câteva pumnale de carnaval se arătară alături de revolvere moderne. „Minte, străinul minte şi insultă! Să moară!"
Oprii cel dintâi pumnal, cu braţul stâng. Sângele împietri pe ceilalţi, pe mine mă desfată.
,.Domnilor, începui eu liniştit, nu încercaţi să sfăr-naţi cumplita mediocritate a existenţelor D-stră printr-un tsasinat. Darul acesta nu vă este hărăzit. Lăsaţi-mă să-J mplinesc *iot eu...* Nu e aşa — şi pronunţai fraza lent, ipăsând pe cuvinte, culegând senzaţii sfâşietoare — nu e işa că existenţa-mi e cea mai puţin fantastică, cea mai ermă, cea mai monotonă? D-stră aţi vieţuit, toţi, extra-irdinarul, straniul. Eu... Domnilor, zorii se apropie, iisaţi-mă să sfârşesc povestea vieţii mele. Ultimele pagini le caietului meu intim aşteaptă. Le scriu, şi mă străpung u acest pumnal. Pentru că, otrava D-stră, domnilor, nu decât *liqueur* narcotizat..."
Dominourile tresăriră. Cât timp am scris eu, m-at* rivit cu priviri noi. Iată, vedeau şi ei un fapt fantastic!
*
.în sfârşit. în mai puţin de zece minute voi muri. Su-stul, sufletul... Voi muri? Nu, nu, pentru că acum eu *iu* că numai cel ce-şi ridică fără motiv viaţa e stăpân pe :, şi numai cel ce moare ca om ajunge un adevărat zeu. Cum să mulţumesc acestor nevinovaţi că mi-au dăruit murirea ?...
*Calcutta, Mărite 1929**
. />c<, 11
***$u ..»■***
***i***

MADDALENA

,-
Se numea Maddalena...
Nu, povestea trebuie să înceapă altfel. întâlnirea noastră, în amurg, pe podul Fierarilor... Oprindu-mă, cu ochii ascunşi, m-a iscodit: „E adevărat că tu eşti ucenicul tatălui meu, cel mai drag şi cel mai priceput? îţi tăinuieşti numele. Şi de ce păşeşti atât de îngândurat?"
... Povestea e ciudată pentru că eu iubeam fecioria Maddalenei. Crcdeţi-mă, Maddalena nu e închipuirea minţii mele. Eu mă aflam pe atunci învăţăcel la pictorul Salust. Fireşte, numele e nume din poveste. Dar Maddalena era, * şi era frumoasă. Când ploua pe pod, umbra cadrelor umede îi lumina obrajii şi gura i se rumenea. Când soarele limpezea atelierul, părul Maddalenei încărunţea. Ascultaţi-mă. Povestea aceasta am trăit-o eu în veacul de mijloc. Nu, cu mult mai aproape__
O întâlneam seara şi o sărutam în pavilionul podului. La cea dintâi întâlnire i-am poftit fecioria buclelor ascunse sub mătasea stinsă. Şi-a răsfirat buclele în pumnii mei nesăţioşi. Le mângâiam; le mângâiam înaintea luminii, înaintea mamei, înaintea prietenelor. Buclele erau ale mele. Şi cum să vă împărtăşesc sălbateca nepăsare cu care am privit din acel ceas buclele Maddalenei?
Eu m-am înţeles; iubeam fecioria Maddalenei. De aceea povestea e ciudată.
O sărutam în pavilionul podului. La început, buzele ei păreau buze de soră, apoi carne de rodie, apoi buze de

/

de amantă, de curtezană. Aflaţi cât dispreţuiam să-Ie Maddalenei. Iubeam în ea tremurul tainei dezvă-cuvios sau sălbatec. Spaima sufletului ei de fecioară :marea sânilor... Iubeam obrajii dogorâţi de căldura vie şi prea aproape a pieptului meu. Se îmbujorau Intă sfială, de ruşinea desfrânării. Fireşte, sărutarea ,sm, era desfrânarea pentru fecioria Maddalenei. Roşea n desfătările sorbite. Iar dogoarea feţii şi tremurul >r îmi aminteau necontenit că Maddalena întâlneşte strein pentru cea dintâi oară.
Câteodată, îmbrăţişarea ei era cruntă şi auzeam în i geamăt stins. Eu îi cuprindeam buzele, i le striveam nţi, i le smuceam. Sau îmbrăţişări încleştate de spaima despărţiri închipuite; oasele frângeau şoldurile, coap-căutau coapse, genunchii tremurau mângâiaţi de o înfiorată, sânii se voiau frământaţi de piept, iar bra-;e înăspreau ca înflorite în duh de moarte. Moartea, tea... aceasta căutam să descopăr eu în îmbrăţişă-Maddalenei.
Voiam să-i aflu dragostea. Eu iubeam numai fecioria alenei. De aceea, eu nu mă lăsam pierdut în săniei pândeam chemarea trupului ei, înfrântă de sfială. :am vorbele ei de spaimă. Mă desfăta ca un vestmânt ureroasă mătase — geamătul de împotrivire alături :1 de bucurie.
Seară după seară descopeream Maddalenei desfătări pe, nebănuite celor care îşi caută, alergând, sfârşitul cheietura coapselor.
Mângâieri cu pumnul strâns, pe şold, cu pumn larg întec, cu degete înfiorate pe pulpe, cu degete umede meri, — Maddalena, cine-ţi va mai dărui?... Mă bucurau sălbatec împotrivirile fecioriei. Se temea mă aţâţa. Maddalena nu a înţeles cât de puţin pri-ioasă era apropierea mea. O doream? Nu ştiu. Iubeam pele care se închid întâlnindu-mi ochii, şi capul care toarce când răsuflarea ajungea pătimaşă, şi lacrimile arei, când din lăuntruri nestăpânite, cutremuiând .rile, înflorea rouă... «
**-Seara, iMaddalena a^tepia&iri***rfk¥Aidmr*; **fcodufcîî** destăinuirile trupului ei necunoscut. Mi-a spus: „Eu sunt o alăută uitată. Ţie cine ţi-a dăruit atâtea melodii?"
Răspunzându-i: „Visurile", — Maddalena a crezut că glumesc, şi m-a îmbrăţişat.
Iar, cu cât îi pierea sfiiciunea, cu atât îngheţată nepăsare mă cuprindea. Cu cât mai fierbinte şi mai nestăpânit îi era sângele, cu atât se liniştea şi se caia sângele meu. • *o*
i
Maddalena împlinise şaisprezece ani. Cea din urmă ispită care mă aducea serile în pavilion — fusese rostirea cuvintelor ascunse. Obrajii fecioarei nu mai dogoreau decât rostind vorbele cu tâlc năpraznic. Desfătarea mea era mai yie ca în ceasul când Maddalena a primit, cu ochi închişi, să rămână goală cămara mea, singură cu privirile mele nesăţioase, pradă mîngâierilor mele desperate.
Cum nu Înţelegea Maddalena că trebuie să uite cără-rile nule, să nu mai mă întâlnească şi să mă sărute?... Venea in (amara cu cadre, în toate ceasurile când îi Îngăduia împrejurarea. Rămânea goală, şi se dăruia alintai dor mele. Şi era fecioară. în fiecare zi, îşi dispreţuia mai obraznic fecioria în apropierea mea, ca urechile mele să audă şi îndrăzneala mea să crească. De ce nu înţelegea Maddalena?...
■'*
A venit în miezul nopţii. Fugise de-acasă. Goală, s-a suit în patul meu. „De ce nu mă iei? De ce nu mă iei?" se tânguia.
„Maddalena, i-am răspuns, fecioria ţi'-am cules-o în cea dintâi seară, când ţi-am despletit cosiţele. Acum, eşti fecioară pentru toţi ceilalţi. Alege-ţi soţul. Descope-ră-te şi lui. Apoi alege altul. Pierde-ţi tainele în îmbrăţişările a oricâtor tovarăşi. Vei rămânea mereu fecioară — pentru ceilalţi..."
A plâns, m-a alintat. „Ia-mă tu întâi, ia-mă tu!"
şoptea. Eu am tresărit. Spunea toate acestea deschis, fără

zăbavă şi fără sfială. Obrajii nu-i ardeau. Trupul se lipea de trupul meu fără spaimă. Dispreţul meu era îngheţat.
Maddalena a plecat, fără să mă sărute, în zori.


în atelierul tatălui său, cel mai urâcios ucenic era şi cel mai îndrăzneţ. Lui i s-a dăruit chiar în acea seară fecioara. L-a mângâiat, 1-a chemat la adăpostul de frunze, şi s-a lăsat sângerată. Apoi, i-a cerut jurământul sfinţit pentru tăcere.
Salust mi-a poruncit să ajung soţul Maddalenei, pe care o necinstisem. M-am împotrivit. ,,Eu n-am necinstit nici o fecioară", răspunsei.
Mânia lui Salust fu cumplită. Oraşul mă blestemă, şi mă furişam îngrozit prin umbră. Târgoveţele îmi cereau viaţa. Bătrânii voiau să mă izgonească.
Sosi ziua judecăţii. Am îndurat zâmbind batjocora mulţimii şi ura haină a fecioarelor, şi pietrele mamelor şi loviturile târgoveţilor.
Fireşte, trebui să mi se dea dreptate. Eram fecior

*ki-i*

• ■■<r>:jt"c98$. i ..*; Mi*?*» !',-;>>' , *Miq* 'A-!

-.JJ *nttt* »H*fyr»<;<<•

***ta***

>?*» %i .*'!

■', V ■
■'rt*^

**^ţ~»»" ' S ^VjrfV'.

** i *!'•*' ' .

.-'

'■^^A^S,' *., . ■■■',.

***'4***

V: ■

3W»

**i»3fc**

«Ui, ro,^,,

*ani " tj/f i)tʌiţ*

fe -u*£> *ej\j\^^* ^a «ftizii *n -s *vfc*-*^T^U. , "C-f f>o>*"^M-

**Pagină manuscris din povestirea *Celalt***

**1.»,.**

:<:, i '-■

# SINGURĂTATE

., *£&&&* y^fi sil J' taf . ..»!:*/ ifcutti JJJft *iilnm:ti:".* ,"_,'; ;./••..,•••'■;■./.•.,■■..' ,:--.;^/ -..(

Se face tot mai frig, şi omul se apropie mai mult de foc. Pe o piatră vânătă reazemă trunchiul adus de pe mal; va arde de acum pe îndelete, până după miezul nopţii. Vreascurile s-au sfârşit, dar nu e vânt, n-am să îngheţ. încă două ceasuri, şi jăratecul va fi cenuşă. Dar nu e vânt, şi nu va fi până dimineaţă. Aşadar, aşadar... La ce bun să gândesc?... închide ochii, îşi freacă pleoapele, apoi cască. Singur. Focul arde domol, apele curg lin, stelele îşi ascut sclipătul. O aromeală de veghe ostenită îi ispiteşte privirile moţăind pe foc şi pe ape. Nu mă culc, nu mi-e somn. Dacă adorm aici, mă apucă zorii. Mai bine aştept... Marş, Tondu!... Cîinele se gudură, dar se retrage spre buruieni. Jfcifk)"'
încearcă să vegheze şi el. Pădurea e neclintită, fără lună, cascadă de umbre coborând dinspre munte spre râu. Apele sunt adânci şi repezi, acum, după atâta ploi. Va fi vânat din belşug, şi în munte şi în vale. Şi când mă întorc, am să chem tâmplarul să schimbe uşa podului şi ferestruicile. A plouat atâta înlăuntru, s-a făcut şoareci. Apa picură prin tavan; pic, pic, mă deştept dimineaţa în frig... Dar la ce bun să gândesc?... închide iar ochii. Dacă adorm, desigur că mă va răzbate umezeala. Dureri de cap, şi dimineaţa va fi pierdută. Mai bine dorm mâine, cu soarele în
faţă... Somn în munte, printre bolovani albi, fierbinţi, cu cimbru sălbăticit scuturat de^lfewl^rJKieliiWWrr^Câte

prostii gândesc... Zâmbeşte. E singur, dar l-ar obosi tovărăşia oricui. Aşa sunt eu, singuratic. Lumea îmi zice... Prostii. Marş, Tondu!...
Câinele se reazemă pe picioarele dindărăt şi şerpu-cşte grumazul ispitind o mângâiere. Dar e frig. Omul nu ridică mâna să-1 scuture de ceafă. E cu adevărat singur. Câinele priveşte şi el jăratecul, cu o părere de scâncet. A-pele curg, jos, uimlate dar tăcute. Ele curg mereu, curg.
...A trecut un ceas? Poate. Poate mai mult. Păcat că nu cunosc stelele. E o stea, îi zice steaua ciobanului, stea albă ca argintul, aşa mi-au spus. Câte stele sunt... Le cunosc, căci le văd de copil, dar nu le ştiu numele. Adică, Je-oi fi ştiind, fără nume? Câte or fi? Urî milion. O mie de mii. Cincizeci ar fi deajuns. Cincizeci bune si mari, mai bine decât...
Câinele saltă deodată cu un lătrat de alarmă, zbuc-nind spre poteca piezişă. Vreo lighioană? Nu e lătrat de fiară, mai de grabă ar fi... Omul sare de lângă foc, înşfacă puşca şi ţinteşte cu ochi micşoraţi întunerecul. Cineva" coboară poteca, zgribulit şi fricos. Clinele latră hain chemând. Celalt se opreşte. Ce Dumznezeu, nu-şi leagă potaia? Să strige, sau să strige el întâi?
— Cine e?
— N-ai teamă, n-ai teamă... Cheamă câinele...
— Tondu!... Marş, Tondule!...
Celalt se apropie păşind buruienile cu spaimă. E înalt, tânăr, fără pălărie, cu ochi turburaţi; mâinile i se leagănă în neştire, părul răvăşit de ramuri. Desigur că a alergat prin pădure, căci suflă greu, sfârşit.
— Cine e?!
— Cine sunt?... Sunt şi eu singur, n-ai teamă. Ce-o fi căutând în miezul nopţii prin pădure? Dra-goste, pe crengi secate, pe muşchi uscat? Prostul...
— Se stingea focul dacă nu veneam, glumeşte streinul.
— Mie nu mi-e frig. răspunde asupru omul. Am a-prins focul pentru câine.
— Ai inimă bună, glumeşte iar celălalt.

i ."ff JS^-mă îndeamnă să stau la focvţ,/v|^?fen^f<îş Ştine..?. Poată arăt rău de tot...
— Vii din sat?
Tânărul nu răspunde, cu ochii pironiţi spre ape. ■vî.!, —Aşadar, aici e răul?!, face el mirat şi mulţumit.
— Chiar. Dar nu e nici o bucurie, căci nu mi-e seţpj şi n-am venit să pescuiesc...
Streinul zâmbeşte, zâmbet din gândurile lui. Omul se aşează iar, ghemuit spre foc, încruntat. De unde o fi venit la ceasul ăsta? Prostul...
— A trecut de miezul nopţii?
— Nu ştiu, răspunde sec streinul, apropiindu-se şi ci de foc. Mie mi-e frig, precum vezi...
— S-au răcit nopţile, acum...
Altceva nu ştie să spună? Doamne, ce inimă închisă au vânătorii...
Tac amândoi. Dar omul păstrează puşca la îndemână, şi ochii lui privesc neîncrezători mişcările celuilalt.
Cum stă noaptea, singur, fericit că e singur, el şi câinele. .. Anna... Să-i spun şi lui? El e din celalt sat, n-are cum s-o cunoască.
— O cunoşti? ,-,/rî-
— Nu cunosc pe nimeni, întrerupe el aspru. Tânărul tresare, palid.
— Dacă te turbur, mă pot duce.
— Nu mă turburi. La foc poţi rămâne, n-am făcut focul pentru mine...
Ce urs... Doamne, dar ea... Nimeni n-are să mă asculte? N-am să spun nimănui? Ce nebun am fost, nebun<«|
— Spuneai că nu ştii ceasul. Dar stelele le ştii? Tânărul îl priveşte uluit. Eu?
— E o stea mare, frumoasă, steaua ciobanului, aşa îi zice. O ştii care e?
-Stea?!...
Examen de astronomie, *azi*. Nu, nu, e absurd! An-*tm>* **~ Anna!...
ţ*. 'H-ai;«ml4$.ft':la Şfeoală? întreabă incluzi tiv omul.

— Sunt student, *domnule!* Universitate. A. B. C. D. ... Xenophon, paralelipiped, onomatopeic, stop!'"■
— Dar stelele nu le-ai învăţat?
— Le-am pierdut acum, vorbeşte tânărul, triisfc ;-■ Se gândeşte la fete... Porcii. Umblă în şcoli, dar ochii le e tot la fete... Porci.
Anna, crede-mă... N-am fost eu, n-am fost eti*Vî Ţi-aş fi spus totul, ţie. De ce nu ţi-aş spune! De ce nu mă crezi?.., Anna, ce să fac, ce să fac, *acum?...*
— Ţi-o fi somn. .. Nu te duci?
— Unde? Ştii cum o cheamă?
— Steaua Ciobanului.
— Nu, nu, *cealaltă...*
Ascultă-1 Anna, Ascultâ-1... Sunt singur, singur... Niciodată, să nu te mai văd, niciodată...
Păcat de noapte... Dar nu e rău, băiatul. E tăcut. Ea ca mine. Nu-i place vorba, vorba lungă de muiere. O vorbă acum, alta peste un ceas — îmi ţine de urât, şi trece somnul... Dar degeaba a umblat în şcoli. Păcat de bani ... Cât am să-i dau tâmplarului? Lemnul meu, din magazie, şi munca lui. S-au scumpit toate acum, dar n-are să mă coste o avere...
...Să-i spun *lui?* Dacă el mă va crede vinovat?!... îi spun, îi spun...
îl priveşte în ochi. Omul e mohorât şi fereşte privirile. E mai bine singur. Tânărul are priviri focoase, turburi, se ţin de ochii lui ca de o bârnă pe ape. Apele curg la vale, şi ei curg, toţi, fiecare cu sorocul lui, fiecare cu munca lui.
— Nu ţi-e urât, *singur?!* începe streinul, cu glas blajin.
— Nu sunt singur; am o soră şi doi fraţi... Unul a plecat în America, s-a însurat acolo...
-Oh! da... Anna!... Să-i spun? •*mh :* _ j?u-*1* j
— Fraţi, surori? 
Zâmbeşte. Omullta<K»mr^lsf^d»i*ăia*^r$i«»m ză-fiâ|ed^dar e om bun. E târalar. Itee sfedttpeacă. !?r*t?j —Ea mi-a spus... > *V.'Â*
— Minte. Toate mint. Nu te ţine de femei.
— Anna, *nu* minte... *".Iwxiwib* -<~i,j
— Te-a fermecat.
— Vreau să spun... Vreau să... E altceva, e *altceva.* Omul tace, privind jăratecul cu cearcăn de cenuşă. I ş-a deschis inima, are să-şi dea în petec. Vorbă lungă, îndrăgostiţi, proşti. Ce mă priveşte pe mine?
— Dumneata ce crezi?
— Nu mă pricep în d'astea.
— îţi spun eu, acum... Ea crede că...
— Nu te încrede în ele. Anna, de ce-ai făcut asta?... 0 strânge în braţe, e fericit, îi spune cât îi e de dragă. Şi totuşi... Anna, Anna, a fost numai o glumă, numai o glumă... De ce nu mă crezi? 1 ,m dat flori, şi atât. Restul sunt minciunile lui. El minte, ei toii... Doamne, Doamne,... A, să zac. Ai să vezi *mâine.* Mâine. . .
- A căzut o stea, observă omul.
— A cui o fi?
— Dumneata crezi în prostii? zâmbeşte omul, amuzat. Degeaba ai umblat în şcoli...
Tânărul zâmbeşte şi el. Răscoleşte jăratecul, sub privirile duioase ale' câinelui. N-am să-i spun. * N-am să spun nimănui. Singur, mort sau viu, tot singur sunt. Are să vadă şi ea. La ce bun vorbe, vorbe? E simplu, e mult mai simplu, aşa...
... Ea primeşte vestea în odaia cu ferestrile spre, deal. Acolo stă ea, 'dimineaţa. Acolo i-a spus întâi, Doamne, nu se poate! aşa are să strige ea. Dar se poate, se prea poate are să vadă. Prea târziu, dar are să vadă că toate se pot. Toate, când sufletul rămâne închis, lacăte.
— Mă duc.. . Ce bine... Ce băiat bun! ifo ceas, şi o pornesc în munte.
— Noapte bună!,.se

Tânărul se ridică palid, tremurând, zgribulit. Câinele tresare şi se pregăteşte să-1 urmărească. Dar omul strigă: Marş, Tondu!... şi câinele se opreşte în burueni. Tânărul coboară spre râu.
—.Pe acolo ţi-e drumul?
— Mi s-a făcut sete... O gură de apă...
Glasul tremură, dar omul se întinde mai aproape de foc, şi nu aude. Câinele priveşte într-una întunerecul. Omul casă, îşi trosneşte încheieturile şi gâtul, apoi exclamă chemând:
*iSZ* bfat'.ce zici Tondule?!..

Unele al<«i-<T« _><__• •
*uami,* ce zici l'ondule?!... Câinele aleargă să primească mângâierea. Stăpânul îi scutură coama rece, îl scarpină pe spinare, apoi îl ghionteşte.
— Marş Tondule!... Un ceas şi la munte, boierule, să te văd!
E cuprins de voie bună. Dar e frig, îşi vâră mâinile în buzunările blănite şi se posomorăşte, cu ochii în jarul pe jumătate stins. Aşteaptă. Nici un semn de zori. Ghiceşte că a trecut de mult de miezul nopţii, căci frigul e pătrunzător, sticlos. Stelele sclipesc, apele curg. Câinele îşi freacă botul pe labe, fericit de ghionti. Nu e singur.
Cât a trecut? Cât a trecut? Dacă aş cunoaşte stelele ,.. La ce bun învăţătura, când poţi afla toate stând în )ădure?... Băiatul s-a coborât spre râu, dar de întors nu -a mai întors. O fi apucat un drum mai scurt. Sau poate... *iş,* prostii... Toţi sunt grăbiţi, toţi sunt nerăbdători, "ineri... Cuminte, Tondule!...
■ *Mim*
*âtK* ƒ' ' ■ ,■ J r }
.M'Sf *Uia, Mr<.'l*

i *ruhâ* '■.■»:>'

■*Vâţutt.t*
iâiW "ť'•'! i®i*.-. '"* ■

**AVENTURA**

Dându-şi seama că fata plânge de-a binelea, Constant Georgescu îşi pierdu cumpătul. Ar fi voit să-i apuce braţul, s-o întrebe, mai mult, s-o mângâie. Dar nu găsea nici un cuvânt potrivit, nu imagina nici un gest decent.
în sfârşit, lucrurile nu sunt atât de grave. S-ar ptitea aranja ceva pentru d-ta... în orice caz...
Nu-şi termină fraza. îşi dete seama de jena care îl paralizase de la începutul întâlnirii, şi asta îl exasperase. Devenise nervos şi timid. îi treceau prin minte întâmplări ciudate, neverosimile, şi toate aceste frânturi de vis îi împiedicau să găsească tonul just
CU Cctrc *Sar* i vorbească. Dacă aş şti ce să-i spun! Dacă aş putea să-i spun ceva care să nu fie o prostie.
caife ■
— în orice caz, ar fi mai bine să ne mişcăm, se hotărî el să spună.
Porniră în susul străzii, pe acolo unde trecătorii erau mai rari. Mergea destul de departe de fată, şi încerca să-şi angajeze decent mâna stângă, care atârna ţeapănă de-a lungul pardesiului. în cele din urmă, îşi scoase pălăria şi îşi netezi cu palma dreaptă părul. îşi recapătă oarecare încredere. Dacă aş şti ce să-mi vorbesc, dacă n-aş fi atât de ridicol. Fata umbla cu paşi rari, obosiţi, la răstimpuri se freca la ochi. Era încă foarte tânără. îmbrăcată prost şi fără gust, cu pantofi scâlciaţi şi ciorapii stropiţi de noroi. Umerii laţi, pulpele lungi şi frumoase, îi dădeau un aer de




actriţă într-un rol sărăcăcios. Nimic nu i se potrivea; parcă " * iPYntasW'stlumfrS nu sunt atât de grave. Cred că SC ^RH* oS?* vadă efectul asigurărilor sa^ Fata izbucni iarăşi în plâns. Se apropie de ea şi-! lua braţul.
— Domnişoară... 1; . , Ce dracu' să-i spun? Ce dracu a apucat-o?
- Zău, domisoară... Trebuie să fiţi tare... începu să-i vorbească, antrenându-se smgur intr-un sir de fraze iară nici un rost. întreruose
Deodată îsi aduse aminte că nu are bani. Se £trer«Pse bâlbâindu-se, şi lăsă braţul fetei. Treceau prin fagumu felinar, si se prefăcu că îşi scutură aripile pardesiului, la lumină. 'Gestul îi dădu timp.
_E un noroi groaznic pe străzile astea... Dar de unde găsesc eu bani, acum? Şi fata asta moartă de foame, se vede. Şi trebuie sa-i *ff*^?™^™^ în orice caz... trebuie să fac ceva... Un /estaurait rmu retras, sau să-i dau bani să mânânce singura, sase duca la vreo prietenă. Dar spunea că n-are nici o prietena, ca tata aia din Bârlad a plecat de astă iarna... -j
- Strada se înfundă aici. Ar fi mai bine sa ne in
^Tata îl ascultă supusă. începu să-i fie si ei teamă; o teamă stupidă, fără sens; se plimbau aşa de o jumătate de cea., si nu ştia încă ce se va întâmpla cu ea unde va dormi, unde va mânca... Se cutremura toata, şi îşi baga amândouă mâinile în buzunar
_A început să bată vântul, şi sunteţi subţire im brăcată. Primăvara asta... JliJîi&ţ ■; hnzele
Se întrerupse brusc, aproape muşcandu-şi buzele Ce prostii vorbesc! Mai bine am merge faMgan sa«£ bani. Şi apoi, Doamne, ce dracu am sa fac? Parc tata cjnf
*f**' L* Uite cewiiwi «iţea f ace, vorbi el cu mai mult curaj Ne suim într-o maşină, căci am de văzut un pnete* mante de 9 si apoi... O să-mi daţi voie sa va invitj* masa.... Unevâ, natural^,.^Ş^.f^iV^^^v^i^t^, *ta,m,j*
*!i*

Fata voi să articuleze ceva, dar se opri. Constant Georgescu începu să-şi vină în fire. îşi aşeză pălăria pe cap cu un gest destul de sigur, şi apucă din nou braţul fetei. I se păru că tremură, şi atunci grăbi pasul. Dacă îl găsesc pe Marian acasă, poate îmi dă şi ei o idee. în orice caz, pare fată cinstită...
întâlniră un taxi la capătul străzii. Constant Geor-gescu îl opri cu un cuvânt strigat răspicat, de om obişnuit să comande.
— După d-stră, spuse el, zâmbind, observând că fata ezită să intre în maşină. De altfel nu va dura mult Dacă n-ar fi ceva urgent, nu v-aş fi deranjat. Dar ştiţi, aveam întâlnire cu un prieten. Câteva minute, ştiţi...
— Sunteţi prea bun, Domnule...
Ar fi vrut iar să plângă, dar nu mai putea. Era sleită, ameţită. Ar fi vrut să-i fie ruşine, să întrebe unde o duce, ce are să se întâmple cu ea. Nu izbutea. întâlnirea de acum un ceas i se părea un lucru întâmplat de mult, cu ani în urmă. Chiar plimbarea lor pe strada tristă şi umedă i se părea cunoscută; parcă toate lucrurile s-ar mai fi întâmplat odată, demult, într-un timp pe care nu-1 poate lămuri. Alergarea maşinei o ameţi şi mai rău. închise ochii şi-şi rezemă capul pe pernă. Constant Georgescu nu ştia *ze* să mai spună. Băgă deodată mâna în buzunar şi scoase tabachera. — — D-stră fumaţi, d-ră?
Fata făcu semn că nu, şi se cutremură.
— Foarte bine faceţi, şi eu fumez foarte puţin, după mese, mai ales. Şi când sunt nervos... Fste un viciu stupid. .. înţelese că vorbeşte prostii, şi atunci se prefăcu că priveşte cu atenţie o vitrină luminată, prin faţa căreia maşina trecu încet.
— Ce de lume pe stradă, seara... reflectă el ca pentru sine.
Apoi aprinse ţigarea, fără nici un chef, numai ca să facă ceva, să fie ocupat cu ceva. Dacă Marian nu e acasă, m-am ars. De-abia am bani să plătesc maşina. Am să cer


*i* la servitoare. Trebuie să aibă ea măcar vreo trei sute ; lei... -
Fata simţi că i se face rău, de la cele dintâi fumuri, ipul îi vâjâia mai tare, o greaţă cumplită o făcea să-şi cordeze muşchii gâtlejului. Sunt pierdută! Dacă mi se ce rău în maşină, sunt pierdută! Mă omor!...
Constant Georgescu continua să fumeze, cu gesturi titrolate, dându-şi aerul că savurează fiecare fum. De jt, ţigarea i se părea atroce, amară, iar în maşină mirosea unt de ricină. Ca să nu-şi deranjeze tovarăşa, nici nu o vea — şi fiecare fum îl îndrepta cu grijă, direct şi com-:t spre spatele şoferului. Când maşina coti spre strada sile Pârvan, îşi recăpăta toată încrederea.
— Am şi ajuns, spuse el sărind sprinten. Numai o
Fata deschise din nou uşa maşinii şi respiră aerul at cu sete. Inima îi bătea să se spargă.
Să ştii că nu e nimeni acasă, nici măcar servitoarea,
di Constant. Sună a treia oară, prelung, enervat. Auzi
sfârşit paşi. îşi aranja cravata şi-şi dădu cu mâna peste
. în uşă apăru Marian, cu pantalonii de frac descheiaţi,
bretelele atârnând la spate. Auaja»
— Ce-i mă Coco? Ne-ai asurzit pe toţi.
— Dragă, iartă-mă. Am venit numai pentru două ute. Mă aşteaptă cineva în maşină. Am venit să-mi dai i bani, o mie de lei dacă poţi. Ţi-i dau mâine la birou...
Vorbise pe nerăsuflate, ştergându-şi fruntea fără mo-Bine că l-am găsit. Asta înseamnă noroc...
— Dar tu unde te duci? adăugă, văzând pantalonii frac.
— Mai întrebi... La bal, unde vrei? Era vorba să şi tu... Ce faci astă seară ?
— Nu ştiu, nu ştiu nimic deocamdată. Dă-mi banii )lec.
— Vreo fată? Vreo nouă descoperire de a ta? Constant nu rezistă întrebării. Era flatat că i se con-
L încă o dată reputaţia sa amoroasă. Era totuşi puţin , căci nu se gândise până acum la eventualitatea unei
***XLUMALmA***
aventiirL CToâtăt;*^Mtâmplm^-".&&'-i&imtâe,v{tSit&* preoedettfe în istoria dragostelor sale. Fata care îl apucase de mânii şi apoi ţipase. Şi plânsul acela sincer, mărturisirile ei aproape de necrezut.
— Dragi, începu el, e ceva extraordinar, (eva... *'m* sfârşit... Să vezi... Dar n-am nici timp, căci m-aşteapţă?. în maşină. Dragă, la început n-am vrut să cred nici eu. O studentă, *mon cher,* o fată bine, în sfârşit, nu ştiu exact ce studiază, dar se vede după vorbă. O fată cultă... Dragă, îţi stă mintea în loc. închipuieşte-ţi că au dat-o afară de la cămin, astă iarnă, pe gerul ăla teribil, şi a dormit pe la colege, până când n-a mai lăsat-o proprietăreasa, sau în sfârşit, ce aveau ele acolo... Şi într-o seară, adică într-o noapte, să vezi, a rătăcit pe cheiul Dâmboviţei, şi a leşinat, ca în romane, *mon cher*... Şi a luat-o o ţigancă, a dus-o într-o căruţă până într-un sat de ţigani de pe la marginea Bucu-reştilor, sau nici nu ştiu dacă era un sat sau numai câteva bordi ie. Şi acolo a stat patru săptămâni,

dragă, până acum
nartie, patru săptămâni în bordei! E neverosimil, nici
vrut să cred la început, dar a plânr fata, şi nu mă-n-
[ai dacă vrea să mintă, îţi închipui ca găsea ceva mai
puţin romanţios, ceva real, care să se prindă... Nu minte,
pun mâna-n foc că nu minte. %

Marian asculta cu un zâmbet batjocoritor. îşi aşeza automat bretelele, îşi încheia nasturii de la pantaloni fără să se uite.

— Dragă, de altfel am de gând să controlez mâine dimineaţă. E pur *şi* simplu extraordinar! O studentă, ţinută într-un bordei, patru săptămâni, *patru săptămâni,* la marginea Bucureştiului, şi să nu afle nimeni, să nu se intereseze nimeni. îţi spun, la început n-am vrut să cred nici eu. Şi ţiganca aia bătrână, care voia s-o mărite cu fecioru-său. îl luase pantofi, *mon cher,* o ţinea aproape goală în bordei, o păzea. A fugit ieri noapte şi de-abia a ajuns în oraş... Să vezi în ce hal e, trebuie să fie şi lihnită. Am să-ţi spun mâine. Acum dă-mi te rog banii.

Marian trecu în odaia cealaltă.

— Linetto, să vezi dragă ce i s-a întâmplat lui Coco, ţipă el de departe. O întreagă aventură. O, prinţesă răpită




de ţigani. O luptă cu un trib care trăieşte în bordeie, la marginea Bucureştilor, sfidând autoritatea şi drepturile teritoriale ale Statului Român.

— Dragă, dragă, dă-mi banii că m-aşteaptă în maşină, îl întrerupse Constant Georgescu, puţin enervat. Dacă ştiam aşa, nu-ţi povesteam nimic.

— Lupta se termină însă cu victoria cavalerului Coco de Montsalvat. Principesa e predestinată, salvată, fermecată şi îmbrăcată. Automobilul-fantomă aşteaptă afară...

Linetta începu să râdă. Veni până în dreptul uşii, dar nu-şi arătă decât capul. Era aproape dezbrăcată.

— Cum e Coco? E adevărat? Coco, şi nu miroase... a ţigancă ?

Constant Georgescu începu să râdă, extrem de jenat. Tâmpiţii ăştia! Cine m-a pus să le povestesc?

— Coco, să nu te îndrăgosteşti, adăugă Linetta. Marian intră în acea clipă în odaie, cu două bancnote roi, pe care le fâlfâia în dreptul capului.

— Iată preţul salvării! Cavalerul de Montsalvat va aspăta prinţesa şi-i va...

— Nu fi ridicol, Marian... Soţii începură să hohotească.

— Coco, sânge înflăcărat! Sânge fierbinte, oriental! îi smulse bancnotele din mână şi trecu în vestiar.

— Sărut-mâinile, şi pe tine te-am înjurat în gând. işti un porc!

îi trecuse supărarea. Alergă pe scări foarte repede, ideşându-şi bancnotele în buzunarul vestei.

Linetta zâmbi întorcându-se în dormitor şi-şi scoase imaşa lin, privindu-se în oglindă.

— *Mon cher,* să fie adevărat? Ar fi posibil?

— Cine ştie ce ştoalfă a mai întâlnit. Dar cum e el rost...

Fata îl aştepta tot cu capul scos afară. I se părea că
scuseră ceasuri întregi de când se despărţiseră. Nu sim-
:e tot timpul decât aceeaşi sfârşeală, acelaşi vârtej îr-
; urechi şi ochi. Limba i se îngreunase, orice înghiţitură
făcea greaţă.




— Iertaţi-mă că am întârziat atâta, vorbi Constant Georgescu, sărind grăbit în maşină şi trântind uşa cu o singură smucitură. Amicul meu se pregătea să plece la o întrunire politică, era atât de ocupat... Apoi către şofer.

— S-o iei în sus, pe Berzei. Este un restaurant, la colţ, pe linia tramvaiului 3, opreşti acolo.

Fata încercă să mulţumească stins.

— A, nu e nevoie de nici o mulţumire, duduie. Lucrurile astea se pot întâmpla oricărui dintre noi. Trebuie să fiţi tare, şi totul va trece! Se va aranja, n-aveţi nici o grijă...

Vorbise foarte bine dispus şi chiar privise fata de-a-proape. într-adevăr, n-avea nici urmă de miros ţigănesc. Poate i-o fi ţinut hainele ascunse, afară, nu în bordei. Şi pare curată... Observă apoi cât e de frumoasă, ce ochi adânci are, ce gură senzuală şi orgolioasă. Zâmbi misterios; nu se gândise deloc la o adevărată amoroasă. Cu fetele u-şoare se purta altfel, cu desăvârşire altfel!

Şoferul nu avu să schimbe hârtia de 500 lei şi intră după ei în restaurant, să caute mărunt la casă.

Constant Georgescu îşi conduse tovarăşa către cea mai retrasă masă. Trecu prin local cu ochii în jos,

căci, deşi erau numai câţiva clienţi şi lumina destul de slaba, se jena de hainele stropite, şi ciorapii uzi ai fetei. într-o sobă mare de tuci mai ardea încă focul. încercă să ajute fetei să-şi scoată pardesiul, dar aceasta refuză timid, roşind toată. Constant făcu un gest de scuze şi zâmbi: „Totul se va aranja", dădu el a înţelege. Apoi ceru o listă de mâncare.
— Am să vă fac un *menu,* spuse el cordial. S-o luăm încet... întâi o ţuică; asta întremează şi dă curaj. Vă trebuie curaj, mult curaj, făcu privind-o în ochi.
Vorbise fără nici o intenţie, dar fetei îi fu teamă, se îngălbeni. Refuză ţuica.
— Nici nu ştiu dacă am să pot mânca ceva.. . Mi-e încă foarte rău...
— A, nu, daţi-mi voie... A fost vorba că am deplină libertate.- *M* *:».r* ■


Comandă o supă <*M^ti'hdMmâ* şafriptiaS;! fit'Ută ape listă de vinuri.
— Nu putem fi pretenţioşi într-un asemenea local, ir oricum, trebuie să alegem un tonic, domnişoară...
Se opri deodată şi făcu un gest de plăcută surpriză.
— Dar nici nu ne cunoaştem, vorbi el. îmi daţi voie: onstant Georgescu, licenţiat în Drept şi Director de ser-iciu la Banca Românească.
încercase să fie sprinten şi oarecum gentleman, din--un roman englezesc pe care-1 citise de curând, începuse t prindă gustul humorului şi să-1 practice.
— Şi pe mine tot Georgescu mă cheamă, spuse fata. ena Georgescu, aproape, aproape licenţiată în Litere.
Prevăzând emoţia, Constant o întrerupse brusc.
— Ce extraordinară coincidenţă! Trebuie să bem pen-u rădăcina comună a numelor noastre de familie.
Fata îşi apropie buzele de păhăruţul cu ţuică, apoi
retrase, ca fripte. Se uită împrejur şi se hotărî să ia o
icată de pâine. Roşi. O duse la gură lacom, dar se trudi
. muşte o bucată mică, pe care o mestecă lent, răsuflând
■eu, extrem de încurcată.
Constant făcea toate eforturile să înconjoare de fami-iritate şi cordialitate aceste începuturi penibile. După >usa ei, fata nu mâncase de două zile. Constant se uita ereu pe listă, propunea mâncări combinaţi, se impacienta, jrbea de geniul culinar al d-lui Constantin Georgescu se-tor, în casa căruia mâncase şi Caragiale — toate acestea i să lase timp fetei să înghită neobservată bucata de pâine, roba fu trecută cu succes. Lena Georgescu îşi sorbi întreg ihăruţul cu ţuică şi mancă o duzină de măsline. O cal-ură stranie o cuprinse. Greaţa se amestecă cu pofta de Lâncare, se simţea roasă de un foc lăuntric nemaiîncercat, îste putinţă de asemănat cu ceva. îi tremura mâna când acea lingura cu supă. Constant o observă pe furiş. E de jmilie, se vede după cum soarbe supa. Am bănuit de la ce put că nu m-a minţit.
După vreo jumătate de ceas, Lena 'Georgescu se făcu ilidă. iV+KW4it$<€|i!f> ,fht ,n
— Mi-e teamă că mi se face rău,' şopti ea. .SÎÎ ; r.

Vr*;*~,Nu e-flkoic, nu -#jniaticf \răspunse Constant, fără să-şi piardă cumpătul. E mai bine să vi se facă rău după ce-aţi mâncat, decât înainte. Vă trece...
; „Trebuie să mă ţin tare, trebuie să-mi vin în fire", îşi spuse fata. Bău pe nerăsuflate un pahar de vin. Se luptă multă vreme cu greaţa, oftând şi muşcându-şi buzele. în timpul acesta, Constant, simulând că nu se întâmplă nimic extraordinar, vorbea despre Bancă, despre amintirile tatălui său din lumea scriitorilor dispăruţi, povestea anecdote cu Caragiale şi Iancu Brezeanu.
— Odată, nea Iăncii a venit la noi. Eram mic. Mă piciule, îmi spuse el... Dar ce ai ? " ' ■ ■
Fata îşi rezemase capul în palme şi începuse să plângă în hohote. Cineva de la o masă vecină făcu semn tovarăşului să se uite. Constant simţi că intră sub pământ. Ce dracu' a apucat-o?
— Domnişoară Lena, zău, sunteţi... Zău, pentru Dumnezeu, nu trebuie să vă lăsaţi pradă... Aftri
Se blestemă în gând pentru toată întâmplarea. Cine dracu m-a spus să vin cu ea într-un local ? Mai bine o duceam la mine, să plângă cât o vrea.
— Domnişoară, zău, fiţi tare... *-^itiŞI^f* Lena Georgescu încercă zadarnic să fie tare. Nu-şi mai putea stăpâni nici slăbiciunea, nici plânsul. I se păru deodată atât de cumplită soarta ei, aici, într-un restaurant, sărăcăcios din Bucureşti, la masă cu un necunoscut, în timp ce Vladimir petrecea poate cu alta la Iaşi... De ce fugise, de ce minţise pe toţi, de ce inventase povestea aceea absurdă cu ţiganii, poveste pe care o auzise de la o colegă, când era încă cu Vladimir, şi de care se amuzaseră o lună întreagă? Era furioasă că fusese atât de slabă ca să acosteze pe un necunoscut. Era furioasă şi umilită că îi fusese foame, după două nopţi de rătăcire pe străzile Bucureştilor. Ar fi putut face altceva, ar fi trebuit să facă altceva...
— Zău, domnişoară Lena, tocmai acum când aţi trecut de... când, in sfârşit... *tb* fitWfi
Constant o mângâie pe păr. Fata simţi degetele lui, dar nu se cutremură. Nu îi mai era frică de el. Parcă ar li

^T:^x^^:^n a ribiIă a

îi fu ruşine. Acum, când °siastW d^ atunci ~ ş» înţelesese că tovarăşul d^a^S^^11 *^*
dTc^V^aTfa ^^ - -rli^S,^ lea, o sfâşia P *" Ş1 S_a glumit porcos ~ ° S
* oftân^ef J^^^ ^ ft P&1-ochi^^i/fdeoXtf St ^ triStă '^riză- Lum»^
vinteloT urSTire^de"0^ * îrCercând să dea -domnisoarâ Lena să Tu vă f,w' ™ ^ de gentleman, gândiţi la niS
rău W ™T de mine Să nu v*
*In* fU^Ş^it St^iS domnlŞOară'
acelo/STŞ SBS^T^ "f^ la f^ tut™r ale unui gentleman. ? U CUnosc le^lle nescnse
Dar am^os^Su!6^60^5^' ""A™"6™ teamă de asta- • •
Se iena «* m.; : i* *ost Prea bun cu mine...
:ani. Ar Tvrut ca JntSreT" f^^6 d Printre *
;ede, să nu mai £ neCtăTmiSă f «T *"*?££ **
propi?de ea Deste *2* ^^ SE"*1*** Constant *>
- DorrmknS- T Sa Ş1 " VOrbl' confidenţial. *i* mine *fcST* l?™' *l* * proPun o soluW Te duc
ra^ăm nof îl?pun 2?g! *?* V" ?***./Iar mâine 1Cr *it* ■ - j pu Pe tata sa vorbească cu prefectul 7V
* sa ai încredere în mine, te implor Pactul, le
ii că voTbesLnsWLcereSimti dUPă S^ânsoarea degetelor nuse astff^S. mf'- ^ un om onest Nici un tânar ""<>
"7 mâna\ *CaXBe!l* ei tu^ura întotdeauna.
avea de unde sa ştie că Constant Georgescu se gândeşte
rTână/î *T* *?t* ""^ dCCât o ^ ™»44 «^ -a- Tânărul îşi satisfăcea în această întâmplare toate de-





rinţele lui de cavalerism, de mistic respect pentru o femeie nobilă şi necunoscută. „Am s-o duc la mine acasă şi am să-i vorbesc de teosofie", îşi spunea Constant. „Ceva pur şi nobil, ceva care să înalţe sufletele. Să dormim în aceeaşi odaie, fără să se întâmple nimic între noi. Un gentleman desăvârşit..."

— Plata, băiete, spuse el vesel.

„...Şi Vladimir, care petrece acum cu altele, care poate s-a îmbătat şi vine cu lăutari după el... Doamne, Doamne, ce scârbă mi-e de mine, şi de toate câte s-au întâmplat. .."

— Am o idee, vorbi Constant când ajunseră în stradă. Vom cumpăra şi prăjituri şi două sticle cu vin bun, ştiu eu un loc pe aici cu vin de încredere, şi le luăm cu noi. Mai târziu, dacă ţi se va face foame, improvizăm un ceai. Ai să vezi ce bine o să petrecem; ca doi vechi prieteni. Dă-mi voie să-ţi spun Lena.

Fata zâmbi. El îi luă braţul şi-i vorbi, cuprins de au-foria vinului şi a idealului de gentleman.

— Lena e un nume frumos, un nume virginal. în definitiv, de ce şi-ar spune pe nume oameni care se întâlnesc o dată, de două ori pe zi, şi nu ne-am spune noi, care ne-am unit printr-o taină...

Fata înţelegea greu. întoarse capul să-1 asculte ma^ atent. Era încă foarte slăbită, simţea cum îi tremură pulpele, cum o dor încheieturile. Constant observă încă o dată cât e de frumoasă, cât e de stranie mai ales, cu umerii aceia drepţi, eu buzele acelea care rămâneau senzuale şi orgolioase chiar când zâmbeau. Observă şi simţi prin tot trupul lui această frumuseţe, dar idealul gentlemanului fu încă o dată victorios. Constant întoarse capul şi explică, privind înainte, de ce doi oameni care s-au întâlnit în viaţă în împrejurările în care s-au întâlnit ei, au dreptul, au chiar datoria să-şi spună pe nume.

*****

Balul întrecuse toate aşteptările. Era atât de multă urne încât abia se mai putea dansa. Aproape de miezul

**/'**





nopţii, familia Marian se,.-retrăsese întjN© ,-şăliţă lâng^im-fet, unde îşi lăsase orchestra hainele şi unde îi servea un chelner cunoscut. Marian povestea prietenilor aventura lui Constant Georgescu.

,

— îl văd pe Coco intrând surescitat în birou. „Dă-mi zece mii de lei că trebuie să scap o prinţesă furată de ţigani. Dragă, ca-n romane. O prinţesă rusă, dar mai mult să nu mă întrebi că nu-ţi pot spune. E amestecat aici şi un mare ambasador; dragă, e o chestie..."

Ceilalţi râdeau silit. Ce dracu n-are haz, Marian ăsta; şi doar e băiat deştept. Singura Linetta râdea cu hohote.
— Mumu, mai fă-1 o dată pe Coco povestind .de ce are el nevoie de bani!
Apoi către ceilalţi:
— Parol, nu exagerează deloc. Aşa era. Ca un apucat. Să ştiţi că s-a îndrăgostit de-a binelea...
Atunci intrară cei doi fraţi Berendei, cu trei fete, una din ele rezemându-se de ceilalţi să nu vadă. Marian sări să le spună.
— Nu ştiţi ultima aventură a lui Coco-junior? O chestie diplomatică. O principesă furată de ţigani. Dragă, îl văd că intră astă seară în birou, să tot fi fost ora opt jumătate, îmi spucă mîinile, şi-mi şopteşte: „Dă-mi zece mii de lei, că e în joc o viaţă de om..."
*                •':«{". î
Intrară încărcaţi de pachete. Constant o lăsă să treacă şi apoi întinse mâna pe lângă perete să aprindă lumina* f
— Este o garsonieră de burlac, dar e simpatică, rezumă el modest.
Lena privea fascinată. Nu intrase niciodată într-o garsonieră modernă. Totul i se părea ca la cinematograf; şi ferestrele mari, şi uşile interioare toate din geamuri şi culoarea pală a pereţilor, şi mobila, şi covoarele „cubiste". Simţi deodată o extraordinară bucurie şi o extraordinară teamă. în mijlocul odăii şovăi. Constant o îndemnă repede către un divan.                " .tAmî ■


— Fă-te comodă, Lena. Socoteşte-te la d-ta acasă. De altfel, eşti la d-ta acasă, accentua el referindu-se la lunga discuţie din maşină.
Aduse din colţ o mescioară, pe care aşeză la rând pomiera cu fructe, sticlele cu vin, cartonul cu prăjituri.
— Dacă n-ai fi atât de obosită, te-aş lăsa să aranjezi <î-ţa. Fără îndoială că te pricepi mai bine ca mine...
Zâmbea, râdea şi umbla prin odaie hotărât să păstreze cu orice chip atmosfera intimă, de reciprocă încredere, pe care o obţinuse în lunga cursă cu maşina. Puse mâna pe calorifer şi fu măgulit că este încă destul de cald. Se întoarse către Lena.
— Eu am o idee. Cât eşti d-ta de obosită, o baie fierbinte ar face minuni.
Lena îl privi uluită. Nu-şi scosese încă nici pălăria^ nici pardesiul. Voi să protesteze. Constant aduse iarăşi în joc idealul gentlemanului.
Dară încă n-ai încredere, pot pleca chiar acum.
tţi las cheia si plec... l~*U:                ,'J
- Domnule Georgescu, protestă Lena, nici nu m-am gândit la asta. Dar atâta deranj... Ce-o să credeţi?...
Constant începu un lung discurs despre încrederea pe care şi-o capătă doi oameni în anumite împrejurări.
— De altfel, cum d-ta eşti încă minoră, am dţeptul, am chiar datoria să mă ocup de sănătatea d-tale. Ai să găseşti acolo tot ce-ţi trebuie. Uite, îţi aduc o pijama curată. Ai s-o îmbraci şi ai să pui pe deasupra haina mea de casă...
Fata ezita. O imensă oboseală, o năruire a oricărei voinţe, o dorinţă de a se lăsa în voia soartei, în voia căldurfî^ în voia apei fierbinţi. Imaginea unei băi curate, cu apă multă şi fierbinte, o fascina. Găsi totuşi puterea să refuze.
— Poate mai târziu, d-le Georgescu. Poate după ce am să iau un ceai...
— Să văd, în orice caz, dacă ai să mai ai apă destul de fierbinte mai târziu.
; 'Intră în baie şi deschise robinetul. Lena se întinse pe sofa. Nu-şi mai simţea corpul. Totul o făcea să creadă că aiurează. Şi lampa sobră şi totuşi graţioasă, şi încăperea în care se afla, şi sunetul apei în odaia de alături. întinse


mâna pe măsuţă şi întâlni ceva rece. Se sperie la început. Era o scrumieră de marmoră cenuşie, imensă, curată, parcă ar fi fost un vas de flori. îşi lăsă mâna în voie pe marginile ei reci. O mângâie ca pe un obiect familiar, al cărui contact îi făcea bine, o ajuta să se reculeagă.
— Ai să poţi face baia şi după o jumătate de ceas, dar nu mai târziu, spuse Constant. Deocamdată, să bem câte un pahar de vin. Asta îţi dă puteri.
Trecu prin faţa sofalei şi îi admiră încă o dată trupul ei magnific, cu pulpele lungi,'neverosimil arcuite. „Şi totuşi nu miroase deloc a ţigani. Probabil că i-au ţinut hainele ascunse afară, pe sub vreo căruţă, undeva". îi dădu paharul plin.
— Iartă-mă că nu mă pot scula, am să-1 beau culcată, spuse Lena. Am început să simt o toropeală... Poate că n-ar mai trebui să beau...
— Dimpotrivă, spuse Constant, cu totul dimpotrivă. Toropeala te cuprinde dacă încetezi să bei. Tatăl meu, Constant Georgescu-senior, căruia i se mai spune şi „Ursul", asta dinainte de război...
Lena nu-1 mai asculta. Ii privea faţa. O descoperea frumoasă şi virilă de-abia acum. Şi eu mă aflu singură, în miezul nopţii, în odaia unui astfel'de bărbat necunoscut... încercă să se scoale.
\
— Nu mai beau, nu mai pot bea. Are să mi se facă rău...

Constant se apropie de ea şi îi apucă mâinile. Fata asta trebuie condusă energic, îşi spuse. Este drept că mâinile ei ardeau, că trupul ei se zvârcolea puţin. Este drept că nici Lena nu simţise aceeaşi senzaţie liniştitoare pe care o încercase în restaurant, când tovarăşul ei'îi apucase întâia oară mâinile. Dar Constant Georgescu alungă repede din gândurile lui orice îndemn la aventură. Cu tot alcoolul pe care îl băuse, idealul gentlemanului rămăsese intact. „Trebuie să aduc vorba despre teosofie", îşi spuse el şi se ridică.
— *A firopos,* nu ştiu dacă te amuză problema metempsihozei, vorbi apropiindu-se de un elegant raft cu cărţi. Am citit aici nişte cărţi care, drept să-ţi spun. ..

întoarse capul şi zări pe Lena în mijlocul odăii, încercând să se ţină dreaptă, foarte palidă, cu ochii rătăciţi.
— Trebuie să plec, vorbi ea stins... Nu mai pot rămâne...
Constant se apropie cu o prefăcută mânie.
— Bine, dragă Lena, aşa ne-a fost vorba ? Atât de puţină încredere îmi arăţi ? Uite, mă duc să-mi iau chiar acum pardesiul şi ai să rămâi singură...
Lena nu-1 lăsă să se depărteze, ci-1 apucă de umeri şi-i căzu în braţe plângând. Gestul fu atât de nebănuit, încât Constant nici nu ştiu ce să facă la început. Fata plângea isteric, convulsiv. Simţea după cum îşi rezemase capul de umărul lui că nu era un plâns senzual, că nu are nimic trupesc îmbrăţişarea ei, că fata plânge de o durere străină, necunoscută, adâncă. Avu iarăşi o îndoială asupra ţiganilor. Nu cumva este altceva la mijloc ? în maşină încercase să afle şi alte amănunte, dar fata avusese un atare gest de panica si de scârbă, încât înţelesese că orice amintire îi face rău. lotuşi, nici măcar nu miroase a ţigani ... Şi spusese că bătrâna aicea îi ascunsese pantofii.. . Cum î-a găsit, atunci?
încetul cu încetul, fata îşi reveni. Se uită drăguţ la el, încercă să râdă şi apoi spuse :
— Ce-ai să crezi de mine ? Să nu fii prea supărat. . . Am avut atâtea de suferit...
Continuă să respire greu. îşi lăsase mâinile să atârne peste marginile canapelei. Constant, ca să susţină atmosfera de încredere, plecă să aducă serviciul de ceai şi începu iai discursul asupra metempsihozei.
— Ce este reconfortant în teoria asta, vorbi el aşezând prăjiturile pe o farfurie de sticlă brumată, de culoarea prunelor, e încrederea pe care ţi-o dă în propriile tale forţe morale. Binele pe care nu-1 poţi face în această existenţă vei avea prilej să-1 faci într-o existenţă viitoare....
Vorbind astfel, constata superioritatea idealului de *gentleman* asupra idealului de aventură. O sută de bărbaţi ar fi procedat la o cucerire vulgară. Ce infinit mai interesant să păstrezi respectul, să rămâi cast...

Lena visa. Nici nu mai putea plânge. Oboseala alungase totul din conştiinţa ei, în afară de Vladimir. Şi să nul£ mai poată face nimic, viaţa întreagă să fie o asemenea trfstjt, dezolată, inutilă plutire...
— Tatăl meu, în timpul războiului, eu eram cercetaş-pe-atunci, am fost şi în Moldova, am fost bolnav de tifos, tatăl meu avea odată misiunea să distrugă un pod...
„Totul e pierdut, nimic nu mai poate fi reînceput; viaţa nu mai poate creşte de nicăieri. Doar de m-aş face cocotă. Căci, după scandalul din Iaşi, nu mă mai primeşte nimeni".
— Adevărat, poate că n-a rămas cu el, din prima noapte.. .
— E acasă ! E acasă ! întărea Marian.
Apoi, către nevastă-sa, confidenţial şi fericit :
— Dragă, tipul ăsta beat e teribil, parol, e cel mai teribil tip din tot balul. îl luăm cu noi şi petrecem până la ziuă. O să vezi, o să fie ceva...
Grupul porni zgomotos spre garderobă.
*
întins pe canapea, Constant Georgescu se simţea fericit, o fericire calmă, orgolioasă. Parcă se şi vedea dormind cu Lena în aceeaşi odaie, ea îmbrăcată în pijamaua lui mov, pijama bărbătească şi largă, plină de haz pe trupul ei zvelt. Viziunea asta îl încânta, îl măgulea. în timp ce atâţia bărbaţi ar fi profitat de faptul că...
O auzi cum intră în apă. Goni repede imaginea trupului ei în baia bine ştiută. încotro se va fi aşezat cu capul ?
— E bună apa, Lena ? întrebă el, cu tonul unui vechi prieten, în care o fată ca Lena poate avea toată încrederea.
— E cea mai bună baie din viaţa mea, răspunse fata, fericită, simţind o extraordinară aromeală prin tot corpul.
Constant Georgescu aprinse în sfârşit o ţigară şi muşcă dintr-o banană. Asta înseamnă umanitate, încredere directă între oameni; se văd, se înţeleg, se preţuiesc sufleteşte, mai ales sufleteşte, şi aşa...
îşi aminti de ţigani.

Va trebui să vorbească mame cu prefectul. Ce oroare ! Fu puţin furios pe Lena că n-a fugit mai devreme. Poate vreun mizerabil de ţigan, vreun băiat din ăia oacheşi, care plac atât de mult femeilor. .. Gândul începu să-1 roadă. Stinse ţigarea, cu care se chinuise de-ajuns.
— Lena, nu sta prea mult.
— De abia acum am intrat până la gât.. .
— .. . Şi atunci, a simţit căzând ceva greu în apă, la picioarele lui. S-a speriat, fireşte. A băgat mâna şi a scos un cap de ulan, un cap retezat chiar de sub bărbie, retezat de vreun obuz pesemne. Ochii îi avea deschişi, ca de cristal. Niciodată spune tata, niciodată n-a simţit ca atunci...
„Dar nu e drept să se oprească totul aici. Nu e deloc drept. Mă voi răzbuna. Voi răzbuna cel puţin iubirea mea... Aş putea să mă fac oricând cocotă, să-1 strivesc, s-o strivesc.."
— Uite ceaiul, spuse Constant. îl bei repede şi treci ; apoi în baie. Asta e interesant în metempsihoză : întărirea
ta sufletească, confortul tău intim, personal.
#
Perechile se loveau unele de altele> lumea se împrietenea repede. Grupul Marinarilor descoperise un om vesgl, fără nume, fără nevastă. Toţi care trecuseră, între 12 şi *2* prin odăiţa de lângă bufet, aflaseră de aventura lui Constant Georgescu-junior.
— Şi ce are să spună Coca Georgescu-senior, când o ceti în ziare de complicaţiile diplomatice provocate de ilustrul său fiu ? !
Linetta explica :
— Are să scrie mâine în „Rampa", scrie Alecu. Dragă,, are să iasă o chestie. . . Mumu,mai fă o dată pe Coco descriind cultura principesei...
Omul vesel şi fără nume, care se îmbrăţişa de mult cu Marian, bătu cu pumnul in masă.
— Eu vreau să văd pe Voievodul Ţiganilor. Eu vreau să merg să beau cu Coco Voievod !.. .
Propunerea fu primită cu uratesi j;,,s *.fy>tM*
(

o toata« B aproape trei, p*^ ^ * crnlăm lumea toata . ^ r __ Draga, sculam »u vedem
* ^r^SftSg »pe. -o, vreun • «K^ft*TW* la sân,
Cum încep sa se u ceaţa. De au început de
„Revăzu ^ Vladinur g^ Sespene Q amU.
ca pnn ceaţa. ^Ob" a al baia. Gancuu cu.
murdăria ei. V*«J zâmbi. Apoi pier*ău* de: ^
SI închise puţin ochn J g^ cu bărbia m P^P'se zM_ nostinţa şi capul 11 cazu raVaSPasupra-
alunecând mai adânc Pa ^Fdeasup^ ^ ge
tea între pereţu Dan, Constant. A m^ F
Zgomotulmd^spuse^P^ grâbeasca.
^-e * ^cf {lacă-e d ; , ^
* luTmM1 d^ pe canapea Lena - sa ^ Slat^aS^otuşUe teama, am sa iace?
Semirălamc^ca^^
- Al ieSt de usă- Bătu. ' baie, Gândul că
Se apropie de uşa râu baie • a
Odată înţelese i s a^ ^ îl impiet". ^ £_
ar fi putut s ££**t^dceJl^^X^* stătu cu mana la tru fost teama cov Muncl
ţa, era închisa Proast ' ^^ nu ? uzea n bată cu pumnii, dar .. . orţeLe- încercări.
îl apUCâ1e°în1usă cu umerii. Izbuti duPâ^âte^ ^
a păr ud. *^ vaiU
-
c&xat. O £c®ase fără nici o emoţie, fără să-i observe coapsele, fără să-şi arunce ochii asupra pântecului fără greşeală, fără să-i strângă aproape de piept sânii mici şi perfecţi. O băgă anevoie prin uşă, şi o trânti pe canapea. începu să-i scuture capul, să c rostoarne pe o parte şi pe alta. Puse urechea

la inimă, Bătea stins, depărtat. Pulsul nu ştia cum să i-1 ia. îşi pierdu cu totul firea. Se gândi că ar fi putut să moară. Se apucă să-i zgâlţâie braţele, să o tragă de picioare. Era tot mai emoţionat. Putu să observe, totuşi, că avea cele mai frumoase şolduri pe care le văzuse vreodată, zvelte ca de adolescentă.. .
în clipa aceea auzi râsete pe scări şi soneria. . . Apoi bătăi zgomotoase în uşă. Alergă şi deschise, roşu, uluit, plin de speranţe.
— Bine că..., voi să exclame.
Marian îl îmbrăţişa. Linetta fugi înăuntru, cu unul
din fraţii Berendei.
— Să ne arăţi prinţesa! strigă Marian. Uite, ăsta e cel mai bun prieten al meu, făcu arătând pe omul vesel,
se oprise în vestiar, aiurit, cu două sticle de şampanie
iu buzunare.
Un ţipăt al Linetei aduse aminte lui Contant de toa-
utămplarea.
— Un viol! Un viol! ţipă Linetta. Constant alergă spre canapea, îngrozit, revoltat,
cu braţele tremurând. Vru să apuce ceva, apoj renunţă, ţipând. Osfeao
— S-a întâmplat o nenorocire! Nenorocita asta s-a înecat în baie!... Trebuie să facem ceva, s-o salvăm...
Alergă prin odaie, lovindu-se de noii veniţi, pe care ii privea fără să priceapă misterul prezenţei lor alături de el, la un asemenea ceas de noapte.
— Ar trebui să telefonez la un doctor... Dar la care, la care. Dumnezeule ?!...
Oamenii se îngrămădiră lângă sofa. Linetta începuse si înţeleagă. Se aplecase peste trupul gol al fetei, îi mişca braţele, o pălmuia ca să se deştepte. Constant îşi făcu loc.
— Vezi dacă mai bate inima, faceţi ceva, pentru numele lui Dumnezeu... '***
**12-C431**


Apoi către Marian :
— Dragă, cine m-a pus ? Cine m-a pus ? Nici imiaM"-*: lat prin minte.. . Dacă aş fi bănuit că are să i se facă ău.. .
Linetta ţipă exasperată :
— Tăceţi din gură, tăceţi odată, că nu s-a întâmplat imic!
Constant simţi un val de sânge cum i se urcă în obraji.
— îi bate inima ? Vezi dacă bate inima.. . Să-i ăm un coniac...
Alergă spre bufet să caute sticla cu coniac. Erau colo trei tineri necunoscuţi, foarte stingheriţi, cu pal-anele pe ei şi cu fularele de mătase albă atârnându-le este guler.
— Pot să fumez ? întrebă unul din ei, cu ţigara nea-rinsă între degete.
— Vă rog, vă rog, încuviinţă Constant, **plecat**.-*'{$&* ne să caute păhărele pentru coniac.
Tinerii se retraseră spre fereastră.
— Ăsta-i tipul ?
— Da, Coco-junior; e cam prost, dar tat-su **'©njtffcţ** : bani... E la Bancă...
*t*
— Dar ştii că nu ne amuzăm deloc aici. Ai văzut fata ?
— Am făcut o gafă, mi se pare. Trebuie să rămânem bal. Unde-i omul nostru ?
îl găsiră tot în vestiar, uluit, cu cele două sticle de mpanie în buzunarele paltonului.
*.fcaÂqij*
— Ce ne facem patroane ? îl întrebară.
— N-avem patefon aici, n-avem muzică, răspunse tronul cu oarecare greutate. Da' aţi văzut-o careva? prinţesă, hă ? . . . Mă rog ...
Convorbirile fură întrerupte de ţipătul lui Constant.
— Domnii afară ! Domnii afară ! S-a deşteptat !... Apoi, cu stupoare.
*****
— Ca-n romane, *mon cher*.! Ştii ce teamă mi-a fost ? ...
... Se trezi întinsă într-un pat strein, îmbrăcată într-o

ama necunoscută, cu mânecile lungi, largi, aspre. Nu-şi mai


aminifea jftiaâe^jno ilnţekgeaiMite,pMffi'!TOof; să ţipe, să se ridice dintr-o dată în capul oaselor. îi era frig şi fricăi Tremura. Vladimir, Vladimir...
— Vezi duduie, vezi dacă faci imprudenţe ? îi vorbi, **Mnetta,'încercând**-sa-«iie prietenoasă şi protectoare.
Lena Georgescu o privea uluită. Ar fi vrut să întrebe **unde se** aflã, dar; tsxaţe întrebările i se păreau stupide, fără sens, fără interes.'
Auzi de alături voci bărbăteşti, pahare care se ciocneau, râsete feminine. Se simţi deodată goala, înţelese că nu are pe ea decât pijamaua şi pătura, şi o sumedenie de frici oarbe, dezgustătoare, instinctive, o năpădiră.
— Eu n-am **vrut i&i&toi.la,început** e& & într-adevăr prinţesă ! spuse Marian în odaia cealaltă. Dar, pe onoarea mea...
Constant Georgescu zâmbi flatat. Apoi îşi aminti iar scena surprinsă, între Linetta şi Berendei cel tânăr, şi începu să râdă, apropiindu-se de Marian. Auzise atunci pe Linetta şoptind : „Nu, nu, Toto, fii mai prudent, zău, ne poate vedea cineva !" Şi el, îndrăzneţ .. .
— Marian, hai să ne îmbrăţişăm ! . ..
Râdea în Jpraţele lui Marian. Şi Toto o strângea înainte, îndrăzneţ .. . „Mâine viu la tine ..." Yasăzică şi Linetta ? Cine ar fi crezut...
— Marian, eşti cel mai bun... Linetta deschise uşa.
— Dragă, mai puţin scandal! De-abia aţipise . . . Coco, vino şi tu, vezi dacă te recunoaşte ...
Constant se îndreptă spre dormitor bine dispus. Marian se luă după el şi-i şopti:
— Mă, al dracului mai eşti tu ! Pentru o mie de lei ...
Constant încercă să evoce din nou idealul gentlemanului, idealul său de cantitate şi respect pentru frumoasa necunoscută. Dar efortul eşua. în odăi se statornicise un parfum feminin aţâţător, o atmosferă frivolă, senzuală; „terestră, prea terestră", ar fi spus el într-un moment de luciditate şi profund respect de sine. Făcu numai un gest evaziv, plin totuşi de subînţelesuri, şi intră în dormitor.


Lena îl privi lung, îl reeaBosettşt **'iacepu^si** şiângâ, spasmodic, zguduită din tot trupul. Constant Georgescu încercă să găsească tonul just. . — Vai, vai, Lena dragă... - *'r ,;*■•'•■
Cuvintele erau prea intime, prea senzuale, prea terestre. Trebuia găsit tonul just.
— Lena pentru Dumnezeu. .. tocmai acum, când lucrurile s-au aranjat... Lena, trebuie să fii tare ...
Şi totuşi era ceva schimbat, ceva alterat. Tonul just, tonul just. .. *m.p.*
— Lena, trebuie ... în sfârşit... Suntem acum între prieteni.. . Uite, toţi sunt prietenii mei... Eu am greşit că nu m-am gândit... Era foarte natural să ţi se facă rău. ..
Fata plângea cu capul înfundat în perne. Linetta o privea caritabil. Era şi ea puţin obosită. Şi mai ales, puţin băută. Obrajii îi ardeau. Constant observă toate acestea într-o aruncătură de ochi. Imaginea trupului gol şi ud i se pironi deodată în minte. Şi tainele ei toate îi apărură cu o precizie obsedantă, halucinantă. încercă să se stăpânească. O mângâie pe păr, uşor, foarte uşor. Simţi totuşi un val de căldură care îl ameţi. Se întoarse spre Linetta şi-i făcu cu ochiul, confidenţial. Apoi încercă zadarnic să găsească tonul just.
— Lena nu trebuie să te laşi pradă . ..
Vorbi aşa multă vreme, în neştire. Fata parcă adormise din nou, aproape un somn letargic. De alături se auzeau aceleaşi voci, aceleaşi pahare ciocnite şi glasul necunoscut care cerea un patefon. Constant Georgescu se ridică de pe marginea patului şi se îndreptă spre fereastră. Era foarte tulburat, foarte frământat.
„Numai de n-ar afla tata", îşi spuse el cu oarecare teamă, aşezându-şi cravata şi pregătindu-se să treacă dincolo.
*1935*

**ÎNTÎLNIJRE**
Apropiindu-se de strada Caimata, Barbu Cernat simţi

aceeaşi bine cunoscută nelinişte. Se însera, şi platanii din curţile mari, boiereşti, începeau să se plece pe%te trotuare, adunând o umbră nouă, tainică, de noapte. La ceasul aces-I.I, străzile erau aproape pustii. Felinarele încă nu se aprin-. iu. Plutea pretutindeni o plăcută oboseală, de miez de primă vară prea caldă, dospită, între ziduri şi asfalt proaspăt. Cerul era tulbure, prăfuit. Se auzea, de departe, uruitul stins al tramvaielor, câte un clacson stingher, repede înghiţit în zvonul nelămurit al străzii.

întocmai ca şi ieri, ca şi alaltăieri, gândi Cernat, zâmbind. Aceeaşi caldă oboseală primăvăratecă, acelaşi zgomot surd, depărtat, de colţ părăsit, între străzi asurzitoare. Pe o asemenea stradă, într-una din aceste case, arareori luminate, sărind nevăzut de nimeni grilajul de fier, şi repede înghiţit de întunerecul unei curţi — ce uşor ar fi... Cernat nu-şi duse gândul mai departe. Emoţia, neliniştea, îi opri, înfiorându-1, răsuflarea. Era atât de simplu să sară un gard, să deschidă o uşă dosnică de grădină şi să se furişeze **înătUtf** tru... Numai într-o asemenea stradă, rareori străbătută de trecători, ar putea încerca aievea una din frumoasele sale închipuiri. Şi asta, până ce nu se lasă hotărât noaptea. Până ce oamenii nu închid porţile şi ferestrele, şi tăcerea nu





cuprinde adânc strada. Dacă s-ar întâmpla săj fie prins, atunci, ar fi atât de penibil... Nimeni n-ar vrea să-1 creadă că nu e tâlhar, că n-a intrat acolo pentru furt... Aşa, pe înserat, poţi repede minţi, o adresă greşită, un nume închipuit. Domnul prefect Bărbulescu, de pildă. Nimeni nu-ţi poate pune la îndoială buna credinţă. Aşa mi s-a spus vă rog. Aşa am fost informat de la centru. Spui ,,de la centru" gu hotărâre, fără să te intimidezi, privindu-1 drept în ochi. Vă rog să mă iertaţi, domnul meu, sunt din provincie, nu ştiam că la ora asta... Sau, dacă.e p doamnă, zâmbeşte insistent, şi vorbeşti în şoaptă, solemn, corect, cu un uşor accent franţuzesc...

Cemat se gândise de mult la toate acestea. Puţin curaj, jiu trebuie decât atât — şijapci începe necunoscutul...

Atâţia copii care fug de acasă, furând câteva bijuterii sau lucruri de preţ, le vând, ajung într-un port, se ascund pe vreun vapor, sub o barcă de salvare, într-o ladă... Şi de-abia atunci începe viaţa; porturi depărtate. Orientul, femei ascunse înapoia ferestrelor cu gratii, marinari care trec pe uliţe întunecate, beţi... Ajutor ! Ajutor ! O femeie streină, frumoasă, necunoscută, strigă. El se azvârle între marinari, loveşte în dreapta, în stânga, e rănit, cade într-un lac de sânge. .. Necunoscuta îi mulţumeşte, tremurând,

fxtenuată de spaimă. A doua zi, în vila ei de pe ţărmul mării *ăonsieur Cemat,* îi spuse, *vous etes un ch'armant. . .* Dar dacă îi vorbeşte în altă limbă, în englezeşte bunăoară ? ...

Barbu Cernat scutură capul şi alungă închipuirile, întotdeauna acelaşi lucru, aceleaşi gânduri absurde, care-1 păcălesc în lungile sale plimbări pe străzi dosnice, purtându-1 cu mintea prin întâmplări neverosimile — până ce ajunge noaptea târziu acasă, istovit, dezgustat, fără nici un chef* ^Pviaţa trece mereu înainte, prin el, pe lângă el mai ales ... Douăzeci şi cinci de ani. Şi numai o singură dată ieşise din ţară, într-o excursie cu paşaport colectiv, la Constantinopol *~§fP* Atena... Şi nici măcar atunci nu se întâmplase nimic,

tici o aventură, nici cel puţin o furtună pe mare. Câteva îmei frumoase, streine şi ele, fără îndoială, într-o cafenea din Atena, singure la o masă. Una din ele fuma. Manolache, colegul de birou, încearcă să intre în vorbă, după ce le priveş-





te surâzător un sfert de ceas. *Chere Madame...* pronunţă •el corect. Şi femeile încep să râdă, sălbatec, strivitor ; râdeau poate de accentul lui Manolache, sau de vulgaritatea acestei acostări în plină cafenea, sau poate numai de mutrele lor de tineri speriaţi.. . Cernat dă din umeri scârbit. Nimic altceva decât fotografii în grup, şi conversaţii cu bucureşteni, şi flirturi banale pe covertă. Domnişoara Lola Buzescu, farmacistă. Are şi o vie în Buzău; părinţii ei stau bine, unchiul ei face politică, e om de peste trei milioane — aşa îi spune madam Melidoneanu, încă de când era în tren, spre Constanţa. Poate de, aceea vine Lola Buzescu în excursii colective, ca să se mărite. Şi fata crezuse un timp că Cernat e serios. Pe Acropole, când trebuiau să se fotografieze împreună, Lola zări un fluture cărămiziu şi ieşi

din grup ca să-1 prindă. „Iartă-mă te rog, d-le Cernat, voiam să-1 am amintire..." A vrut chiar să-1 preseze între două mari foi de sugativă, într-un album cu vederi din Atena şi împrejurimi. în ziua aceea i-a spus că are numai 23 de* ani. Dar e de câţiva littft& ţiată în farmacie, îşi aminti Cernat zâmbind. S-au întors destul de rezervaţi. Lola îi reproşa poate pierderea încă a unui prilej; dacă el nu s-ar fi arătat atât de amabil încă din prima zi, fără îndoială că ar fi găsit alţi tineri din „societate". Dar până la Atena, toţi erau deja intimi cu câte o fată, satrap*
doamnă...
Singura lui călătorie. Şi dacă s-ar fi întâmplat, cel puţin, o dramă, un accident, o furtună ... Au vorbit apoi, la birou şi prin familii, o lună de zile despre această călătorie. Şi-au făgăduit cu toţii, la despărţire, să facă o agapă lunară, să se mai întâlnească, să rămână prieteni... Barbu Cernat se simte umilit, trist de câte ori îşi aminteşte de toate acestea. Ceilalţi au dreptul, poate, să vorbească, să comenteze, să se admire singuri pentru această călătorie pascală la Atena. Dar el, care cunoaşte atâta geografie, a cetit atâtea cărţi de aventuri, a cetit toate cărţile lui „Jack London, lui Sven Heddin, lui Somerset Maugham ... îl cuprinde încă o dată sila de sine. Acelaşi şi acelaşi lucru, în fiecare zi. Biroul, legătura cu Fany, cinematografele, cărţile cetite noaptea — şi viaţa trece necontenit, şi atâţia oameni pornesc în fiecare zi în lume, atâţia oameni c+răbat acum mările de sud,


jungla, nisipurile — atâţia adolescenţi fug pe vapoare, ascunşi in lăzi, doar cu câteva sute de lei în buzunar, dar cu aventura înaintea lor...
Poate în casa asta, îşi spune Cernat brusc, ca să-şi eurme gândurile. Aventura, necunoscutul, riscul, emoţii noi, adevărate, de bărbat cutezător. Şi numai pe o stradă ca asta, repeta Cernat ca să-şi dea curaj. Un gest simplu: deschizi o poartă, şi intri. Ce-o fi, o fi — asta se vede pe urmă. Bunăoară, casa asta. Nici o fereastră luminată, şi arborii înalţi în curte. Numai felinarul, asta e singura greutate; e prea aproape... Cernat ridică întâmplător ochii: *Dr. Loewenthal, dentist.* Nu, aici nu poate fi nimic interesant, nici un mister, nici o emoţie...
în faţa lui, puţin spre dreapta, se deschidea o uliţă nouă, şi mai ascunsă. Cernat încetini pasul, şi privi cu luare aminte fiecare casă. Mai e un cartier prielnic, pe strada Popa Soare. Şi pe acolo sunt case mari, cu grădini şi curţi. Poate că ar fi mai bine acolo... Dar Barbu îşi dete seama că gândul acesta porneşte numai din lipsa Iui de curaj, din şovăiala lui continuă. Să se întoarcă din drum, să ocolească întreg cartierul Popa Soare, să treacă apoi prin Armenească, şi apoi să apuce spre casă. Ca în fiecare zi, ca întotdeauna... Şi în timpul acesta alţi tineri se strecoară de acasă, şi pornesc pe furiş spre Gara de Nord, ca să plece în lume... Cernat simţi cum îl înfierbântă furia împotriva lui însuşi, dezgustul de el. Aproape fără să-şi dea seama că s-a hotărât, se opri în faţa celei dintâi porţi, o deschise calm, şi se-ndreptă spre fundul curţii. Călca rar, liniştit, ca' *J&* cum s-ar fi simţit urmărit de cineva. Fără îndoială ţ|. din clipă în clipă trebuie să se audă chemat. O femeie, un argat îi va ieşi în faţă, şi-1 va întreba pe cine caută. Domnul prefect Bărbulescu, vă rog. Am un ordin urgent pentru dumnealui, de la Centru... Se va căuta în buzunar, grăbit, fără să-şi micşoreze totuşi gravitatea. Oh 1 vă rog să mă iertaţi, dar nu e aici numărul 15 ? Dar am fost precis, informat... Şi se va întoarce, salutând respectuos, silindu-se totuşi să pară plictisit de încurcătura asta. Altceva mai grav nu i se poate întâmpla. Se va mai opri încă o dată în poartă


şi va întreba : Dar sunteţi sigur ca nu sta pe strada asta ? Băr-bu-les-cu ! E de atâţia ani prefect. Trebuie să fie cunoscut. Dacă nu mă înşel, are şi maşină ...
Se trezi în fundul curţii, lângă o cişmea veche, fără să fi întâlnit pe cineva. De abia acum are timp să privească atent casa. Ocoli cu ochii toate ferestrele, să vadă dacă nu. cumva riscă să fie surprins — apoi se retrase încet lângă un gutui şi se rezemă de zid. Aici, cel puţin pentru o bucată de vreme, nu-1 poate vedea nimeni. . . încercă întâi să-şi potolească bătăile inimii. Dacă vine cumva vreo femeie să ia apă, va spune că i-a fost şi lui sete, că ştia de cişmeaua asta, şi a intrat...
Privi cu oarecare turburare în jurul lui. Câţiva pomi, iar în faţă, spre stradă, ronduri cu flori. Un trotuar îngrijit, de-a lungul casei. Pare o casă mare, veche, dar boierească. Şi totuşi, cişmeaua asta în curte... Poate pentru flori, alt rost nu poate să aibă...
Se vedea bine casa. O intrare principală, cu câteva trej»-te de piatră şi un evantaliu de cristal mat deasupra. Ferestre în dreapta şi în stânga. Nici una ruinată. Cea mai depărtată de stradă, deschisă, cu

perdelele lăsate. Se zărea lumină în fund. De acolo se auzeau şi zgomote de farfurii şi de pahare aşezate, voci. Cernat încercă să distingă, răsuflând înoii» fără zgomot. O voce de femeie, apoi alta, mai (groasă.» O-uşă de dulap care se închide. Un canar, pe undeva, foarte aproape de coridorul care duce la bucătărie. Boierii nu sunt acasă, fără îndoială, îşi spuse Cernat. Sunt aşteptaţi la. masă. De aceea a rămas poarta deschisă .. . Era atât de simplu ... De aici, ascuns în întuneric, aproape lipit de zid, putea observa totul, putea surprinde gesturi şi conversaţii, fără nici un risc. Aşa se cunoaşte viaţa. E nevoie de un. singur gest, o hotărâre, curaj. Zâmbi visător. Se întreba dacă trebuie să continue aventura aceasta, rămânând aici până ce se întorc stăpânii. Dar îşi aminti în acea clipă de marele curaj al celor care pornesc în lume fără bani şi fără paşaport, dormind pe sub poduri... îi fu ruşine de şovăie-lile lui. Sunt atâtea odăi, şi toate întunecate. Fereastra e uşor de sărit, şi apoi, fereastra va rămâne deschisă şi noaptea, e destul de cald acum...




*W* Tiptil, cu ochii spre bucătărie, pândind uşa, Cernat se apropie de fereastra deschidă. Ajuns sub ea, inima începu să-i bată puternic, şi mâinile îi tremurară, lipite de zid. Nu avea timp să se gândească, să întârzie. Se putea deschide poarta, sau cineva putea, în orice clipă, ieşi din bucătărie. Repede, închinzând ochii, înălţă mâinile, se apucă de stinghia ferestrei şi se săltă din răsputeri. Sări în odaie fără să-şi dea seama. Spinarea îi era acoperită de sudoare rece, care-1 paraliza. Rămase câteva clipe pitit lângă perete, aşteptând să audă glasuri în curte, sau chiar să simtă o mână puternică asupra lui.. . Dar ce s-ar putea întâmpla, ce s-ar putea întâmpla altceva decât să-şi piardă postul şi să fie dat la ziare ? De osândit, în nici un caz nu l-ar osândi. Sunt atâtea scrisori la el acasă, în care vorbeşte de marea lui pasiune pentru aventură şi risc. Şi apoi, Manolache, tot biroul, vor povesti despre el, că na făcut-o cu un scop oarecare, că dimpotrivă, dorinţa ... setea lui de aventură, de viaţă cunoscută real... de mister .. . Gândurile i se învălmăşiră. Până ce se trezi o dată că frica îi trecuse, că nu s-a întâmplat nimic, şi aceeaşi linişte stăpâneşte în curte şi în odaie.

întoarse atunci cu curaj privirile spre interiorul camerei. Ochii i se obişnuiseră cu întunerecul.

De altfel, o lumină palidă, de la felinarul din stradă, sau poate chiar boarea începutului de noapte primăvăratecă, făcea ca obiectele din odaie să se poată distinge cu oarecare limpezime. Aproape de el, cât putea atinge cu braţul, o măsuţă de lemn, cu un vas nichelat aşezat pe o tavă. Un samovar, fără îndoială. Poate sunt ruşi, îşi spuse Barbu speriat. Scandalul ar fi mai plicticos atunci. Mai în mijlocul camerei, un rând de scaune cuprind între ele o masă, desigur, pe care nu o poate vedea de aici, pitit sub fereastră. Un bufet mare, vechi şi elegant, câteva tablouri, o pendulă. Ascultă cu atenţie, îndârjit : nu se auzea tic-tacul. Au uitat s-o întoarcă. . . Zâmbi. îşi dete însă seama că se află în sufragerie şi în orice clipă ar putea intra cineva să aşeze masa, ar aprinde lumina . . . Trebuia să se hotărască repede ; .fflţLsare înapoi pe fereastră, ori trece în altă odaie... La Atena, când Manolache s-a ridicat*$UMp9ăt>Chere Madame,*



*U^MâMăA^wMmpm:-Afi&&Si),ş.-"&SL* râdă sălbatec, sri-vitor. Cernat se târâ pe covor, prin mijlocul odăii, către uşa pe care o zări întredeschisă. Fie ce-o fi... întunericul «ra aici mai dens, poate din pricina perdelelor lăsate Barbu pipăi cu mâinile parchetul. Nu ajunsese încă la covor. Se târî în genunchi, cu braţul întins înainte. înconjură un fotoliu de piele, apoi se retrase iar lângă perete. Rămase câteva clipe, aşteptând. Nici un zgomot, nici un glas omenesc, începea să simtă o durere ascuţită în şale; de atâta timp umblase cocoşat, târându-se. îi era totuşi teamă. Nu ştia câte intrări poate avea odaia aceasta ciudată. Continuă să se târască, până ajunse la altă uşă. Pipăi cu mâna de-a lungul peretelui. Uşa era închisă. îşi lipi urechea de lemn ; nu se auzea nici acolo nici un zgomot. Cernat încercă să-şi facă mental planul casei. Trebuia să se depărteze cât mai mult de sufragerie; aici se vor aşeza stăpânii; foarte repede, probabil. Uşa ducea fără îndoială în dormitor. Gândul că pătrunde în iatacul unei case străine, că va vedea patul unor oameni necunoscuţi, poate tineri, — îl tulbură. Dar era prea târziu să mai şovăiască. Aici nu putea rămâne în nici un caz. Era o odaie de trecere ; nici o fereastră care dă în stradă, sau la capătul curţii. Dacă pătrunde într-adevăr în dormitor, va avea oricând o fereastră în apropiere, şi va sări în curte...

Se ridică încet, cu luare aminte, şi puse mâna pe clanţă. Nici nu-şi dădu seama când deschise uşa, căci inima îi bătu atât de tare la cel dintâi scârţâit, încât nu mai aşteptă să asculte, ci grăbi gestul si peste o clipă se trezi dincolo. Cine e ? Stai! Hoţii!...

Cineva ar fi trebuit să ţipe cuvintele acestea, care alergau acum prin minte. Cineva ar fi trebuit să-i

sară de gât, şi Cernat îşi strânse pumnii, gata să se apere. în urechi auzea bătăile ritmice, înebunite, ale sângelui. Uitase aproape să respire. Şi cu toate acestea, o clipă, două, un şir lung de clipe ... fără să se întâmple nimic. Aceeaşi linişte, acelaşi sentiment de vinovată singurătate . ..
Nu mai putea rămâne lângă uşă. Cu paşi moi porni de-a dreptul spre celălalt capăt al camerei, unde zărise o


uşă întredeschis, H*i .îndrăznea să privească în«*«Hft,"W|-buia să ajungă cât putea de repede în umbra aceea groasă, tocmai bună de ascuns. îşi dădu atunci seama că nu era o uşă de cameră, aceea, ci uşa unui mare dulap, săpat în zid. Câteva clipe îl ispiti gândul să intre şi să tragă uşa, ascun-zându-se în dulap. Dar ar fi fost poate o mare imprudenţă. Aici dormitorul, fără îndoială. Oamenii vor veni să se culce, vor aprinde lumina şi vor deschide dulapul să-şi aşeze hainele, 'liebuie să mai existe o uşă, poate una care dă în camera de baie, şi acolo există întotdeauna câte o fereastră...
Dar ce înseamnă frica asta, gTaba asta stupidă? îşi spuse Cernat încercând să zâmbească. Nici nu m-am uitat bine prin odaie, nici nu mi-am savurat cum se cuvine emoţiile ... De când aştepta un asemenea prilej, să cerceteze nevăzut de nimeni odăile unor oameni necunoscuţi, să pătrundă în tainele lor, să trăiască misterul... Şi acum, se furişează din odaie în odaie, înspăimântat, fără să-şi dea seama de însemnătatea ceasului acest de unică aventură .. . Barbu se opri lângă uşă, ascultă încă o dată tăcerea din jurul lui, apoi se îndreptă spre mijlocul camerei şi se aşeză confortabil în jeţ, cel dintâi pe care-1 întâlni...
*
... Trecuse multă vreme, fără ca să se întâmple ceva. Boierii ăştia vin târziu la masă, îşi spuse Cernat. începea să simtă foamea. Se uita mereu la ceas; trecuse de zece, Poate că nu mănâncă acasă; or fi undeva invitaţi...
Se învăţase destul de bine cu întunericul. Fără sa se mişte din fotoliu, Cernat cercetase încăperea cu de-amănun-tul. Descoperise întâi patul, lipit de perete, înspre straâit Alături de pat, un scaun mic şi câteva perne. Deasupia patului un tablou, o fotografie „artistică", de nunta, hotărî Cernat, ghicind mai mult după albul mat al unei rochii lungi şi bogate.
Apoi o etajeră cu câteva cărţi, o lampă cu abrajur, o oglindă mare cu picior, aşezată în colţ. Mirosea a liliac proaspăt în odaie. Aproape de fereastră, un vas cu flori. Era şi



acolo o măsuţă. Probabil încărcată cu reviste ilustrate, îşi spuse Cernat după ce o privi mai multă vreme. Dacă ar găsi câteva fotografii... Să vadă cine sunt soţii, ce vârstă au, să-i întâlnească apoi odată în oraş, pe neaşteptate . .. Zâmbi. Prea seamănă cu un roman, cu un scenariu de film. Lucrurile nu se întâmplă şi în viaţă tot aşa de simplu. Dar ar putea găsi câteva fotografii, să îşi recunoască prietenii...
I se păru deodată că aude un zgomot brusc, foarte aproape de el, şi rămase îngheţat pe fotoliu. îşi pierdu cu totul firea. Nu'ştia ce ar mai putea face, încotro s-o apuce. Se ridică înspăimântat şi, călcând aproape la întâmplare, se îndreptă spre dulap.' Aşteptă acolo, pe jumătate pierdut, să se deschidă uşa, să se audă paşi. Dar zgomotul rămase departe, în cealaltă odaie. Probabil intrase servitoarea să caute ceva în dulapul cu vase, căci auzi ciocănit surd de s farfurii. Dacă va veni acum în dormitor, să facă patul ? ...
Ochii lui Cernat întâlniră din nou uşa care ducea, după toate socotelile, la baie. Cu urechea la pândă, o deschise încet, fără s-o mai închidă în urma lui. Se trezi într- o săliţă rece, cu încă două uşi în faţă. Una avea geamul afumat ; baia, fără îndoială. Cealaltă comunică poate cu alte odăi. Pe aici scăparea e mai sigură ... Se opri din nou, ascultând zgomotele din sufragerie. Parcă se domoliseră, pierind după o bucată de vreme. Cernat lăsă să treacă un minut, apoi încercă clanţa uşii. Era închisă. Aproape că se simţi prins în cursă. în dormitor nu se mai putea întoarce. Dacă ar intra în odaia de baie, n-ar mai avea cum să iasă. Tot în coridorul acesta e scăparea. începu să-1 cerceteze pe îndelete, înspăimântat, pipăind atent cu mâinile. întâlni un cuier cu haine, o ladă mică, probabil cu rufe murdare, un coş, câteva perechi de pantofi bărbăteşti. Este un fel de *debarras,* îşi spuse Cernat prinzând curaj. Ajunse din nou în faţa uşii închise şi mai încercă o dată clanţa. Era închisă. Dar parcă lucrul acesta nu-1 mai înspăimânta atât de mult, acum. Numai dacă ar putea şti ceea ce se află dincolo, ce fel de încăpere e aceea ...

Nici un scaun pe care să se aşeze. Timpul trece încet. De abia unsprezece fără un sfert. De departe, stins, se auzi un fluierat. Sergentul. O foarte uşoară nelinişte. Mai e timp,


încă, să scape. Dacă s-ar întoarce din cameră în cameră, şi ar sări fereastra înapoi în curte . .. Aerul de afară, noaptea caldă, umbrele singure ale zidului...
îi era foame. Cu ce poftă ar fi intrat în prima cârciumă de cartier, într-una din acele grădiniţe cu gard vopsit în verde, cu lăutari... Ar fi stat la masă, fericit, şi s-ar fi gândit pe îndelete la toate amănuntele aventurii lui. Mai e timp, mai e timp'.'..
Făcu un pas spre uşa dormitorului. I se păru însă că aude zvon de glasuri şi se opri, cu fruntea plecată, ca să asculte mai bine. De data aceasta nu se înşelase. Venea htr-adevăr cineva. Auzi cum se deschide, departe, o uşă — şi apoi paşi, glasuri. în aceeaşi clipă, Cernat se apropie de :uier, şi se ascunse printre haine. Nu-şi dădea seama de nimic. [ se părea că visează. Totul era atât de neverosimil, de primejdios — încât nu se putea petrece în realitate...
Şi cu toate acestea, glasurile se apropiau. O voce de emeie, foarte plăcută; un pas uşor, zveît. Numai dacă i-ar aprinde lumina, gândi deodată Cernat. încercă să-şî leâ seama cât de mult îi ies afară picioarele din ascunză-oarea lui de haine. Poate o palmă, două — nu mai mult.
Dacă uşa se va deschide şi va rămâne deschisă, scapă. Cuierul cu haine stă tocmai în dreptul uşii.
în acea clipă auzi un glas bărbătesc, foarte aproape de el.
— ... Ar trebui să găsim de undeva şi o perech#x<lfe andale, ştii, de acelea simple, cum au copiii...
Cernat închise ochii. Orice s-ar întâmpla... Numai a nu mă omoare...
II
Continuau probabil o conversaţie de mult începută, aci doamna nu-i răspunse.
— . .. Ştii că am să fiu puţin gelos, se auzi din noii iasul bărbatului. Are să-ţi stea atât de bine ca fetiţă... i are să ţi se vadă picioarele, până sus...
Domnul începu să râdă. Un râs gros, fără să fie totuşi algar. Cernat deveni deodată curios ! Ce vârstă ar putea rea omul acesta ?

*b* 4*u»«^CieHţâi3iftoi'?i.sSft";-*uzi glasul-**femeii.**
— Mă gândeam **la celălalt bal** de copii...
O pauză. Se auzeau numai paşii femeii. Se dezbrăca, fără îndoială .. . Domnul stă pe loc, poate o priveşte, aşteptând un răspuns, zâmbind. Dar femeia continua să tacă. Numai paşii ei moi prin odaie.
— Ştiu foarte bine că nu mă prinde costumul unui băiat de zece ani, vorbi din nou bărbatul. Idioată petrecere, un bal de copii în mai.. . Cine a avut ideea ?
— Alexe, răspunse încet femeia.
— Aha ! tot el. . .•
Probabil o mică scenă de gelozie, îşi spuse Cernat. îşi dădu atunci seama că e ud leoarcă. Transpirase de emoţie, poate de frică.. . Numai un miracol îl mai putea scăpa. Să plece amândoi din cameră şi să lase toate uşile deschise, până la fereastra care dă în stradă ...
— Am impresia că nu te-amuză deloc balul, vorbi femeia, calmă.
— Când ai oarecare burtă şi treci de optzeci de kilograme, ca mine, îţi dai seama că nu te poate flata un costum de copil... E $*licol...
— Am putea renunţa, vorbi din nou femeia.
1 — Prea complicat, râse bărbatul. Mă consolez cu ideea că toţi vonj, Şfi **caraghioşi**... Vorbesc de domni, se înţelege. Fetele au să fie drăguţe, aperisante chiar ...
Din nou tăcere. Femeia nu-i răspunse. Aceiaşi paşi obosiţi prin odaie. Poate bărbatul a rămas pe acelaşi loc şi o priveşte, îşi spuse Cernat. O provoacă. De-aia e atât de vulgar.... începeau să-i amorţească picioarele. Dar îşi aminti de cafeneaua din Atena, de atâtea nopţi petrecute pe străzile Bucureştiului, închipuindu-şi întâmplări extraordinare,visând ... Şi toate romanele englezeşti, plecările din porturile asiatice, nopţile pe vapoare transoceanice... Măcar atât, măcar asta...
— Tu nu te dezbraci? întrebă femeia.
— Nu mi-e somn... .
'!:,<(■,} Erf;«Hicj âife,! **<ter** mă dor puţin ochii...
Cernat auzi un chibrit aprinzându-se. Cine fumează? Şi femeia poate e acum în cămaşa de noapte, în

pijama .,'«•>.

Sângele începu săi zvârcnească în obraji. Numai dacă n-ar trece în baie...
— ... Cât de scurtă *trebuie* să fie rochia ? întrebă, subliniind, bărbatul.
Pauză. Cernat asculta, aproape fără să respire. I se păruse că glasul venise chiar din dreptul uşii. Domnul vroia să deschidă ...
— . . . Ştii şi tu cât de scurtă trebuie să fie, răspunse târziu femeia, şovăind, ca să semene a rochie de fetiţă ... Ai mai văzut, doar, destule ... Şi le găseai apetisante ...
Domnul începu să râdă. Iarăşi câţiva paşi, pe lângă uşă.
— Toţi bărbaţii le găseau astfel, scumpa mea, vorbi el gros. Erai şi tu printre ele, şi aş vrea să mai fii... Au să te vadă toţi... Sper că de data aceasta o să-ţi pui ciorapi...
— Bal de copii, cu ciorapi *Iaiser* ! exclamă sarcastic femeia.
— Bine, dar ţi se văd pulpele până sus ! vorbi aproape indignat soţul. Şi dacă măcar aţi avea costum de baie sau de balerine !...
— O să-mi vopsesc puţin corpul, asta am să fac, adăugă mai încet femeia. Vreau să par o ţigăncuşâ. .. Am să-mi pun o floare roşie în păr...
— O să aibă ce privi lumea ! exclamă domnul.
— ... Să nu uiţi să dai cu depilator astă seară; # întrerupse femeia. Unde ai pus borcanul ? ...
— O să fie pur şi simplu oribil, un bărbat în toată firea cu picioarele depilate !... Ce idee absurdă !...
Femeia începu să râdă. Unde era, de se auzea atât de clar, atât de fierbinte, râsul ei tânăr ? . ..
— Mă gândeam la Sandy, are să-şi radă mustaţa ? spuse ea veselă. Are să fie palpitant...
— Ce ţi-a venit să te gândeşti tocmai la Sandy? întrebă încet domnul.
— Parcă numai el are mustăţi...
— Ia gândeşte-te bin e ...
Câteva clipe de încordare. Nu se mai auzeau nici paşi, nici sunetele surde ale fotoliului pe care se aşeza şi se scula femeia.

5#jjj, — ... Ia adu-ţi aminte, stărui soţul, cu un alt glas. fa —Cred că numai el...
Femeia şoptise atât de încet, încât Cernat îi ghicise mai mult cuvintele.
— E absurd ! izbucni deodată bărbatul. Ştii foarte bine că şi Alexe are mustăţi. Am vorbit de el adineaori.. .
— Ai dreptate, vorbi calmă femeia. Nu mă gândisem la el...
n/b
Domnul începu să râdă. Era un râs nervos, fals, înnecat.
— Ai putea cel puţin să te ascunzi mai onorabil, vorbi el, şi începu să se plimbe prin odaie.
— Ce vrei să spui ?
— Nimic altceva decât că te rog să nu mă crezi atât •de stupid ...
— Geo ! exclamă femeia. Mă jigneşti!. ..
— Fără voia mea, râse din nou bărbatul. Dar cum îţi închipui tu . . .
Se opri brusc. Parchetul scârţâi ca printr-o scurtă apăsare.
— Ce e ? întrebă femeia.
— Mi s-a părut că aud ceva . .. *.1$i<Mitb"> Inima lui Cernat se opri o clipă şi fruntea i se acopari
de broboane reci. Gândurile i se tulburară. Auzi câteva cuvinte, fără să le prindă înţelesul. Mintea nu primea decât .zgomotele paşilor din odaia de alături. stofe — Ţi s-a părut. ..
— Sofia o fi închis în faţă ? întrebă domnul.
— E cheia pe masă . . .
Din nou tăcere. Cernat începu să răsufle, când, fără să se aştepre, uşa se deschise, lipită de perete, aproape atin-gându-i obrazul — şi femeia trecu spre baie. Emoţia a fost atât de bruscă şi de puternică, încât Cernat nici n-a mai avut timp să se sperie. Rămăsese amuţit, fără gânduri, fără suflare. Auzi uşa de la baie închinzându-se, auzi cum curge apa, — apoi paşii domnului, în dormitor, foarte apro-

Cât timp a trecut ? .. . Un miros de apă de colonie, şi acelaşi foşnet femeiesc, pe lângă el, ameţindu-1. Cernat închise ochii. Fie ce-o fi! ...
— Nu te dezbraci ? auzi el târziu glasul femeii.
îşi dădu seama că uşa rămăsese întredeschisă. Va trece acum şi *celălalt,* se va îndrepta spre baie. .. Poate va trânti uşa de perete, îl va atinge . . . Aceleaşi zvâcnituri dureroase ale inimii, aceeaşi gheaţă pe tot trupul...
— Nu mi-e somn, răspunse aspru, pus pe ceartă, soţul.
— îţi poţi începe insomnia şi în pijama. . .
— Asta vrea să fie o ironie ? întrebă el.
— Sunt incapabilă, dragul meu . . . Voiam să-ţi dau ■ Ata sfat, atât. . . Ironia văd că ai confiscat-o tu ...
Bărbatul începu să râdă — acelaşi râs silit, vulgar, gros. Se plimbă din nou prin odaie.
— Din ce în ce mai bine, scumpa mea ! exclamă el, cu o falsă jovialitate. Nefericită soţie, silită de un destin nefast, să-şi împartă viaţa cu un bădăran, din întâmplare angrosist de farmaceutice, întocmai ca într-un roman celebru ...
Cernat, cu toată emoţia din care abia îsi revenise, completă prompt : *Madame Bovary,* la asta face aluzie.
— Exagerezi, şopti plictisită femeia.
Patul tresări. Acum se urcă în pat. Acum rămâne numai el.
— Şi asta e o replică bună, spuse bărbatul. întocmai ca în romane; soţia inteligentă, ironică, se mulţumeşte să-şi mângâie soţul cu răspunsuri ascuţite ...
— Geo ! Ce te-a apucat ? ! întrebă femeia.
— Mi-am adus aminte de balul de anul trecut, asta e tot...
Femeia şovăi. îi trebuiră câteva clipe ca să-şi poată simula mirarea.
— Asta e tot ? ! întrebă ea. qrtiiJ *tu 1*i; Pauză. Şi iarăşi paşii lui. Se apropie de pat. Dacă
îndrăzneşte cumva, dacă ... ?
— Ce te uiţi aşa la mine ? se auzi din nou glasul femeii.


— Nimic. încercam să-mi amintesc cum arătai *înainte* de bal...
— Eşti absurd !. .. exclamă femeia, tulburată.
— Evident ! Să-ţi trebuiască aproape un an de zile ca să înţelegi un lucru atât de simplu. . .
— Geo ! Termină, că mă agasezi! Dacă ai insomnie, treci în biroul tău şi lasă-mă cel puţin pe mine să dorm...
— Spuneai adineauri că nici ţie nu ţi-e somn... Ce înseamnă să ai memorie bună !. ..
Din nou acelaşi râs silit. Paşi. Patul scârţâie din nou. Poate femeia se-ntoarce pe partea cealaltă ?
— Ei, cum crezi tu că mă poţi convinge că te-a apucat deodată somnul ? ! Exact în minutul când te sileam să-ţi aminteşti de balul de anul trecut.
— Geo ! Te rog ! Am impresia că-mi cauţi ceartă cu orice preţ. Ce s-a întâmplat cu tine ? !
Patul scârţâie violent. Probabil ea s-a întors brusc,
Izvârlindu-se, sau poate s-a ridicat în capul oaselor — gândeşte Cernat. Răsuflă mai liniştit, acum. Dacă începe cear-; ta, poate are noroc şi scapă. Dar cum o să iasă de aici mâine dimineaţă, cum are să iasă de aici? — De ce te supără pe tine atât de mult amintirea unui bal? reveni bărbatul, dârz, încercând să pară ironic. Mi-am adus aminte că şi atunci tot o rochiţă scurtă de tot purtai. Nu e aşa. — Ei, şi ce e cu asta ? *
— Fără ciorapi, dacă îţi aduci bine aminte. — Da, da ! Ca toată lumea de altfel. — Exact, ca toată lumea. Dar în seara aceea am făcut o sumă de cunoştinţe noi. Pe Alexe atunci l-am întâlnit. Parcă aşa a fost, nu ?
— E adevărat. Şi ce vrei să spui cu asta ?
— De ce te superi ? ! în toată noaptea aceea, ai dansat aproape numai cu el, nu e aşa ? Spuneai că e în

clasa a IV-a primară şi tu eşti numai la grădina de copii, şi că el are grijă de tine.
Bărbatul se opri brusc. Câteva clipe, nu se auzi nimic, decât respiraţia înfierbântată a soţului. Apoi, deodată, un
; ».

zgomot ciudat, ca şi cum şi-ar fi plesnit palma de frunte. Câţiva paşi, greoi, în odaie.
— Ce te-a apucat ? se auzi din nou glasul femeii, mai tulburat. Vreo nouă descoperire de-a ta ? !
Când începu să vorbească, glasul bărbatului era puţin sugrumat. Ca şi cum până acum n-ar fi fost nici el sigur de toate întâmplările, ci numai încerca să afle mai mult de la nevastă-sa, iscodind-o în glumă.
— Şi din săptămâna aceea ai început lecţiile de engleză t^piBettsy ? ...
— Da, da, am făcut-o mai ales silită de tine. .,;>; i,ib!J'fa—Aşa e, aşa e !...
*ip'&v* r&lasul bărbatului era parcă mai adânc, mai abăft*ţ(
— Acum îmi aduc foarte bine aminte, continuă el ca pentru sine. Venise şi la bal cu uncoşuleţ mic, în care ţinei „lucrul" şi două sandviciuri. Ca fetiţele de la „grădiniţă", aşa e...
— Nu înţeleg unde vrei să ajungi.
Dacă ar fi atent la glasul ei, numai la glasul ei tulburat şi şovăitor — ar înţelege totul, îşi spuse Cernat. Scena '4ş alături se desfăşura atât de straniu, încât aproape îşi uită propria lui frică.
— Şi deodată te-ai ruşinat, şi ai ascuns ceva în coşuleţ..
— E absurd: exclamă femeia. Nu înţeleg ce ţi-a venit...
— Am văzut şi eu ce-ai ascuns acolo. Un creion gros, de desen, şi, înfăşurată cu o sfoară, o cheiţă...
Pauză. Cernat auzi răsuflarea sforăitoare, ca un muget stăpânit, a bărbatului. îşi simţea picioarele atât de înţepenite şi o durere în şale atât de covârşitoare — încât, aproape fără să-şi dea seama ce face, ridică genunchiul, dădu la O parte hainele din faţă şi ajunse în mijlocul coridorului^
— Nu-mi aduc aminte, protestă stins femeia, "tSme ştie cine o fi pus-o acolo.
— O cheiţă, o cheie *Yale,* înfăşufttlfiP^îa o sfoară pe an jorâon.
— Şi ce vrei să spui, *ce vrei să spui?* se apără exasperată femeia.
Din nou un zgomot în pat. Zgomotul se nimerise bine. Cernat încerca tocmai să mai facă un pas, spre baie. Aproape


că nu-şi mai înţelegea mişcările. Se hotărâse la întâmplare. De ce Dumnezeu oi fi plecat de acolo, dintre haine?
— De ce nu spui? exclamă încă o dată femeia. De ce taci?! Ce vrei să spui cu asta?
Aceleaşi răsuflări adânci, ca un oftat. Numai dacă nu s-ar întâmpla vreo nenorocire , se gândi Barbu. Să nu se repeadă la- ea şi s-o omoare. Mai făcu un pas, spre odaia de baie. ;
— Nu te gândeşti că mă jigneşti cu tăcerea ta? ţipă din nou femeia. Nu-ţi dai seama ce faci! Ce te uiţi aşa la mine?!
Răsuflarea parcă începea să se stingă.
— Ce ai? Pentru Dumnezeu, spune ce ai?!
Un zvârcolit brusc în pat, apoi paşi grei de picioare goale. Se duce să-1 mângâie, să-i ceară iertare, îşi spuse Cernat târându-se pe lângă perete. Sau poate i s-o fi făcut rău:...
— Geo! ce s-a întâmplat? Ce-i cu tine?...
— Lasă-mă! N-am nimic, lasă-mă!...
Ce schimbat e glasul bărbatului, cât e de slab de stins.
— Nu te-atinge de mine! şopti el.
— Dar e *absurdl* îţi dai seama că mă jigneşti, îţi dai seama ce faci?! »
Femeia încearcă să ţipe, apoi izbucni în plâns. Un plâns înfundat, deznădăjduit. Poate n-o fi nici ea vinovată, îşi spuse Cernat, emoţionat de zguduirea femeii.
Poate îi pare rău acum... Sau, cine ştie, lucrurile acestea nu s-au întâmplat decât în mintea soţului...
— Niciodată n-ai fost bun cu mine, niciodată nu m-flfifc iubit!...
încerca, fără îndoială, să-1 cuprindă cu braţele, căci şe auzi glasul bărbatului.
— Nu te atinge de mine!
Şi iarăşi răsuflarea lui adâncă, întocmai ca un suspin. Apoi, hohotele femeii, mai înăbuşite, şi patul care gemu s*wH'** apăsarea trupului ei întreg, prăvălit deodată. Acum are să plângă din ce în ce mai tare, îşi spuse Cernat; mă pot furişa din nou sub haine. N-are să se audă. Un pas, întins cu mult

curaj prin întuneric, apoi încă unul. Aproape a ajuns, şi încearcă să-şi facă loc cu mâinile.
Apoi, fără să-şi poată aduce aminte cum s-a întâmplat, toate se vălmăşiră în minte. Uşa se deschise deodată şi 4tf prag apăru un bărbat cu gulerul descheiat, cu o faţă răvăşită, fără vârstă. Parcă a auzit o exclamare, de surpriză, de spaimă.
Cernat rămăsese cu braţele în aer, fascinat de apariţia aceasta neaşteptată, incapabil să se apere, să vorbească.

Aştepta să simtă în piept glonţul, sau lama de cuţit. Căutam pe domnul prefect Bărbulescu. De la Centru... Venisem tocmai__
— Ce e cu dumneata aici?
Un glas mat, aproape fără tresăriri. Acum are să ridice pumnul şi are să mă lovească — se înspăimântă Cernat. Nici nu-şi mai simţea trupul. O căldură dogoritoare în piept — atât.
— Ce făceai aici?
Cernat ar fi vrut să şoptească: Domnul prefect Bărbulescu... Dar în clipa aceea auzi strigătul femeii din odaia alăturată.
— Un hoţ! Geo! Geo!
Bărbatul părea tot atât de nedumerit. îl privea cu mirare, dar obrazul îi rămăsese tot abătut. Parcă nu-şi putea nici el aduna gândurile să înţeleagă taina întâlnirii acesteia.
— ...Nu sunt hoţ, bâlbâi Cernat.
Sângele îi năvălise năpraznic în obraji. Zărise, prjj| uşa deschisă, femeia în pijama, cu părul blond şi scurt, ridi- cându-se înspăimântată din pat şi privindu-1 palidă.
— Nu sunt hoţ, repetă el în neştire.
Numai dacă nu m-ar lovi acum, dacă nu m-ar împuşca.. Se dădu un pas înapoi, şi încercă să ridice braţele.
— Puteţi să mă căutaţi, bolborosi el, simţind că i se taie picioarele.
— Dar ce căutai aici?
Bărbatul avea o figură distinsă, cu tâmplele foarte uşor albite. Numai căutătura îi era rătăcită. Era şi el palid.

— Geo! Geo! Strigă pe Ana! se auzi din nou glasul **ferndî.**
Asta îl umilea mai mult decât orice, pe Cernat. Simţea cum i se aprind obrajii. îi venea să plângă, să cadă în genunchi şi să-şi ceară iertare. Şi nu putea născoci nimic, **nkiun** motiv, cât de absurd, cât de neverosimil.
— Pe unde ai intrat? întrebă domnul, începând să-şi vină în fire.
— Pe fereastra de la sufragerie, răspunse corect Cernat. Dacă spun totul, dacă nu ascund nimic, poate scap.
— Şi de când eşti aici?
— Nu ştiu. De când aţi intrat dumneavoastră. Femeia apăru şi ea în prag, mai puţin înspăimântată acum, auzindu-şi soţul vorbind atât de calm. Cernat plecă ochii în jos zărind-o. Lumina din odaie îi pătrundea prin pânza subţire a pijamalei, desenându-i cu precizie formele. Dar privirile ei îl ardeau, îl umileau. Mă crede hoţ, hoţ.
— Lasă mâinile în jos, îi spuse bărbatul. Oftând, fără să îndrăznească să-1 privească în ochi, Cernat ascultă ordinul. Rămăsese umilit în faţa lor, cu braţele lipite de trup.
— Cum ai ajuns din sufragerie până aici? îl întrebă din nou domnul.
— Venisem... **Voiam** sâ... Credeam că ajung pe aici la mansardă, în odaia...
Domnul începu deodată să râdă — acelaşi râs silit, fals, vulgar, pe care Cernat îl auzise de atâtea ori până acum, ascuns între haine.
— O aventură, cum s-ar spune! exclamă el mânios. Un Don Juan, eşti şi dumneata un Don Juan! Asta eşti!
Cernat nici nu-şi dădu seama cînd se apropie soţul de el şi încejm să-1 pălmuiască. Simţi o lovitură puternică pe obraz, apoi încă una — şi lacrimile îi împăienjeniră ochii, de ruşine, de umilinţă. Nu se mişcă din loc. Primi palmele şovăind, fără să-şi strângă pumnii măcar. Dar prezenţa femeii, atât de aproape de el, îl umilea mai mult decât orice lovitură.
— Geo! Lasă-1! E un biet nenorocit!


Auzi glasul ca prin somn. I se părea depărtat, nefiresc de blând. Dar era prea târziu. Primise palmele, fusese umilit în faţa ei. Nimic, nici un gest, nici o întâmplare nu-1 V# face să uite umilinţa aceasta. Auzi din nou, aproape *de_fy*\» răsuflarea cumplită a bărbatului. Nu-şi mai dădea seama dacă îl mai bate. Obrajii îi ardeau şi îl usturau şiroaiele de lacrimi fierbinţi. O imensă slăbiciune în trupul lui de vată.
încearcă să se ţină de ceva, să se apuce de perete* jpftţ> nu întâlni nimic. Se prăvăli moale, cu un zgomot surd, Ia picioarele soţului.
*1937*
<m) *'u*
V, î,f*>U Hv *rut* , - 'j ' • i J, ■ |i:/;
.irf.'X) rrf
«lîifiTF li
•ai(î:> ti
■'■l >«'
IO
j/r, ......................_............. ... .
«îijj;.; /iiîA

ojfa t •ijfoftîi
^•fnjK-'w- ,];:

H'M'.>-:& JŢ "{frii ■'

J. lh-ml
î.îijirţi,'.'.;;

m,

LuJ.su i, *• "■( ■ ..Sie
AULliiNiJA

/
^«4i%
•■f-'VUgtfc.
!*" ,«, ..Jl*
', - - ,
.i'tWn -^l,'.;»»» i"A
^!^

J-A^.*' jWHh 7V¹",; w-
«SfW^miv^
•JS
«fes* PCCULJL
•^iu* ,iW„-. ^fatecji. '*^V.:ăraB<.'"Xr'jir.
*& ,0» v«it »'• wÂugli't ^.' l-* *»jii^ J: ot~4*X f-l^^&Zgţj y vx^^ CAM. ^„y.i tjo.rt ^lAz-n-t

^M*.

p~>xr***- ^«^■n"'^' <tu* QJbjctsv-*i.\i, V* VJLM?

# GROAZA

„Auzi, să cred!" rosti înciudat domnul Maftei Simion Greciuc, inginer de două luni, ateu din liceu şi născut cu pofta de a-şi bate joc de neştiinţa oamenilor.

„Hm! să cred!"

Făcu câţiva paşi apoi se opri şi bâjbâi cu braţele întinse prin întuneric. Şi, ca şi cum gândul acesta l-ar fi frământat, începu din nou să vorbească singur în mijlocul odăii.

„Cum să cred aşa orbeşte, mă netotule? Numai proştii cred tot ce le toacă popa la cap, dar eu..."

Şi domnul Maftei Simion Greciuc, aducându-şi aminte că e şi inginer de două luni, se înciuda şi mai cumplit de insulta ce şi-ar fi adus, crezând într-unui Domnul Dumnezeu. Şi iarăşi prinse să bâjbâie cu mâinile prin întuneric căutând uşa coridorului. Un pas greşit îl făcu să-i alunece piciorul de un colţ răsucit de covor şi, scăpând din savanta-i gură un blestem românesc, se întoarse spre sufragerie.

„Ce oameni or fi şi ăştia, să nu puie şi ei o lampă cu gaz, o lumânare ceva ? Să-si rupă omul gâtul si mai multe nu!"

Şi iar prinse să umble cu mâinile întinse ca nişte crengi uscate de stejar...

Venise să petreacă două săptămâni încheiate aci la moşie, dar nu ştia de-o să mai rămâie şi mâine. Pricina era păcătosul ăla de văr, teologul ăla, pipernicitul ăla, care-şi pierde nopţile descurcând slova sfântă a Scripturii şi crede


& to.i*
•ti o

PH oi K
c/i- v
o 2
3 '3113 § 3
«-o
O) .
w 9 rt 3 B
I
>~
» 6
73 R

ti u
OH fi
. fi >etf
-. G PH
fi *u*

_ <u rt CX o
3 .2 T3
-^fl £ J>
J S o u
îrtj >-*
^ OH W
••fi-,S-rt •
o ni 1
PH O
13.-3
>rt
</)
rt
o EL
fi
fi
*ci* "B"K
g 41 n
-"-! rt P.
s3 ._O o
! PVfi
cu i
îl
P fi
rt i _rt-
. *'rt*
*&%*
fi >rt
cn-rt
„ fi
*UI*
'o--.i
rt i
•fi *v*
**8"«** s c
rt ■«"
° u . rt
43- Si »rt fi o
#3
N5 CU >rt rt r-,
>*ir*> M o <u rt y > cu J5 &o- ,£
J3'^:a fi'3
Pi -B +3- fi ,3
fi CD ••"! *r** (1
**I «s -Sg**
pj rt .g <u jy5
o •-. > ,y
6ox- fi 43 -^
►o *. CU
**.2 a a-o**
**■ a a g ■ fc**
o C >rt
o r1 ^H
rt

U u 3' ■"35 ,2 *U £ *S
-? O S D 'îTft
rt^^i3 ._._ o,
a N rH cu__,

G "o fi ■ Pup
rt
1)
B R *> • ^
3 P^^O O >rt fi C.P ° O -3
rtgSg^«ifl3 Si ffl.ä'H 3 o d
> ai ri rt u
3 » U.-H o
jrî CVC ^ **-* b
>rt S 2 >rt P< o>
rt s rt tr
« PH g
P C
CD
§ rt >rt P. _
51 Si "S „ '^^
fi «^o»
rt r3 5
u
° « u- fi ST « o5 rt « S<rt ?.,,,*
<fi- PH V PH « Ş-V
P^SP
°<rt
gen.
o
S S
O i .
rt -rt 4->
•rt PH-K w CU 3 «J;
O * S *» <rt
q rt <5 <5 R
2-5 - <"
^ .ti 3t;
-H cu rt
•-H 3 .ti (S
CO >nj ° i> <y ? . fi
2 3 2 S 3
ii ^ g 3 c
^ «-, S
rt.2 3 3 13 Jrt +3 cu
O •—< ■*-> CD
•n "C « g.
cu ^rt <J <u o
T3 TB .«
rt ., 9* **
« rt g «
• S rt P
■ti fi -W S_|
■fa -, 3
1/3 «rt rt c/3 <p-T3 P fi

rt
fi
fi
>rt
o;
fi
■
60
O
c/r w 3 «a ti cu
« fc >rt 3 >rt ^S .fi rt ^ g ^ g g .^
■ u-g..53»3 'C g rt°cV<2-
g H5.'S § 2 o> fi - P >« s u >a w -P fi "O
rt > "« 3 __ B fi rt 75 fi ;■? ^3
•2 g
#2
cu rt >rt

3 ■'fi fi S
cu iu ^ cu 3 " C/> fi . >rt -H "3? J3 >rt
m »3 .. 13 w 3'Sî.rt -g.^ <u
rt
fi
rt
fi 41 -«-^
■a -rj g,s cu
rt 3 >? S.g w ^ E
W- rt CU T3 ._ rt fi
« —< — rt -o fi O <rt
p '2 5.rt
*ui ici ni 'rt r**
■rt -i; ^H rt M cu rt-*
£ 3 cu 3^^
*rt* tu
**eu**
rt > "i Q 'rt m cu cu
**g ^ -n i3 s? *S* "o ^ i:**
**fi***
!/)
■rt </.
rt cu
° c rt fi cu
fi O
>rt "-•
Pw'rt >«r cu
•"' *rt*
cu if b *ir.* ■
P, O
rt _
CU rfiî •
3 *ri* ^ *p*
6 o >
S.^,; -3 -ti ti Jrt'rt
. >rt cu T3 b -jr!"-P *rO* 7?
rt>-*3fi-i,rti:::>rtr0
- o> ; o rt C ^U-53. rt Q_ * ^ *i rt* -* w-
" rt ~" rt O "3
rtii fi 2_fi S " R'S 13 BH-^Sw gpfi
cu > * *rt*
'" CU *9
rt cu 3 -^ 3 o K cu o
fi S
■g rt
fi
0 CU 'rt ! rt
; rt cu
) tH -rt
Si O rt
***in***
c/>
**S.2**
S fi *'rt :m*
**s ti 53 e *A***
**0*3 °**
3 O
*1 .M. C/ÎA
**rt O Hrt "^ *UI***
**s Sr «"o o**
SCsg-j^jj
CN

MIRCEA EtlADE

Eu alerg până la ultimu|:cltepG«$rnp«M murise atunci Roşculeţ, şi călăream pe el, şi dau poruncă: „întoarceţi măi băieţi, că ne-au înfundat bavarezii prin coaste!"

Şi aşa în mijlocul câmpului şi-n puterea nopţii o luarăm fa goană pe şosea. După vreo patruzeci de minute, numai ce văd că începe să ne cadă proiectile prin flancuri, ba unu' ici, ba altul colea, mă rog, înspăimântase caii de *o* luaseră de-a valma la fugă.

La o cotitură — începuseră, nene Pavele, să curgă la şrapnele de se luminase cerul ca-n ziua de apoi şi bubuiau spurcaţii ca de frica morţii — dădurăm într-o vraişte de oameni ce fugeau ca netoţii, zăpăciţi de nu mai ştiau pe

ce lume mai sunt. Atunci aflu eu că nemţii ne vin pe urme şi nu-i chip de scăpat reflectoarele. După ce trecură trupele, descalic şi dau ordin de minarea> convoiului.
Şi tocmai când pusei fitilul la primul cheson cu obuze, din pădurice apucară să se ivească capetele unei patrule de ulani. Oamenii o luară la fugă care încotro iar eu şi up, sergent ne coborârăm la vale pe unde trecea un heleşteu aproape secat, căci ştiam că nu-s proşti ei să se nămolească caii după doi gradaţi şi apoi cu carabina greu de nimerit căci prin bezna aia te pierdeai ca o nălucă.
Şi aşa mersei eu prin apă ca de când ţi-aprinseşi dumneata ţigara, când aud o detunătură de se cutremură carnea de pe mine. întorc capul, şi eu şi sergentul, şi, ca să vezi, explodase chesonul cel cu fitilul aprins şi zvârlise până-n vârful copacilor capete de ulani, frânturi de săbii, ba şi o jumătate de cal ce se zbătea ca opărit cu ulei fiert. Când îl văzui colo sus pe cerul roşu cu şira spinării ruptă, mi se zbârci obrajii de frică, dar mi-amintii de Dumnezeu, îmi făcui o cruce creştinească şi pornii înainte prin mlaştină cu inima strânsă. în faţa noastră plescăi apa şi o clipă, apoi totul se linişti.
Sergentul meu se făcuse galben cum îi ceara şi tremură stropind apa la doi paşi de mine. Omului ăsta i se tulburaseră minţile de la Dragoslavele şi cum începeau tunurile mai vijelioase începea să se zbuciume. Atunci vedea el în toate părţile numai capete de morţi şi mie îmi făcu impresia că era pe jumătate nebun. Şi numai ce-1 văd că-mi spune:


— Domnule locotenent, eu nu o mai duc până mâine.
— Taci măi Frasine din gură! Dar ce ai?
— Zău, domnule locotenent, să v-ajute Dumnezeu că mi-aţi fost ca un frate, dar eu mă prăpădesc... : m-au mâncat fript „şarpele"... Şi nu mi-e mie de altceva, domnule locotenent, dar mi-am lăsat nevasta sub custuricea moaşei, să trăiţi domnule locotenent, şi mai am şi vreo trei copilaşi, numai mici de-o şchioapă sărăcuţii şi unul bolea încă de mult, domnule locotenent...
Şi plângea, nene, omul ca un copil. Eu uitasem şi de nemţi şi de obuze şi cătam să trec eleşteul şi să-1 duc pe bietul sergent la vreo colibă undeva că tremura ca prins de friguri. Când deodată îl văd că se-ngălbeneşte, începe să se zguduie, bâlbâi câteva cuvinte şi îmi arătă cu pumnul zbârcit ceva de sub apă. Eu vreau să-1 sprijin dar rumânul se-mpleticeşte pe picioare şi cade lat pe spate. Stau eu ce stau, vă spun drept că nu mă simţeam tocmai bine în eleşteu şi înconjurat de schije, apoi înfund mâna acolo unde îmi arătase Frasin sergentul şi pipăii binişor fundul apei. Lângă cisma căzutului dau de ceva rotund şi păros şi-I scot afară. Şi la lumina aia ca la pomul de Crăciun văd nene Atanasiule un cap de ulan tânăr retezat ştii ca şi cu maşina şi cu ochii mari, peste măsură de mari de mi se păru că i se desprinsese brâul orbitelor. Şi-n mijlocul eleşteului, cu apa până la genunchi, cu sergentul leşinat lângă mine şi înconjurat de vaiete, ochii ăia deschişi şi tulburi de răceala nămolului mă priveau îngrozitor, nene, mă priveau ca o stafie de parcă-mi vorbeau... Am scăpat capul din mână dar ochii îi aveam înainte, ochii ca de ghiaţă şi cu plumb în găvanele lor vinete. Am luat eu apoi... »
Domnul inginer Maftei Simion Greciuc nu mai asculta ci o porni nervos înainte, fără lampă, hotărât să-şi caute singur odaia pe întuneric.
„Zău, oamenii ăştia sunt smintiţi. I-auzi, de altceva nu s-au găsit să vorbească, numai de morţi şi de ochi tulburi. Brr...
Şi domnul Greciuc îţi simţi fruntea încreţită sub fiorul adunat de pe şira spinării. I se părea că vede mereu pe


lături numai capete de ulani care toate îl priveau cu ceva străin şi depărtat în ochi.
Fiorii îl deşteptară cu mâna pe clanţă.
„Ha, ha, ha! Dar prost sunt, domnule! Să mă înspăimânt de o nimica toată, o biată nălucire a nevropatului ăla de Iliaş. La Paris toţi mă lăudau căci aveam cel mai rezistent sistem nervos din întreaga ceată. Şi acum... ha, ha, ha!"
Şi domnul inginer prinse să râdă cu hohote, dar nu din inimă. între flacăra Parisului cădea încet, încet pătura de ghiaţă a Bărăganului.
Acum începuse să se supere:
„1-ascultă Mateiaş? D-apoi filosofie... ?"
Şi-1 năpădiră pe dată sumedenie de vedenii, gânditori •cu capul chel şi barba până-n piept râzând în faţa morţii, sfărâmând sub picioare instinctul fricei înnăscut în omul-l>estie, distrugând orice credinţă ce i-ar vătăma individualitatea, ce l-ar sili să fie mereu cu gândul acolo unde nu va ajunge niciodată. Şi o singură fiinţă îi înnegura întreg orizontul, cineva pe care-1 mai zărise cândva şi care cu anom-xna-i figură îi gonea întreaga teamă.
„Teamă? Teamă de ce? De pereţi?"
Şi fiindcă domnul inginer nu %ra copil ca să se sperie •de pereţi sau de umbra lor o luă repegior la pas şi trecu tot coridorul. în sală răceala îi lovi faţa şi-i strânse obrajii.
„Ce dracu îi atât de rece aici! în august si asa de frig?..."

Şi porni pe scară gândind la Darwin şi profesorul Haekel, în timp ce Voltaire îi surâdea călare de pe cele optzeci de volume cu muchiile aurite cum văzuse el la „Bibliotheque naţionale" din Paris: ,,N-ai nici o frică, tinere: Nu există Dumnezeu şi noi veghem asupra-ţi. Ştiinţa e mare şi cine crede în puterile ei e dezrobit de humă!"
Şi bătrânul Voltaire râdea ciudat de pe cele optzeci ■de volume... , ,s ijrrtwrfl
Şi aşa de mult îl liniştiră vorbele astea pe domnul inginer încât scârţâitul treptelor de scândură roasă şi ţipătul mânerului de lemn răsucit nu-1 mai cutremură şi urcă până la terasă gândind la o petrecere pariziană...



.. .1 se părea că se plimbau cu toţii cu barca, el, Lizi, cu Iorgu Drăgoescu şi alţii, pe un lac. Şi o dată barca se răsturnă şi toţi dispărură ca şi cum n-ar fi fost niciodată. Şi numai el singur, Maftei Simion Grecmc, scăpă şi purcese prin Iacul până la brâu să-şi caute tovarăşii. Iar prinprejurul lui pădurile parcă ardeau şi artificii se aprindeau în înaltul cerului. Şi se gândea:
„Iar au serbare franţuzii ăştia!..."
Şi căutând el, numai ce „dete în fundul apei, răsucit de firoase ierburi de baltă, capul lui Drăgosescu şi-ncepu să-1 tragă afară. Ştia el de-acasă, de la bătrâni, că pe înecaţi să-i scoţi afară numai de chică, altminteri nu mai scapă. Şi se miră tocmai că e atât de uşor prietenul Iorgu, când deasupra apei se ivi capul unui neamţ tânăr care îl cunoştea, cu faţa brobonată de picăturile reci şi cu ochii turburi, ca de ghiaţă. Şi ochii ăştia îl priveau straniu prin întuneric brăzdat de şrapnelele de hârtie, înţepeniţi în două orbite mari, nespus de mari, de parcă i s-ar fi despicat ţeasta...
Atunci clipi din ochi domnul inginer. Ajunse pe verandă. Se simţea tulburat, îi era frig şi îşi aprinse o ţigară ca să nu mai fie singur. încercă să se gândească la filosofie şi iar imaginea nelămurită ce-i tremura între gene îl linişti. Parcă se simţea mai mulţumit, mai împăcat cu sine de c|nd privea-n ochii adânci ai moşului. Şi nu-şi putea aduce el aminte unde mai văzuse pe bătrânul acesta...
Intrase acum în odaie. încă sub impresia celor petrecute, privi ca pe-o scăpare lampa ce înălbea cu globul său de faianţă fină mescioara de pe lângă fereastră. Domnul Greciuc îşi aminti ca sculat din somn că are şi chibritul!'/ Şi ce o să facă cu ele?Da, adevărat ce-o să facă? La *c&4:* trebuiesc chibrituri?...
îşi scutură capul cu putere, dar o ghiulea nevăzută prinsă de ceafă îl apăsă în jos, mereu în jos.
Prin creierul în nelinişte îi lunecă acum una după alta nişte foi dintr-o carte de psihologie, nu-şi mai amintea numele autorului, dar o carte foarte interesantă. *&:*■•■ > Aşa... nu, iar i-a fugitlf^Si *&pfafflsţlfn*



Ş-apoi, la drept cuvânt, pentru ce îi trebuia numele autorului cărţii de psihologie?...
„Drace?..." rosti domnul inginer, jumătate vesel, jumătate supărat, „dar ştii că dobitocul ăla de Iliaş..."
Şi dete să-nchidă bine uşa.
Dar un ochi de jăratec, o pupilă ca o boabă de mărgean clipind în roşu mat îl privea întrebător din cadrul uşii. Domnul Maftei Simion Greciuc stătu timp de o minută cu ochii ţintiţi de spaimă spre ciudata apariţie. N-a ştiut niciodată ce-a gândit creierul lui, ce-a simţit sufletul său în clipele acestea. în punctul acela roşu găsea adăpost tuturor gândurilor ce-1 frământau încă de pe coridor:
„Haida deee... !" râse silit domnul inginer, „haî ha, ha!... ia uite neică, un punct pe uşă?!"
Şi cată să-şi bată palma de pulpa pantalonului în semn de prea deosebită veselie. Dar punctul se învârti de câteva ori în juru-i răspândind o nebuloasă roşietică, apoi se ridică drept în sus, făcu câteva unghiuri neregulate şi rămase atârnat de un fir nevăzut, fixând pe domnul inginer drept în luminiţele ochilor. Nici nu clipea. Dar simţi cum i se strecoară toată căldura, toată roşaţa din obraji, răcind în cale-i întreaga şiră a spinării ce se-ncovoaie ca dedesubtul unei poveri. Şi iar stete omul privind în întuneric rotundul ochi de sfinx.
Şi câte nu-i trecură prin minte domnului inginer în clipele acelea de îndoială, de o grozavă îndoială, unde chipul savantului aducător de linişte nu-şi putea întinde fâşiile de lumină. Se vedea copil, apoi muşcat de un câine şi privind cum trece trenul, apoi o noapte zbuciumată dormind într-o ladă de cărbune pe când păsări mari de pradă zvârleau elanul civilizaţiei asupra tăcutului lăcaş de oameni...
Şi iar vru să râdă, dar acum punctul se supără, se rostogolea în cercuri ameţitoare şi sfărămându-se într-un nor de pulbere arămie, începu să crească şi mulţime de chipuri nechibzuite îndeajuns năvăliră pe retina ochiului Acum îşi dete seama că tremura de-a binelea. Şi vru să se oprească, dar nu reuşi. Şi de fugit, iar nu putea, căci văzuse el cum picioarele ît părăsiseră şi că două umbre cu



MADDALKSA un corp străin şi fosforescent plecaseră spre lampa salvatoare. Dar nu se mai întorc şi chipul omului de pe picioarele sale se schimbă atât de repede că îl dureau ochii şi i se ameţeau vederile numai privindu-1.
Ştia că are cutia cu chibrituri în buzunar şi gândul îl îndemna să se servească de lumina beţigaşelor, dar vârteje de foc se rostogoleau în spaţiul nesfârşit de dinainte-i. Iar când simţi cum vlaga i se scurge din vine, iar stăpânirea de sine din suflet, domnul inginer strigă o dată tare: „Cine-i?" Nimeni.
Glasul său îl înspăimântă şi i; se păru că mobilele îşi părăsesc culorile şi se îndreaptă ameninţătoare spre el. Şi oboseala îl doborâse, iar frica îl îndemna să fugă. Şi iar încercă. Dar îşi aduse aminte că picioarele îl părăsiseră

de mult şi atunci închise ochii şi începu să se gândească la Schopenhauer şi la Haekel.
„Haekel, Haekel... Ce-a făcut Haekel? Da Haekel, Haekel..."
Şi rostea într-una numele ilustrului de la Jena dar monismul nu-1 ajută şi groaza vulturului de foc îl făau să-şi deschidă din nou ochii.
într-adevăr, acum era îngrozit. Cazane cu flăcări ardeau în patru colţuri, răspândind spaima prin spaţiile roze unde pluteau fiare apocaliptice. Şi fiorii cutremurau drăcesc pe filosof. Şi viaţa îşi cerea drepturile iar cărţile şi ideile cugetătorilor nu-i foloseau întru nimic acum în faţa morţii.
Căci domnul Greciuc recunoscuse în maldărul de flă-ări pe îngerul morţii şi el nu voia să moară, nu voia "eloc să moară. Domnul inginer iubea viaţa, moartea îl nspăimânta prin întuneric şi tăcere.
Şi aci, în faţa răzbunătorului necunoscut, află într-o lipă de nebunie că cugetarea omenească se târăşte încă nedeplin curăţită de atomii putrezi ai cărnei, că instinctul animalului dat la iveală zdrobeşte bibliotecile gânditorilor numai cu o umilă deşteptare.

('

Iar domnul Maftei Simion Greciuc n-avu curajul să-şi aştepte cu fruntea neîncreţită moartea, ci gândul lui <fe filosof îl îndemnă să alunece, să scape din ghearele distru-
ferii. Şi laşitatea care-şi dezgoli mădularele adânc înfipte 1 inima omenească, îi usca picioarele şi ca o şuviţă moartă omul căzu cu genunchii întinşi şi laţi pe muchia covorului. Şi ţigara, pricina halucinaţiei, îi scăpă arzându-1 pe mână şi la picătura cenuşei înroşite mintea-i tulbure văzu durerea luând fiinţa printr-un nor îndes de forţe şi atunci chipul bătrânului filosof apăru din noianul pâlpâielelor iar chipul era al unuia Prea Sfântul Dumnezeu...
Iar domnul Maftei Simion Greciuc, inginer de două luni, ateu din liceu şi născut cu pofta de a-şi bate joc de neştiinţa oamenilor, glăsui în spasmul nebuniei:
„Doamne... Doamne... Do... iartă-mă!..."
. *î/f ni*
*ianuarie 20 (1923)*
*urni.* fir?*'.r*p ^*UstUitfri* * -. ; („' •' ' r\. nt, B-if > i,i *<;
skr^ j>t .vs -n fes «<;/ i*.r îs r. ■ ■ , ; , > »•:/' ir >*»'-
< *>"*i . ;/i.'»l, : i /-»-ti>ii» r; t-. t9$ .
->MKM ... „i^H»,--". UJ.;» {.' ţi ;.
„ J J(
WS»u '< t;>>:p"? ?"•-?»> ?'- >;:.K ■ i
,.U> i ii-n s;* li q.. , |f>i( i >' •*' 'ii ' ;\}»-<.<K ■'.'"
,>„,,.n ni'. *f" - h'tih». -i.fi I*T
***It***
*SLOAI* r-ţ *tM'jmm*
fvwsz
*HWi<* ,-■.-;' i
***m.***
i,*>t*
'■•»«»' : ■ ,'S s | li tuf

# CUM A MURIT FEDOBA

De câteva zile sunt fericit. Fericit cum n-am mai fost din copilărie. Fedora mi-a mărturisit că îi sunt drag. Şi că pot nădăjdui...
Am ajuns acasă târziu, după miezul nopţii. Era frig şi mie îmi tremura braţul sub care strângeam luneta. Păşeam agale şi mă gândeam la mine şi la fericirea mea. Şi strângeam braţul, mângâind luneta.
Mi-e dragă Fedora. Până acum îmi era dragă luneta. Pe Fedora o cunosc de trei săptămâni. Luneta, o am de mult. Astăzi când o îndreptasem spre lună — cineva m-a întrebat cine mi-a dăruit luneta. Şi eu i-am răspuns că nu mi-a dăruit nimeni, că am plătit-o eu cu bani mulţi — şi de aceea mi-i atât de dragă.
De câtva timp trecătorii se opresc tot mai rar lângă luneta mea. Poate pentru că e frig. Eu spun oricui mă priveşte: „Poftiţi şi vedeţi faţa lunii, dragă domnule. Numai cinci lei!" — Dar domnii trec înainte. Dacă nu aveam strânşi bani, sufeream mult iarna aceasta. De-abia pot să-mi cumpăr lemne. în multe nopţi m-am mulţumit numai cu pâine. Dar Fedora nu ştie nimic. Ea crede că strâng mulţi bani şi că îl voi dărui ei după nuntă. Sau poate nu crede asa. *tÂ* rtfcfMttlfc'Yjyt. ■
Iar eu sunt fericit că Fedora e frumoasă şi bună. Mulţi o privesc — dar ea nu-i priveşte. Ea îmi spune că îi


sunt nesuferiţi bărbaţii. E nevinovată şi eu sunt fericit pentru aceasta.
Ieri a fost la mine. Era îmbrăcată foarte frumos şi zâmbea. Când a intrat, se supărase de o picătură care i-'a picat pe umăr. Dar odăiţa mea e atât de sărăcăcioasă, încât Fedora s-a înseninat. Nici ea nu

locuieşte într-o odăiţă mai bună. Dar ea îmi spune că acolo e altfel. îmi spune că are glastre cu flori şi tablouri încleiate cu foiţă verde. Şi multe fotografii colorate — pe care le cumpără de la librărie. Eu aş fi fost fericit ca Fedora să mă îngăduie să-i văd florile şi cadrele. Dar ea a zâmbit şi mi-a răspuns că lucrul acesta nu se poate. E atât de nevinovată...
Când mă întorc noaptea cu luneta sub braţ — trec pe lângă fereastra ei. De cele mai multe ori, e lumină. O lumină smerită. Nu se zăreşte, nimic, dar eu mă întristez pentru că Fedora lucrează şi oboseşte.
Cât aş vrea să fiu bogat şi s-o fac fericită pe Fedora...
■ ***un***
*;t m 9mm* «1 i *-lups*
,S*ţA " CHMŞ
A nins patru zile şi patru nopţi. E atât de frig în odaie. Şi scândurile sunt umede şi reci. N-am avut bani să-mi cumpăr lemne. Vecinul meu e bolnav şi tuşeşte noaptea. Iar eu nu pot să dorm. Mă gândesc la Fedora...
Am citit iarăşi „Minunile Cerului".
Am întâlnit-o astăzi, în curte. Era cu fratele ei. Un domn tânăr şi frumos. Eu le-am spus că nu seamănă unul cu altul — iar ei au râs şi s-au privit în ochi fericiţi. I-am întovărăşit o bucată bună de drum. Fratele m-a întrebat din ce trăiesc eu — şi eu i-am arătat luneta. I-am spus, însă, că acum, iarna — câştig mai puţin. Fără îndoială — Fedora îi vorbise. Şi el voia să cunoască viaţa celui care va fi soţul surorei sale.
La despărţire, tânărul mi-a zâmbit şi mi-a spus: — Aşa, domnule... speră...
Fedora părea tristă. Şi eu m-am întrebat mult timp de ce ar fi putut fi tristă Fedora.
**$s§**

**MADDALENA**
ritzi a fost senin şi ger. Aa*>"Jaă.tttf rî»[!],lereastra Fedorei. Voiam să-i fac o mare plăcere; adusesem o cutie cu smochine. Mi-a spus ea, de mult, că îi plac smochinele. Şi eu ■sufeream că nu am bani să-i cumpăr.
Am îndrăznit şi am ciocănit. Apoi am rămas lângă fereastră, zâmbind, în soare. Cineva a ridicat puţin perdeaua, apoi a lăsat-o repede. Eu aşteptam. Pentru că mi-era dragă Fedora *-l* şi voiam s-o aud râzând şi mulţumindu-mi pentru -smochine:
Dar ea nu venea. Atunci am bătut din nou în fereastră şi anilWtri^afci
—*4* Fedora! Fedora! , n-a venit. Auzeam însă glasuri. Eşti cu cineva, Fedora? Jn vecin a trecut atunci prin curte, m-a privit şjjjtf râs.
/ — Fedora, ţi-am adus smochine.. .
Glasurile nu se mai auzeau. Am zâmbit atunci şi i-am spus, cu blândeţe :
- Vrei să mă sperii, nu este aşa? Dar eu ştiu că eşti acasă, Fedora...
Am rupt o foaie albă din caietul meu de socoteli, şi am scris pe ea: „Fedora, îţi dăruiesc smochine, pentru că ştiu că îţi plac. Mănâncă-le sănătoasă, Fedora — şi gândeş-te-te ia mine".
«
Am deschis binişor uşa de la antret şi am lăsat cutia pe un scaun. Deasupra, am aşezat foaia scrisă. Apoi am fugit, fericit.
în fiecare dimineaţă, când plec — ciocănesc în fereastra Fedorăi. Ea ştie să sunt eu, şi se bucură.
O dată ne-am plimbat împreună pe bulevard. Era înainte de apusul soarelui — şi eu o priveam, şi nu mă puteam sătura privind-o. Ea m-a întrebat:


— Cum priveşti... parcă nu m-ai fi văzut cu Şi doar aseară ne-am întâlnit.
Iar eu i-am răspuns, zâmbind.
— Pentru că mi-eşti dragă, Fedora. . ■„,;.??/« Ea m-a privit în ochi, şi a tresărit. De ce *aj* tresărit atunci Fedora ?
— Şi mă iubeşti cu adevărat?...
— Cu adevărat, Fedora.
— Şi mă iubeşti mult? *iţ*
— Mult, Fedora. Aş vrea să fii fericită.

De ce a tresărit iar Fedora şi mi-a strâns braţul? Miiş, şoptit:
— Doamne... De ce eşti tu atât de sărac?...
— Dar nu sunt sărac. Fedora. Banii noştri ne vor ajunge. Eu nu te voi lăsa să lucrezi şi noaptea. Nu vreau să-ţi oboseşti ochii, brodând...
Atunci, Fedora a lăcrămat. Am simţit un fior dureros.
— Vezi, Fedora, dacă lucrezi noaptea... De ce nu mi-ai vorbit mie? Ţi-aş fi adus bani.
Ea n-a răspuns nimic, dar a suspinat. Şi m-a rugat să. ne întoarcem. Păşeam trup lângă trup, fericiţi.
*îat&isi*
• ... *hwl*
Am cetit două cărţi foarte frumoase. Am să le dau sâ le citească şi Fedorei. Mi-a spus că ar ceti cu bucurie — dacă i-ar da cineva cărţi.
Astăzi a fost atât de cald afară, încât părea că se des-primăvărează. Am privit vrăbiile şi am zâmbit. Şi în inima mea ciripeau vrăbii nevăzute.
Fedora, mi-e dragă Fedora...
Am întrebat-o dacă i-au plăcut cărţile, dar ea mi-a răspuns că a avut prea mult de lucru, nu le-a cetit. M-a chemat în odăiţă şi am putut să-i văd glastrele cu flori şi cadrele. Sunt foarte frumoase.


Mi-a spus să stau pe scaun. Şi eu am stat, şi am zâmbit, şi i-am luat sfielnic mâna şi i-am spus:
— Cât vom fi noi de fericiţi, Fedora!...
Dar ea m-a cuprins cu braţul şi m-a sărutat, şi a început să plângă.
— Vom fi fericiţi, noi... Vom fi fericiţi, dragule... Am fost tulburat peste măsură. Nu ştiam cum s-o-liniştesc, şi s-o fac să nu mai plângă. Am rugat-o, mult..
— Mă doare, Fedora... mă doare...
Am strâns în noaptea aceasta o sută cincisprezece lei, şi tot drumul m-am chinuit să hotărăsc ce voi dărui Fedorei. Poate că am să-i dăruiesc o geantă mică sau o> sticluţă cu parfum. Ce fericită va fi când va desface dopul cu fundă de mătase — şi-şi va picura parfum pe batistă...
Mă gândeam la toate acestea şi muşcam din pâine. Am ajuns acasă obosit şi am adormit cu chipul Fedorei în ochL
•
Intrând astăzi în odaia ei, am găsit acolo un tânăr. Era vărul Fedorei — şi eu m-am bucurat cunostându-1. Fedora era, însă, foarte stânjenită. Ţinea ochii plecaţi în» podele şi nu vorbea. Vărul ei, dimpotrivă. Râdea cu hohote şi părea şi el mulţumit că m-a cunoscut.
— Eu am să vă las, spusei zâmbind. Am văzut eu că v-am întrerupt; puteţi vorbi, însă, acum, fără teamă. Tânărul mi-a strâns fierbinte mâna şi m-a întovărăşit până în antret. îndreptându-mă către odăiţa mea, l-am auzit încă multa vreme râzând.
Eu am început să adun bani pentru nuntă. I-am vorbit şi Fedorei. S-a înroşit şi mi-a spus că va strânge şi ea. Să dea Domnul să avem destui bani, şi să putem fi fericiţi.


Astă noapte, am zărit cum s-a stins lumina în odaia Fedorei. Şi, în acelaşi timp, am văzut un domn ieşind dio coridor. O clipă, m-am cutremurat. Dar m-am gândit apoi că aceasta e o copilărie. Domnul va fi fratele sau vărul Fedorei. Am alergat pe stradă şi l-am privit în faţă. Domnul m-a crezut drept tâlhar şi s-a temut — dar eu am înţeles că nu ■era nici fratele, nici vărul Fedorei.
Fără îndoială, nu ieşise din odaia ei.
Vecinii din curte mă privesc curioşi şi poate mă vorbesc de rău. Astăzi, cineva m-a oprit lângă poartă.
— E adevărat... cu Fedora?
— Adevărat. Şi eu sunt tot atât de tânăr ca şi ea. Iar ■ea mă iubeşte.
Cred că am vorbit aşa cum trebuie.
Doi tineri au căutat astăzi pe Fedora şi vecinii i-au trimis la mine.
— Fedora nu este acasă, le-am spus.
— Şi când o putem găsi? Pentru că trebuie să-i vorbim neapărat...
Eu n-am ştiut ce să le răspund. Fedora plecase să-şi :umpere o rochie pentru primăvară. Ea câştiga foarte mulţi >ani, brodând. Mi-a spus că rochia va costa patru mii de îi — dar să fiu fără grijă, pentru că are ea bani.
— Dar Dumneavoastră de unde sunteţi? Şi de unde o unoaşteţi pe Fedora?
Tinerii au zâmbit şi s-au privit între ei. Dar mi-am ius eu aminte.
— Sunteţi de la atelierul unde lucrează Fedora ?... >arte bine, foarte bine. Am să-i spun atunci că aţi

căutat-o.
Tinerii au ridicat din umeri şi au plecat. S-au oprit, să, de câteva ori în drum — şi m-âu privit.

<*'h ,r,')ft" ■"'•■ .'- ■■■";':« i.«.iî tor *ţ«»3«£{»| &'î ■/■■'
Către miezul nopţii, am auzit zarvă mare în curte. Nu m-am coborât din pat, pentru că eram obosit şi dimineaţa trebuia să mă deştept devreme. Dar vecinii mi-au spus că s-au bătut nişte domni care veniseră la Fedora.
Eu m-am temut să nu li se fi întâmplat vreun rău fratelui sau vărului Fedorei. Vecinii mi-au spus că nici fratele, nici vărul nu fuseseră astă noapte. Ci nişte domni străini.
Pentru aceasta, câţiva chiriaşi s-au dus la poliţai.
fi când am întâlnit-o pe Fedora, ea avea ochii plânşi şi ouă vânătăi pe obraz, lângă buze. Părea atât de tristă... Toţi vecinii sunt în fierbere. Şi aceasta — pentru nişte tineri pe care nu-i cunoaşte nimeni.
... Cea mai mare suferinţă , am îndurat-o astăzi.
Spre seară, a venit Fedora. 0 aşteptam lângă poartă. Dar în urma ei păşea un bărbat înalt şi crunt. Eu n-am întrebat-o de ce o urmăreşte bărbatul acesta pe Fedora. Ea tremura. Omul s-a apropiat de noi şi a pus mâna pe Fedora.
— De când te căutam eu...
Fedora a început să plângă. S-au adunat repede toţi vecinii. Iar vecinele erau fericite. Sărmana Fedora plângea şi ochii i se împăienjeneau de lacrimi. Dar o vecină vorbi.
— Aşa-i trebuie... Şi alta:
— Carnetul galben...
Eu nu înţelegeam nimic. Am vrut să vorbesc bărbatului crunt, dar acesta m-a înlăturat cu braţul şi mi-a spus că în curând voi încape şi eu pe mâna poliţiei. Eram atât de îndurerat, de uluit — încât nu puteam face nimic, ci stăm numai şi priveam.

Bărbatul crunt a chemat o trăsură. Şi a început s-o îrască pe Ferora. Ea plângea tot mai tare şi mă căuta. Am uzi t-o cum mă striga.
— Dragule... iartă-mă, dragule...
De ce trebuia s-o iert eu pe Fedora? Fedora e nepri-ănită.
Dar durerea m-a abătut. Zadarnic îmi mângâi luneta. iu nu ştiu unde e Fedora şi când se va întoarce. Şi inima îea suferă şi se tânguie, cum se tânguiesc vrăbiile rănite, irna.
-_-,»•*
Cine ar putea să-mi ajute? Am să rămân iarăşi singur, i sufletul meu e tulburat şi suferă. Sufletul suferă mult. Unde eşti, Fedora? Unde am să te găsesc, Fedora? ,u trebuie să te caut, Fedora şi se te găsesc, Pentru că îmi sti dragă, Fedora...

IXJ..U I, '«-Ifi'îfCiM}! fii», , £jfU 1-jiV% &î££fl ii iii ■ AVîO . , .
: • -»
.-{}■ i;. r'nir, .••,:■/. J^p :,< , :;,,,;.4U+) «.?<*! Jw/v, M\,t. y u;<l . t,,.,.-'•■' .;i s- .-»p .;/.: >■/■■.{..ii •#. i jLrx, tf
: v.sp; K
- • ■ **.:***#*! ... ia*»fi mua
Hi" •
u>p','r, % m&
$0 ...... - , . -..-^u:.t;
**DIN|LUMEA CELOR CARE ACUM** CUVÂNTA **Primăvara...**
într-un colţ de curte fără umbră, dulăul Abraham împlineşte instrucţia nepotului său, Rudi. Căţelandrul e rotund, naiv şi, pare-se, curios. El întreabă necontenit, iar dascălul său bucuros îi îndestulează pofta metafizică. Dulăul Abraham ştie cât de dispreţuită e cuvioasa filosofie printre căţelandri şi cu atât mai mult se osteneşte să păstreze, pentru faima neamului câinesc, pe însetatul de adevăr Rudi. De data aceasta, în măiestre şi adânci cuvinte, el îi dezvăluie colţuri din taina, nepătrunsă decât de dulăi, a creaţiunii câinilor şi universului. Şi Rudi, ascultându-1, se umileşte cu mintea în faţa înţelepciunii dascălului.
*— Ceea ce vezi acum se numeşte primăvară, cuvântă Abraham. Oamenii aprind o faclă şi o poartă încet pe cer, pentru că noi, câinii, să nu mai îndurăm de frig. Tot ei se îngrijesc să nu mai ningă şi îşi pierd multă vreme cioro-văindu-se cu pământul, până ce acesta înverzeşte pentru noi. îi poţi vedea în orice dimineaţă ducându-se la câmp şi în pădure. De ce crezi că fac aceasta ? Eşti încă necopt şi nu poţi pricepe toate lucrurile : află totuşi că ei îşi

părăsesc lăcaşurile ca să slujească pământul şi să-i jertfească vite şi grăunţe, întru folosinţa noastră.


Rudi asculta uimit. Nu putea înţelege mărinimia oamenilor, care se trudesc atâta pentru fericirea neamului câinesc.
— Dar de ce atâta oboseală ? De ce fac atâta pentru noi?
— Lucrul acesta nu-1 ştim. Sunt stăpâni pe mari puteri, dar ne dăruiesc nouă toate roadele. Ei nu-şi opresc nimic... Cer numai un lucru : să-i adorăm şi să ne fie teamă de dânşii. î4j|/Ji îWJkl;?0 *'i*
— Se poate una ca asta ? Să ne fie *teamă* de ei ?
— Aşa cer : ce vrei, trebuie să le îngăduim şi noi dorinţa aceasta nevinovată. E neghiob lucru să crezi că poţi înspăimânta pe nişte câini, regii vieţuitoarelor, dar când aceşti oameni se îngrijesc să poarte facla ziua şi să lipească noaptea lumânările, numai pentru folosul nostru, nu trebuie să te porţi rău cu dânşii. De altfel, ne iubesc foarte mult şi ne mângâie cu dulceaţă, mai ales oamenii cei mici, care ne sunt şi cei mai devotaţi. Mai mult încă : din timp în timp întocmesc pentru noi adevărate sărbători, lovin-du-ne şi cântându-ne arii sălbatece, ceea ce înseamnă pentru dânşii cea mai mare cinste. Poţi înţelege aceasta când vei şti că oamenii se sărbătoresc rareori între dânşii şi numai când se adăpostesc în palatele ce şi le-au făurit'. Altminteri, sărbătorile cu lovituri şi cu cântece ne sunt rezervate numai nouă şi, câteodată, pisicilor, animale inferioare din toate punctele de vedere. Mai sunt şi alte fapte, pe care le vei cunoaşte în curând şi din care vei înţelege că sărbătorile câinilor se săvârşesc între oameni numai pe ascuns, ceea ce dovedeşte că ele, neîndeplinite după obicei, sunt adevărate sacrilegii.
*nutri* J«9?i
Căţelandrul era tot mai mirat de cele ce-i auzeau urechile. în acelaşi timp, foarte mulţumit. Şi privind ochiul dascălului, îndrăzni să întrebe :
"" ~ Adică *noi* suntem stăpânii curţii acesteia ?
— Ai curţii ? Lucru de nimic . .. Strada, piaţa şi întreg pământul — care este mai lung decât de aici şi până la gară — ne aparţin. Noi suntem stăpânii, afară de pomi, .n care domnesc pisicile, animale nesuferite... în ce pri-
**?WP**

veste casele, ele sunt clădite de oameni ca să ne fie totdeauna în apropiere. Trebuie să-ţi spun însă că un adevărat câine se simte umilit să intre în asemenea peşteri rău mirositoare. Găseşte păr de pisică la fiecare pas şi nici nu poate cânta în voie', pentru că adoraţia oamenilor e atât de nătângă, încât săvârşesc ceremonia religioasă de la cel dintâi lătrat.
— Cu toate acestea, vezi... drept să spun... e plăcut să stai în casă... •
*liV?*
— Spui asta pentru că n-ai studiat filosofia. Când vei mai îmbătrâni însă, vei înţelege cât de caraghioase sunt locuinţele oamenilor.
Dulăul căscă şi clipi dispreţuitor din ochiul drept, stins de albeaţă. Rudi, care era foarte bine crescut, îşi scoase limba şi o lăsă să atârne cât putu mai jos, dând astfel să înţeleagă dulăului că ia din toată inima parte la desfătarea căscatului. Acesta îi răspunde printr-un zâmbet şi Rudi profită de ocazie să-1 întrebe de ce dulăii sunt mari, iar căţelandrii mici, şi de ce primăvara cei dintâi sunt liniştiţi, pe când cei din urmă neobicinuit de jucăuşi.
— N-aş putea să-ţi spun din care pricină se afla această deosebire între trupurile noastre, pentru că nici dascălul meu nu mi-a putut-o spune. E, de altfel, o întrebare foarte adâncă, deoarece un câine rămâne acelaşi pentru el însuşi şi creşte pentru ochii celorlalţi. Cum s-ar putea lămuri aceasta ? De bună seamă că undeva ne înşelăm, şi ne înşelăm, cred, în ce priveşte părerile celorlalţi câini. Cum pot şti ei, mai bine ca noi, că ne schimbăm? E numai o părere. Câinii rămân totdeauna aceiaşi. în ce priveşte pe oameni şi pe celelalte animale, poate că ei se schimbă..,, dar aceasta nu ne interesează...
— Atunci de ce căţe. ..
— Tocmai asta răspund şi eu. Primăvara e sărbătoarea căţelandrilor. Şi ei se hârjonesc în faţa faclei oamenilor, pentru că aceştia sunt într-adevăr uimitori prin devotamentul ce ni-1 arată. Pentru dulăii îmbătrâniţi — ca mine şi ca Halp — primăvara este însă un lucru cu adevărat trist. Noi înţelegem că toată minunăţia aceasta nu este decât o păpuşă pe care o joacă oamenii. Şi, săturaţi de


tata divinizare, aşteptăm mai cu bucurie vara, când, ne-tânjeniţi de dragostea oamenilor, putem gândi

în tihnă la uperioritatea câinilor şi la originea lumii. Ceea ce facem oi vara se numeşte filosofie — şi toţi căţelandrii vor tre-iui să filosofeze, când le vor scădea puterile.
— Şi oamenii filosofează?
— Da, de unde! Nu-i ajută mintea. Ceea ce îi călău-eşte pe ei e numai grija de bunăstare a câinilor. Bieţii lameni! Ştii, câteodată chiar ţi-e milă de neputinţa în are se găsesc. Să ne slujească pe noi aceasta le e omenirea. Naţiunea ne aparţine numai nouă şi, întrucâtva, pisicilor.
După ce dulăul isprăvi de vorbit, Rudi îşi clătit.' :oada, semn că e mişcat şi plin de cinste faţă de dascălul său. Lăsându-1 apoi câteva clipe să se odihnească şi să-şi răcorească limba, căţelandrul cugeta, păşind filosofic pe Lângă zid. Cugeta la superioritatea neamului câinesc şi la umiliţii servi din lumea celor două regnuri. Se opri în faţa unui măcieş înflorit şi-şi îndreaptă mândru spinarea. Ochii îi erau umezi : desfătarea cugetării îl mişcase mult...
Un gândăcel se strecură zglobiu sub umbra măcie-şului; el nu gândea nimic. Treziţi din contemplare, îl zăriră ochii lui Rudi. Căţelandrul zâmbi. 0 labă se ridică agale, rămase o clipă nemişcată şi se aplecă pripit asupra gândăcelului. Se spune că Rudi porni să-şi întâlnească dascălul.
*Martie 1925*
■V'S't'.*'4' lît '.!-;
' 1" . , ■ ,;, . . „'.' r» sffj *im'jih ~J*
- *'U , i ti',*[1] •• ' •» M '^ j 6J /-*/ . i,">/l' —
*,ţ/i* '\ ,i|}V'/Hs *ti* • > *qiin* [T], ..-'.ins t-t *i t i,\<t,uK\<*

.
## 0 ÎNTÂLNIRE CU CEI TREI MUŞCHETARI
*CI.*
5 4.
într-o noapte de toamnă, cineva îmi spuse că mă cheamă Dumnezeu. îmi luai pălăria, mantaua şi un băţ uscat de alun şi ieşii în curte. Omul trimis îmi spuse:
— Domnul te aşteaptă în faţa porţii.
— Să vedem.
Bătea (fără vânt într-o noapte de toamnă putea scrie cineva un rând?) un fluid însufleţit, care-şi făcea mare bucurie scărmănând norii de pe sus până-i făcea numai apă.
— Unde e Dumnezeu, omule? îl întrebam eu. Trimisul se uită roată împrejur, privi în sus, scuipă necăjit în lături şi rotunji o frază:
— Apoi cu Sfinţia Sa m-am luat de gânduri. îmi spune te chem, te chem, şi aci o tuli cine ştie unde după predici.
[3]oate că aveai chiar treabă?!
— Da, citeam o carte foarte interesantă.
— Ei, vezi? Te-am supărat degeaba. Lasă că poate vine altădată Dumnezeu. Acum du-te de citeşte!
Şi omul plecă.
Eram atât de necăjit, încât strivii o biată broască ce-mi ieşi în cale. Apoi pornii pe cărăruşa ce ducea la râu.
Vântul mă înconjură de două ori şi, fâlfâindu-şi penele, îmi ridică părul de pe frunte şi-mi şopti: ,,Du-te acasă, du-te acasă!"


Mă întorsei să văd cine e. Dar ţi-ai găsit ca vântul să întârzieze la o margine de drum... Nici nu-1 mai vedeam de repede ce fugea. Atunci îi smulsei trei fulgi şi, zvârlindu-i înainte, ţipai.
— Vânt, făptură bleaga! Tot pitic şi fără inimă ai rămas. De ce, mă rog, nu vrei să-mi fluturi păru-n faţă? Vezi ăst băţ uscat de alun? Ascunde-ţi capu-n fulgi de vrei să îl păstrezi mai multă vreme. Ologule! Vii pe la spate ca un cocoş chior şi-ţi vâri gheara în chica omului, aşa, tam-nesam. Păcătosule! Tu eşti fiul Crivăţului? Aşa te-au învăţat Furtunile?!
Vântul veni iar:
— Nu-mi lua în deşert părinţii!
— Să fugi, lighioană. Du-te cu Dumnezeu. Tu îl cunoşti pe Dumnezeu, îi duci sufletele prin văzduhurile negre. Spune-mi ce a vrut să spună.
— Tu crezi în Dumnezeu?

— Nu, dar El există, mi-a spus-o piticul. Să-L vedem.
Să vină!
Vântul spuse iar: ,,Du-te acasă, du-te acasă!" Atunci luai băţul şi-1 lovii.
— Să fugi, urâtule. Dă-i haina nopţii, că-i a ei, dă-i înapoi răcoarea aerului şi lasă sunetul copacilor pădurii care l-au primit din ţarină. Şi Dumnezeu... El nu există,
mă-nţelegi!
Vântul fugi ruşinat. Eu ridicai băţul uscat de alun
şi păşii mai departe.
Dintr-un stufiş apărură trei stafii acoperite în mantale pestriţe. Am acasă 'un pitic care m-a învăţat să nu-mi fie frică de nimeni. sg-3 o *atf.vMy ,&<1'*■•■
— *Jj suiş Atho$J_ f* m^i ţixy/ <m 1
— *Et moi Portos!*
— *Moi Aramis 1* Piticul meu e neamţ, deci pricepeam fr:
ca rusul „Patetica". Dădui convenţional din cap.
— *Je suiş Athos !* jslw - Ăă?
— *Et moi Aramis l* -Ăă?...
*MiMîim* si-MV',
izeasca
*i?„ii*
*um*
?,ăo

Stafiile erau furiosif. Luară unj/jpie de grâu şi bătură cu el două brazde de pământ. Din locul acela ieşi un coşciug
i cu o tigvă de mort, trei broaşte şi un mosor de aţă încâlcită. Misterioasele umbre, tot sfădindu-se, desfăceau mosorul
irşi cum descurcau firele li se descurcau şi limbile şi-ncepură .a-mi vorbi pe grai înţeles.
— Bună seara! *
— Bună seara, domnul meu! Eu, spirit încarnat pentru pa treia oară, sunt, în timp şi-n spaţiu, sluga Dumneavoastră.
— Luaţi-o, vă rog, mai încet, că suntem începători!
— Mă rog!
Vorbi numai o stafie mare. Eu luai un bulgăre de pământ şi-1 băgai în gură, prefăcându-1 în trei şopârle, ce storceau lapte. Şi, sugând, îi ascultam.
— Noi, domnule, după cum vezi, suntem cei trei muşchetari.
— Nu ştiam.
— Şi am venit aci fiindcă te auzirăm strigând că nu există Dumnezeu, nu există spirite, într-un cuvânt, nu există aiimic.
— Exact.
— Atunci noi ce suntem?
— Dumneavoastră? Muşchetari.
— Asta am fost.
— Atunci, mă rog, ce voiţi Dumneavoastră de la mine?
— Pe Dumneata.
— Pe mine? Dar nu mă fac muşchetar, Doamne fereşte! Şi de ce m-aş face, la urma urmelor?
— Pentru că vrem noi.
— Aşa ? Apoi tocmai d-aia nu o să mă fac. Dar pentru ce JWeţi Dumneavoastră?
— Fiindcă...
Aci luna, care spionase de după un nor, şopti unui greiere să asculte ce spun fantomele, ca să ştie şi ea, că era tare curioasă. Şi greierele ascultă şi eu voii să-1 omor cu nuiaua de alun, dar atinsei un muşchetar şi ei pieriră. Mă şuii într-un pom să văd de nu cumva s-or fi ascuns prift-imprejurimi. Dar cercetările mele deteră greş şi, pus pe


gânduri, mă culcai sub un pom. Vântul serii mă găsi repede şi-ncepu iar să mă necăjească:
— Du-te acasă, du-te acasă!
Eu mă sculai şi pornii, căci abătuse nişte nori care plouau.
— Du-te acasă, du-te acasă! Atunci îi strigai:
- Ologule, fricosule, blegule, da, blegule!...

#.'!&»!
*IViil!*
*'X Ai*
ij *mţâ '.„?!* •■ t;OV!;*},0'«i:yu *IfiVi* -33*
Snşo* *ţtitt&i* iaA . !f.-'.^u*fîî^# *mat m-x*

«S

•ai I
;îfffir

*iMîfi* POVESTEA UNUI OM NENOROCIT

Al dracului liliac. îl prinsesem cu ace pe planşetă şi aşa, cu picioarele străpunse, tot mai rezistă, nu se lasă deloc să fie disecat. Şi e foarte neplăcut să-ţi vezi materialul zbătându-se destul de conştiincios pe masă. într-un rând n-am păţit-o eu cu broasca, căreia voiam să-i extermin un plămân ? ! începuse, domnule, să sară aşa, cu pântecele gol, prin laborator şi parcă-şi făcea o datorie spăr-gându-mi sticluţele, flacoanele, eprubetele, până ce, în sfârşit, căzu într-un vas cu acid fenic şi muri dezinfectată până în măduva oaselor.

De aceea voii să fiu prudent şi cu susnumitul liliac şi-1 prinsei cu nişte lănţisoare de gât, când auzii^o voce ca din greul pământului : „Nu mă omori, nenişorule !"

Cu tot curajul meu de necredincios, simţii că-mi tremură în întregime membrele superioare. Mă înarmai repede cu un bisturiu şi, retrăgându-mă doi paşi, aşteptai.

„Fie-ti milă, omule, si slăbeste-mi puţin sârmele de la gât".

Cu un cleştişor îi îndeplinii de departe dorinţa, apoi mă aşezai iar pe scaun. Liliacul oftă de câteva ori, privi melancolic un flacon cu eter, apoi întoarse capul.

— Tot nu mi-ai dat drumul ! închisei ochii în semn de neputinţă.

— Ce să fac ? Liliecii se găsesc foarte rar acum în noiembrie si am nevoie absolută să disec câţiva.



:< A MI A>:. :;;,?
*tkt'.d ::; i*
%



— Dar mai lasă şi Dumneata disecţia ! Dacă aş fi o lighioană, da, mai înţeleg, dar eu sunt om, Domnule, om adevărat !

— Nu se vede.

— Da, fiindcă nu vrei să crezi, dar până acum eu am fost în purgator. Nu vin din cer acuma ca să înlocuiesc un liliac ce rămăsese în urmă la numărătoare ?

— Suferiţi de daltonism.

— Daltonism, nedaltonism, întrebarea ..." ah"!, dar slăbeşte-mi puţin picioarele ! Am stat trei săptămâni într-o peşteră şi nu le mai simt de obosite ce sunt. Aşaa ... Acuma să-ţi spun eu cum de sunt liliac ...

— Dacă ţii atât de mult, spune-o . .., dar grăbeş-te-te, căci doctorul vine exact la şapte şi eu n-am pregătit caecumul şi pancreasul.

Mă dusei de aruncai un lemn în foc, trăsei perdelele apoi mă aşezai.

— He ! he ! he ! Crezi că eu am fost liliac ? Ferească Domnul, eu sunt om adevărat.

— Fiecare cu credinţa lui.

— Nu aşa. Eu te asigur că sunt ceea ce spun şi am stat, de la moarte şi până acuma, care va să zică şaizeci şi mai bine de ani, în purgator. Dar era o plictiseală, domnule, o plictiseală de te luai cu mâinile de păr. Numai suflete triste, pocăite, în sfârşit, oameni fără pic de viaţă. Şedeam toată ziua şi pescuiam în râul purgatoriului. într-o dimineaţă, tocmai trebuiau trimişi pe pământ o nouă generaţie
te lilieci, şi unul căzuse pe drum şi întârziase. Iar sfântul ;onom — ăsta fusese un stareţ nu peste măsură de cuvios, îmi făcu semn : „Vrei tu, Petre, să mergi pe pământ ? r Şi fiindcă era bun şi zâmbea la mine, i-am răspuns : „Vreau părinte" ! Şi iată că am venit. Dar de unde să ştiu eu că am să cad în mâna unui naturalist care îndrăgeşte atât de mult
liliecii ?

. -*w\' '''* ... ' nliM

— Fiecare cu pasiunile lui.

— Da, da, da, aci ai dreptate. Dar nu vrei să-mi eliberezi un picior ? !

Negai indispus.



— Păcat, domnule, că nu mi-am trăit şi eu viaţa. Am fost un om nenorocit, tare nenorocit. Tatăl meu era un zgârcit şi jumătate, n-a pus toate cele trebuincioase ursitoarelor, căci zicea că ursitoarele n-or să mănânce ele în

miezul nopţii din strachina românului, şi ...
— Pare că era un om inteligent, tatăl dumitale.
— Şi aci ai dreptate. Şi dacă n-a vrut, n-a pus. Acuma, în mijlocul nopţii, când au venit ursitoarele şi au văzut (cum de vedeau ele pe întuneric, domnule ? !) lipsă în pri-nosu' lor, s-au supărat şi m-au făcut nenorocit pentru toată viata.
— Ce fiinţe fără scrupule !
— Da, domnule. Parcă, dacă tatăl meu nu le pusese doi colaci mai mult, eram eu de vină ? ! Proaste. Dar să vezi mai-nainte. Până mă făcui mare n-aveam nici pe dracu' Căutam, jucam şi învăţam, cum nu învaţă nici un alt copil. Dară vezi, numai că nu puteam spune nimic de la mine. Trebuia, nu ştiu cum să spun, vezi, că vorbele, faptele ce le vorbeam ... să fi fost spuse sau scrise de alţii înaintea mea. Nu ştiu dacă înţelegi ? !
Ce adevărat vorbeşte omul câteodată !
— Ei ! Să vezi bucurie pe dascăl, cică eu vorbeam ca un mitropolit. La oraş mă trimiseră să învăţ orga. Şi învă-ţai să cânt într-un an cât cântau alţii după cinci, şi mă jucam toată ziua la orgă. într-o dimineaţă făcvri eu un cântec frumos şi trist şi-1 cântai o dată la doamna mare şi la toată lumea le părea bine. Dar un domn mă întrebă de unde îl ştiu. Atuncea pe mine mă podidiră lacrămile şi i-am spus : „Cum de unde îl ştiu? L-am făcut eu ieri dimineaţă !". Şi atunci se pune pe râs şi doamna mare mi-a spus să nu mai vorbesc aşa, că râde lumea de mine, căci cântecul era cunoscut cu douăzeci de ani înainte. Dar eu eram încăpăţânat şi atunci mă deteră afară. Şi când mă culcai mă simţii pentru prima dată că sunt nenorocit.
— Iartă-mă, domnule, că te întrerup, dar întrucât sunt eu dator să ascult astfel de romanţuri ?
— Obiecţiile la urmă. Domnule, de a doua zi lăsai orga şi mă apucai să cites& , H«tt.H*;.xU.:i«, 'n*. '

»

— Foarte bine.
— Da' ştii, citeam ca un nebun. Ce păcat că în purgatoriu nu există biblioteci. Mi-aş fi adus aminte din tinereţe. Şi de la o vreme începui să scriu, să scriu mult, să scriu mereu, să scriu ziua şi noaptea, să scriu ca un sinii** tit (aci liliacul începu să se-nfierbânte), să scriu.
— în sfârşit, să scrii.
— Exact. Şi numai romane.
— Ca-ntotdeauna.
— Nu ca-ntotdeauna. Alţii făceau şi poezii. Mai târziu am făcut şi eu, dar atunci nu încă. Şi într-o zi mă duSl* cu un caiet la doctor şi acesta mi-1 dete a doua zi, spunând că e scris foarte frumos, dar am sărit părţi din original. „Cum am sărit părţi din original ?", îi zic eu. „Păi da, căci romanul acesta al abatelui Prevost are mult mai mult* capitole decât cele transcrise în caietul dumitale". „Cum, domnule, cartea aceasta, pe care nu ştiu de ce am numit-o « Manon Lescaut», e făcută de dl. abate nu ştiu cum ? ! Nu e adevărat, domnule, romanul l-am scris eu singur, nici măcar n-am auzit de abatele dumitale". Nu mai e nevoile să-ţi spun că doctorul nu m-a crezut şi a răspândit vestea că sunt nebun. Şi atunci am fost iar nenorocit.
— Mai aveţi un sfert de ceas.
— Ce repede trece timpul ! Dar poate că profesorul Dumitale întârzială.
— E un om foarte punctual.
— Ce să-i faci ? Norocul meu spart în fund. Dar să continui. Ai înţeles că nu mai scriam cărţi, ci făceam versuri. Şi am făcut unele lungi cu nişte lupte greceşti, în jurul unei femei şi al unei cetăţi, cu morţi şi răniţi, în sfârşit, foariîf frumoasă. Şi ca să nu fiu iar luat drept nebun, mă dusei la oraş. Şi în căruţă găsii un pachet mototolit şi din hârtiile alea văzui una pe care erau apăsate tocmai unele din versurile mele. Sus scria „Illiada" lui Omer, traduce»;' Atunci m-am întors acasă şi m-am bătut cu pumnii-n cap.
— Vă plâng.
— Şi eram atât de nenorocit, încât noaptea visai pe cele trei ursitoare zicându-mi : „Ce-ai făcut, ai făcut, făcut :
■***uMwmmm***
eşti un om fără noroc, fără noroc, noroc, mâine o să mori, o să mori, mori .. . mori ... !" Atuncea m-am sculat din pat şi am fugit de acasă de teama ursitoarelor.
— Spre marea bucurie a părintelui Dumneavoastră,
— Aşa e. Dar ursitoarele nu mă uitaseră, şi peste îif^f an trimiseră lângă mine o fată frumoasă de pica, Florica.
*I fs,n*— Se putea fără dragoste ?
— Fireşte că nu. Ursitoarele ştiau aceasta şi de aceea mi-au aprins focul în inimă după fata aia.
; - — în călcâie nu ?
— Era destul şi acolo unde ardea. Şi înnebunisem atât după ea, încât uitai şi ruşinea păţită şi tot, şi-am scris o scrisoare frumoasă cu o odă şi mai frumoasă. Dar când o întâlnii, a doua zi, mi bufni în faţă şi vorbi : „Bine, mă, nă-tăraule, după ce eşti urât foc mai bagi şi intrigi ? Uite, vezi ? Asta e scrisoarea scrisă chiar de tine. O vezi şi p-as-talaltă ? Asta e a sergentului, a drăguţului meu. Nu vezi că e la fel ? De ce ai copiat după el şi « poizia » şi tot ? Sunt chiar ca în scrisoarea lui. Apoi aşa te pricepi tu în dragoste ? Să nu te mai văd p-aici că pun pe sergent să-

ţi rupă oasele. Ai înţeles ? Acum, marş afară !" Eram atât de nenorocit, încât nici nu ştiam ce să fac.
— Trebuia să intri la mănăstire.
— Aşa ? Că eram şi dibaci almaibei de călugărit. Nu ţi-am spus că îmi purtau pică ursitoarele chiar de la naştere ?
— Atunci ?
.— Atunci ? M-am aruncat în apă şi am murit.
— în sfârşit ! Bine că te-ai dus odată. Disperasem, domnule ! Se apropie şapte şi Dumneata nici gând n-aveai de murit ! Rezistentă fiinţă ai mai fost !
— Nu vorbi aşa, că faci păcat. Am murit şi m-am dus în cer. Acolo am fost repartizat până la Sfârşitul Lumii în purgator. Şi fiindcă somnul e molipsitor, am dormit vreo treizeci de ani, apoi m-am făcut pescar, şi acum în urmă liliac.
— Fă-ţi rugăciunea !
— Liliecii nu ştiu să se roage.



#

2? *►

Sas
W
r£jH
i—i
Mi
Q
rt 4> i
(UNO
•S i.j.
3 3 ni 3>3 .
U l/i 4-1
^ ti
ca o
3
Cu
u
cu
!*
u
_. <u ca
'> +3S >ca ,g <u
c/j >3 *c
3
3
3 _3
'o 3-
Ul
41 _ t-, >3
^ fe-g"3.S «-
° 5^ 3
ca « 3 .
C 3 <U
+-» cu 3 3
O
.3-3.'
> ca P-.3E
Ca r3 +J CJ
ca 3
3 S
cu
'3-8'S ca g"
m *rr 3 L- ^
Ui-
o .5 <ca
B <tt •«
rd
>3 .5
«i <ca
3 3
>ca
Cu? >3
;> u> o 3— o
3 3"G
%3 *°"
i_ cu 3 "3 cu .3
R D (,S <" u

ca
'5
cu
3
rd
3
O -2 u 3
>ca o +j >ra rt S, u ui ca 3 «i >-H
g ca "B -»-' S "£ M ■O», ca " ca « ..xa 3 g-55„-o
3 g-.S-a.ca "
u ■
•3 t.» •« .'O ca
^ UJ- CU
R o'3 i-* o
cu cu
ca ca, cu
cu <fl
'y 3
o
ri w ^ fD y
3 -^ ,3 <ca a •-. <ca •- -
3 ^
ca —i
_ 3 "3 X)
PHS ca <3
3 3 3 o 3 "i
3 3 3 cu o > ca .«,
3
13 «-o<ra ""
- "' 'g b£ 3 ca cu 3 +■> "O __. <3
ca ca
3-
tuo;
g"*"6
1) « O
ca rQ
ca
•-" 5
3<n* ca
» 6 S
3-3
rt _ _-£ r— Ui» l-i
ca
o
3
«a^
o
o
caft
3 I 3 |J
3 ft-a o <ş Ş
"^«s 3
3
>3
<u cu >nj.T ■«
ca -" « 3 . cu
$m_a$
>3â! CU
III

ca
u> 3 3 ^ ^ <u 3 3 cu
3 3
3*.y o 3
«ca-Pnjrtj-j-j-n-ggui^
cu
PH
3 cu
e
3 I-I 15© 3 ui
U
CU -*-»
9 —* 3
cu
3
J <U o 3 S "*
X3 *i 3
J"< -3 3 ou pQ 3 --j g cu
73 o 5? 3 *■
xa 3 cu 3 cu 0 c

3 3
3 3 -O « 2 rt =
3 ca -S OT"
t; *» 3
.H 3 >rt 3 <cd 3 3
" S^-vft MS rj 3
t3 ii c ^
" 3Jrf
<3 3 ■*-> O • 3 ti —; )3 cu 3-3 « TJ O tT cu 3 3 £
U) O C! r3 ~ ° ~l
3 -*i 3 cu *3
w. ^^
- 3 rt ^ cu cu ou Jfcu 13.«
3
■
CU r3 -f^* l-i CU
3 <3 -t-" <3 > 3
3 3 _0
3 0)
>3
o
Cu
rd 3 cu cu-43 3 rQ «. 3-• o
c« iX,â
u .zi
3 >3
« U3
3 3
■ c^ °
a rt TJ .3 <nJ <u
cu 3 o
s >
cu
3PQ OJ.
*> 3
3 O > H
cu 3 13 y
«•-<■—( CU >
31-î
w «; c
U 3 3
CU
u
>3

i

e S
g . >?'?.
î ■ ■-. -
»- ? '&
şi -:

MIRCEA ELIADE

acum îşi muncea gândurile : să se facă sau să nu se facă romancier realist ? ! Auzise el de la mamă-sa când era .. . în spital, că şi tată-său, pe care nu-1 cunoscuse, scrisese mult, caiete întregi, dar le arsese într-o noapte de furie. Vezi, tata a avut talent, aşa o să aibă şi el.

Iar la gândul acesta Lucian simte că îi clocoteşte sângele fără să ştie de ce.

El ori se face realist, ori nu. Aşa cu „uite popa, nu e popa" nu merge. El o să analizeze subiectul aşa cum le spu-sese Dl. Theodorian, profesorul cela cu ochelari, de română. Şi ce frumos subiect îşi găsise. Poţi să-ţi închipui : un ofiţer nebun se bate o zi întreagă şi la urmă se îneacă. Dacă ar şti el să scrie asta atunci e un adevărat romancier realist. Bine, dar asta e greu. Nu mai are nimic pentru mâine ? ! Ba da, germana, istoria şi desemnul. Nu face nimic. Lucian e primul în clasă : profesorul îl iartă dacă mâine nu ştie, au aflat ei că băiatul se ocupă cu literatura. Nu vezi că acum are inspiraţie ?! Şi ce frumos subiect îşi găsise :

Băiatul se scoală de la masă, trece de lasă transpe-rantele la fereastră, apoi scoate din cufărul învăluit într-un miros puternic de rufe curate un caiet neînceput.

Apoi scrie pe scoarţă, fără să se pripească : „Zbucium de nebun" Aa ! De unde îi venise lui în minte titlul acesta ciudat ? ! în tot cazul e de efect. Hotărât, nuvela aceasta, roman, ce-o ieşi, i-o citeşte domnişoarei Emilia care îl roagă mereu să-i împrumute ceva de el.

îşi simţea tâmplele zvâcnindu-i şi nu ştia de ce i se strânge inima ca de ceva neaşteptat. Uite, acuma ştie tot subiectul aproape cuvânt cu cuvânt. E destul de interesant : numai, ce-o fi pe el de e aşa de înfrigurat ? ! Vezi, domnule, ce bine că s-a gândit să se facă romancier realist ? ! Dacă nu se gândea ? ! Nu, zău, ar fi fost

oarecum . .. Lucian își simte inima bătându-i. Cum să înceapă ? ! Dacă l-ar surprinde rupându-şi mustăţile în mijlocul odăii şi trântind cu cişmele în scaun ? ! Asta ar fi ciudat şi totodată destul de frumos. Minunat, prima parte e găsită. Lucian se aşează pe pat şi începu să tremure. Deodată se îngălbeni, se lumină la faţă şi începu să dea cu picioarele în spetează. Scândurile de nuc trosneau ascuţit cedându-i.





Băiatul râde : dar ştii că' asta c destul de inimos pentru nuvela lui ? ! Aa-a-a, el găseşte că e foarte frumos ! Şi până să se scoale, îşi trânteşte un pumn zdravăn în falcă de-şi muşcă limba şi-şi înroşi colţul buzelor cu două picături de rubin ce-i atârnau pe bărbie. Băiatul nu simţi nici o durere, dar îşi auzi inima bătându-i-se mai repede şi tâmplele zvâcnindu-i. Ha, ha, ha ! dar mai departe cum îi ? ! Trebuie să-şi smulgă mustăţile, bine, dar el nu are ! Nu face nimica ! N-are păr ? Uite la el, dar prost mai eşti, Luciane ! Şi când îşi vârî o dată mâna în chica-i bogată începu să tremure din tot corpul şi de durere trase cât putu. Apoi n-a mai simţit nimic : se trântea prin odaie, urla arătându-şi gura însângerată şi-şi pătase tunica de dril cu cerneala de pe masă. Când sparse oglinda stătu o clipită frecându-se la ochi. Ce dracu făcea el acum ? ! Aa ! un ofiţer, caiet cu tălpi iar cişmele cu oglinda şi apa din lighean, apa din lighean ? vezi aşa mai pricepea' şi el. Apa din lighean zici ? ! Bine frate, de ce nu spuseşi mai degrabă ? ! Acum se schimbă lucrurile. Nu e el ofiţerul nebun ? !

Desigur că nu ! Atunci cum ? Ei vezi ? Ei vezi ! asta e asta ! de ce n-ar fi şi el un ofiţer nebun ? Păi dacă i-a murit mamă-sa nebună şi tată-său tot nebun ? !

A ! vezi la asta nu s-a gândit. Asta trebuie să fie ! Ei bine, dacă n-ar fi avut părinţii nebuni el ar putea să fie un ofiţer nebun ? Jgk, *i*

Se-nţelege !

Nu, el tot nu pricepea.

Se apropie de masă şi priveşte uluit hârtia. Uite hârtia asta mişcă, de mişcă el poate să ţi-o dovedească. Nu e şi ea un căpitan nebun? Deloc ! Atunci ce are a face hârtia cu el ! Nu e el Lucian ?! Ba bine că nu, el e în carne şi oase !

De ce nu spuseşi aşa, neiculiţă ? ! Era gata, gata să se confunde. Vrasăzică'tot nu e el un căpitan nebun? Nu ! Dar căpitanul nebun ce se făcuse cu el ? ! S-a înecat! Păi vezi aşa, asta e altă căciulă. Frumos tiebuie să fie ! Bine, dar el nu e romancier realist?! .. . Cum? ei, iar îşi încurcă gândurile. El nu e căpitanul nebun, atunci ce toarnă apa în lighean ?! că dă pe afară ! De ce toarnă el apă în lighean ? !





Să-şi răcoreaScî'tâteţ^? N uite asa toarta şr^a^l m lighean !

Deodată i se lumin^ diri nou fata. Ei acum stia el tot *:* tot nu e Lucian, ci un căpitan nebun. Uite acum când a băgat capul in apă a simţit asta. El mai bagă capul. E atât de bine ! ... or

Băiatul stă acum cu Capul pâna la gât afundat în apă. Acum i s-au limpezit ganduriie. El nu ştie cum e când te meci. El vrea sa afle.

Ce ţi-e frică ? ! Vai de mine j ia mtă-te cum deschid gura!

Ee-e-e . .. nu e de l0c piactlt! îti năvăleşte apa prin nas şi prin urechi ba n ac0peră şi ochii, îi intră în gură ...

Ah. el a observat ceva ; Acum jură că e căpitan, si inca e nebun. Priveşte CVam n bate inima si n·ai idee c'e bine e aşa in lighean ...

Acum s-a săturat şi ^_ar msd vrea mmiC) sa_i iase doar aşa ... A! ce bine, ce bi^g

^ Un om nebun tată-SaU) mamă-Sa când îl bătea când ii săruta muşcandu-1 de obraZ) şcoala, prietenii, uite vezi pe Verzea băiatul cela care a muri't acum trei ani călcat de un autobuz?! ... dacă la şc0ală e băiat bun> mai bun chiar ca căpitanul! ! Care căpitan ţ ţ Ei care ! tată-său si mamă-sa! Acum nu mai pricepe nirruc Mai bine ar fi'să doarma, dar de ce să doarmă când e asa de bine?! Nu mai vrea nimic, nu mai cere nimic, iasa_i', . . Aude cum bate cineva m uşă.^Desigur că e căpitanul *nebun*> numai el poate să fie> şi la gândul acesta simte cum j se umezesc ochii. Oare de ce-o fi plângând ? ! Parca }} vede pe căpitan . .. Auzi cum bate ?! r

' După un ceas, când a jntrat gazda, 1-a găsit palid si zâmbitor cu apa vărsată pe el şi cu oglinda spartă. Şi nici pana acum nu s-a putut stabili' cum au mers iUCrurile ...

îftTi! .; WW
' ;«;£]
torte
*.&**" ; fa-Av
»
aw.i w
*taV* * ftijfaffo}
r& ■'.-» : vî
BiWttigii
*im*
*nea* fîi-'.'t ' (.*■■'■ .- »A'»'.-iS o *ip* «'<:" - -

## ,r MOARTEA UNUI NEBUN

Iar a venit nebunul la mine. I-a crescut păr alb pe gene de atâta necaz şi ţipă. E nebun. Eu m-am lăsat obosit în pat si el îmi vorbi:
—' Cânt, cânt şi-mi pare bine. Sar, joc şi-mi pare ... Dar ce ai ? Nu ţi-e fri'că de un nebun ? Ha, ha, ha . . . Doamne, tu de ce ai' un ochi mai mic şi altul mai negru ?! Te-a bătut Christos când ţi-era frig ? Dar tu, bătrânule, ce ai cu mine ? De ce nu mă laşi să isprăvesc ? Tra-la-la-li-la-lila tra--la-la. Omule, lasă nebunul în pace, că nebunul nu face rău. Ho ! hoo! ... când ţi-a scos doctorul ochii din burtă te-a durut ? Nu ? Nici pe mine. Ti-ti-ti, hu-hu-hu, Ti-ti-ti, hu--hu-hu.
Mi-era somn şi i-am zis :
— Hai nebunule, du-te de te culcă, hai.
Şi s-a dus. Iar noaptea sufletul său mi-a tulburat liniştea visului.
— De ce m-ai gonit ? Oare şi tu crezi că sunt nebun ? Dar ce e dacă mi-a murit tata şi mama ? Eu nu i-am omorât.
Mi-era frică şi m-am sculat. Am ieşit în curte şi am strigat nebunul.
— Nebunule, de ce vii tu noaptea la mine şi-mi tulburi somnul şi visele?

Dar nebunul dormea înainte şi în somn sufletul său spunea:
— Lasă-mă, omule! Uită-te în ochii mei şi spune-mi cine mă-ntrece în furii ? Priveşte, omule. Ah, profesorul, ah, profesorul acela cu ochelari şi cu nasul turtit c-al unei broaşte. Ah, gura lui întinsă ce zâmbeşte amar celor ce nu ştiu! Profesorul. Ce-avea el cu mine de mă bătea mereu ? Că nu ştiam franceza ? Nu ştiam, nu ştiam ? Nu *?* ,.
Nebunul gemea în somn şi atunci mi-au curs lacrămi şi l-am sculat. în bezna nopţii nu mi-a văzut decât luciul lentilelor şi a ţipat ca încolăcit de şopârle :
— Pleacă, ucigaşule. De ce ai omorât pe mama, de ce ai omorât pe tata ? Pleacă, profesorule. Pleacă, pleacă !...
Şi m-a bătut cu pumnii şi m-a lovit cu picioarele. Iar în somn sufletul meu tremura ca lumina lângă al său, iar în noaptea aceea aflai ceva nou.
— Da, da, da, da, da, da, da.
— Ho-ho ! Ajunge !
— N-ajunge, n-ajunge, n-ajunge, n-ajunge.
— Şi l-ai frământat, l-ai pisat în noapte, l-ai strivit ca pe capete de guşter. Ha, ha, ha, ha.
— Da, da, da, da, da, da, da.
— Destul. Ia spune-mi, colega, de ce a înnebunit nenorocitul de trup unde îţi găseşti tu adăpost ziua ? Oare creierul i-a fost strivit de brusca durere a morţii iubiţilor ?
— Nu, nu .. . nu, nu.
— Dar atunci ?
— Atunci ? Da.
— ?
— Da, da, da, da, da, da, da !
— „Băiatul" era un prost şi nu ştia cât face două şi cu două. Ha, ha, ha . . . Nu e aşa că mint frumos ? Dar era, să ştii că era prost. Ce, nu era ? Atunci de ce n-a ştiut să vorbească despre „La Flandre" ? Copilul o avea chiar în ziua ceea. Dar şi profesorul ăla era un nătărău. Ha, ha, ha, ha . .. Avea ochelari, dinţi galbeni şi era rău, **rău,** rău.


rău ... Aaa ! stai ! Ţi-aduci aminte de atunci când corpul servului tău ieşea la lecţie ?
— Da. Eram foarte necăjit, colega, căci băiatul mi-1 bătea de pereţii ţestii până vedea albastru înaintea ochilor.
— Vedea albastru ? Ha, ha, ha. Şi nebunul meu vede pomi albaştri, paseri albastre, dar e ceva grav, foarte grav colega. Nebunul vede oamenii albaştri.
— Când ieşeam la lecţii memoria îşi desfăcea toate rafturile. Ce bine că acum suntem singuri aici. întunecata aia a rămas în cutia ei de carne.
— De carne ? Ha, ha, ha . . . Dar .. . dar, dar ... Ha ! într-o bună zi era copilul la tablă. Avea de memorizat, ţii minte, de memorizat o bucată (o bucată ?), o pagină (o pagină?), în sfârşit, o bucată : „La Flandre".
— Ochii trupului meu citise odată nişte povestiri foarte frumoase din „Flandre". Erau pe franţuzeşte şi-şi bătea capul să înveţe cuvintele noi. Dar a venit gândul unei fete frumoase şi băiatul a lăsat dicţionarul şi s-a dus afară să plângă.
— Să plângă ? Ce prost. Dar ia ascultă . . . „Plânge nebunul. Ştii, că m-a pierdut de tot. Daa, de mult. De când l-au dat afară. Şi ştii de ce l-au dat afară ? Pentru că pe când spunea „La Flandre" eu i-am dat un gând nou şi memoria nu 1-a prins în săltăraş. Şi gândul acela era nou, mare şi frumos şi băiatul a fugit din faţa psofeso-rului cu ochelari ca să gândească în lumină. Dar săltăraşul trecuse înainte şi geniul rămase în afară. Şi lumea zicea băiatului nebun căci el urlă !

— Unde mi-i gândul meu genial, *lapsus memoriae* ? La ce-am gândit eu, *lapsus memoriae* ? *Lapsus memoriae'* spune-mi ce-a fost străfulgerarea aia de geniu, de ce m-am simţit tare şi fericit, de ce, *lapsus memoriae? ...*
Dar memoria era departe şi băiatul nebun. Şi-ntr-o noapte şi-a pus o cârpă-n cap şi s-a dus jos ca să-şi omoare părinţii iar pe copilul mic 1-a azvârlit pe fereastră. Apoi a înghiţit chibrite şi cu focul în mână strigă : „Am găsit, am găsit !"


Casa a ars iar din băiat nu rămăsese decât omul. Vezi, eu nici nu pot să intru în creier, mă resping fermenţii nebuniei.
— Care va să zică, era nebun ? »*$)*
— Nebun ? Da, da, da, da, da, da, da.
Peste o lună nebunul a murit. A venit la rr.'ne şi mi-a spus :
— Omule, eu am mâncat o casă. Dar în casă erau nişte viermi care mă pişcă la buric. Eu am spus tatii : „Tată, ■dă-mi un foarfec să mă-nghit". Dar tata a spus : „Unde ţi-s ochii, mâinile, picioarele".
Omule spune-mi; dacă mor, e bine sau rău ?
Nebunule, mori, căci moartea ta nu supără pe nimeni şi dă pâinea ta altuia mai vrednic. Dar de ce să mori trist, nerăzbunat ? Du-te şi omoară pe profesor. El te-a pus să citeşti pe ,,La Flandre" şi d-aci s-a iscat gândul acela blestemat".
A doua zi nebunul 1-a strâns de gât.
Atuncea eu m-am dezbrăcat si m-am întors cu faţa
**Hperete-** ***->$wu>.***
\ *ii uiiv •'* wasnrt *ş trort* M ', .
it *h;mm* 4101 -.'
*tiSS 3*
*Mi,*
KMî
&i
*tijtţsi*
***r. -n***
*i* >«< *
*mn* ;'>: >,«*'
'«W*. *m:&* **'#W|***
*î*
, ! Iffif î >/,; *vutiu vht\t >, i*
w»9 *mur tutm&g l-w'thn'J -~*
» 9b',inf£'jg ■*>£> el» jî;,-i3',">:|Iirll;'î:îrt *im* ssw» *tţş^'mâq'i* •vi*!»-.-? „,,ci,, 'rao.xif i< ,* .^ [v -&*T>* 1 < --n
r? 1
«MB * *a.,~*j
**I**
**, ';. ,." ,;•>/!;>J,« ;" • >-.•• /rş5'.-■**' *hi':* g,'f «oMff
# MĂRTURISIRE
, -
...
Paginile acestea, Domnule Doctor, le primiţi de la tânărul bibliotecar pe care l-aţi examinat ieri. Mi-am dat osteneala să le scriu pentru ca să vă ofer, în toată plinătatea, un caz interesant şi să vă uşurez sarcina descifrării lui. Deşi lecturile mele s-au îndreptat în direcţii cu totul deosebite de medicină, sunt sigur totuşi de interesul neobişnuit pe care îl prezintă dezvăluirile acestea. Ieri, în cabinetul de consultaţii, n-am putut să spun tot ce ar fi trebuit ca să vă puteţi lămuri. Am fost stânjenit şi mi-am pierdut orânduiala gândurilor. Am scăpat din vedere amănunte însemnate şi am povestit altele fără interes. De aceea revin aici, pe larg . . .
Am împlinit de curând douăzeci şi nouă de ani, sunt licenţiat în litere şi prim bibliotecar la biblioteca publică* După cum v-aţi putut convinge singur, nu sunt un tânăr frumos, nu mă bucur de o sănătate robustă, şi sunt foarte puţin vorbăreţ.
De când mă cunosc, am fost întotdeauna retras, tăcut, dus pe gânduri. Mi-a plăcut mult să citesc şi idealul meu a fost, de copil încă, să ajung bibliotecar. Un ideal destul de modest, — nu este aşa ? Vă spun toate acestea ca să puteţi pătrunde în sufletul meu. Un suflet foarte ciudat, Domnule Doctor.
Femeile mi-au fost întotdeauna indiferente. Le socotesc o pierdere de timp, un lux pe care — strâmtorat cum

sunt de sărăcie — nu mi-1 pot îngădui. Deşi sunt un tânăr timid, modest, rezervat, n-am roşit niciodată în faţa femeilor, nici nu m-am încurcat la vorbă. Le privesc liniştit, zâmbesc la răstimpuri, şi — câteodată — rostesc cinci, zece, douăzeci de cuvinte. Până acum n-am fost îndrăgostit niciodată ; şi nici nu cred că am să fiu. N-am trecut prin stări sufleteşti încordate, nu mi-am pierdut nopţile în zbucium, n-am' fost chinuit de viziuni erotice, şi nu mi-am pierdut — nici pentru o jumătate de zi — pofta de mâncare. Primăvara — un amănunt asupra căruia vă atrag luarea aminte — sunt tot atât de calm ca şi în oricare alt anotimp. E drept sunt cuprins şi eu — rareori — de o nostalgie nelămurită, copleşitoare, dureroasă. Dar în clipele acelea mă gândesc la lucruri mult deosebite de femei. Mă gândesc la copilăria mea, — tristă şi comună. Mă cuprind amintiri din liceu, din facultate. Mă gândesc, chiar, la lipsurile bibliotecii şi la mijloacele care s-ar putea găsi pentru a le *\mfi* plini '... Un ultim amănunt : nu mi-a trecut niciodată prin minte hotărârea de a mă căsători. Mi s-ar complica viaţa şi n-aş mai putea să-mi dedic toate ceasurile bibliotecei publice.

Acesta eram eu, până acum trei săptămâni, Domnule Doctor. Când, dintr-odată, am fost orbit de un gând ciudat. Un gând care m-a răpus, m-a cuprins în toată fiinţa mea ; m-a robit. Un gând ciudat. Un gând care m-a răpus, m-a cuprins în toată fiinţa mea ; m-a robit. Un gând care s-a schimbat repede într-o obsesie. Şi o obsesie fantastică, nebunesc şi dureros de fantastică, Domnule Doctor.

Primul semn l-am avut într-o dimineaţă spre sfârşitul lui april, la bibliotecă. Venisem — ca întotdeauna liniştit şi hotărât să lucrez, cum lucrez de doi ani încoace, la o problemă de istorie literară. Problema nu este nici prea însemnată, şi nici felul meu de a o rezolva n-are să fie prea original. O problemă ca oricare alta, care necesită răbdare îndelungată şi lecturi aride, — şi cu care nădăjduiesc să-mi obţin doctoratul în litere.

Dar — fapt care m-a uimit mult — în dimineaţa aceea nu aveam nici o poftă să lucrez. Mi-am ascuţit, cu ateţie, două creioane. Mi-am adunat în faţă o duzină de




cărţi şi colecţii de reviste. îjkan izbutit, însă, să încep lectura, în faţa catedrei mele se aflâ o fereastră care dă în fradină, — şi eu am privit în dimineaţa aceea pe fereastră, fu e aşa că e ciudat, Domnule Doctor? Să priveşti pe o fereastră — o fereastră ca oricare alta — în loc de a răsfoi cu voluptate colecţii de reviste vechi, îngălbenite, preţioase ? ...

Şi nu a fost numai atât. în curând biblioteca se umplu de studenţi, tineri şi tinere, care veneau să-şi prepare examenele sau să se întâlnească între ei. Eu, care întotdeauna am fost rece, indiferent şi, câteodată, sever faţă de cetitorii neastâmpăraţi sau cetitoarele vorbăreţe, — am săvârşit în dimineaţa aceea multe fapte necugetate. Am zâmbit, de pildă, unei tinere pe care nu o cunoşteam. Am privit *ck* blândeţe perechile ce ieşeau împreună. Am vorbit — lucru nemaipomenit până atunci — cu un student îmbrăcat săz$* căcios şi m-am interesat de examenele pe care le pregăteşte. Iar când s-a închis biblioteca, în loc să rămân în biroul Direcţiei ca până acum, şi să mănânc pe o măsuţă, cu *cUŞţ* tea alături, cele ce-mi trimitea birtaşul de peste drum — am ieşit în grădină şi am rătăcit mult pe aleile singuratece, fără să ştiu de ce, şi fără să mă întreb.

în zilele următoare, acelaşi lucru. Şi — amănunt interesant — nu regretam nimic, nu-mi imputam nimic, nu mă mustram pentru timpul pierdut în zadar şi pentru prelungile, inutilele, ridiculele contemplări ale gradinei prin fereastra din faţa catedrei. Păream chiar mulţumit de

foua mea stare sufletească. Ghiceam uimirea tinerilor din ibliotecă, — şi nu mă ruşinam. Odată cineva m-a surprins cetind un volum de versuri şi nu m-am sfiit să-i mărturisesc că mă interesau mai mult decât colecţiile de reviste vechi şi cartoanele cu fişe pentru lucrarea mea de doctorat. Ce gândiţi despre transformarea aceasta bruscă. Domnule Doctor ? într-o după amiază, de curând, s-a petrecut ceva şi mai ciudat în sufletul meu. De câte ori intram în bibliotecă, mi se părea că visez. Un vis straniu, pe care cu greu vi l-aş putea povesti în întregime. Trebuie să vă mărturisesc, însă, că eu niciodată n-am putut şti dacă cele ce vedeam




şi auzeam erau numai o părere sau se petreceau aievea. Rămâne să lămuriţi Domnia Voastră problema aceasta.

De cum intram în bibliotecă, mi se părea că tinerii şr tinerele mă privesc cu înţeles. Iar privirile lor mă tulburau. Cetitoarele se alăturau fără sfială de cetitori şi aşa se plimbau printre bănci. în sală se auzeau numai râsete şi numai cuvinte de dragoste. Aceasta trebuie să vă intereseze. Domnule Doctor. De ce auzeam eu numai cuvinte de dragoste ?... în faţa mea nu se aflau decât perechi care se căutau cu mâinile şi se doreau cu ochii. Nu vă puteţi închipui câte gesturi, câte priviri, câte şoapte surprindeam eu atunci. Şi nu vă puteţi închipui, mai ales, ce lucruri curioase îmf spuneau mie acele gesturi, şi priviri, şi şoapte ...

Starea aceasta mă consumă mult, Domnule Doctor.

Trebuia să fac neîncetate sforţări ca să pot rămâne pe catedră, lângă colecţiile de reviste pe care nu le mai deschideam. în fiecare clipă mă simţeam ispitit să cobor în mijlocul perechilor ce se plimbau, să le

îmbrăţişez din-tr-o privire, şi să le spun : « Iubiţi-vă în voie ! îndrăzniţi t Iată : eu am venit aici să vă spulber teama ! Iată : eu îmi aleg pe cea mai puţin frumoasă dintre cetitoare şi noi amândoi ne vom iubi în mijlocul vostru ! Nu vă fie teamă !» ...
Trebuia să mă apuc cu dreapta de catedră ca să mă pot opri.
Iar atunci tremuram din tot trupul şi picături sărate mi se prelingeau printre sprâncene. Iar cetitorii şi cetitoarele se apropiau de mine, şi zâmbeau, şi râdeau. Şi privirile lor le înţelegeam : « Pentru ce te chinui ? Un semn al tău şi vei fi tot atât de fericit ca şi noi. Alege pe cea mai puţin Frumoasă dintre cetitoare şi coboară în mijlocul nostru. Priveste-ne cum suferim şi noi din pricina neîndrâznelii tale. Priveşte cât de aprins ne dorim noi şi cum fiecare pe--eche tresare când trece prin faţa catedrei. Tresare aşteptând
semnul ...»
Şi, într-adevăr, perechile care se perindau prin faţă-mi nă copleşeau sub priviri înţelegătoare, sub cuvinte pe care ;u ştiam să le aud. Fiecare cetitoare, când intra ÎH sală, ;i oprea ochii în ochii mei, şi parcă îmi spunea : « Ei binejP'%

■awfrtfiWttSywA
Azi te-ai hotărât? ...» Iar când ajungea lângă mine mă privea rugător, duios, — şi din privirea ei îi înţelegeam suferinţa.
Ultima dată când am fost la bibliotecă, sala întreagă mă aştepta în picioare. Privirile erau mai poruncitoare ca oricând. Multe perechi ameninţau că vor părăsi biblioteca şi se vor ascunde în grădina de alături, unde paznicul e mult mai isteţ decât mine. Eu tremuram şi simţeam că sunt la capătul puterilor. Simţeam că în ceasul acela orice urmă de împotrivire va fi înăbuşită în sufletul meu, — şi mult aşteptata înlănţuire se va înfăptui între băncile bibliotecei. Ghiceam deja în ochii cetitoarelor şi cetitorilor nădejdea, dorinţa aprigă, nedezlănţuită. Atunci, palid, m-am ridicat de pe scaun şi m-am pregătit să cobor în mijlocul lor. Dar, întârziasem prea mult . ..
Directorul Bibliotecii a păşit repede printre perechi, — şi mi-a luat braţul. Mi-a şoptit : « Nu se poate, prietene, acum e prea târziu. Şi eu am aşteptat nenumărate zile ca să te văd îndrăznind. Şi eu m-am necăjit de nehotărârea ta, de lipsa de curaj. Dar acum e prea târziu ...»
Din clipa aceea, nu ştiu ce s-a mai petrecut cu mine. Cred că mi s-a dat un concediu, pentru că Directorul mă vizitează des şi nici un funcţionar nu mă mai întreabă df ce nu mai vin la bibliotecă. De două zile, mi-am recăpătat iarăşi puterile. Umblu, mănânc, dorm ca şi mai înainte. Dar nu mai pot lucra. Stau ceasuri întregi în faţa ferestrei mele sau în grădina de lângă bibliotecă. Şi v-am scris toate acestea ca să mă lămuriţi şi să mă vindecaţi. înţelegeţi prea bine că nu-mi pot pierde o veşnicie timpul în felul acesta stupid. Eu ştiu că sunt o victimă, o victimă a gândurilor necurate pe care le nutresc cetitoarele şi cetitorii din bibliotecă. Dar, n-am mărturisit aceasta nimănui până acum. Am răspuns întotdeauna că sunt obosit şi plictisit. Adevărul îl cunoaşteţi numai Domnia Voastră. Dl. Director nu ştie ce să creadă. De aceea, vă rog din suflet să vă întâlniţi' cu el


şi să-i comunicaţi tot ce v-am scris eu aici. El are să înţeleagă foarte bine faptele şi are să ia măsuri împotriva tuturor cetitoarelor şi cetitorilor cu gânduri vinovate ...
Aş avea şi alte multe lucruri să vă mai spun, dar scrisul m-a obosit şi m-a tulburat peste măsură. Simt poruncitor nevoia să mă ridic de la masă şi să mă aşez lângă fereastră, ca să privesc.
«s n;, J \£î
;
miii
fit •",.,
i .'.' Xi'f
fc/-
MU.»' ', J)
0t»
i»Uiifi
,
toq '■, î&a
u

*tiib'&n fa atonii* ad, .J„;'rt-j |a

**TAINA**

r?i

Iată o întâmplare ciudată, pe care trebuie s-o însemn în caietul acesta. Ea mi-a fost povestită de colegul meu, doctorul Bentu. Doctorul e tot atât de bătrân ca şi mine, şi e din cale afară de urâcios. Vorbeşte puţin, răstit, şi priveşte încruntat pe orişicine şi se arată întotdeauna necăjit. Aşa l-am cunoscut eu din facultate. E scund, nervos, urât, — şi poartă ochelari cu cozile de nichel. Pentru femei are un desăvârşit dispreţ, amestecat cu dezgust. El spune că antipatia izvorăşte dintr-o concepţie personala şi se întemeiază pe un studiu îndelungat al psihofiziologiei sexului frumos. Colegii şoptesc, însă, o întreagă poveste. Doctorul ar fi fost, în tinereţe, îndrăgostit nebun de o farmacistă, care hu 1-a luat în seamă. Farmacista s-a căsătorit în urmă — din dragoste — cu un locotenent. De atunci, doctorul a prins ură pe femei. Toate acestea le spun colegii.

Acum câteva zile, doctorul — ştiindu-mă specialist *t-j* veni la mine şi-mi povesti cele ce urmează. într-o seară se întorcea de la spital. Şi, cu toate că întârziase, nu luă trăsura, ci preferă să ajungă acasă pe jos. Se simţea obosit şi plictisit. Umbla de-a lungul zidurilor cu capul plecat şi se gândea la corecturile ultimului studiu din „Buletin", pe care nu putuse să le sfârşească la amiazi. El era, ca întotdeauna, săcărăcios îmbrăcat, cu barba şi mustăţile în dezordine şi avea pantofii stropiţi cu noroi. La colţul unei stradele, aproape de casă, se găseşte un salon elegant de coafat, în





e doctorul nu intrase **până atunci şi nici «« gândea** că

intra vreodată. Nu-şi aminteşte să se fi oprit vreodată :aţa vitrinei salonului ca să privească flacoanele colorate perucile aşezate pe speteze de lemn. Cu toate acestea, seara aceea, s-a oprit. îl chinuia o dorinţă vie şi neînţe-să de a intra în salonul bărbierului şi, după puţin timp, rebuit să se supună acestei dorinţe. N-a încercat să gân-iscă — în vreme ce bărbierul îi pieptăna musteţile şi ba — la pricina pentru care făcea aceasta. El simţea nai o plăcere ciudată ştiindu-se mai frumos şi mai îngri-şi se lăsa în toată voia acestei plăceri.

Când ajunse iarăşi pe stradă, cel dintâi gând pe care aminteşte fu să-şi cureţe pantofii. Doctorul era încă it — povestindu-mi dorinţa aceasta neobişnuită de ele-tţă, pe care nu a încercat-o niciodată în viaţă şi pentru e arătase până atunci un batjocoritor dispreţ. Mărturi-că faptul de a-şi şti pantofii curăţaţi şi hainele periate chimbase cu totul. Sufletul lui părea al unui tânăr, pri-;a lui nu se mai pleca spre pământ şi voioşia trecătoa->r nu-1 necăjea, ca altădată. începuse să zâmbească şi ise cu totul spitalul, sala de disecţii şi corecturile pentru uletin". Ar fi dorit să se întâlnească cu prieteni şi să-şi rdă noaptea aşa cum şi-o pierd tinerii nepricepuţi. Docil nu ştie când s-au petrecut în sufletul său toate schim^ ile acesteşLjj^l

Dar faptul ciudat s-a petrecut mai târziu. Anume, — torul întorcându-se din drum — întâlni o necunoscută s căuta, crede el, o trăsură. El întâlnise ani de-a rândul de necunoscute şi niciodată nu-şi oprise ochii pe vreuna, seara aceea, însă, se întâmplă ceva cu totul nou. Docil se apropie de necunoscută, înţelese că e frumoasă, că tmintele şi erau scumpe şi — fără nici o greutate — *îi ri.* Cuvintele şi ajungeau ispititoare pe buze, şi le rostea dulceaţă, îi întreaga fiinţă i se schimbase. Zâmbea cu tenie, rotea ochii şi-şi descreţea în aşa fel fruntea încât noasa necunoscută râse din toată inima şi uită supăra-de la început. Pentru că — şi doctorul îşi aminteşte *i* aceasta— la început necunoscuta se arătă răutăcioasă. nu-1 privi şi grăbi paşii. Cuvintele doctorului o supuseră.



însă, repede. îl ascultă cu bunăvoinţă, îi zâmbi şi — când îi află numele — primi chiar braţul.

Doctorul nu-mi poate spune nici unul dintre cuvintele rostite de el în seara aceea. Le-a uitat. Tot ce-şi aduce aminte e că erau glume şi cuvinte de dragoste. Mai cu deosebire cuvinte de dragoste. El mărturiseşte că necunoscuta se afla cu totul sub vraja cuvintelor alese pe care i le şoptea neîncetat. Află curând că era soţia unui înalt funcţionar al Statului şi că îşi iubea nebună soţul. Necunoscuta îi mai făcu şi alte mărturisiri, care nu se încredinţează decât unui vechi şi încercat prieten. Doctorul crede că ea era pe jumătate ameţită de farmecul pe care-1 răspândea fiinţa lui, de cuvintele îndrăzneţe pe care începuse a le rosti aproape de obraz şi de braţul care îi strângea priceput mijlocul. în mai puţin de un ceas necunoscuta căzuse cu totul sub puterea doctorului. El opri cea mai frumoasă trăsură pe care o întâlni şi pronunţă un nume de care nu auzise niciodată până atunci. îşi aminteşte un amănunt : când a auzit numele acesta, necunoscuta îşi sprijini capul de pieptul lui şi începu să plângă.

Zbuciumul lăuntric al doctorului ajunsese dureros când îmi povesti cum a ţinut el în braţe o noapte întreagă trupul frumoasei doamne şi cum trupul acela a fost pe deplin al lui. El suferă când înţelege ce faptă urâtă a săvâr-şit. El ştie că a păcătuit împotriva legii şi împotriva credinţelor sale ; că a călcat în picioare cinstea unei femei şi a batjocorit un nume. Dar suferă şi mai mult pentru că nu-şi poate lămuri schimbarea petrecută în sufletul său. Pentru că nu poate găsi pricinile acelei însuşiri pe care a dovedit-6 în rostitul cuvintelor. Pentru că nu-şi poate explica, de asemenea, îndrăzneala şi siguranţa de sine din acea seară. Şi, mai ales, pentru că nu poate înţelege

sfârşitul ciudat al acestei întmplări.
într-adevăr, doctorul s-a deşteptat dimineaţa într-o odaie luxoasă, alături de frumoasa doamnă. El a rămas atât de uimit de lucrul acesta, încât nu ştia ce să hotărască. După multă trudă a izbutit să-şi găsească ochelarii — care alunecaseră într-unui din pantofii doamnei — şi atunci s-a coborât din pat şi s-a grăbit să se îmbrace. El spune că


faţa îi era palidă şi barba în dezordine. Se simţea obosit şi prinsese ciudă pe doamna care continua încă să doarmă, dezgolită, între perne. Când fu aproape îmbrăcat, tovarăşa lui deschise ochii şi-1 privi cu dragoste. Aştepta să-i vorbească, să rostească una din frazele acelea minunate şi arzătoare. Ea aştepta să vorbească.
Doctorul a trecut atunci prin încercări grele. Privea ţintă în ochii doamnei şi simţea cum un nemărginit gol i se deschide în faţă. Golul acela i se strecură repede în suflet şi, în curând, mintea i se topi într-însul. Doctorul a privit astfel multă vreme. El crede că doamna se trudea să înţeleagă schimbarea şi nu izbutea. Deosebirea între bărbatul care o silise să facă un pas atât de nebunesc şi între cel care o privea uluit în faţă, — era prăpăstioasă. Doamna şi-a plecat atunci capul pe pernă şi a închis iarăşi ochii.
Dar nu dormea. Doctorul ştia aceasta şi era necăjit pentru că nu putea părăsi odaia. Cineva a ciocănit atunci în uşă, iar el a deschis şi a coborât, şi nu s-a mai întors.
Când a ajuns acasă, slujnica n-a cutezat să-1 întrebe nimic, — atât era de abătut. în ziua aceea nu s-a dus la spital. N-a putut să-şi sfârşească nici corecturile studiului din ,,Buletin". El voia să afle lămurirea acestei întâmplări ciudate, dar nu izbuti, cu toate că adunase pe birou toate cărţile de psihiatrie pe care le avea în bibliotecă. Din această pricină, doctorul se necăji atât de mult încât — îmi spune cu părere de rău — a spart un vas colorat şi-şi certă, pentru cea dintâia oară, slujnica. Apoi, veni la mine, ca să-1 lămuresc eu.
Dar eu nu l-am putut lămuri. Eu înţeleg prea puţin din întâmplarea aceasta, — cu toată psihanaliza pe care o practic de unsprezece ani. Iar ceea ce înţeleg eu, înţelege orişicine.
Eu nu pot afla de ce a putut vorbi frumos doctorul în seara aceea, de ce s-a dovedit el atât de îndrăzneţ şi de priceput în ale dragostei, — şi de ce dimineaţa s-a deştepttit acelaşi ca şi mai înainte.


Şi, de aceea, am scris în caietul acesta cele ce mi-a povestit doctorul, pentru că aici însemn numai faptele pe care nu le pot explica. în alte caiete adun eu faptele a căror cauză am putut-o afla. Iar acele caiete nu au pentru mine nici un preţ, şi le folosesc numai pentru comunicările ce le fac la „Buletin"... Dar aceasta nu o ştie nimeni şi eu fac tot ce-mi este cu putinţă ca să n-o ştie, niciodată, nimeni.
•.

•.
*ik'X*
*f "■'<-( ■* «a.*

**GALERIA PĂDUCHILOR**

*ţ»MÎt,\ *,[ <« t,rtţ - ,*

**SIVORUL**

-
Tânărul simpatic. Tânărul cuceritor. Are ceafa rasă, obrajii pudraţi, părul sticlind şi pleoapele uşor apropiate^ Aceasta înseamnă distincţiune. Aceasta e o dovadă de sângele nobil. Când tânărul apropie pleoapele — admiratoarele »vJSunt definitiv convinse : e aristocrat.
Snobul cunoaşte întâmplător limba română. O *pwh* nuntă stângaci şi zâmbeşte. Ceea ce înseamnă mult pentru admiratoare. înseamnă că tânărul e ironic, e caustic. De câte ori pronunţă greşit cuvântul „dormitor" — dovada e făcută. Admiratoarele îl înţeleg: e un geniu. De aceea îl j;#omentează cu deliciu şi îi răspund : — *Vraiment?...*
Tânărul simpatic doarme mult şi poartă pălărie rotundă, cu marginea lăsată pe frunte. Toate acestea îşi au covârşitoarea lor însemnătate. Şi admiratoarele nu scapă nici un prilej să le aprecieze.
Pentru că tânărul simpatic nu există decât pentru admiratoare. Nu există, deci, decât după ora cinci. La ora când aude sacaua municipală udând strada, tânărul se scoală şi îşi udă şi el cu *Eau-de-Cologne* pădurea virgină de păr de pe piept. îşi încalţă pantofii. Şi îşi leagă frizura. Le împlineşte toate fără grabă, încercând să pară blazat şi fredonând primele patru măsuri din ultimul *charleston.* Atunci e fericit, deşi nu lasă să se înţeleagă.

La ora cinci, tânărul şi bastonul se apropie de viaţă. Tânărul simpatic dansează. Dansează fără să greşească



?

I



paşii. Ceea ce dovedeşte că e aristrocat. Apoi, fumează cu pleoapele apropiate — şi filtrează. Snobul a fost creat pentru flirt. Şi numai el izbuteşte. Izbuteşte adică să strecoare în vocabular noţiuni cu conţinut genital şi să obţină fără învoirea tovarăşei — câţiva centimetri de chiloţi. Toate acestea dovedesc : inteligenţă, artă, virilitate. De aceea e simpatic.

Când flirtează — tânărul desfăşoară erudiţie, sentimentalism şi ironie. După împrejurări. El cunoaşte geniile actuale, adică cele cinematografice. Cunoaşte de asemenea pe Sacha Guitry şi pe Verneuil. Şi Tristan Bernard scrie „drăguţ"; Maurice Dekobra, însă, e mai „bine". Tânărul simpatic apreciază şi pe Paul Morand. aiîi'î't

' ~^ *Vous avez Iu „L'Europe Galante"?...*

Tovarăşa cu pulpele dezgolite îl admiră. Se înfioară de plăcere. Se salujează într-un spasm : când are timp să citească atât ? Dar tânărul e modest.

— Citesc enorm. . .

Atunci se serveşte ceaiul — şi tânărul e silit să zăgăzuiască torentul enciclopediei. De altfel, tânărul ştie că nu va putea fi înţeles de o femeie. El visează altceva. Visează o piesă de teatru sau să ajungă actor de cinema. A observat de mult că seamănă cu Rodolphe Valentino. La Paris| va încerca. La Paris — unde va fi înţeles. Tânărul simpatic nu se sfieşte s-o spună, oricui : aici totul e mocirlă; nu se găseşte nimeni care să-1 aprecieze. Care să-1 înţeleagă. Snobul — e un tânăr neînţeles. De aceea se şi rade la ceafă. Snobul e un estet. E un tânăr care înţelege arta, viaţa şi femeia. Arta — adică frumosul. Frumosul în viaţă şi în femeie. Să iubeşti, să trăieşti, să sorbi până la fund cupa!

— Ce frumos vorbeşti!...

La ceai s-au servit pişcoturile şi tânărul a înţeles că trebuie să încheie discuţia. Zâmbeşte amar sau râde cinic. De ce să-şi mai întristeze tovarăşa ? Dacă n-a avut fericirea să se nască la Paris! "l i — *Vous comprenez... Je souf/re...*

Arareori snobul e frumos. întotdeauna, Insă, e un tânăr „bine". Ştie să-şi aşeze foarte elegant genunchi peste





genunchi, poartă vestă *Jantaisie* şi-şi parfumează discret batista. E un estet. De altfel, de faptul acesta s-au putut convinge toţi. Tânărul vizitează expoziţiile şi nu lipseşte de la nici o premieră. La expoziţii admiră tablourile ratate şi contestă — în franţuzeşte — pe cele izbutite. Aceasta, pentru că e estet şi „înţelege" arta nouă. El poate da, chiar, explicaţii. Atunci vorbeşte de „ritm", de „culoare", de „nuanţe", de „construcţie" şi de „manieră". Ca de obicei, închide ochii. Iar dacă alături a zărit pe cineva „bine" — vorbeşte tare şi pomeneşte numiri streine. Tânărul simpatic e cel mai fericit, cel mai aprovizionat colecţionar de numiri. Le culege după ora cinci — sau dimineaţa (la 12), din *„L'art vivant".*

La concerte, se contorsionează. Fireşte, muzica îl " emoţionează. îl consumă. îl epuizează. Preferă pe Debussy.

& — Divin!

S1 Sau pe Saint-Saens, Stravinski; câteodată Grieg.

La premiere priveşte cu ochii în sală şi zâmbeşte dulce. n: în *foyer,* întreabă dacă fracul nu-i dăunează armoniei tru-

pului. Se interesează de ceaiurile săptămânei şi de ultimele aventuri mondene. Apoi critică jocul actorilor. *a Tânărul simpatic vorbeşte sau foarte repede, sau

cc foarte încet. Când scrie — scrie despre arta modernă.

Scrie articole excelente, pe care le trimite „maeştrilor" şi pe care le repetă după ora cinci — lăsând a se crede că improvizează. Articolele au întotdeauna „nerv". De aceea sunt cetite cu plăcere de toţi fătălăii care joacă primăvara ni( la curse şi se înnegresc vara „lezardând" pe plajă, la Tekir-

ghiol. Aceştia, prietenii tânărului simpatic — sunt şi ei, la rândul lor, tineri simpatici. Poartă aceleaşi pălării şi au cai aceleaşi bastoane. De asemenea, ignoră vocabularul şi

•*co fonetica românească. Tinerii simpatici au fiecare câte o
~e mică aventură galantă, câte un flirt şi câte un prieten.
Câteodată, prietenul pleacă la Paris — şi atunci îl înlo-*re< cuieşte cu altul, de familie şi mai bună.
Ati Toţi aceşti tineri îşi dăruiesc reciproc ţigări — şi se
întâlnesc la aceleaşi ore, în faţă la Capsa ori la colţul de *ar la Bulevard. Aici râd de costumele demodate — pentru că
sunt ironici. Fac glume — pentru că au spirit. Privesc 254

*m* . •'

o



femeile — pentru că sunt Don Juani. Şi îşi pierd cu desăvârşită eleganţă timpul — pentru că sunt aristocraţi.

După câţiva ani — snobul îşi capătă licenţa în Drept şi obţine valută. La Paris — izbuteşte să fie înţeles. Iar după ce se întoarce în ţară, îşi cumpără cai de curse, se însoară, face politică sau ziaristică. Snobul izbuteşte întotdeauna, E tânăr, simpatic şi cunoaşte *tout Bucarest.* De aceea nu se sinucide, nici din dragoste, nici din pesimism. Afirmă, însă, că adoră duelul. Pentru aceasta se bucură de admiraţia fecioarelor, pe care le „plotează" la *dancing şi* în ale căror taine vaginale — deşi numai parţial — pătrunde cel dintâi.

......
(. &•>
*mi* •
* !
; 9
BL
îj&l fc0f

IUBIRE

...Toate acestea pentru că îl iubesc. îl iubesc mai mult, poate, decât îşi închipuie el. Mă gândesc în fiecare zi Ia el — chiar în zilele când am *dancing.*

Dansează foarte corect. Şi nu numai atât. E inteligent, e spiritual şi se îmbracă *chic.* Niciodată nu l-am văzut ;u o cravată de prost gust. Hainele şi le face, de obicei, la :el mai bun croitor. Şi nu din snobism. Ci pentru că este in estet. Am spus întotdeauna : sufletul lui e un suflet de rtist. Să vezi cu cât entuziasm ascultă muzica. Şi muzica iună, clasică — nu fleacuri.

Şi-a instalat şi radio. L-a costat peste zece mii de lei. )ar aceasta nu înseamnă nimic pentru el, care câştigă ouăzeci şi treizeci de mii pe lună.

Eu ? Mi-am tăiat iarăşi părul. Mi-am făcut de curând rochie mov, cu pliuri mici, şi strânsă pe corp. Furori pe ceaiuri. Complimente şi admiratori până ia sufocare. e la noi, nimic interesant. Flirtul meu de astă iarnă, a ecat Ia Paris. Părea melancolic, prostul. Credea, poate,, am să plâng. De altfel, de când sunt îndrăgostită — nu le ai dau nici o atenţie. Mi-e de-ajuns iubirea lui.

II iubesc ca o nebună. Are un zâmbet irezistibil. Se une că se bucură de succese prin saloane. Dar toate îstea, însă, nu mai au nici un preţ pentru el — de când a cunoscut. Sunt sigură că şi el mă iubeşte sincer. Am eles aceasta după felul cum mi-a făcut curte. S-a arătat foarte puţin modern. A făcut, ce e drept, spirite fine — însă numai atât. La dans, mai mult decât corect. Când am rămas singuri într-un colţ de salon, — de-abia a îndrăznit să-mi mângâie genunchii. Mie îmi venea să râd. Eu care îmi temeam rujul.

Totuşi, în urmă, a început să se mai dezgheţe. A îndrăznit mai mult. Şi aceasta, pentru că l-am ajutat eu, din tot sufletul. Nu bănui cine ştie ce lucru copilăresc. Pe acesta îl iubesc. Tu nu ştii ce înseamnă cuvântul *iubire** Tu ai gândul numai la prostii, ştiu eu. Eu iubesc însă autentic. Sunt, deci, din cale afară de sentimentală, Nici nu m-ai recunoaşte.

Te-ai hotărât ? Vii la noi de Crăciun ? îţi dau odaia de lângă stradă, ceea cu lampa verde — care îţi place ţie. O să petrecem nebuneşte. Am câteva surprize fără pereche, cu emoţii tari. Nici nu-ţi trece

prin minte.
Rosineştii dau, apoi, cât ţine vacanţa — o sumă de ceaiuri. Se dansează în salonul cel mare şi în odaia vecină. Vin o serie de ţipi interesanţi. Tapează Nini şi un sublocotenent drăguţ, o mutră de pisicuţă blândă. Nini e divină în *charleston.*
Nu va lipsi nici flirtul tău. L-am întâlnit acum câteva zile. Poartă monoclu şi mănuşi galbene de piele. De altfel — elegant. M-a întrebat de tine, şi a oftat. Poza, tipul. Nu ştiu ce i-am răspuns, dar el a înţeles o provocare şi o încurajare. A atacat direct, sigur ca un Don Juan. Am râs cu poftă toată seara. A revenit îndată la realitate. N-ai de ce să fii geloasă. Şi să nu-mi faci scene când ne-om întâlni.
Ce să-ţi mai scriu ? Ca o îndrăgostită ce sunt, nu pofti vorbi decât de el. Foarte serios. Eu nu înţeleg cum pot fi atât de naivă — şi cu toate acestea îl iubesc. M-a robit. Am robit. Am ghicit în el o personalitate. Şi poartă mustaţă tunsă mărunt, ca Roland Colman. E plin de farmec. Şi e plin de atenţie faţă de mine. Mi-a dăruit acum două săptămâni o poşetă bleu, foarte nostimă. Mama nu ştie nimic. I-am spus c-am cumpărat-o cu un preţ ridicul, de la. un magazin de pe Lipscani. S-a prins.


**Să nu crezi că darul acesta m-a făcut să-1 iubesc, îl iubeam şi înainte. Tu nu poţi pricepe nimic din toate acestea. Tu nu poţi să fii ca mine : o sentimentală. Ştii ce-ar mai lipsi ? O pălărie albă, cu boruri, ochi languroşi, obraz fără fard, o alee cu plopi şi un amurg. E delicios. Şi e ridicul. Dar eu nu-mi pot da seama : pentru că îl iubesc. Iubire, iubire. ..**
**Ce-ţi mai face fratele ? Să-i spui c-a fost obraznic, dar că l-am iertat. Ţi-ai găsit manşonul ? Eu cred că tot şoferul 1-a furat. Nu există nici o altă posibilitate.**
**Sărutări, îmbrăţişări. Te aştept de Crăciun. Şi no te aştept numai eu. Pal'**
*liii*

*Ui\.<*
' ' '.' : '" ■ -j
'P'J \ '• • - . *m* m,
*mMm i-atoniM*
: ,"
*tj-'ri*

t .jpîHJC
■*liţ &.*%:i r,'*
■*mi*

## NOAPTE DE MAI

*u;*
De-a lungul zidului dorm tufe înalte de liliac. Din brazde răsar, argintii, stânjeneii. Şi miresme de flori albe, de flori roşii — se revarsă ca un abur.
Copilul. L-a deşteptat un fluture de noapte, ce se zbătea, prăfuind între frunzele liliacului. Flutuele a plutut o vreme în lumină. înfrigurat. Apoi s-a pierdut după zid.
întins pe bancă, nemişcat, ţinteşte cerul. La început a cercetat aleile cu pietriş. Apoi casa înălbită de ulună. L-au întristat umbrele brazilor, care străjuiesc tăcuşi în noapte. Fruntele lor se clătinau cu teamă, abia simţit. Copilul si-a ridicat atunci ochii şi a zâmbit stelelor. Şi le-a privit tot mai pierdut, în învrăjbirea sfioasă de miresme.
Linişte. Şi miresmele turbură trupul. Şi lumina si noaptea — turbură sufletul. Copilul poftise, fără să înţeleagă, singurătatea.
Pe fereastra odăii se coborau raze şi se strecura boarea caldă a nopţii. Nu putea adormi. Şi se necăjea ascultând somnul femeii de alătuii. îl nelnnişteau simţăminte ciudate.
Păşind cu teamă, ajunse la poarta grădinii. O deschise tremurând şi urmă aleea cea mare, până la bancă.
Singur. Privi fericit tufele de liliac şi stânjeneii **şi** florile. Ar fi vrut să le mângâie, să le sărute. Sufletul i se răspândea pretutindeni, îmbrăţişând. Şi desfătarea îl obo-
**^v;**

sea. în lumină, faţa îi era palida şi ochii adânciţi  în orbite. Buzele îi tremurau sorbind rodul nopţii. Se aşază pe bancă. în jurul lui noaptea se înalţă către lună. Linişte.
Se destramă sufletul. Casa, străjuită de brazi, se ridică din vraja lunii. Forme prelungi — argintii sau **înttt*** necate — se târăsc însufleţite în lumină. Tufele coboară în alei. Făpturi neobişnuite se întâlnesc pe cărări. ViaţăL nouă se zvoneşte. De pretutindeni, străluciri de ochi miraţi, braţe cu degete de cenuşă, fâlfâiri de cosiţe deasupra frunţilor reci, chemări şuierate în glasuri stinse. Flori se scutură, risipind petale şi fluturi adormiţi.
Copilul cercetează noaptea. Ochii s-au lărgit, adunând lumina şi stelele. Luna se odihneşte şi se desfată. In suflet, turburări neînţelese i-au frânt liniştea. Florile de mai. Noaptea, l-au cutremurat, fără să înţeleagă. De ce voise să ascundă fuga ? Gândurile se răvăşeau, se întunecau, fără răspuns.
Sângele aleargă prea grabnic. Loveşte tâmplele, asurzind. Loveşte la răstimpuri obrajii, apoi se scurge fierbinte către umeri. Faţa se albeşte ca o piatră rece. Trupul tremură, înfrigurat. Sudori se coboară de-a lungul spinării. Braţele se apropie, se strâng. Pumnii se frământă apoi împietresc dintr-o dată.
Privind luna, nălucirí i s-au coborât alături, înspăi-mântându-1. Le-a gonit, ridicându-se de pe bancă. îl apăsă ţeasta, sus. De ce nălucirea, care îi zâmbise, părea asemenea mamei ? Şi voise să-1 mângâie. Un fior îi îndurerează trupul. A vrut să strige ? Nălucirile sunt de acum topite, iar casa împietreşte albă. Zvonurile se risipesc. Tufele au adormit iarăşi de-a lungul zidurilor. Stânjeneli nu mai par vârfuri de lance. Flăcări ce străbăteau grădina, au pierit. Cel din urmă fluture si-a strâns aripile, îngenunchind pe o
Linişte
V*


>MU

A^-v^

-
## NOTE
Textele Mircea Eliade, cuprinse în volumul de faţă, au următoarea proveninţă:
*Apologia virilităţii.* A apărut în *Gândirea,* an VIII, nr. 8—9, august-septembrie 1928, pp. 352—359. Deşi nu este menţionat în proiectul de *sumar* al cărţii sale de nuvele, am considerat totuşi acest eseu, nu cu puţine alunecări spre poematic şi cu evidente accente confesive, drept o posibilă „prefaţă" a autorului, introducând cititorul în universul de idei şi tendinţe ideatice ale nuvelisticii lui de tinereţe. Sunt formulate aici perspective definitorii pentru înţelegerea prozei lui Mircea   Eliade dinaintea debutului său editorial.
*Dedicaţie.* Cu menţiunea „schiţă.", a fost publicată în *Cuvântul,.* an III, nr. 652, 2 ianuarie 1927, p. 3. Nici ea nu este înscrisă în *sumarul* amintit, dar din punct de vedere tematic se cuvine — după opinia noastră — să. fie integrată prozelor reproduse în prima secţiune a acestui volum, cu care prezintă vţzibile înrudiri, chiar stilistice.            *
*Cel care trebuie ascultat.* S-a tipărit pentru prima oară în *Universul literar,*  an XLIII,  nr.   14, 3 aprilie   1927, p. 215, de unde se reproduce acum.          *ìtflii*
*întîmplare.* Sub titlul *Eva* a apărut în *Universul literar,* an XLII, nr. 51, 19 decembrie 1926, pp. 8— 11, cu menţiunea „nuvelă". Cu acelaşi titlu se găseşte înregistrată şi în proiectul de *sumar* al autorului. între manuscrisele din ţară ale lui Mircea Eliade s-a păstrat însă textul acestei nuvele, decupat din gazetă, cu o serie de intervenţii ulterioare şi cu modificarea titlului, operate toate cu cerneală neagră direct sau prin intercalări marginale. Am luat ca text de bază această versiune, definitivată de autor, care, de altfel, şi datează „nuvela" sa ca provenind din *1924.* Faţă de varianta publicată iniţial în presă, Mircea Eliade elimină în ultima instanţă următorul paragraf:
*„Eu n-am darul să zugrăvesc în caietul acesta toate amănuntele sufletelor noastre, pe care — vreau să mă credeţi — le culegeam la fiecare clipă, desfătânău-mă cu ele. Eu sunt un biet-.paznic în cetatea cărţilor şi nu pot*

*împleti cuvinte mâiastre aşa cum împletesc aceia care sunt înzestraţi. Am aflat însă în clipele cînd ne căutam drumul spre adăpost cum că aceea pe care noi o socotim viaţă adevărată e numai un cuvânt.*
*Alta îmi apăru atunci viaţa adevărată şi, cunoscănd-o, m-am bucurat. Si am socotit că e nerod lucru să-ţi simţi vinovăţie cînd te supui poruncilor ei. Să nit se creadă că încerc să mă apăr sau cer îndurare pentru cele ce s-au întâmplat pe urmă. Nici nu mă gândesc.*
*îmi bat joc de iertarea oamenilor pentru că am aflat josnicia lor, pt care şi-o ascund în vorbe. Eu sunt mândru de cele ce am făcut, pentru că alţii n-ar fi avut tăria să le facă".*
Celelalte modificări, de cuvânt şi de limpezire a frazei, interesează mai puţin structura epică a „nuvelei" şi, ca atare, n-am găsit cu cale să le mai menţionăm aici.
*Idilă.* A fost publicată în *Universul literar,* an XLII, nr. 27 4 iulie 1926, pp.   10—11, de unde a şi fost transcrisă aici.
*In întuneric.* Tipărită iniţial în *Universul literar,* an, XLIII, nr. 21, 22 mai 1927, pp. 326 — 327, se reproduce aici după textul decupat din

gazetă,' fără modificări, păstrat între manuscrisele din ţară ale lui Mircea Eliade.
*Iubirea prietenului meu.* A apărut pentru prima oară în *Sinteza,* an I, nr. 5—6, august-septembrie 1927, p. 7—8.
*Celalt.* Se reproduce aici textul din *Viata literară,* an III nr. *55 5* mai 1928, p. 3.
*Răsărit pe mare...*Cu specificarea „nuvelă", a fost publicată în *Bsi-Vest,* an I, nr. 2, 1927, pp. 18-21.
*Treizeci şi unu decembrie.* Având de asemenea, menţionată specificarea „nuvelă", s-a publicat tot în *Est-Vest,* an I, nr. 1, 1927, pp. 11— 14. în manuscrisele din ţară ale lui Mircea Eliade să păstrează o primă versiune, a acestui text, scrisă cu cerneală neagră, cu numeroase reveniri si corecturi, intitulată *Revelionul.* Considerată drept „inedită", ea a fost încredinţată tiparului de Mircea Handoca *(Ineditele din tinereţe ale lui Mircea Eliade),* în revista *Excelsior,* an II, nr. 5, Quj-Napoca, 1993, pp. 61—63. Faţă de textul din *Est-Vest,* pe care l-am preluat ca text de, bază, fiind redactat evident posterior *Revelionul,* versiunea manuscris nu prezintă, în afara unor variante de cuvânt, în general nesemnificative decât o altă dispunere în pagină a episoadelor epice, fără nici un fel de eludare ulterioară.
*Visul.* A văzut lumina tiparului în *Contimporanul,* an VIII, nr. 78, 1 ianuarie 1929, p. 2. Cum textul apărut în presă prezintă unele omisiuni, determinate de neglijenţe ale tipăririi, am preluat aici versiunea manuscris păstrată în arhiva din ţară a lui Mircea Eliade.
*Tatăl.* A fost publicată în *Viaţa literară,* an III, nr. *95,* 24 noiembrie 1928, p. 2, de unde s-a transcris aici.
*Omul şi umbra.* Indicată doar în proiectul de *sumar,* „nuvela" în cauză a fost identificată de Mircea Handoca între manuscrisele din ţară ale lui Mircea Eliade, în grupul celor asupra cărora (foi volante şi caiet cartonat) autorul a caligrafiat menţiunea: *,,Nuvele, schiţe şi încercări".* Textul reprodus aici este, aşadar, *inedit.* El a fost reconstituit de noi din cele trei variante manuscris existente, nici una din ele însă integrală.
zb4
***x»t^00ft****

scrise cu creion negru, cerneală albastră, sau neagră. Finalul Iasă să se vadă că tânărul Mircea Eliade intenţiona să dezvolte considerabil subiectul abordat menţinut în forma de faţă doar la nivelul notaţiei şi al relatării epice fără nici un fel de transfigurare artistică. Interesul documentar ale unui asemenea *text* nu rezidă numai din subiectul său, apropiat tematic de *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război,* romanul lui Camil Pe-trescu, ci şi din modul de elaborare şi redactare epică al lui Mircea Eliade. *Păcatul.* Face parte din acelaşi lot de manuscrise aflate în ţară. Menţionat în proiectul de *sumar* textul a fost identificat de Mircea Handoca. în transcrierea noastră însoţită de o scurtă *notă,* această „nuvelă" *inedită* s-a publicat postum în *Jurnalul literar,* s.n., an VI, nr. 1—4, ianuarie— februarie 1995, p. 5.
*Toamnă veneţiană.* Subintitulat *„Pagini dintr-un jurnal sentimental"* acest text a apărut în *Sinteza,* an II, nr. 10— 11, ianuarie—februarie 1928, p. 5. Nu se găseşte cuprins în proiectul de *sumar* al autorului, dar — după opinia noastră — ideea de „jurnal sentimental" sugerează veridicitatea autenticistă a notaţiei epice şi justifică astfel includerea în structura volumului de faţă. Pe de altă parte, un text amplu, gândit la aproximativ 20 de pagini de autorul său, dar rămas doar în stare de proiect (căci nu are trecut în dreptul său *semnul* care indică faptul că ar fi fost redactat), „La Doria Pamfile" *(sic \),* ne face să credem că experienţa existenţială a călătoriei sale de studii în Italia trebuia să îşi configureze şi ea prezenţa în volumul de nuvele gândit de Eliade. Motiv pentru care am optat încă o dată pentru această *Toamnă veneţiană.*
*Kreutzer sonate.* A văzut iniţial lumina tiparului în *Viaţa literară,* an III, nr. 89, 20 octombrie 1928, p. 3. Nu a fost inclusă de Mircea Eliade în proiectul său de *sumar,* unde figurează în schimb *Noapte de mai, un* text numai început şi nefinalizat, asupra căruia nu avem nici un fel de precizare despre ce ar fi urmat să cuprindă sub aspectul evoluţiei epice. Din punct de vedere al conţinutului „nuvela" cu titlul său tolstoian ni s-a părut că întregeşte în bună măsură perspectivele narative pe care Mircea Eliade încerca să le ilustreze aici, mai ales că ea îşi desfăşoară acţiunea într-o seară de primăvară tîrzie.
*Omul care a voit să tacă.* A apărut în *Universul literar,* an XLIII, nr. 33, 11 septembrie 1927, pp. 583—586. Nuvela nu intra în intenţia lui Mircea Eliade de-a o cuprinde în volumul proiectat. Ea configurează însă UD spaţiu narativ medieval, fantastic, care — pus în relaţie epică şi cu alt» *texte* din aceeaşi perioadă de creaţie — determină în structura cărţii pe care o propunem acum un capitol aparte, nu rupt, ci integrat contextului.
*Eu, Sfântul Diavol şi cele şaisprezece păpuşi.* Sub acest titlu Mircea Eliade a publicat în presa vremii doar un fragment (cel cuprins în volumul, de faţă cu subtitul *Apocalipsul soarelui mori).* Vezi: *Universul literar* an XLIII, nr. 41, 9 octombrie 1927, pp. 650—651. Păstrat în manuscris însă, textul mai cuprinde o parte de început redactată cu creion negru (subintitulată de noi *Ispita Diavolului trist,* cu o metaforă din context), ce întregeşte oarecum cadrul epic şi face mai sensibilă intenţia d» ansamblu a autorului. Acest episod inedit a evidenţiat şi legătura ce există între primele două secvenţe narative şi proza publicată de Mircea Eliade, oa o

bucată epică de sine stătătoare, cu titlul *Carnaval,* în *Viaţa literară,* an IV, nr. 108, 11 mai 1929, p. 2, având trecută specificarea „nuvelă". Prin urmare, reconstituirea *textului* în versiunea din prezentul volum ne aparţine, căci dacă pentru primele două părţi manuscrisul constituie un argument, prezenţa în final a „nuvelei" *Carnaval* e doar o ipoteză de lectură pe care o propunem ca atare cititorului. Deşi nici *Apocalipsul soarelui mort şi* nici *Carnaval* nu fac parte din proiectul de *sumar* al Iui Mircea Eliade reproducerea *integrală* a textului *Eu, Sfântul Diavol şi cele şaisprezece păpuşi,* în contextul narativ de tatonare a unor relevante dimensiuni fantastice configurate epic încă din perioada debutului publicistic, devenea — după oponia noastră — o necesitate într-o perspectivă de structurare şi definire a acestui debut scriitoricesc.
*Maddalena.* S-a publicat iniţial în *Viaţa literară,* an III, nr. 93, 10 noiembrie 1928, p. 1, de unde se transcrie aici fără nici o modificare.
*Singurătate.* Sub titlul *Solitudine* această povestire datată *„ Decembrie 1930 Swarge Ashran — Himalaya"* a apărut în *Viaţa literară,* an VI, nr. 134, martie—aprilie 1931, p. 2. Cu excepţia schimbăiii titlului, scriitorul nu a mai operat nici o modificare semnificativă în textul publicat. Nu a fost selectată de Mircea Eliade în proiectatul său volum de proze scurte, poate şi pentru că ţine oarecum de o altă etapă de creaţie faţă de schiţele, povestirile şi nuvelele incluse în primele două capitole ale volumului de faţă, toate datând din perioada 1926— 1929, adică de până în momentul plecării scriitorului la studii în India. Şi totuşi, notaţia autenticistă şi mai ales motivele predilecte ale prozei începuturilor sunt vizibile şi aici.
*Aventură.* Tipărită iniţial în volumul *Nuvele inedite,* Editura „Adevărul", 1935, pp. 163— 195, a fost republicată împreună cu „romanul" *Şarpele* şi nuvela *întâlnire,* Editura Naţională Ciornei, Bucureşti, 1937, pp. 217-240.
*întâlnire.* Se reproduce aici din volumul *Şarpele, ed. cit.,* pp. 189—217. Nici acest text şi nici nuvela *Aventură* nu au mai fost retipărite până în prezent rămânând cuprinse doar în ediţia princeps a romanului.
*Groaza.* A fost publicată, după manuscrisele din ţară ale scriitorului, de Mircea Handoca în foiletonul ziarului *Dimineaţa,* an II, nr. 96—97, 21-22 mai 1991, p. 4.
i,*(.;■ *Cum a murit Fedora.* Tot Mircea Handoca, valorificând manuscrsele inedite, de tinereţe, ale lui Mircea Eliade, a încredinţat tiparului şi acest text în foiletonul ziarului *Dimineaţa,* an II, nr. 94— *95,* 17— 18 mai 1991, p.4.
*Din lumea celor care acum cuvântă.* Transcrisă din manscrise, această „povestire" a apărut în revista *Excelsior,* an II, nr. 5, CIuj-Napoca, 1993, pp. 69—71, în îngrijirea editorială a lui Mircea Handoca.
*O întâlnire cu cei trei muşchetari.* Este cuprinsă în acelaşi grupaj de „inedite din tinereţe" publicat de revista *Excelsior,* nr. cit., pp. 67—68.
gj^.... *Povestea unui om nenorocit.* Se reproduce aici tot din *Excelsior,* nr. cit., pp. 64—66.
*Apa din lighean.* Publicată în foiletonul ziarului *Dimineaţa,* an II, nr. *93,* 16 mai 1991, p. 4, „povestirea" este însoţită acolo şi de o scurtă, prezentare a lui Mircea Handoca. rwa^vte • yAtV^jt^Mta

*Moartea unui nebun.* Se găseşte în caietul manuscris cu primele încercări nuvelistice ale lui Mircea Eliade din perioada adolescenţei, de unde se transcrie aici acest *text inedit.*
*Mărturisire.* A fost încredinţată tiparului de Mircea Handoca în *Manuscriptum,* an XVIII, nr. 3 (68), 1987, pp. 83-86, valorificând de asemenea manuscrsele inedite de tinereţe, ale lui Mircea Eliade.
*Taina.* Tot în *Manuscriptum,* nr. cit., pp. 81—83 a apărut pentru prima oară. Se reproduce de acolo fără modificări.
*Galeria păduchilor i snobul.* A fost publicată în *Vlăsia,* an I, nr. 10, 17 ianuarie 1927, pp. 188-190.
*Iubire.* A apărut în *Vlăsia,* an I, nr. 11,28 ianuarie 1927, pp. 202—203.
*Noapte de mai.* Paginile *inedite,* transcrise pe curat cu cerneală neagră, reprezintă începutul unei pe vestiri abandonate.
' "
fii
ii
.,w
26 î
<-U'. ,*•, * ,
• ,4î)£i&. *-',;iM ici alt, ,ţr; -i-7a.il s£ -.. 4, •.<: . *»*•*/»-*.
*Când, încă în* Itinerariu spiritual, *afirma că* „rolul itorului ar fi pentru mine acela de a exprima temeinic )erfect, lucid şi ispititor, poziţia şi drama sa actuală"[1], *trul Mircea Eliade îşi fixa deja cadrul investigaţiilor sale 'are, pentru ca să precizeze mai apoi, peste numai câţiva* , egotismul *de factură gidiană al ,,artei" în care credea:* agurul lucru important în literatură eşti tu, creatorul, iţa ta interesează, gândirea, experienţele, reacţiile, peutica ta" [2].
*înţelegem, aşadar, că o asemenea literatură — reprezen-'■ ,,* o sinteză de emoţii şi atitudini spirituale" — *implică tanţial, nu numai elementul strict autobiografic, dar îşi tituie, din înregistrarea autenticului, a realităţii dure, ntrafăcute şi nestilizate, însăşi raţiunea ei de a fi. în~ ^ul devine astfel* „să facem din fiecare pagină a noastră apt", *adică să încărcăm de semnificaţia trăirii personale*
*încercare de comunicare directă, orice proces estetic.* :ul, *ca mobil al cunoaşterii prin acţiune, ca expresie a* ■*irii* condiţiei umane *(în sensul eroic, responsabil, asumat n Malraux), se impune în concepţia tumultoasă a proza-ui nostru ca* act creator, *ca* secvenţă organică *în acel*

[1] Vezi: *Insuficienţa literaturii* (VII), în *Cuvântul,* an III, nr. 889, 3mbrie 1927.
[2] *Despre scris si scriitori,* în voi. *Oceanografie,* Ed. Cultura poporului, eşti, 1934. p. 100.

'■"a iM9tMf^MK
*demers de atingere a absolutului spre care aspiră necontenit viaţa.* Faptul, *ca atitudine existenţială, ca fenomen dinamic, opus contemplaţiei, ca manifestare a spiritului de* aventură, *constituie în această literatură scopul suprem, ce indică, în fond, însăşi nuanţa ei experimentali stă, caracterul ei deschis, vitalismul ei*[3].
*Teoretic,* arta literară *ocupă în viziunea lui Mircea-Eliade un rol minim, acela de a lumina realitatea, a o* reda. *Nu din modestie, ci din orgoliu, prozatorul aflat la început de drum declară ritos că nu ştie să scrie.* A scrie *are aici înţelesul de a* re-scrie, *cu alte cuvinte a transforma, a fabrica.* „Recunosc că poate fi o carte bine scrisă, o admirabilă operă literară — *afirmă nu odată tânărul scriitor* — dar eu am luat-o în mână nu pentru a ceti literatură, ci pentru a evada din ea. Am cercetat-o pentru autenticul' experienţelor de viaţă de acolo". *Importantă ar fi, deci,, nu perfecţiunea expresiei, căci — după părerea intransin-gentului anticalofil* — „numai cărţile «imperfecte» au sfidat şi sfidează timpul", *ci capacitatea scriitorului de a construi din propriile sale experienţe o realitate durabilă inconstanţa altora,* („...eu vreau ca rezultatele experienţelor mele să modifice vieţile celorlalţi" — *clamează, asemeni papinianului* Uomo Finito, *maleficul erou al romanului* Isabel şi apele diavolului, *în deplin acord cu autorul).*
*în consecinţă, numai o literatură ce ignora, priceperea* „de a povesti cum trebuie", *interesată să reţină în primul rând vibraţiile intime ale fiinţei ce-şi deschide pe propria-i piele drumul cunoaşterii, epuizându-se* „conştient şi glorios în cât mai multe văzduhuri", *având revelaţia limitelor ei tragice, o literatură ce nu se sperie de* „dezarticulările" *gândului, de nebulozitatea expresiei, de contraziceri şi contradicţii de la o pagină la alta, şi n-are fixaţia integralităţii,, cultivând cu dezinvoltură* fragmentul, *fascinează — cel puţin,, la nivelul afirmaţiilor eseistice — pe urmele imui gidia-nism atroce, preocupările scriitoriceşti ale lui Mircea Eliade din prima perioadă a creaţiei sale. Nu este,*

[3] *Faptul,* în voi. *Fragmentarium,* Editura „Vremea", Bucureşti, 1939, pp. 139-HI. .«Wjî«piP$

;RCSBA*M*T>E
*altfel, un aspect particular, ci un deziderat al unei în-*i generaţii tinere, dominată de obsesia* trăirii *şi terori-ă până la ridicol de chinul* autenticităţii *existenţiale.* ânuiesc că nici o generaţie n-a fost mai obsedată de a-stă creaţie organică a propriei lor vieţi — decât este eraţia noastră" — *constata Mir cea EUade, peste ani,* ■*-una din succintele sale* note *din* Fragmentarium *(p. . Şi tot acolo era în măsură să precizeze, oarecum în trast cu aspiraţiile generaţiilor anterioare:* „Tinerii scrii-
de astăzi au cu totul alte obsesii; în primul rând, ob-a propriei lor vieţi pe care nu vor s-o piardă sub

for-[e, sau s-o înece în confort. Aproape toţi au preocupări :a-literare: metafizică, etică, viaţă socială. Sunt foarte denţi faţă de viaţa lor; încearcă să-şi creeze suprema odoperă din această viaţă. Este ceea ces-a numit, în bă, autenticitate. în fond, este obsesia stilului de viaţă, organic, personal, viu".

*Prin urmare, pentru EUade,* autenticitatea *se reduce m mod personal, unic de a aborda existenţa. De unde şi linţa de a surprinde şi a obiectiva stări sufleteşti ascunse, <recise, ce generează paradoxal tocmai subiectivismul a-<,s, reducând adesea materia narativă la o proză de nota-izvorâtă din convingere că* „orice e viu se poate trans-na în epic; orice a fost trăit, sau ar putea fi trăit".

*Ca atare, în schiţele, povestirile şi nuvelele sale de în-it, tatonări ale proiecţiilor narative de mai ample dimen-'■i prin care Mircea EUade îşi defineşte mai ales în spa-românesc interbelic profilul scriitoricesc, vom întâlni ar, expusă cu o anume ostentaţie tezistă o „lume" a •ului" intens exploatată, o abuzivă cultivare a propriei vidualităţi psihologice, o transpunere oarecum exclusi-',, în situaţii epice dintre cele mai diverse şi mai extra-nte, a unei fizionomii intim cunoscută autorului.*

*Căci indiferent de epoca istorică evocaă (evul mediu, itul veacului trecut, începutul de secol şi, îndeosebi, ac-tatea anilor treizeci), sau de conflictul narativ, în cele numeroase „cazuri" doar imaginat (asceză, însingurare taticâ şi imposibilitate a comunicării, sentimentul ra-*

**MAODALKNA**

*tării şi conştiinţa superiorităţii neînţelese a geniului, viol, nebunie, demonism şi moarte), ceea ce se desprinde din lumina acestor pagini, până la urmă, este tot silueta firavă — singura desenată cu pregnanţă — a unui tip febril, retras din tumultul trăirilor spre care aspiră, consumându-şi prea plinul vital al năzuinţelor în ambiţioase planuri intelectuale, în lungi monologuri interioare, vieţuind, de fapt, în ambianţa bibliotecii, condiţie de excepţie a inteligenţei lui chinuită de întrebări metafizice. Şi chiar în scenele cele mai crude şi în posturile cele mai neverosimile pe care le cultivă, nu fără o vizibilă plăcere a şocării mentalităţii şi uzanţelor comune, tânărul debutant, „fanteziile" epatante sunt, în fond, cele ale unui sentimental timid, cu* „o adolescenţă turmentată", *compensată printr-un* „început de tinereţe cu seducătoare explozii" *(precum în* Gaudeamus *sau* Romanul adolescentului miop), *terorizat de insuccese în plan erotic, făcând* apologia virilităţii, *a unei existenţe eroice* („A trăi în permanentă primejdie, aceasta e porunca virilităţii"), *dar şi pe aceea a ascestismului creator, căutând să devină* „stăpân pe toate hoardele unei gândiri nedisciplinate şi sentimentale".

*Referindu-se, mai târziu, în primul volum al* Amintirilor *(Colecţia Destin, Madrid, 1966), la textul de bază al concepţiei sale vitaliste,* Apologia virilităţii, *Mircea EUade atrăgea atenţia că demersul său eseistic nu reprezenta altceva decât* „o încercare de a face din virilitate un mod de a fi în lume şi totodată un instrument de cunoaştere". *Sub înrâurirea filosofiei indiene, din care prelua — aşa cum mărturiseşte autorul ajuns la vârsta deplinei maturităţi — şi derutantul amestec de* „asceză, exaltare metafizică şi sexualitate", *EUade a înţeles totdeauna prin* vitalism *un mijloc eficient de* „reintegrare a spiritului", *de ascensiune spre formele superioare ale conştiinţei, de atingere chiar a unei* „conştiinţe pure". *Literatura de tinereţe ilustrează destul de elocvent asemenea idei eliadesti, ducând cel mai' adesea spre un* mit *al creaţiei de sine, împingând finalmente orice manifestare de acţiune spre sensul şi înţelesul explicit-de modelare continuă şi perfecţionare a propriei individua-*

*lii*



*lităţi spirituale.* „Există o singură acţiune eficace şi în *c$ffîp* nu te umileşti şi nu te pierzi pe tine, este creaţia, preaplinul visurilor şi al forţelor tale" — *exclamă Petru Anicet în finalul* Huliganilor *opunând acţiunii instinctuale, nihiliste, recunoaşterea valenţelor profunde, regeneratoare ale. vieţii filtrate prin esenţa creativă a artei, adică negând haosul,, anarhia dezlănţuită a simţurilor şi a ideilor, prin ordinea desăvârşită a descoperirii şi construcţiei de sine. Dar astfel de concluzii, desigur mult mai sumar şi, uneori, mult mai inabil expuse, impun chiar prozele eliadeşti de început,, fie că avem în vedere un text precum* Păcatul, *sau altul — într-un fel şi mai izbutit artistic — cum este* Omul care-a voit să tacă.

*într-o alta povestire, cu titlul destul de surprinzător, dar în acelaşi timp oarecum caracteristic pentru preocupările celui pornit spre ,,descoperirirea pietrei filosofale" şi atras de mirajul ,,alchimic",* Eu, sfântul Diavol şi cele şaisprezece păpuşi, *eroul tânărului Eliade îşi revendică, asu-mându-l chiar ca pe o coordonată esenţială a firii sale,* spiritul demonic, *înţeles în sens de răzvrătire papiniană (împotriva a tot ceea ce este stabil, încheiat, terminat, complezent) şi nu de ispită; aşadar de libertate deplină a făpturii şi de concurenţă creativă a* divinului, *iar nu de revelaţie a tenebrelor. E, cum s-a spus adesea cu referire la autorul lui* Gog, *un* „demonism tentant", *căci atunci când* „nu poţi deveni Demiurg, cariera de Demon e singura care nu dezamorsează pe un om ce iese din comun". *Bf/l

*Personajul tipic al povestirilor nuvelelor şi romanelor eliadeşti din această incipientă etapă de creaţie vrea cu orice preţ sa-şi depăşească condiţia obişnuită. însetat de tcţiune el aspiră spre luciditatea stăpânirii de sine. „Dacă* braţul nu-mi va tremura, dacă sufletul nu se va înflăcăra, iacă mintea îmi va rămâne hotărâtă şi serină — voi putea ;crie fără să mă tulbur şi cu destulă limpeziciune". *Pentru ;ă simte că s-a născut* „la o viaţă stranie, fantastă", *ar nea să cunoască, şi până la urmă ajunge să cunoască* „tris-eţea celui care a rămas singur, pe care nimeni nu-1 poate nţelege tocmai pentru că el a înţeles prea mult"

***m***

MADDALENA

*Acestei atitudini, uşor teribiliste şi adolescentine, de superioritate mereu adoptată faţă de realitatea nu numai socială, dar şi spirituală, înconjurătoare, îi corespunde, în ■contextul prozelor de început ale lui Mircea Eliade, drama* solitudinii, *a imposibilităţii comunicării, a mărturisirii consumate în gol, a neînţelegerii şi nereceptării trăirilor celui ■de alături. De aceea, bărbatul — în care naratorul evidenţiază întotdeauna pe* „cel care trebuie ascultat" *(o povestire de prin 1927 se şi intitulează astfel) — nu are tăria desăvârşită a învingătorului. Victorios asupra sa însuşi el nu mai găseşte în exterior decât resursele unui lamentabil cuceritor. Superior sub raport intelectual, absolutist în reacţii, împlinindu-se doar în fantezie şi vis ca orice erou romantic, personajul eliadesc va rămâne mereu, dealtfel nu numai în schiţele şi nuvelele debutului, ci în întreaga literatură a indologului — un neistovit ratat al demersului social şi, mat ales, un învins erotic, acaparat şi dominat veşnic de femeia ce-l cotropeşte ca o iederă. Dacă Allan, în* Mai-treyi, *sfârşeşte penibil încercarea lui de a renunţa voluntar la dragoste, atunci Anton Holban intuia exact că ultimele capitole ale romanului* „nu-şi aveau locul aici", *ele aducând un salt psihologic ce putea deschide o altă carte, dar în nici ■un caz să închidă această poveste bengaleză*. Mavrodin şi Hasnaş, din* Nuntă în cer, *prin chiar mărturia lor tardivă îşi recunosc • înfrângerea, plasându-se, fără voie, în afara spaţiului firesc al trăirii, victime ale victimei lor. Petru Anicet apoi, cel care în finalul romanului* Huliganii *părea că a găsit în el tăria să-şi învingă slăbiciunile pasiunii bolnăvicioase pentru o prostituată, rămânea, în* Ştefania, *proiectata continuare a cărţii — conform dezvăluirilor autorului — subjugat aceleiaşi înrobitoare atracţii erotice. Nici chiar Andronic,* „şarpele", *nu este până la urmă atât cuceritor, cât mai ales cucerit: în somnul ei, Dorina, topeşte vraja ademenirii, transformând-o într-o mirifică insulă a iubirii veşnice, supunându-şi bărbatul unei dulci, dar permanente captivităţi.*

* Vezi: *Romanul francez şi romanul românesc,* în *Rampa* an 18, nr. 5167, 31 martie 1935.





*învins, arestat în celula căsniciei, este şi personajul •entral din povestirea* Kreutzer Sonate, *cu vădite tentaţii ■pre evadare. Şi nu mai puţin ,,ratat" se dovedeşte a fi până a urmă, eroul nuvelei inedite* Omul şi umbra. *într-un text interior redactat, publicat cu titlul* Eva *în* Universul lite-ar, *deşi stângaci şi fără verosimilitate dramatică exprimată, elaţia aceasta este pusă în lumină cu deosebită insistenţă, fascinaţia femeii striveşte siguranţa de sine a bărbatului, nvinge setea lui de eroism, îl dezarmează şi îl reţine în* re-ugiul *propriei lui pasiuni.*

*Femeia poate fi la Eliade o şansă a salvării, o soluţie • destinului, dar este, în acelaşi timp, şi o cursă a vieţii, ce ntrerupe drumul spre absolut, o ,,cădere ' din metafizic.*

*Cu asemenea idei preconcepute şi cu astfel de presen-imente ale unei necesare aspiraţii spre* asceză *(sensul tor-urii* — „batjocura mulţimii şi ura haină a fecioarelor şi Petrelor mamelor şi loviturile târgoveţilor" — *îndurate de 'ersonajul confesiv ce înfăţişează povestea* Maddalenei, *are dă titlul volumului de faţă), proza începuturilor lite-%re ale lui Mircea Eliade anunţă conceptualismul auten-'cist şi vitalist al romanelor de mai târziu şi deschide h* **o** *urprinzătoare şi remarcabilă perspectivă asupra evoluţiei iziunii sale narative axată pe parabolă, simbol şi realitate*

*existenţială a fiinţei şi pe revelaţie*

**Nieolae FLORESCU**

5. Simbolistica păianjenului în *Visul,* cea a soarelui în *Răsărit* s *mare,* experienţa renaşterii la o nouă viaţă în *Omul care a voit să tacă* ,u cea a ispitei consumată în *Păcatul* şi numai întrezărită în *Kreul-r Sonate* sînt exemple relevabile pentru ceea ce a devenit, în anii aturităţii, proza lui Mircea Eliade. Şi pentru a nu părăsi ideea li-■escului, chemat mereu să dea expresie unei trăiri autentice, în men-litatea superintelectuală a prozatorului chinuit de chemări şi mstin-e vitaliste, sâ mai consemnăm un lucru: titlul, cu trimiteri spre te-e biblice, al acestei cărţi curioase, care îşi generalizează tonalită-e unei singure povestiri, zămislită, probabil, sub impresia cunoscu-i picturi a lui Caravaggio, *Maddalena,* admirată de Eliade în Gale-a Doria Pamfili, in cursul primului său voiaj italian (1927). '.>'• .*$

*birituala, pe defit, letafizică*[5].

*ir ea*



.

CUFMINS

*mi*

*ii',*

S.C. UNIV&BSTJL S.A - c. 431
!

fif